

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XII 96

ØKONOMISK UTSYN
OVER ÅRET 1962

Economic Survey 1962

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO 1963

Norges offisielle statistikk, rekke XII

Norway's Official Statistics, series XII

Rekke XII

Trykt 1962

- Nr. 70 Kredittmarkedstatistikk 1960 *Credit market statistics*
— 71 Norges kommunale finanser 1959—60 og 2. halvår 1960 *Municipal finances*
— 72 Elektrisitetsstatistikk 1960 *Electricity statistics*
— 73 Norges handel 1960 II *Foreign trade of Norway II*
— 74 Norges postverk 1961 *Statistique postale*
— 75 Forsikringsselskaper 1960 *Sociétés d'assurances*
— 76 Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1957—1958 *Assurances de l'Etat contre les accidents pour les ouvriers industriels etc.*
— 77 Samferdselsstatistikk 1961 I *Transport and communication statistics I*
— 78 Utenrikshandel 1961 I *External trade I*
— 79 Jordbruksteljinga i Noreg 20. juni 1959 III Eige- og leigetilhøve, arbeidskraft m. m. ved bruk med over 5 dekar jordbruksareal *Census of agriculture III Ownership and tenancy, labour force etc. on farms with more than 5 decares of agricultural land*
— 80 Lønnsstatistikk 1960 *Wage statistics*
— 81 Norges industri 1960 *Industrial production statistics*
— 82 Alkoholstatistikk 1961 *Alcohol statistics*
— 83 Syketrygden 1959 *Health insurance*
— 84 Jordbruksstatistikk 1961 *Agricultural statistics*
— 85 Fiskeritelling 1. november 1960 I Fiskere, deltaking m. v. *Fishery census I Fishermen, participation etc.*
— 86 Utenrikshandel 1961 II *External trade II*
— 87 Statistisk årbok 1962 *Statistical yearbook of Norway*
— 88 Jordbruksteljinga i Noreg 20. juni 1959 IV Dei naturlege jordbruksområde *Census of agriculture IV The agricultural regions*
— 89 Norges fiskerier 1960 *Fishery statistics of Norway*
— 90 Telegrafverket 1961 *Télégraphes et téléphones de l'Etat*
— 91 Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1960 *Medical statistical report*
— 92 Norges bergverksdrift 1961 *Norway's mining industry*
— 93 Lønnsstatistikk 1961 *Wage statistics*
— 94 Utenrikshandel 1961 III *External trade III*
— 95 Skattestatistikk 1960 *Tax statistics*

Rekke XII

Trykt 1963

- Nr. 96 Økonomisk utsyn over året 1962 *Economic survey*

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1962

Economic Survey 1962

With a summary in English

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1963

Forord.

Statistisk Sentralbyrå sender med dette ut «Økonomisk utsyn over året 1962». Publikasjonen har stort sett samme innhold som i tidligere år. «Økonomisk utsyn over året 1962» er utarbeidd ved Statistisk Sentralbyrås forskningsavdeling under ledelse av forskningssjef, dr. philos. Odd Aukrust og er redigert av byråsjef Juul Bjerke. Avsnittet om fiske og selfangst er utarbeidd av Fiskeridirektoratet, avsnittet om sysselsettingen av Arbeidsdirektoratet og avsnittet om bygge- og anleggsvirksomhet av Boligdirektoratet. De andre avsnitt er skrevet av funksjonærer i Byrået.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 14. januar 1963.

Signy Arctander.

Preface.

This issue of «Economic Survey 1962», published by the Central Bureau of Statistics follows the same outline as for previous years. «Economic Survey 1962» has been prepared by the Research Department of the Bureau under the supervision of Dr. Odd Aukrust, Director of Research. The publication has been edited by Mr. Juul Bjerke, Chief of Division. The chapter on fishing and seal hunting has been prepared by the Directorate of Fisheries, the chapter on employment by the Labour Directorate and the chapter on building and construction by the Housing Board. The other chapters have been prepared by the staff of the Bureau.

Central Bureau of Statistics, Oslo, January 14, 1963.

Signy Arctander.

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Verdensproduksjonen	5
Råvarepriser	7
Varebytte og betalingsforhold	7
Øst-Europa	12
Vest-Europa	13
Sambandsstatene	21
Konjunkturutsiktene	22
Norge	27
Utenriksøkonomien	27
Utenriksregnskapet	27
Vareomsetningen med utlandet	29
Produksjon og sysselsetting	42
Hovedtrekk av produksjonsutviklingen ..	42
Arbeidsmarkedet	45
Jordbruk	50
Skogbruk	53
Fiske	58
Selfangst	61
Hvalfangst	61
Bergverksdrift m. v., industri og kraft- forsyning	65
Bygge- og anleggsvirksomhet	72
Sjøfart	76
Annen samferdsel	82
Inntekter og inntektsnytting	87
Inntekter	87
Privat konsum	92
Investering	96
Finanser, pengemessige forhold og priser ..	100
Offentlige finanser	100
Pengemessige forhold	107
Prisutviklingen	119
Sluttord	127
Sammendrag på engelsk	133
Tabeller	*1

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn $\frac{1}{2}$
- .. = oppgave mangler
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie
- . = logisk umulig

Contents.

	Page
World economic situation	5
World production	5
Prices of primary materials	7
International trade and payments	7
Eastern Europe	12
Western Europe	13
United States	21
Current economic trends	22
Norway	27
External economy	27
Balance of payments	27
External trade	29
Production and employment	42
General trends	42
Labour market	45
Agriculture	50
Forestry	53
Fisheries	58
Sealing	61
Whaling	61
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	65
Construction	72
Shipping	76
Other transport, and communication ..	82
Incomes and their disposal	87
Incomes	87
Private consumption	92
Capital formation	96
Finances, money and credit, prices	100
Public finance	100
Money and credit	107
Prices	119
Concluding remarks	127
English summary	133
Tables	*1

Explanation of symbols:

- = magnitude is nil or less than half of unit employed
- .. = data not available
- * = provisional or estimated figures
- = a horizontal line across the column indicates a substantial break in the homogeneity of a series
- . = category not applicable

Verdensøkonomien.

Sett under ett var 1962 et nytt år med betydelig vekst for verdensøkonomien. Verdensproduksjonen og det internasjonale varebytte steg sterkere enn i foregående år, men for mange råvareproduserende land skapte prisfall på råvarer betydelige problemer. De tegn, som var tydelige alt i 1961, på mer differensierte konjunkturer for de ulike næringer ble enda mer framtrædende i året som gikk. For en rekke viktige varegrupper er det i første rekke avsetningsvansker og overkapasitet som har satt sitt preg på konjunkturbildet; det gjelder for råvarer og for industrivarer som jern og stål, aluminium, treforedlingsprodukter og produkter av olje og fett. I mange land har også svakere vekst i investeringsetterspørselen bidratt til langsommere produksjonsstigning og svakere kapasitetsutnyttning i industrigrener som hovedsakelig framstiller investeringsvarer.

I løpet av 1962 meldte det seg på begge sider av Atlanterhavet flere tegn på en konjunkturavslapning, og utviklingen utover sommeren syntes nærmest å tyde på at svakhetstegnene ble mer framtrædende etter hvert. Både i Sambandsstatene og i flere land i Vest-Europa ble tempoet i produksjonsframgangen langsommere fra våren av, og veksten for hele året under ett ble svakere enn myndighetene regnet med ved årets begynnelse.

I Sambandsstatene er det først og fremst på etterspørselssiden at en må søke årsakene til svakere produksjonsframgang, idet produksjonskapasiteten heller ikke i 1962 har vært fullt utnyttet. Den private konsumetterspørsel har siden slutten av 1961 fulgt godt med i inntektsoppgangen, men stigningen i den private investeringsetterspørsel har vært for liten til å bygge opp under en fortsatt rask produksjonsvekst. Dessuten har den federale budsjettpolitikken i 1962 ikke trukket så sterkt i ekspansiv retning som i foregående år.

For enkelte land i Vest-Europa med Vest-Tyskland som det mest typiske eksempel har redusert tilgang på ledig arbeidskraft og forkortelse av arbeidstiden bidratt til å dempe takten i produksjonsstigningen i løpet av 1962. Men også i denne verdensdel har svakere etterspørsel satt spor etter seg i tallene for produk-

sjonsstigningen. Det gjelder i noen grad Vest-Tyskland, men først og fremst land som Italia og Frankrike der tilgangen på ledig arbeidskraft fortsatt er rommelig, men der produksjonsveksten viste tegn til å avta fra sommeren 1962. Overallt gjelder at det særlig er næringslivets investeringsetterspørsel som har vist svakere vekst i 1962. Mest utpreget var dette i Storbritannia der næringslivets investeringer viste direkte nedgang i året som gikk, delvis som følge av myndighetenes tilstramningstiltak i penge- og kredittpolitikken i 1961. I Vest-Europa ellers må den svakere stigningen i næringslivets investeringer ses i sammenheng med den uvanlig kraftige investeringsboomen som pågikk i de to foregående år og den overkapasitet som da ble bygd opp på flere områder. Den private konsumetterspørsel — sterkt stimulert av stigende lønnsinntekter — sammen med stigningen i de offentlige utgifter har trolig vært de to mest ekspansive faktorer i det vest-europeiske konjunkturbildet det siste året.

Verdensproduksjonen.

Verdens jordbruksproduksjon, når China holdes utenfor, var etter FAO's foreløpige beregninger uforandret fra 1961 til 1962, mens revidererte oppgaver viser en øking på knapt 3 prosent fra 1960 til 1961. For China foreligger det heller ikke for 1962 offisielle oppgaver, men alt tyder på at avlingene for tredje år på rad har vært dårlige. Den viktigste årsak til stagnasjonen i verdens jordbruksproduksjon i 1962 var de dårlige værforholdene, særlig tørken som gjorde seg gjeldende over store områder. I Vest-Europa, Nord-Amerika og særlig i Afrika og Midt-Østen var produksjonssvikten betydelig. I områder som Australia og Øst-Asia utenom China ble det også registrert en viss produksjonsoppgang, men bare i Latin-Amerika og i Øst-Europa og Sovjet-Samveldet var produksjonsøkningen betydelig i 1962.

Heller ikke matproduksjonen i verden utenom China viste noen øking fra 1961 til 1962. Da verdens folkemengde er anslått å øke med 1,8 prosent pr. år, betyr dette en reduksjon i matproduksjonen regnet pr. innbygger for verden

under ett. I de fleste områder av verden bortsett fra Øst-Europa og Sovjet-Samveldet sank matproduksjonen pr. innbygger i 1962. Nedgangen var særlig sterk i Afrika og i Midt-Østen. I Øst-Asia utenom China, der matproduksjonen pr. innbygger ligger meget lavt, men i de senere år har vist en stigende tendens, var nedgangen på rundt 2 prosent. I dette område — i likhet med i Afrika og i Latin-Amerika — kom matproduksjonen pr. innbygger i 1962 på nytt under førkrigsnivået.

Når det gjelder de enkelte jordbruksprodukter var det først og fremst kornproduksjonen som i 1962 viste sterk svikt. Nedgangen var kraftig særlig i Nord-Amerika og i Midt-Østen der tørken spilte en stor rolle, men også i Vest-Europa gikk produksjonen for kornslag som hvete og rug og mais sterkt tilbake. I Nord-Amerika var produksjonen av hvete og rug — sett under ett — 18 prosent mindre enn i 1961, mens produksjonen av mais gikk ned med 8 prosent. Vest-Europa hadde en produksjonsnedgang på 8 prosent for hvete og rug og 11 prosent for mais. Blant vareslag ellers som for verden under ett viste sterkt fall i produksjonen, var sukker (— 7 prosent) og kakao (— 6 prosent). For de fleste andre jordbruksprodukter steg verdensproduksjonen i 1962, men det var forholdsvis få vareslag som hadde særlig sterk produksjonsstigning. For tekstilråstoffene ull og bomull var produksjonen nærmest uendret fra 1961 til 1962, mens produksjonen av jute steg meget sterkt (+ 35 prosent).

Verdensproduksjonen i industri og bergverk (utenom Øst-Europa og China), som etter beregninger fra FN's statistiske kontor økte med om lag 4 prosent i 1961, ble i 1962, etter foreløpige og grove overslag, rundt 6 prosent større

enn året før. I gjennomsnitt for første halvår 1962 var produksjonen vel 7 prosent større enn i samme periode 1961. Den forholdsvis sterke oppgang i produksjon fra 1961 til 1962 henger sammen med at produksjonsnivået i første halvår 1961 lå lavt i Sambandsstatene. Således viste produksjonen i industri og bergverk i Nord-Amerika en oppgang på 10 prosent fra første halvår 1961 til første halvår 1962. I Vest-Europa var produksjonen i industri og bergverk i gjennomsnitt for første halvår 1962 knapt 4 prosent større enn i tilsvarende periode i 1961. Foreløpige anslag for hele året 1962 kan tyde på en omtrent like sterk oppgang i forhold til 1961 sett under ett. Fra 1960 til 1961 var produksjonsøkningen noe større enn 4 prosent.

Blant de større industriland i verden ser det ut til at det også i 1962 — i likhet med de to foregående år — var Japan som hadde sterkest produksjonsvekst. I 1960 og i 1961 økte industriproduksjonen i dette land med henholdsvis 25 prosent og 21 prosent, mens produksjonen i første halvår 1962 var vel 15 prosent større enn i samme periode i 1961. Andre land med sterk produksjonsvekst i 1962 var Italia, Frankrike og Sambandsstatene. I gjennomsnitt for årets 6 første måneder var industriproduksjonen i Italia og Frankrike henholdsvis 11 prosent og 7 prosent større enn i første halvår 1961. Foreløpige anslag for Sambandsstatene går ut på en øking i industriproduksjonen på 7—8 prosent fra 1961 til 1962, men dette tallet dekker over en vesentlig sterkere oppgang i første enn i annet halvår. Også fra 1961 til 1962 økte industriproduksjonen i Vest-Europa sterkere for medlemslandene i Fellesmarkedet (CEE) enn for landene i Frihandelsforbundet (EFTA). Mens produksjonen for CEE-landene under ett i første halvår 1962 var nesten 6 prosent større enn i samme periode året før, var den tilsvarende øking for EFTA-landene samlet bare 1 prosent.

I løpet av 1962 avtok takten i produksjonsframgangen i industri og bergverk merkbart både i Nord-Amerika og i Vest-Europa. Mest markert var dette kanskje i Sambandsstatene, der den sesongjusterte produksjonsindeks bare steg med 3 prosent fra 1. til 3. kvartal 1962, mens stigningen i de fire foregående kvartaler hadde vært nesten 12 prosent. Også i Frankrike og Italia der produksjonsveksten i 1961 og i begynnelsen av 1962 hadde vært meget sterk, var det fra sommeren 1962 av tegn til svakere stigning. I land som Nederland, Sverige og Østerrike har produksjonsstigningen helt siden årsskiftet 1961—62 vært forholdsvis ubetydelig. Det sterkeste omslaget i Vest-Europa sammenliknet med de foregående år, har en trolig hatt i Vest-Tyskland, der produksjonsstigningen i løpet av 1962 var langt svakere enn i 1961 og i de foregående år.

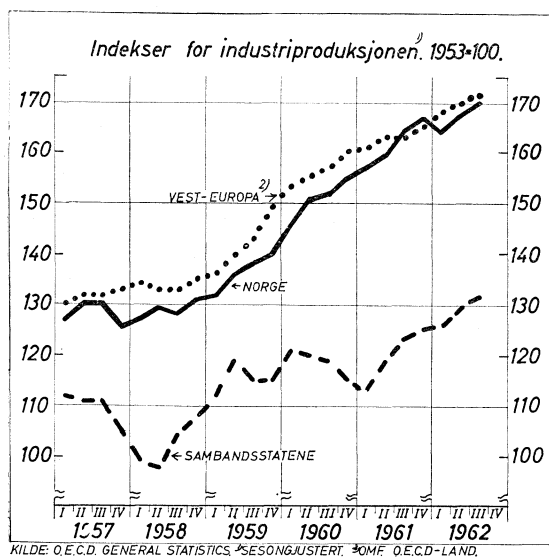

Fig. 1.

Råvarepriser.

De tendenser til prisstigning for råvarer som gjorde seg gjeldende under konjunkturoppgangen i første halvpart av 1961, stoppet opp i sommer- og høstmånedene samme år, og siden den tid har både Reuters og Moodys indekser jamt over vist en synkende tendens. Sterkest har nedgangen vært i Reuters indeks som regnes for å være den mest konjunkturfølsomme av de to og som har størst vekt på industrielle råvarer. I gjennomsnitt for de ti første måneder av 1962 lå Reuters britiske råvareprisindeks 1,2 prosent lavere enn i samme periode året før, mens Moodys amerikanske indeks viste omtrent uforandret nivå. I oktober 1962 lå Reuters indeks ubetydelig høyere enn på samme tid i 1961 og Moodys indeks nesten 3 prosent lavere enn ett år tidligere.

Fra mai 1961 til oktober 1962 har Reuters indeks gått ned med i alt 3 prosent.

Prisutviklingen for råvarer har i 1962 jamt over vært mer ensartet enn i året før, idet prisfallet gjaldt de aller fleste varer. De viktigste unntakene var matvarer som sukker og ris; heller ikke for hvete var nedgangen sterk. Sterkest prisnedgang finner en for metaller og for fett-råstoffer. For tekstilråvarer har bildet vært noe uensartet; mens prisen på jute og hamp falt betydelig, holdt bomullsprisen seg nærmest uendret og prisen på ull steg noe. For flere industrielle råvarer som betyr mye for norsk eksport, var prisnedgangen følelig, det gjelder blant annet papirmasse og papir, metaller som aluminium og ferrolegeringer og produkter av olje og fett.

Den svake utvikling på verdens råvaremarkeder har nå vart i mer enn fem år. Helt siden 1957—58 har tendenser til prisfall og stigende produksjonsoverskott vært dominerende. Det er

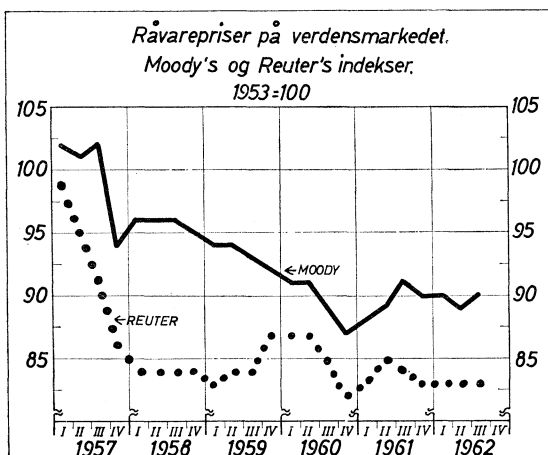

Fig. 2.

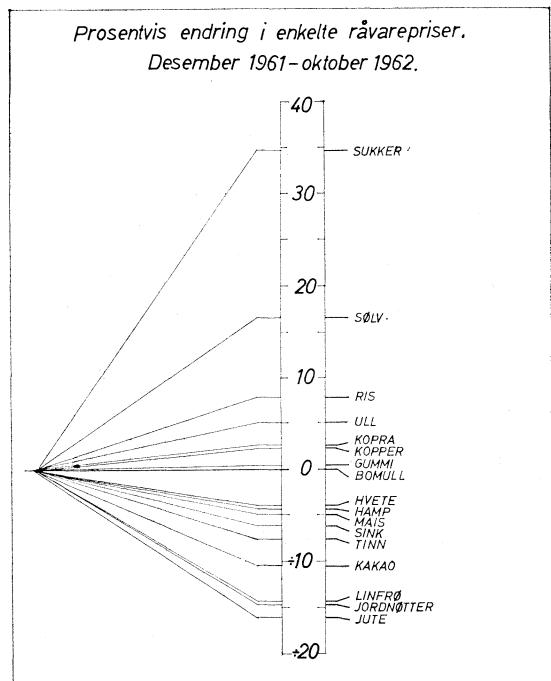

Fig. 3.

i første rekke den sterke utbyggingen av produksjonskapasiteten i de ekstraktive næringer, sammen med økt konkurranse fra syntetiske råstoffer, som har bidratt til dette. Tendensene til lagernedbygging hos forbrukerlandene særlig i Vest-Europa siden annet halvår 1961 har også virket dempende på råvarelandenes avsetningsmuligheter. Et nytt og betydelig usikkerhetsmoment er kommet til i løpet av året i og med opplysningene om at USA's beredskapslagre for strategiske råvarer regnes for å være alt for store. Forsøk på å redusere disse lagerbeholdninger vil etter alt å dømme måtte skape ytterligere avsetningsvansker for mange vareslag og forsterke tendensene til prisfall.

Varebytte og betalingsforhold.

Verdenshandelen.

Etter det kraftige oppsvinget i 1960 og året før, var stigningen i verdenshandelen forholdsvis beskjedne fra 1960 til 1961. Mens volumet av verdenshandelen økte med henholdsvis 8 prosent og 11 prosent i 1959 og 1960 var økingen vel 4 prosent fra 1960 til 1961.

Det var i første rekke mindre vekst i samhandelen mellom de industrialiserte land som bidrog til svakere vekst i verdenshandelen totalt fra 1960 til 1961. Mens handelen mellom de industrialiserte land innbyrdes viste en volumøkning på mellom 12 og 15 prosent både i 1959 og

Tabell 1. Verdenshandelen. Volumindekser for eksport. 1953 = 100.

	1957	1958	1959	1960	1961	Prosentvis endring fra samme periode året før		
						1961	1. kvartal	2. kvartal
							1962	1962
Verden i alt	131	128	138	153	159	3,9	5,8	6,5
Industriland	136	132	142	159	167	5,0	4,1	8,0
Vest-Europa	142	145	162	183	193	5,5	5,4	6,1
Nord-Amerika ..	122	109	108	121	123	1,7	— 0,9	10,8
Råvareland	119	120	129	136	141	3,7	7,0	..
Oversjøisk sterlingområde	125	123	133	138	148	7,2	9,6	..

Kilde: Monthly Bulletin of Statistics, United Nations.

1960, var stigningen fra 1960 til 1961 bare rundt 6 prosent, men også samhandelen mellom råvarelandene og industrilandene økte svakere i 1961 enn i foregående år. Særlig gjaldt dette råvarelandenes import fra industrilandene, som etter en volumøking på rundt 9 prosent fra 1959 til 1960 bare steg med rundt 3 prosent i 1961. Råvarelandenes eksport til industrilandene økte i volum med rundt 3 prosent fra 1960 til 1961, men da prisfallet var omtrent like sterkt var det ingen endring i eksportverdien. Handelen mellom råvarelandene innbyrdes har i de senere år hatt en noe jammere stigning enn verdenshandelen totalt. I 1959 og i 1960 viste denne del av verdenshandelen en volumøking på henholdsvis 5 prosent og 4 prosent, mens økingen fra 1960 til 1961 var noe større (6 prosent). Sett i forhold til verdenshandelen totalt og til råvarelandenes samlede utenrikshandel betyr imidlertid denne samhandelen lite. Bare om lag en fjerdedel av råvarelandenes samlede utenrikshandel er handel mellom disse land innbyrdes, resten — vel 75 prosent — er samhandel med industrilandene. Regnet som andeler av verdenshandelen sett under ett, utgjør handelen mellom råvarelandene innbyrdes bare vel 5 prosent, handelen mellom industrilandene innbyrdes knapt 60 prosent og samhandelen mellom råvareland og industriland vel 35 prosent. I 1961 — i likhet med i de foregående år — var det tegn til at samhandelen mellom industrilandene økte regnet som andel av verdenshandelen.

Den tendens til svakere vekst i verdenshandelen som var tydelig fra sommeren 1960, slo om i annet halvår 1961, og siden den tid har volumet av verdenshandelen etter alt å dømme på nytt vist sterkere stigning. Foreløpige tall tyder på at volumet av verdenshandelen i første halvår 1962 var vel 6 prosent større enn i

samme periode året før. I 1961 var de tilsvarende stigningsrater bare rundt 4 prosent i første halvår og rundt 5 prosent i annet halvår. Det er i første rekke de industrialiserte lands eksport og import som har vist sterkere stigning fra annet halvår 1961. Denne utvikling må ses i sammenheng med konjunktursvingningene i Sambandsstatene i de senere år.

Sambandsstatenes utenrikshandel.

Under tilbakeslaget i Sambandsstatene i 1960, var stigende eksport en faktor som lenge bidrog til å dempe nedgangen. Regnet i volum økte Sambandsstatenes vareeksport med 16 prosent fra 1959 til 1960. Men i årets siste måneder viste eksporttallene ingen stigning, og i 1961 var eksportvolumet nesten 1 prosent mindre enn i 1960. I første halvår 1961 var således eksportutviklingen en faktor som motvirket den nye oppgang som da var i emning. Månedstallene for vareeksporten i første halvår pekte klart nedover, og etter sesongjusterte oppgaver sank eksportverdien med 4 prosent fra 4. kvartal 1960 til 2. kvartal 1961. Men i løpet av annet halvår 1961 var det igjen sterk stigning i vareeksporten. Etter sesongjusterte oppgaver økte eksportverdien med 9 prosent fra 2. kvartal til 4. kvartal.

En nærmere analyse av vareeksportens sammensetning viser at det særlig var utførselen av industrielle råvarer og halvfabrikata som sviktet i første halvår 1961. I annet halvår 1961 og i begynnelsen av 1962 fortsatte utførselen av disse varer å synke, mens utførselen av matvarer og særlig av industrielle ferdigvarer tok seg sterkt opp. Det var først og fremst Sambandsstatenes eksport til Vest-Europa som gikk ned i første halvår 1961. Fra 3. kvartal 1960 til 3. kvartal

1961 sank verdien av vareeksporten til de europeiske OECD-landene under ett med 10 prosent etter sesongjusterte oppgaver. Svikten i utførselen til Storbritannia var særlig sterk. I første og annet halvår 1961 lå verdien av vareeksporten til Storbritannia henholdsvis 16 og 23 prosent lavere enn i de samme perioder ett år tidligere.

I første halvår 1961 var det særlig omslaget fra sterk til svak lageroppbygging i Vest-Europa som bidrog til svikt i Sambandsstatenes utførsel. Også i annet halvår 1961 virket den svake lageretterspørselen inn på utførselstallene for industrielle råvarer og halvfabrikata. Fra slutten av 1961 fant det imidlertid sted en sterk stigning i utførselen av industrielle ferdigvarer og matvarer — en stigning som fortsatte fram gjennom første halvår 1962. Den viktigste årsaken til denne stigning var trolig den fortsatte høykonjunkturen i Vest-Europa med sterkt press mot priser og kostnader i mange land. Den svake kostnadsstigningen i Sambandsstatene har ellers virket til å styrke den konkurransemessige stillingen til ferdigvareeksporten fra Sambandsstatene både på markedene i Vest-Europa og i resten av verden.

I gjennomsnitt for første halvår 1962 var verdien av Sambandsstatenes vareeksport vel 6 prosent større enn i samme periode året før. Etter sesongjusterte oppgaver var dette en verdistigning på nesten 7 prosent fra begynnelsen av året og fram til juni—juli. Ved midten av 1962 var Sambandsstatenes vareeksport kommet opp på et rekordnivå på nesten 22 milliarder dollar regnet på årsbasis, dvs. 10 prosent høyere enn på samme tid i 1961 og omtrent like meget over rekordnivået fra 1957.

Vareimporten til Sambandsstatene, som falt under tilbakeslaget i 1960, tok seg raskt opp igjen særlig i siste halvår 1961 etter at det på nytt var kommet fart i produksjonsstigningen. Fra 1. til 4. kvartal 1961 steg verdien av vareimporten med 16 prosent etter sesongjusterte oppgaver, og i de to første kvartaler 1962 var det en stigning på 4 prosent. For året 1962 blir overskottet på varebalansen anslått til rundt 4,5 milliarder dollar, dvs. mindre enn i 1961 da tallet var vel 5 milliarder. Den private og den offentlige kapitaleksporten sammen med militærhjelpen til utlandet og Sambandsstatenes egne militærutgifter i utlandet vil imidlertid mer enn oppveie dette og resultere i et samlet betalingsunderskott i 1962 på rundt 2 milliarder dollar. I 1960 og 1961 var de tilsvarende underskott 3,9 og 2,5 milliarder dollar.

Vest-Europas utenrikshandel.

Importvolumet i Vest-Europa (europeisk samhandel medregnet), som i 1959 og 1960 økte med henholdsvis 10 og 18 prosent, steg også fra

1960 til 1961 sterkere enn den samlede produksjonen. For året 1961 under ett var volumet av vareimporten rundt 7 prosent større enn i 1960. Stigningen i forhold til året før var om lag like sterk i første og i annet halvår. Sesongjusterte oppgaver synes imidlertid å tyde på at stigningstakten i vareimporten etter en viss svikt i begynnelsen av året ble raskere igjen fra og med annet halvår 1961 og at denne utvikling fortsatte i første halvår 1962. I gjennomsnitt for de 6 første måneder av 1962 var volumet av vareimporten i Vest-Europa 9 prosent større enn i første halvår året før. Fra årsskiftet 1961—62 og fram til sommeren 1962 økte verdien av vareimporten i Vest-Europa etter sesongjusterte oppgaver med litt over 6 prosent når den europeiske samhandelen regnes med.

Tendensene til svakere vekst eller stagnasjon i vareimporten i første halvår 1961 var tydelig både for landene i Det europeiske fellesmarked og i Det europeiske frihandelsforbund. Etter sesongjusterte oppgaver steg verdien av vareimporten i CEE-landene med bare 2 prosent fra 1. til 3. kvartal 1961, mens det var en nedgang på 2 prosent i importen til EFTA-landene. Fra 1959 til 1960 hadde importvolumet i de to områdene økt med henholdsvis 22 prosent og 15 prosent. I begge områder var trolig omslaget fra sterk lageroppbygging til svikt i lageretterspørselen fra slutten av 1960 den viktigste forklaringen på stagnasjonen. Utover i siste halvår 1961 ble disse virkningene svakere, og importen tok seg opp igjen både for landene i Fellesmarkedet og i Frihandelsforbundet. Fra 1960 til 1961 økte importvolumet med 8 prosent i CEE-landene og 3 prosent i EFTA-området. I første halvår 1962 var importvolumet for CEE-landene under ett 12 prosent større enn i samme periode året før, mens stigningen for EFTA-landene var 5 prosent.

En nærmere analyse av Vest-Europas import fordelt på leverandørland synes å bekrefte at den forholdsvis svake importøkningen fra annet halvår 1960 fram til sommeren 1961 hadde sammenheng med svingninger i lageretterspørselen. Som alt nevnt ovenfor fant det sted en direkte nedgang i Vest-Europas import fra Sambandsstatene og fra Nord-Amerika totalt i denne periode, og nedgangen var særlig sterk for industrielle råvarer og halvfabrikata. Vest-Europas ytre import fra land utenom Nord-Amerika holdt seg etter sesongjusterte oppgaver omtrent uforandret fra sommeren 1960 til sommeren 1961. Det aller meste av denne importen kommer fra land i Afrika, Latin-Amerika og Asia, dvs. typiske råvareleverandører. Samtidig med svikten i innførselen fra Nord-Amerika og stagnasjonen i innførselen fra råvarelandene fortsatte samhandelen mellom de vest-europeiske land innbyrdes å øke i raskt tempo. Fra som-

Tabell 2. Verdien av varebyttet i Vest-Europa. Mill. dollar. Gjennomsnittstall pr. måned.

	1959	1960	1961	Prosentvis endring fra samme periode året før		
				1961	1. kvartal 1962	2. kvartal 1962
Vest-Europa:						
Eksport	3 645	4 167	4 475	7,4	6,6	5,7
Av dette til Nord-Amerika	441	420	414	-1,4	17,7	11,5
—»— tredje land	1 279	1 451	1 466	1,0	-5,2	-2,2
Import	3 893	4 609	4 902	6,4	9,2	6,8
Av dette fra Nord-Amerika	508	714	720	0,8	3,4	4,0
—»— tredje land	1 440	1 583	1 594	0,7	4,7	5,4
CEE-land:						
Eksport	2 104	2 477	2 695	8,8	8,5	5,2
Import	2 018	2 468	2 680	8,6	13,3	8,5
Av dette fra CEE-land	674	844	975	15,5	18,4	9,7
—»— EFTA-land	329	376	411	9,3	16,2	8,8
EFTA-land:						
Eksport	1 417	1 544	1 625	5,2	2,9	6,7
Import	1 668	1 923	1 962	2,0	2,7	2,2
Av dette fra CEE-land	468	547	596	9,0	7,5	6,1
—»— EFTA-land	270	311	338	8,7	5,0	3,2

Kilde: OECD, Foreign Trade.

meren 1960 til midten av 1961 økte verdien av de europeiske OECD-lands import fra andre OECD-land med 12—13 prosent etter sesongjusterte oppgaver. Dette var en vekst bare ubetydelig svakere enn i foregående år, og det er således lite som tyder på at importavslapningen i første halvår 1961 hadde noen sammenheng med svikt i etterspørselen etter ferdigvarer. Under det nye, raske oppsvinget i Vest-Europas vareimport fra og med annet halvår 1961 og fram til sommeren 1962 er det derimot importen fra Nord-Amerika og fra råvarelandene som har økt sterkest. Fra sommeren 1961 og fram til midten av 1962 økte verdien av vareimporten fra Nord-Amerika og fra landene utenom OECD-området med 12—13 prosent etter sesongjusterte oppgaver. Økingen i handelen mellom de europeiske OECD-land innbyrdes var i samme periode rundt 8 prosent.

Volumet av Vest-Europas samlede eksport økte med hele 13 prosent fra 1959 til 1960 og med rundt 5 prosent fra 1960 til 1961. Sesongjusterte oppgaver over verdien av den samlede eksporten viser en helt ubetydelig stigning i løpet av 1960, mens stigningen i løpet av 1959 var på mer enn 20 prosent. Utviklingen i Vest-

Europas samlede eksport i 1960 var sterkt påvirket av tilbakeslaget i Nord-Amerika. Fra 1. kvartal 1960 til 1. kvartal 1961 sank verdien av eksporten til dette området med 20 prosent. Heller ikke utførselen til land utenom OECD-området viste noen stigning i 1960. Det er liten tvil om at dette var faktorer som virket sterkt til å dempe Europa-konjunktoren mot slutten av året. Den sterke stigningen i samhandelen mellom de europeiske land innbyrdes motvirket imidlertid en direkte nedgang i utførselen fra de vest-europeiske land sett under ett.

I løpet av 1961 og 1962 har vareeksporten fra Vest-Europa etter sesongjusterte oppgaver på nytt vist en klart stigende tendens. Dette gjelder Vest-Europas utførsel til Nord-Amerika som fra 1. kvartal 1961 til 1. kvartal 1962 økte med 17 prosent. Eksportøkingen til Nord-Amerika siden konjunkturoppsvinget der tok til i begynnelsen av 1961 har vært sterk, men fortsatt ligger Vest-Europas utførsel til dette området noe lavere enn før det siste tilbakeslaget i 1960. Derimot har Vest-Europas utførsel til land utenom OECD-området fortsatt å synke også i 1962, og så sent som i 3. kvartal var utførselsverdien rundt 6 prosent lavere enn på

samme tid i 1961. Den fortsatte svikt i Vest-Europas eksport til disse land er bemerkelsesverdig når en tar hensyn til den betydelige øking som disse landene har hatt i sine eksportinntekter fra Nord-Amerika og Vest-Europa i løpet av det siste året. Ser en de siste to-tre år under ett, er det imidlertid tydelig at Nord-Amerikas andel i eksporten til disse land har økt på bekostning av eksporten fra Vest-Europa. Det er mulig at leveringsvansker hos eksportører i Vest-Europa under høykonjunkturen i de siste år har bidratt til denne utvikling, men den sterkere prisstigningen på industriprodukter i Vest-Europa enn i Sambandsstatene har antakelig hatt vel så stor betydning. Ved siden av utførselen til Nord-Amerika har eksporten til land i Vest-Europa også i annet halvår 1961 og første halvår 1962 bidratt sterkt til økingen i Vest-Europas samlede eksport. Mens verdien av Vest-Europas samlede eksport etter sesongjusterte oppgaver økte med 6 prosent fra 2. kvartal 1961 til 2. kvartal 1962, var økingen i eksportverdien til land i Vest-Europa nesten 10 prosent. I gjennomsnitt for de 8 første måneder 1962 var verdien av Vest-Europas samlede eksport nesten 6 prosent større enn i samme periode året før. Verdien av utførselen til Nord-Amerika og til land i Vest-Europa lå imidlertid i den samme periode henholdsvis 12 prosent og 10 prosent over fjorårsnivået.

Under konjunkturoppsvinget fra 1959 til 1961 har det i likhet med tidligere i 1950-årene vært en tydelig tendens til øking i Vest-Europas andel i verdenshandelen totalt. Mens verdien av Vest-Europas eksport i 1958 utgjorde om lag 43 prosent av verdens samlede eksport, var andelen i 1961 steget til nesten 47 prosent. Samtidig har handelen mellom de vest-europeiske land innbyrdes vist sterkere vekst enn Vest-Europas eksport til resten av verden. Men i løpet av 1962 ser det ikke ut til at Vest-Europas andel av verdens samlede eksport har økt ytterligere. Samhandelen mellom de vest-europeiske land innbyrdes har imidlertid også i 1962 fortsatt å øke betydelig sterkere enn Vest-Europas ytre eksport og import. I gjennomsnitt for første halvår 1962 var Vest-Europas ytre eksport regnet i verdi om lag like stor som i tilsvarende periode året før, mens importverdien fra resten av verden var knapt 5 prosent større. Verdien av handelen mellom de vest-europeiske land innbyrdes var imidlertid som før nevnt rundt 11 prosent større enn i første halvår 1961.

Samhandelen i Vest-Europa.

Som rimelig kan være, er det særlig samhandelen mellom landene i Fellesmarkedet som i de senere år har bidratt til å trekke samhandelen i Vest-Europa så sterkt opp. Fra 1958 til 1961

økte verdien av handelen mellom landene i Fellesmarkedet med nesten 75 prosent. Samtidig steg samhandelen innen Vest-Europa under ett med knapt 50 prosent. Den sterke stigningen i CEE-landenes samhandel har etter alt å dømme fortsatt i 1962. I gjennomsnitt for årets seks første måneder var verdien av handelen mellom CEE-landene 14 prosent større enn i samme periode året før, mot en øking på rundt 15 prosent fra 1960 til 1961. Tallene er et tydelig uttrykk for den sammensmelting av disse lands økonomi som pågår. Fellesmarkedets handel med resten av verden har derimot vist tydelige tegn til svakere vekst. I de sju første måneder 1962 var verdien av CEE-landenes ytre eksport bare 2,5 prosent større enn i samme periode året før. For 1960 og for 1961 var de tilsvarende vekst-rater henholdsvis 14 prosent og 5 prosent.

Også handelen mellom medlemslandene i Det europeiske frihandelsforbund har i de senere år økt vesentlig sterkere enn disse lands handel med resten av verden. Fra 1958 til 1961 økte verdien av samhandelen mellom EFTA-landene med om lag en tredjedel, mens disse lands handel med resten av verden steg med vel 20 prosent. I gjennomsnitt for første halvår 1962 var verdien av samhandelen mellom EFTA-landene 4 prosent større enn i samme periode året før, mens verdien av den ytre handel alt i alt bare steg med 2 prosent.

For begge handelsblokkene i Vest-Europa har det således i de senere år vært en tydelig tendens til konsentrasjon omkring handelen mellom medlemslandene innbyrdes. Mest markert har konsentrasjonstendensen vært innenfor Fellesmarkedet. Men dette har ikke hindret at også samhandelen mellom de to blokker har steget, til dels meget kraftig. Således kjøper EFTA-landene relativt mer fra CEE-landene enn de noen gang før har gjort, idet eksporten fra CEE-landene til EFTA-landene har steget endog sterkere enn EFTA-landenes eksport til hverandre. Samtidig har CEE-landenes import fra EFTA-landene steget slik at de første nå er viktigere kunder for de siste, relativt sett, enn de var da de to handelsblokker ble dannet. Etter alt å dømme gir den sterkere produksjonsframgangen i Fellesmarkedet enn i Frihandelsforbundet noe av forklaringen på dette. Mens industriproduksjonen i Fellesmarkedet økte med rundt 6 prosent fra 1960 til 1961 og fra første halvår 1961 til første halvår 1962, var de tilsvarende vekst-rater for EFTA-landene under ett bare mellom 1 og 2 prosent.

Valuta- og betalingsforhold.

Gull- og valutareservene i Vest-Europa økte betydelig også i 1961, men økingen på knapt 2,4 milliarder dollar regnet brutto var ikke stort

mer enn halvparten av tallet for foregående år. Den svakere veksten i gull- og valutareservene i Vest-Europa i 1961 må ses i sammenheng med at innstrømningen av kortsiktig kapital fra Sambandsstatene avtok sterkt. I løpet av 1960 hadde Sambandsstatenes gullbeholdning gått ned med i alt 1,7 milliarder dollar, mens den tilsvarende nedgangen i 1961 var på rundt 850 millioner dollar. I likhet med i de foregående år falt også i 1961 det meste av økingen i gull- og valutareservene i Vest-Europa på landene i Fellesmarkedet. Sett under ett økte CEE-landene sine reserver i 1961 med 1,2 milliarder dollar, mens medlemslandene i EFTA fikk sine reserver økt med 0,7 milliarder dollar. Et nytt trekk i bildet for 1961 var at Vest-Tysklands valutareserver ikke lenger viste øking. Mens det i 1960 var den sterke økingen i dette lands reserver som særlig bidrog til oppgangen for Fellesmarkedlandene totalt, var det i 1961 en ikke ubetydelig nedgang i Vest-Tysklands gull- og valutareserver. Til en viss grad hadde dette sammenheng med mindre overskott på driftsregnskapet med utlandet, men langt større betydning hadde de kortsiktige og langsiktige kapitaltransaksjonene med resten av verden. Av landene i Fellesmarkedet hadde Frankrike og Italia i 1961 en betydelig sterkere øking i gull- og valutareservene enn i foregående år. Blant EFTA-landene var det særlig Sveits og Sverige som i 1961 økte sine gull- og valutareserver betydelig. I Storbritannia var det liten øking i gull- og valutareservene både i 1960 og 1961, særlig det siste året. I løpet av 1960 var det en betydelig tilstrømning av kortsiktig kapital til Storbritannia, men i 1961 gikk strømmen den motsatte vei. For å motvirke en for sterk nedgang i gull- og valutareservene tok Storbritannia høsten 1961 opp et lån i Det Internasjonale Pengefond på 535 mill. pund.

Mens økingen i Vest-Europas gull- og valuta-beholdninger har vært ganske markert i de siste fire år, ser tendensen ut til å ha snudd i 1962. Når dette skrives, er det ennå for tidlig å gjøre seg opp noe klart bilde av betalingsstrømmene for året under ett, men de tall som foreligger fram til september, tyder på at gull- og valuta-beholdningene har endret seg lite både for CEE-landene og for EFTA-landene. Heller ikke i 1962 har det vært øking i Vest-Tysklands gull- og valutareserver, og driftsregnskapet overfor utlandet viste underskott i første halvår 1962 for første gang på mange år. I Frankrike fortsatte beholdningene av gull og valuta å øke sterkt fram til midten av 1962, men i Italia ser det ut til at økingen stoppet opp omkring årsskiftet 1961—62, og i tiden fram til september 1962 var det en tydelig nedgang. I Storbritannia viste driftsregnskapet overfor utlandet overskott i første halvår 1962, men den kortsiktige kapitalutstrømningen var betydelig — ikke minst på

grunn av tilbakebetalingene til Pengefondet — og beholdningene av gull og valuta, regnet brutto, gikk ned.

Gull- og valutareservene i de ikke-industrialiserte land sett under ett, som økte svakt i 1959 og 1960, falt betydelig i 1961. De tall som foreligger når dette skrives, tyder på at nedgangen fortsatte, men var mindre sterk i 1962. Den sterke nedgang fra 1960 til 1961 må ses i sammenheng med økingen i vareinnførseloverskottet overfor resten av verden for de ikke-industrialiserte land sett under ett. Verdien av vareinnførselen økte med rundt 2 prosent, mens eksportverdien var uforandret. Eksportvolumet steg fra 1960 til 1961 med nesten 4 prosent, men denne stigningen ble oppveid av et omtrent like sterkt fall i det gjennomsnittlige prisenivå på de varer som disse land utfører. De tall som foreligger når dette skrives, tyder på at innførseloverskottet avtok noe i 1962, idet utførselsverdien viser tegn til øking, mens verdien av innførselen holder seg nærmest uforandret.

Utviklingen i gull- og valutareservene for de enkelte råvarelandene har vært nokså ulik. Argentina, Ghana og Indonesia hørte til de land som i 1961 fikk sine reserver sterkt redusert, mens gull- og valutabeholdningene viste en ikke ubetydelig øking i land som Brasil, Malaya og Thailand. I første halvår 1962 falt gull- og valutareservene meget sterkt i Argentina og i India, mens reservene i de fleste andre ikke-industrialiserte land viste små endringer.

Øst-Europa.

Industriproduksjonen steg sterkt i de øst-europeiske land i 1961. Men bortsett fra Ungarn, hvor produksjonsoppgangen var omtrent like sterk som i 1960, var veksten en del svakere i 1961 enn året før. Etter foreløpige oppgaver å dømme synes tendensen til svakere vekst i industriproduksjonen å ha fortsatt for de fleste land også ut i 1962. Oppstillingen nedenfor viser prosentvis endring i bruttoindustriproduksjonen i de siste år i de øst-europeiske land:

	1959	1960	1961*	1. halv- år 1962*
Sovjet-Samveldet	11,4	10,0	9,2	19,5
Øst-Tyskland ...	12,6	8,3	6,2	7,0
Polen	9,2	11,2	10,5	9,7
Tsjekkoslovakia..	10,9	11,7	8,9	6,8
Ungarn	9,4	11,7	12,0	8,0
Romania	10,2	16,0	15,6	..
Bulgaria	20,5	13,4	9,9	9,2
Albania	19,7	11,2	7,2	6,9

* 1.-3. kvartal.

De siste års avtakende produksjonsvekst henger etter alt å dømme sammen dels med utilstrekkelig tilgang av kraft — som særlig har rammet investeringsvareproduksjonen — og dels med svikt i tilførselen av jordbruksvarer til konsumvareindustrien. I enkelte industrigrupper innenfor investeringsvareindustrien har produksjon også i noen grad vært hemmet av mangel på arbeidskraft. Den svakere produksjonsveksten har imidlertid ikke slått gjennom i alle industrigrupper. I den kjemiske industri har produksjonen — stimulert av utbyggingen av oljeledningsnett — økt meget sterkt i de siste år. Også i maskinindustrien har ekspansjonen vært kraftig.

Produksjonen av jordbruksvarer har etter alt å dømme vært utilstrekkelig også i 1962. For å stimulere til økt produksjon i jordbruket ble prisene på en rekke jordbruksvarer satt opp i løpet av året i Sovjet-Samveldet. I Bulgaria og Øst-Tyskland ble det gjennomført rasjonering av visse matvarer.

I flere land i Øst-Europa har investeringsvirksomheten vært hemmet av leveranser til forsvarsformål, og til dels også av svikt i importen av investeringsvarer. Således økte volumet av investeringene i Polen med 6 prosent fra første halvår 1961 til første halvår 1962, mot en øking på 15 prosent fra første halvår 1960 til samme periode i 1961. I Tsjekkoslovakia var investeringsvolumet 1—2 prosent lavere i første halvår 1962 enn i samme tidsrom året før.

Arbeidet i «Rådet for gjensidig økonomisk hjelp» (COMECON¹) har i 1961 og i 1962 vært preget av omlegginger av planene som følge av uforutsette endringer i industri og jordbruksproduksjon, og av hjelpetiltak for Øst-Tyskland. Både det elektriske samkjøringsnett og oljeledningssystemet innenfor COMECON er delvis tatt i bruk og vil stimulere til fortsatt sterk ekspansjon i produksjonen av kraft og i kjemisk industri, særlig i den petrokjemiske industri. I Øst-Tyskland, Polen, Tsjekkoslovakia og Ungarn er det satt i gang bygging av store raffinerier som skal forsynes med olje fra oljeledningssystemet. Fra 1960 til 1961 steg eksporten av olje fra COMECON-landene til Vest-Europa med om lag 30 prosent, og stigningen fortsatte i 1962.

Vest-Europa.

I løpet av de to siste år har det funnet sted en merkbar dempning av høykonjunkturen i Vest-Europa. Veksten i den samlede produksjon falt fra 6 prosent i 1960 til rundt 4,5 prosent i

1961 og antakelig ikke mye over 3,5 prosent i 1962. Den svakere produksjonsveksten var merkbar i de fleste land i Vest-Europa allerede i 1961. Et unntak dannet Italia, der bruttonasjonalproduktet steg sterkere i 1961 enn året før, og også Sverige, Norge, Frankrike og Vest-Tyskland hadde høye vekstrater for året som helhet. I Storbritannia falt derimot vekstraten til det halve fra året før, og på Kontinentet ble tendensene til langsommere vekst tydelig i annet halvår både i Belgia, Nederland, Vest-Tyskland og Østerrike. Det svakere veksttempo hang sammen med at investeringene i fast realkapital og lager spilte mindre rolle som drivkrefter i produksjonsframgangen enn før. Men stigning i de offentlige utgifter til varer og tjenester og i det private konsumet — sterkt stimulert av stigende lønninger — gjorde at etterspørselen totalt sett likevel holdt seg godt oppe.

I løpet av 1962 falt stigningstakten i Vest-Europas produksjonsliv ytterligere av. I flere land som i 1961 ennå hadde sterk vekst, bl. a. Italia, Norge og Sverige, var det fram gjennom året 1962 tegn til svakere stigning både i produksjon og samlet etterspørsel. For de fleste land gjelder det at investeringsetterspørselen ble ytterligere dempet i året som gikk. Til en viss grad har dette sikkert sammenheng med den overkapasitet som i de senere år har vokset fram på stadig nye vareområder. Et annet trekk ved utviklingen i 1962 var at stigningen i lønnsinntektene og veksten i den private konsumetterspørsel i enkelte land så ut til å bli dempet noe fra sommeren og høsten av.

Veksten i industriproduksjonen, som var helt ubetydelig sommeren 1961, tok seg noe opp igjen

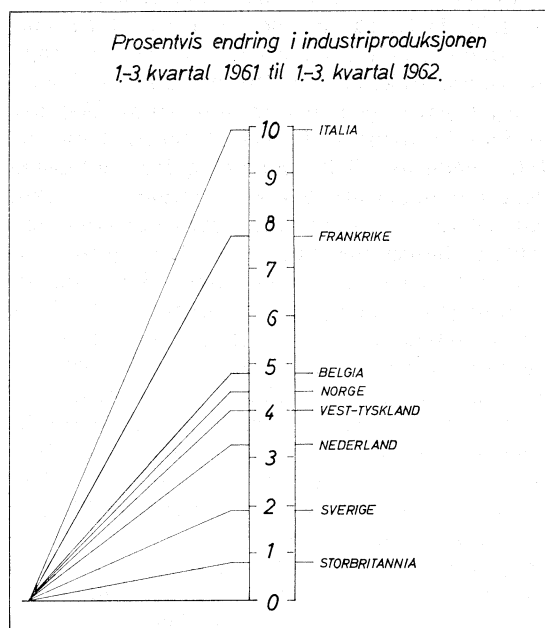

Fig 4.

¹ Bulgaria, Mongolia, Polen, Romania, Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, Ungarn og Øst-Tyskland. Albania er ikke medlem siden 1961.

fram mot årsskiftet — ikke minst i Vest-Tyskland, der det hadde vært direkte svikt i sommermånedene. Fram gjennom første halvår 1962 fortsatte industriproduksjonen å øke. Stigningen var betydelig i Frankrike og særlig i Storbritannia, der det i hele 1960 og 1961 nærmest hadde vært stagnasjon. Oppstillingen nedenfor viser prosentvis endring fra foregående kvartal i den sesongkorrigerede indeks som OECD beregner for industriproduksjonen i de europeiske medlemslandene:

1961: 1. kvartal	0,6	prosent
2. »	1,2	»
3. »	—	
4. »	1,2	»
1962: 1. »	1,8	»
2. »	1,2	»
3. »	0,6	»

De oppgaver som foreligger når dette skrives, tyder på at veksten i industriproduksjonen avtok i de fleste land i Vest-Europa fra og med sommermånedene 1962 og at stigningen fra 2. til 3. kvartal 1962 var ubetydelig. I løpet av 1961 falt omtrent hele stigningen i Vest-Europas industriproduksjon på landene i Fellesmarkedet. Fra 4. kvartal 1960 til 4. kvartal 1961 økte industriproduksjonen i dette område med rundt 5,5 prosent, mens det for EFTA-landene under ett ikke var noen endring i samme periode. Stagnasjonen for EFTA-landene kunne, som året før, føres tilbake til utviklingen i Storbritannia, der det i løpet av 1961 var et direkte fall i industriproduksjonen. For 1962 tyder sesongjusterte tall på at produksjonsveksten i industrien var omtrent like sterk i Fellesmarkedet som i EFTA-landene. Dette skyldes ikke minst at det i løpet av første halvår 1962 var et tydelig oppsving i industriproduksjonen i Storbritannia. Etter sesongjusterte oppgaver steg industriproduksjonen med vel 3 prosent fra 4. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962, både for CEE-landene og for EFTA-landene sett under ett. Fra sommermånedene 1962 var det for begge områder tegn til at stignings-takten i industriproduksjonen ble langsommere.

I Storbritannia økte den samlede produksjonen ubetydelig i løpet av 1961 og første halvår 1962. Regnet i faste priser var verdien av bruttonasjonalproduktet i 1961 vel 2 prosent større enn i 1960, men fra 4. kvartal 1960 til 4. kvartal 1961 var stigningen bare litt over 1 prosent. I løpet av annet halvår 1961 ble veksten i den samlede produksjonen avløst av et svakt fall, og i 1. kvartal 1962 lå bruttonasjonalproduktet etter sesongjusterte oppgaver i volum rundt 2 prosent lavere enn sommeren året før. Fram gjennom vårmånedene 1962 steg den samlede produksjon moderat, og i 2. kvartal 1962 var bruttonasjonalproduktet

Tabell 3. *Nasjonalproduktet i Storbritannia etter anvendelse. 1958-priser.*

	1961 Mill. £	Prosentvis endring fra samme periode året før		
		1961	1. kv. 1962	2. kv. 1962
Privat konsum . .	17 336	4,2	3,9	5,5
Offentlig konsum	4 570	9,3	5,0	10,2
Investering i fast kapital	4 522	9,9	3,6	2,2
Lageropplegg . .	276	— 52,7	— 74,2	— 65,6
Eksport	5 367	4,2	0,2	3,9
— Import	5 580	— 0,3	— 3,3	— 0,2
Bruttonasjonal- produkt	26 491	5,7	2,9	5,2

Kilde: Economic Trends.

i faste priser på nytt kommet opp over nivået fra før nedgangen i slutten av 1961 satte inn.

Produksjonsutviklingen for industrien gir omtrent samme bilde som nasjonalregnskapstallene. Fra 1960 til 1961 økte produksjonen i industri, bergverk, kraftforsyning og bygge- og anleggsvirksomhet, sett under ett, med 1 prosent, mens industrien alene hadde en produksjonsvekst på mindre enn en halv prosent. Industriproduksjonen viste nesten ingen endring fra våren 1960 fram til sommeren 1961. I annet halvår 1961 var det en tydelig tendens til svikt i industriproduksjonen. I løpet av første halvår 1962 bedret forholdene seg noe, og fra årsskiftet og fram til sommeren var det en moderat oppgang som brakte produksjonen opp på samme nivå som sommeren foregående år.

Den svake produksjonsvekst i industrien siden våren 1960 kan for en del føres tilbake til fire industrigrupper, som har hatt direkte nedgang i produksjonen. Det gjelder stålindustrien, bilindustrien, tekstilindustrien og bekledningsindustrien. Til de industrigrupper som har hatt ganske god vekst i produksjonen siden 1960, hører nærings- og nytelsesmiddelindustri, kjemisk industri og den jern- og metallarbeidende industri. I den sistnevnte industrigruppe, som hovedsakelig produserer investeringsvarer, har imidlertid stigningen vært forholdsvis liten siden sommeren 1961. For gruvedriften og skipsbyggingsindustrien, der etterspørselsforholdene i 1959 og 1960 førte til en betydelig nedgang i produksjonen, har det vært små endringer i 1961 og 1962. I kraftforsyning økte produksjonen meget sterkt både i 1961 og i 1962. Også for bygge- og anleggsvirksomhet var stigningen sterk i 1961, men siden sommeren 1961 har produksjonen vært på det nærmeste uforandret.

Fra sommeren 1960 fram til midten av 1961 lå trolig de viktigste årsaker til den svake produksjonsveksten på tilbudssiden. Totalt sett var den samlede etterspørsel i denne periode høy, og særlig etterspørselen innenlands økte sterkt. Tilgangen på ledig produksjonskapasitet og arbeidskraft var liten, og bedriftenes tilbøyelighet til å holde på sine arbeidere motvirket overføring av arbeidskraft fra næringer med svak etterspørsel til næringer med etterspørselspress. For enkelte næringer var det imidlertid tendenser til svikt i etterspørselen. Mest markert var dette for bilindustrien og for enkelte andre industrier som fikk føle tilbakeslaget i Sambandsstatene sterkt. Også produsentene av varige forbruksvarer for hjemmemarkedet ble utsatt for en viss svikt i etterspørselen.

Fra og med annet halvår 1961 er det derimot svikt i etterspørselen — indusert av myndighetenes økonomiske politikk — som har ført til den svake produksjonsveksten. De kraftige tilstramningstiltak i penge- og finanspolitikken sommeren 1961, med diskontoforhøyelse, øking i bankenes tvungne innskottsreserver og 10 prosents øking i de indirekte skatter, innledet dette omslaget, som etter hvert førte til stigende arbeidsledighet og øking av den ledige produksjonskapasitet i næringslivet.

Den samlede sysselsetting sommeren 1962 var bare ubetydelig høyere enn på samme tid i 1961, mens den naturlige tilveksten i yrkesbefolkningen i samme tidsrom er beregnet til rundt 300 000 eller 1,5 prosent. Også oppgavene over tallet på arbeidsledige og ledige plasser viser at arbeidsmarkedet er blitt merkbart mindre stramt enn det var sommeren 1961. Tallet på arbeidsledige har siden september 1961, måned for måned, ligget betydelig høyere enn ett år tidligere, mens det omvendte har vært tilfelle for tallet på ledige plasser. Ved utgangen av oktober 1962 var tallet på ledige om lag 500 000 eller 2,2 prosent av den samlede arbeidsstyrke, mot knapt 300 000 eller 1,6 prosent av arbeidsstyrken ett år tidligere. Sesongjusterte oppgaver tyder på at arbeidsledigheten høsten 1962 var større enn den har vært noen gang siden våren 1959.

Konsumetterspørselen endret seg lite i løpet av 1961. I første kvartal 1962 var det samlede private konsum, regnet i faste priser, ubetydelig lavere enn ett år tidligere. Fram gjennom vårmånedene 1962 var det en viss stigning i det private konsumet, og fra 1. til 2. kvartal var økingen vel 1 prosent etter sesongjusterte oppgaver. Foreløpige oppgaver for 3. kvartal tyder på en fortsatt svak stigning, men regnet i faste priser var verdien av det samlede private konsumet i høstmånedene 1962 ikke mer enn 1,5 prosent større enn våren og sommeren 1961. Da de reelle lønnsinntekter i samme tidsrom gikk

opp med rundt 3 prosent, er dette en overraskende svak stigning. Det ligger nær å søke forklaringen i de tilstramningstiltak som myndighetene gjennomførte sommeren 1961. Foruten de direkte prisvirkninger som avgiftsforhøyelsene fikk, virket kredittstramningen dempende på avbetalingshandelen. Den samlede utestående avbetalingsgjeld viste nedgang måned for måned fra juli 1961 fram til april 1962, og verdien av nye inngåtte avbetalingskontrakter lå vesentlig lavere sommeren 1962 enn før tilstramningstiltakene i 1961 ble gjennomført. Tilstramningstiltakene rammet derfor i første rekke etterspørselen etter varige forbruksvarer. Mens konsumentenes utgifter til kjøp av slike varer i første halvår 1961, hadde økt med nesten 5 prosent regnet i faste priser, var det etter sesongjusterte oppgaver en nedgang i disse kjøpene på 10 prosent i siste halvdel av 1961. I første halvår 1962 ble kredittrestriksjonene gradvis opphevet, og kjøpene av varige forbruksvarer økte på nytt opp til nivået fra 2. kvartal 1961.

Investeringene i fast realkapital som steg sterkt i 1960 og i første halvår 1961, nådde et toppnivå sommeren 1961 og har siden vist direkte nedgang. I 2. kvartal 1962 var volumet av de samlede private og offentlige bruttoinvesteringer i fast realkapital 3 prosent lavere enn rekordnivået fra 3. kvartal 1961. Hele nedgangen faller på bruttoinvesteringene i det private næringsliv.

Fra 3. kvartal 1961 til 2. kvartal 1962 har volumet av disse investeringene gått ned med 7 prosent etter sesongjusterte oppgaver. Det er særlig næringslivets investeringer i maskiner, transportmidler og utstyr som har gått ned. Svikten i investeringsetterspørselen for maskiner og utstyr gjenspeiles i ordretallene for jern- og metallindustrien. Gjennom hele 1961 falt tilgangen på nye ordrer fra hjemmemarkedet, samtidig som industriens ordrebeholdninger for innenlandske leveringer gikk ned fra våren av. I 1962 var svikten i tilgangen på inlandsordrer ikke fullt så markert som i foregående år, men ordrebeholdningene for hjemmemarkedet avtok svakt også i første halvår 1962.

Bruttoinvesteringene i boliger holdt seg omtrent uforandret i annet halvår 1961 og første halvår 1962. De offentlige investeringene i bedrifter og konsumkapital har hele tiden hatt en stigende tendens, men stigningen i 1962 var betydelig langsommere enn i 1960 og i første halvår 1961. I gjennomsnitt for første halvår 1962 var de offentlige investeringene regnet i volum rundt 3 prosent større enn i samme periode året før.

Lagerutviklingen fra sommeren 1961 fram til 1. kvartal 1962 hører med til de faktorer som har bidratt til å dempe produksjonsframgangen. Lagerøkningen i annet halvår 1961 var, etter

Tabell 4. Storbritannia. Noen økonomiske hovedtall.

	1961				1962		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting, i alt ¹ ..... Mill.	23,8	23,9	24,1	23,9	23,8	24,0	24,0
» industri ¹ 1 000	9 642	9 659	9 733	9 662	9 617	9 599	9 619
Arbeidsledige ¹ 1 000	351	266	317	389	442	397	465
Industriproduksjon ² ..... 1959 = 100	107	109	109	107	108	110	111
Eksportvolum, varer ..... »	110	109	103	110	108	115	105
Importvolum ..... »	117	112	104	108	114	115	113
Boliger under arbeid ¹ 1 000	288	307	316	303	305	317	328
Detaljomsættning ² ..... 1959 = 100	106	107	109	108	110	111	113
Levekostnader ..... »	103	104	105	106	107	110	109
Valutabeholdning ¹ ..... Mill. £	1 079	990	1 269	1 185	1 233	1 226	997

Kilde: Monthly Digest of Statistics.

¹ Ved kvartalets utgang. ² Sesongjustert.

sesongjusterte oppgaver, omtrent halvparten så stor som i første halvår samme år. I de seks første måneder av 1962, sett under ett, viste de tilsvarende tall en direkte nedgang i næringslivets samlede lagerbeholdninger. Lagerbevegelsene i første halvår 1962 var nokså forskjellige i 1. og 2. kvartal. Mens det etter sesongjusterte oppgaver og regnet i 1958-priser, var en lager nedgang i 1. kvartal på 42 mill. pund, økte lagerbeholdningene igjen med 25 mill. pund i 2. kvartal. Dette omslaget fra lagernedgang til lagerøkning svarte til en stigning i bruttonasjonalproduktet på vel 1 prosent og utgjorde nesten halvparten av produksjonsstigningen mellom 1. og 2. kvartal. Sommeren 1962 var det således på nytt tegn til at lagerretterspørselen virket ekspansivt.

Etterspørselen fra utlandet var, ved siden av de offentlige investeringene og det offentlige konsumet, den faktor som virket mest ekspansivt i britisk økonomi i 1962. Ordretilgangen fra utlandet i jern- og metallindustrien, som holdt seg nærmest uforandret fra sommeren 1960 fram til midten av 1961, tok til å stige i annet halvår 1961, og stigningen fortsatte etter alt å dømme i første halvår 1962. Sett på bakgrunn av at tilgangen på eksportordrer til den vest-tyske jern- og metallindustri stadig har avtatt siden begynnelsen av 1961, er denne utviklingen bemerkelsesverdig. Alt tyder på at den britiske investeringsvareindustrien har bedret sin konkurransevne i forhold til vest-tysk industri i det siste året. Etter at ordretilgangen fra utlandet hadde vist øking helt siden sommeren 1961, tok verdien av vareutførselen til å øke fra omkring forrige årsskifte. Stigningen i vareutførselen var meget sterk i første halvår 1962, men fra sommermånedene var det tegn til at veksten ble

langsommere. Etter sesongjusterte oppgaver steg verdien av eksporten med nesten 10 prosent fra årsskiftet fram til juni—juli 1962. Fram til oktober var det en ytterligere stigning på knapt 3 prosent. I gjennomsnitt for årets ti første måneder var eksportverdien 3 prosent større enn i samme periode 1961.

Verdien av vareimporten holdt seg etter sesongjusterte oppgaver omtrent uendret fra sommeren 1961 fram til vårmånedene 1962. I hele denne periode lå innførselsverdien betydelig lavere enn i 1960, da lageroppbyggingen i næringslivet var på det sterkeste. Regnet i volum var nedgangen ikke fullt så markert, da importprisene jamt over var fallende i denne perioden. Sammenhengen mellom lageroppbyggingen og vareimporten viste seg ved at det særlig var importen av råvarer som avtok. I gjennomsnitt for første halvår 1962 var importvolumet for råvarer 12 prosent lavere enn det gjennomsnittlige månedstallet for 1960, mens totalimporten regnet i volum bare hadde falt med 1,5 prosent i samme periode. Fram gjennom vår- og sommermånedene 1962 var det på nytt en klart stigende tendens i månedstallene for vareimporten. Oppgaver over sammensetningen av innførselen foreligger ikke senere enn for 2. kvartal 1962, og det er derfor for tidlig å si om stigningen i vareinnførselen hadde sammenheng med omslaget fra lagernedbygging i 1. kvartal til lageroppgang i 2. kvartal 1962.

I første halvår 1962 var Storbritannias overskott på driftsregnskapet med utlandet 96 mill. pund, mens det var et underskott på 60 mill. pund i samme periode foregående år. I annet halvår 1961 var driftsunderskottet 17 mill. pund, mot hele 218 mill. pund i underskott i annet halvår 1960.

Utviklingen siden sommeren 1961 tyder på at de tilstrammingstiltak som myndighetene gjennomførte da, har hatt den virkning som var tilsiktet — nemlig å bringe driftsunderskottet overfor utlandet ned. På den annen side er det på det rene at tilstrammingen har bidratt til å dempe den innenlandske etterspørsel og dermed indirekte også takten i produksjonsframgangen. I løpet av 1962 ble den økonomiske politikken gradvis lagt om i mer ekspansiv retning. Diskontoen som var senket to ganger allerede høsten 1961, ble satt ned i tre trinn i mars og april 1962, slik at den kom ned på 4,5 prosent. Bankenes tvungne innskottsreserver ble redusert fra 3 til 2 prosent av de samlede innskott i juni 1962 og videre fra 2 til 1 prosent i oktober, samtidig som alle kvalitative restriksjoner på bankenes utlån ble opphevet. I oktober ble det også gjort kjent at de offentlige utgifter til investering ville bli økt og at deler av publikums «riksinnskott» — dvs. sperrede innskott som skriver seg fra de første etterkrigsår — ville bli frigitt. I november 1962 ble det tatt ytterligere to viktige skritt i ekspansiv retning. Avgiften på motorkjøretøyer ble satt ned fra 45 til 25 prosent, slik at prisene på nye biler vil synke med 10—12 prosent. For å stimulere etterspørselen etter investeringsvarer ble det dessuten gitt lettelse i næringslivets avskrivningsregler for fast realkapital. I desember ble resten av bankenes tvungne innskottsreserver frigitt.

I Vest-Tyskland avtok produksjonsveksten sterkt i løpet av 1961. For året under ett var bruttonasjonalproduktet regnet i faste priser 5,3 prosent større enn i 1960, mens økingen fra 1959 til 1960 hadde vært hele 8,8 prosent. Den avtakende produksjonsveksten satte inn alt fra 2. kvartal 1961. Mens bruttonasjonalproduktet i første halvår 1961 lå vel 7 prosent over fjorårsnivået, hadde den tilsvarende vekstrate falt til 3,5 prosent i årets siste kvartal. I første halvår 1962 var bruttonasjonalproduktet regnet i faste priser, etter foreløpige oppgaver, 2,5 prosent større enn i samme periode 1961.

Den langsommere produksjonsframgangen fra og med forsommeren 1961 var særlig markert i industrien. Etter sterk vekst fram til 1. kvartal 1961 viste industriproduksjonen direkte nedgang både i 2. og 3. kvartal. Fram mot årsskiftet tok industriproduksjonen seg godt opp igjen, og veksten fortsatte i moderat tempo fram til sommeren 1962. Produksjonen i industrien under ett lå da likevel ikke mer enn rundt 3 prosent over nivået for 1. kvartal 1961. De tall som forelå for 3. kvartal da dette ble skrevet, tydet ikke på noen stigning av betydning i industriproduksjonen fram gjennom sommermånedene 1962. I gjennomsnitt for perioden januar—september 1962 var industriproduksjonen 4 pro-

Tabell 5. *Nasjonalproduktet i Vest-Tyskland etter anvendelse. 1954-priser.*

	1961 Milli- arder DM	Prosentvis endring fra samme periode året før		
		1961	1. kv. 1962	2. kv. 1962
Privat konsum..	141,7	7,6	5,2	7,7
Offentlig konsum	31,1	6,4	11,3	7,3
Investering i fast kapital	56,6	9,9	2,2	5,1
Lageropplegg ...	7,5	36,0	9,4	50,0
Eksport	67,3	4,2	2,4	3,4
— Import.....	64,8	9,0	15,7	10,3
Bruttonasjonal- produkt	239,4	5,3	2,0	3,4

Kilde: Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung.

sent større enn i samme periode foregående år.

Fra og med sommeren 1961 rammet den svakere produksjonsveksten de fleste industrigrupper, men sterkest fikk etter alt å dømme råvareindustrien og investeringsvareindustrien føle svikten. I løpet av 1962 ser det ut til at råvareindustrien på nytt har hatt et visst oppsving, samtidig som veksten i konsumvareindustrien har fortsatt. Produksjonen i investeringsvareindustrien hadde etter alt å dømme hatt en synkende tendens i første halvår 1962.

Den avtakende produksjonsveksten siden sommermånedene 1961 og den forholdsvis svake stigning i første halvår 1962 kan delvis forklares ved at tilgangen på arbeidskraft etter hvert har vist mindre øking. Arbeidsmarkedet var både i siste halvår 1961 og i første halvår 1962 minst like stramt som tidligere, med ubetydelig arbeidsledighet og flere ganger så mange ledige plasser. Tallet på sysselsatte har imidlertid stadig vist en avtakende øking i forhold til året før. Mens tallet på sysselsatte i første halvår 1961 var nesten 2 prosent større enn ett år tidligere, var de tilsvarende tall henholdsvis 1,3 prosent og 0,8 prosent i annet halvår 1961 og første halvår 1962. Tas hensyn til forkortingene i arbeidstiden siden første halvår 1961, blir denne tendensen enda mer markert. Mens tallet på utførte arbeidstimer i alt i første halvår 1961 lå 1,7 prosent over foregående årnivå, lå det tilsvarende tall i annet halvår 1961 omtrent likt med året før og i første halvår 1962 0,7 prosent lavere enn ett år tidligere.

Den avtakende tilvekst i sysselsettingen er ikke hele — neppe heller den viktigste — årsak til den svake produksjonsvekst i annet halvår

1961 og i 1962. Produksjonsveksten har avtatt en god del mer enn tilgangen på arbeidskraft skulle tilsi, og her er det nødvendig å søke forklaringen i forhold på etterspørselssiden. Utviklingen i etterspørselen i 1962 har virket nokså ulikt på produksjonen i de forskjellige deler av næringslivet. På flere områder har dessuten de store ordreservene som hopet seg opp under oppgangen i de foregående år, hatt vel så stor betydning for produksjonsutviklingen som den løpende etterspørsel.

Det er først og fremst etterspørselen etter maskiner og utstyr og utlandsetterspørselen som i 1962 har virket til å dempe produksjonsveksten. Det private konsumet og den offentlige etterspørsel etter varer og tjenester var blant de viktigste ekspansive faktorer. I samme retning trakk også den høye bygge- og anleggsaktiviteten. Ikke minst bidro den sterke aktivitet på dette området til å holde ved like den sterke etterspørselen etter arbeidskraft og dermed indirekte presset mot lønnsnivået.

Etterspørselen etter investeringsvarer som maskiner og utstyr, målt ved tilgangen på nye ordrer, viste nedgang fra 1. kvartal 1961 og fram gjennom hele året. Likevel var det først mot slutten av 1961 at tilgangen på nye ordrer i investeringsvareindustrien lå lavere enn de løpende leveringer, slik at ordreserven tok til å synke. I løpet av 1962 fortsatte ordretilgangen i investeringsvareindustrien å synke, men ikke så sterkt som året før. Tilgangen på nye ordrer lå i de fleste måneder lavere enn de løpende leveringer, og ordrebeholdningene som var store i begynnelsen av året, gikk betydelig ned. Men fordi maskinindustrien hadde de store ordre-

beholdningene fra tidligere år å trekke på, ble de faktiske investeringer i maskiner og utstyr i første halvår 1962 nesten 6 prosent større enn i første halvår 1961. Veksten i investeringene i maskiner og utstyr avtok imidlertid sterkt i løpet av året. Mens volumet av disse investeringene i annet halvår 1961 var 10 prosent større enn ett år tidligere, falt tilvekstratene i 1. og 2. kvartal 1962 til henholdsvis 8 prosent og 4 prosent.

I bygge- og anleggsvirksomhet var det så sent som høsten 1962 totalt sett ingen tegn til svakere etterspørsel. Dette hadde i første rekke sammenheng med at boligbyggingen og den offentlige byggevirksomhet ikke viste tegn til svakere vekst. For industri- og forretningsbygg var etterspørselen derimot merkbart svakere sommeren og høsten 1962. I bygge- og anleggsvirksomheten gjelder det i kanskje enda større grad enn for investeringsvareindustrien at de oppsamlede ordrebeholdningene er meget store og fortsatt bidrar til å holde høykonjunkturen ved like. Bruttoinvesteringene i bygninger og anlegg var i første halvår 1962 riktignok bare vel 1 prosent større enn i samme periode foregående år. Men dette tallet dekker over en nedgang på 5 prosent i forhold til fjorårsnivået i 1. kvartal, da værforholdene hemmet byggevirksomheten sterkt, og en oppgang på nesten 7 prosent i 2. kvartal. De tall som foreligger for første halvår, tyder ikke på at den begrensning av byggevirksomheten som myndighetene gikk inn for våren 1962, har vært særlig virksom i retning av å dempe presset i bygge- og anleggssektoren.

Tabell 6. Vest-Tyskland. Noen økonomiske hovedtall.

	1961				1962		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting, i alt ¹ ..... Mill.	20,4	20,8	20,9	20,8	20,9	21,2	21,3
» industri ¹ 1 000	7 945	8 021	8 033	7 977	8 000	8 044	8 057
Arbeidsledige ¹ 1 000	163	99	95	223	190	88	83
Industriproduksjon ² ..... 1959 = 100	118	117	116	119	120	123	122
Eksportvolum, varer .... »	116	123	119	127	121	126	124
Importvolum » .... »	117	128	127	140	142	144	143
Byggevolum ..... »	91	128	122	111	83	138	131
Detaljomsättning ..... »	104	111	112	147	111	127	119
Levekostnader ..... »	104	105	106	106	108	109	109
Valutabeholdning ¹ ..... Mill. DM	32 694	31 850	30 344	29 845	31 259	31 178	31 312

Kilde: Statistischer Wochendienst; OECD General Statistics.

¹ Ved kvartalets utgang. ² Sesongjustert.

Den private konsumetterspørsel, som i løpet av 1961 ble en ekspansiv faktor av stadig større betydning, fortsatte å øke sterkt i første halvår 1962. Regnet i faste priser var det samlede private konsumet i første halvår 1962 vel 6 prosent større enn i samme periode ett år tidligere. I første og annet halvår 1961 var de tilsvarende vekstrater knapt 8 prosent. Den kraftige lønnsstigningen som i 1960 og 1961 bidro til å stimulere konsumetterspørselen, fortsatte i 1962. I 1. og 2. kvartal 1962 lå den gjennomsnittlige ukefortjeneste for mannlige industriarbeidere vel 11 prosent høyere enn i de samme perioder året før. Lønnsstigningen var ikke fullt så sterk i resten av næringslivet, men foreløpige beregninger viser at de samlede lønnsinntekter i første halvår 1962 var rundt 10 prosent større enn i første halvår 1961. Da konsumprisindeksen i samme periode steg med 4 prosent, svarte dette til en reell inntektsforbedring for lønns-takerne på nesten 6 prosent. De tall som foreligger for volumet av detaljomsetningen, når dette skrives, tyder på at veksten i konsumetterspørselen avtok i 3. kvartal 1962. I gjennomsnitt for juli—september lå omsetningsvolumet 2,5 prosent over nivået i samme periode 1961. I første halvår 1962 var volumet av detaljomsetningen vel 5 prosent større enn i samme periode året før. Det er grunn til å tro at den svakere veksten i vareomsetningen i 3. kvartal for en stor del hadde sammenheng med en uvanlig sterk øking i konsumentenes utgifter til tjenesteytelser sammenliknet med året før. Likevel var nok veksten i det private konsumet totalt sett, svakere i 3. kvartal enn i første halvår. Det er vanskelig å finne noen god forklaring på dette. De oppgaver som foreligger, kan tyde på at takten i lønnsstigningen ble noe langsommere i 3. kvartal, men dette er neppe tilstrekkelig til å forklare hele dempingen av konsumveksten. Det overordentlig sterke kursfallet på aksjer i sommermånedene kan også ha medvirket til å gjøre konsumentene mer forsiktige med sine innkjøp.

Etterspørselen fra utlandet er, ved siden av innlandsetterspørselen etter investeringsvarer, den faktor som siden begynnelsen av 1962 har bidratt mest til å dempe konjunkturoppgangen i Vest-Tyskland. Svikten i utlandsetterspørselen må ses i sammenheng med konjunkturavslapningen i avtakerlandene, som særlig har gitt seg utslag i etterspørselen etter investeringsvarer. Men dette er neppe hovedårsaken til svikten. Av større betydning er det trolig at den sterke stigningen i lønnskostnadene, og revalueringen av den vest-tyske valuta i begynnelsen av 1961, har svekket den tyske eksportens konkurransemessige stilling. Særlig gjelder dette i forhold til viktige konkurrenter som Sambandsstatene, Storbritannia og Frankrike.

Selv om svikten i ordretilgangen fra utlandet har vært betydelig siden årsskiftet 1960—61, har det ikke vært noen nevneverdig nedgang i verdien av vareutførselen. På samme måte som for varer til investering i maskiner og utstyr hadde det også for vareeksporten hopet seg opp store ordreserver før etterspørselssvikten satte inn i begynnelsen av 1961. I løpet av 1962 var det en merkbar nedgang i disse ordrebeholdningene, og resultatet er at den løpende vareeksporten siden årsskiftet 1960—61 har holdt seg godt oppe, selv om veksten i vareeksporten har vært liten. I gjennomsnitt for de tre første kvartaler 1962 var verdien av vareutførselen 3 prosent større enn i de tilsvarende kvartaler året før og volumet av vareutførselen 4 prosent større.

For vareinnførselen har det i 1961 og i 1962 ikke vært tegn til noen tilsvarende avslapning som for eksporten. Innførselsverdien i første halvår 1961 steg noe svakere enn i 1960, men dette hadde i første rekke sammenheng med mindre import av råvarer til lageroppbygging. Fra slutten av 1961, da råvareimporten igjen tok til å stige, har den samlede vareinnførsel på nytt økt i samme raske tempo som under oppgangen i de foregående år. I gjennomsnitt for de tre første kvartaler 1962 var verdien av vareimporten vel 12 prosent større enn i samme periode 1961 og importvolumet hele 16 prosent større. Særlig sterk var økingen i innførselen av ferdigvarer. I de tre første kvartaler 1962 var innførselsverdien for denne varegruppe 18 prosent større enn i samme periode 1961. Den sterke oppgangen i ferdigvareimporten kan sikkert også føres tilbake til den kraftige kostnadsstigningen i Vest-Tyskland, som har gjort importvarer mer konkurransedyktige på det tyske marked.

Utviklingen i vareimporten og vareeksporten i 1962 forklarer størsteparten av det omslag som har funnet sted fra et stort driftsoverskott overfor utlandet i 1961 til et betydelig driftsunderskott i 1962. Økt betalingsunderskott, når det gjelder renter, stønader og tjenesteyting (regnet netto) har også bidratt til omslaget i driftsregnskapet. I de tre første kvartaler 1962 var det samlede driftsunderskott overfor utlandet 960 millioner D.M., mot et overskott i samme periode året før på hele 2 900 millioner D.M. Vareeksportoverskottet i de tre første kvartaler 1962 ble på rundt 2 500 millioner D.M., mot hele 5 350 millioner D.M. i de samme kvartaler året før. For hovedpostene renter og stønader og tjenesteyting netto, var det samlede underskott i de ni første måneder av 1962 3 480 millioner D.M., mens de tilsvarende underskott i samme periode foregående år var på 2 443 millioner D.M.

For Frankrike var 1961 et nytt år med

betydelig produksjonsframgang, men som i de fleste land ellers i Vest-Europa økte den samlede produksjonen av varer og tjenester mindre enn fra 1959 til 1960. Bruttonasjonalproduktet regnet i faste priser steg med 4,4 prosent fra 1960 til 1961, mens stigningen foregående år var 5,8 prosent. Produksjonsveksten fra 1960 til 1961 var noe svakere enn de franske myndigheter regnet med ved inngangen til 1961. De oppgaver som foreligger når dette skrives, tyder på at veksten i den samlede produksjonen i 1962 vil bli sterkere enn i foregående år. Offisielle anslag går ut på at bruttonasjonalproduktet vil øke med rundt 5 prosent fra 1961 til 1962. Den raskere produksjonsveksten i 1962 i Frankrike står i motsetning til forholdene ellers i Vest-Europa, der takten i produksjonsframgangen jamt over avtok fra 1961 til 1962.

Produksjonsveksten i industrien var meget rask i annet halvår 1961 og første halvdel av 1962. Fra august 1961 til samme tidspunkt ett år senere økte industriproduksjonen totalt med 8 prosent. I gjennomsnitt for perioden januar—august 1962 lå produksjonsvolumet nesten 8 prosent over fjorårsnivået. Fra 1960 til 1961 økte industriproduksjonen til sammenlikning med knapt 5 prosent. Produksjonsveksten har vært sterk i de fleste industrigrupper, og bare i tekstilindustrien og i enkelte bransjer innenfor investeringsvareindustrien har det vært tegn til noe avtakende vekstrater. Til de industrigrupper som har hatt sterkest ekspansjon, hører bilindustrien og den kjemiske industrien. Også i primær jern- og metallindustri var det et tydelig oppsving i produksjonen i vår- og sommermånedene 1962.

Under oppsvinget i de senere år har tilstrømmingen av arbeidsmarkedet i Frankrike vært mindre markert enn i de fleste land ellers i

Vest-Europa. Arbeidsledigheten har imidlertid stadig avtatt, og tallet på ledige plasser har økt. Også i første halvår 1962 fortsatte denne utvikling, og fra 1. til 2. kvartal var det sterk øking i tallet på bedrifter som meldte at mangel på kvalifisert arbeidskraft hemmet produksjonsveksten. Fram gjennom sommermånedene 1962 ble situasjonen på arbeidsmarkedet sterkt endret. Den store tilstrømmingen av flyktninger fra Algerie gav en merkbar øking i arbeidsledigheten; mens ledighetstallene måned for måned i første halvår 1962 hadde ligget betydelig under fjorårsnivået, ble det i september 1962 registrert 40 000 flere ledige enn på samme tid året før.

De viktigste årsaker til at produksjonsveksten i 1961 ble noe svakere enn året før var at stigningstakten i utlandsetterspørselen avtok sterkt samtidig som lageroppbyggingen bare ble halvparten så stor som i 1960. Investeringene i fast realkapital økte sterkt fra 1960 til 1961, men da det ikke var et tilsvarende sterkt oppsving i den private konsumentterspørsel, kunne dette ikke oppveie den svakere etterspørsel for eksport og lager. I løpet av 1962 avtok stigningen i eksportterspørselen ytterligere, og i første halvår 1962 gav vareeksporten neppe noen impuls til produksjonsstigning i det hele tatt. Heller ikke lageroppbyggingen i 1962 ser ut til å ha virket særlig ekspansivt, men noen særlig stor svikt sammenliknet med fjorårsnivået, slik som i 1961, var det neppe. Det nye ved utviklingen i 1962 var imidlertid de kraftige impulser i retning av produksjonsstigning som kom fra den private konsumentterspørsel. Dessuten fortsatte veksten i investeringene i fast realkapital, selv om det for de private bedrifter sommeren 1962 var tegn til noe mindre aktivitet på dette område enn tidligere.

Tabell 7. Frankrike. Noen økonomiske hovedtall.

	1961				1962		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Syssetting, i alt .....1959 = 100	101	101	103	104	103	103	104
» industri ... »	102	102	102	103	103	103	104
Arbeidsledige ¹ 1 000	130	93	93	112	111	83	110
Industriproduksjon ² .....1959 = 100	114	116	117	122	123	125	127
Eksportvolum, varer .... »	122	124	116	131	127	123	³ 112
Importvolum » .... »	131	138	117	140	153	146	³ 136
Boliger tatt i bruk 1 000	77	76	75	89	74	79	..
Levekostnader .....1959 = 100	105	105	106	109	110	111	112
Valutabeholdning ¹ ..... Mill. \$	2 398	2 777	2 816	2 939	3 221	3 484	3 530

Kilde: Bulletin Mensuel de Statistique; OECD General Statistics.

¹ Ved kvartalets utgang. ² Sesongjustert. ³ Foreløpige tall.

De oppgaver som foreligger for første halvår 1962, viser at volumet av detaljomsetningen var vel 9 prosent større enn i tilsvarende periode året før. Til sammenlikning kan nevnes at fra 1960 til 1961, da det private konsumet totalt steg med 5,5 prosent, økte volumet av detaljomsetningen, med knapt 7 prosent. De oppgaver som foreligger over sammensetningen av detaljomsetningen, tyder på at det først og fremst var salget av varige forbruksvarer som økte. Blant de viktigste årsaker til den sterke stigning i konsumetterspørselen i 1962 er de betydelige lønnstillegg som er gitt, sammen med stigningen i sysselsettingen. Det har dessuten vært en sterk øking i de offentlige inntektsoverføringene i forbindelse med sosiale trygdeordninger og inntektsstøtten til jordbruket. Av enda større betydning var trolig den sterke stimulans som flyktningstrømmen fra Algerie gav til konsumetterspørselen. I løpet av 1962 kom det mer enn 600 000 personer fra Algerie, og de offentlige støttetiltak til flyktningene kom opp i nærmere 2 milliarder frcs.

De private investeringene i fast realkapital fortsatte å øke også i 1962, men i sommermånedene tydet oppgaver over ordretilgang og produksjon på at veksten i denne del av investeringsetterspørselen ikke lenger var fullt så sterk som tidligere. Investeringene i offentlige bedrifter og offentlig konsumkapital har etter alt å dømme like til det siste fortsatt å øke i samme raske takt som i 1961. Boligbyggingen hadde et forholdsvis beskjedent omfang i 1. kvartal 1962, men framover i vårmånedene var det et merkbart oppsving. Framover mot slutten av året var det ventet at økt boligbygging — for det meste i offentlig regi — med sikte på å skaffe hus til Algerie-flyktningene ville gi en betydelig stimulans til den samlede investeringsetterspørsel. Også i jordbruket ble det ventet stigende investeringer, da inntektsøkningen i denne næring — som følge av større avlinger og høyere priser — var meget sterk i 1962.

Samtidig som flyktningstrømmen fra Algerie etter alt å dømme har gitt en betydelig ekspansiv impuls til den innenlandske etterspørsel, er det tydelig at hendingene i Algerie har ført til en demping av utlandsetterspørselen. Mens verdien av vareeksporten totalt i første halvår 1962 var om lag 3 prosent større enn i samme periode året før, viste eksporten til land i francområdet en nedgang på rundt 20 prosent. Størstedelen av denne svikten falt på utførselen til Algerie. Det var imidlertid ikke bare utførselen til francområdet som viste svakhetstegn i 1962. Også eksporten til resten av verden sett under ett, har hatt en avtakende vekst. Til en viss grad har dette trolig sammenheng med at sterkt stigende kostnader også i Frankrike har ført til en forverring av eksportens

konkurrensemessige stilling, særlig i forhold til land som Sambandsstatene og Storbritannia. I gjennomsnitt for årets tre første kvartaler økte verdien av vareeksporten totalt med 1 prosent i forhold til fjorårsnivået, mens det i 3. kvartal alene var en svikt på 3 prosent.

Verdien av vareinnførselen økte kraftig i 1962. I gjennomsnitt for perioden januar—september var innførselsverdien 13 prosent større enn i tilsvarende periode året før. Fra 1960 til 1961 økte verdien av vareimporten med vel 6 prosent. Oppgaver over innførselens sammensetning viser at det særlig var matvarer og bearbeidde konsumvarer som hadde sterk stigning. Innførselen av råvarer var litt mindre enn i 1961, og dette må ses i sammenheng med at det ikke var noen øking, men kanskje heller en nedgang i lageroppbyggingen fra 1961 til 1962. I de tre første kvartaler 1962 var det et underskott i varebyttet med utlandet på litt over 900 mill. frcs., mens det i de samme tre kvartaler foregående år var et overskott på hele 1 900 mill. frcs.

Sambandsstatene.

I Sambandsstatene fortsatte konjunkturoppgangen fram gjennom annet halvår 1961 og i året som gikk, men produksjonsveksten avtok sterkt i løpet av 1962, lenge før de tilgjengelige reserver av ledig arbeidskraft og produksjonskapasitet var fullt utnyttet. Bruttonasjonalproduktet, regnet i faste priser for året 1961 sett under ett, ble bare 1,8 prosent større enn i 1960. Innenfor året 1961 økte imidlertid den samlede produksjonen av varer og tjenester sterkt. Fra 1. til 4. kvartal var stigningen nesten 7 prosent etter sesongjusterte oppgaver, dvs. i gjennomsnitt mer enn 2 prosent pr. kvartal. Fra kvartal til kvartal i 1962 har veksten vært betydelig svakere. Fra 4. kvartal 1961 til 1. kvartal 1962 var stigningen etter foreløpige oppgaver knapt 1 prosent, fra 1. til 2. kvartal 0,7 prosent og fra 2. til 3. kvartal bare 0,2 prosent. De tall som foreligger når dette skrives, tyder på at veksten i bruttonasjonalproduktet i 1962 bare var om lag to tredjeparter av det de amerikanske myndigheter gjorde regning med ved årsskiftet 1961—62.

Industriproduksjonen økte ikke med mer enn 1 prosent fra 1960 til 1961, men de sesongjusterte oppgaver viser at stigningen var meget sterk under den første fasen av konjunkturoppsvinget i 1961. Fra februar til august 1961 steg industriproduksjonen med hele 11 prosent, mens det i resten av året bare var en øking på 2 prosent. I første halvår 1962 steg den samlede industriproduksjonen med om lag 3,5 prosent, men i løpet av sommermånedene juli—

Tabell 8. *Nasjonalproduktet i Sambandsstatene etter anvendelse. 1954-priser.*

	1961 Milli- arder \$	Prosentvis endring fra samme periode året før		
		1961	1962	
			1. halvår	3. kv. ¹
Privat konsum. . .	304,3	2,0	5,0	4,2
Offentlig bruk av varer og tje- nester	84,0	5,3	7,6	8,6
Privat investe- ring i fast kapi- tal	55,9	} — 4,8	19,6	3,3
Lageropplegg . . .	1,9			
Eksport	25,3	1,6	5,2	4,4
— Import	23,5	0,4	12,9	8,6
Bruttonasjonal- produkt	447,9	1,7	6,9	4,7

Kilde: Economic Indicators og Survey of Current Business.

¹ Foreløpige tall.

september 1962 var produksjonen nærmest uendret når en ser bort fra sesongvariasjoner.

Under oppgangen i første halvår 1961 var det særlig produksjonen av varige forbruksvarer og vareinnsatsvarer til næringslivet som økte sterkt. De industrigrupper som hadde raskest produksjonsvekst, var bilindustrien og stålindustrien, mens produksjonen av investeringsvarer og ikke-varige konsumvarer økte forholdsvis moderat. Etter hvert som takten i produksjonsframgangen avtok i slutten av 1961 og i 1962 ble produksjonsstigningen jammere fordelt på de ulike industrigrupper, bl. a. var det tegn til raskere produksjonsøking i investeringsvareindustrien. I løpet av 1962 var det særlig i stålindustrien og i bilindustrien at utviklingsmønsteret ble et annet enn for resten av industrien. Fra høsten 1961 fram til februar 1962 fortsatte den kraftige produksjonsveksten i stålindustrien, mens stigningen i bilproduksjonen på det nærmeste stoppet opp. Etter at tariffforhandlingene i stålindustrien ble avsluttet uten arbeidskonflikt våren 1962, avtok stålproduksjonen sterkt, og nedgangen varte ved helt fram til juli. Samtidig som stålproduksjonen tok til å synke våren 1962, var det et markert oppsving i bilproduksjonen som varte hele sommeren igjennom. De oppgaver som foreligger når dette skrives, tyder på at bilproduksjonen fortsatte å øke etter omleggingen til nye bilmodeller høsten 1962, samtidig som svikten i stålproduksjonen slo om i en svak oppgang.

Mens den samlede sysselsetting økte forholdsvis betydelig under oppsvinget i 1961, var det først i de aller siste måneder av året at oppgangen så ut til å få virkning for arbeidsledigheten. Fra februar, da oppgangen tok til, og fram til årsskiftet økte sysselsettingen utenom jordbruket med nesten 2 prosent, etter sesongjusterte oppgaver. Arbeidsledigheten holdt seg imidlertid uforandret på et nivå litt under 7 prosent av den samlede arbeidsstyrke helt fram til oktober 1961. I første halvår 1962 fortsatte sysselsettingen å øke ganske sterkt, samtidig som arbeidsledigheten, etter sesongjusterte oppgaver, gradvis gikk ned fra 6,7 prosent av den samlede arbeidsstyrke i oktober 1961 til 5,3 prosent av arbeidsstyrken i juli 1962. De oppgaver som foreligger fram til høstmånedene 1962, tyder på at sysselsettingen har holdt seg omtrent uforandret siden midtsommers samtidig som arbeidsledigheten har vist en liten øking. Sommeren og høsten 1962 utgjorde arbeidsledigheten rundt 5,5 prosent av den samlede arbeidsstyrke, dvs. fremdeles noe over nivået på rundt 5 prosent fra våren 1960, før den siste nedgangen satte inn.

Konjunkturoppsvinget som tok til i begynnelsen av 1961, ble etter alt å dømme utløst av og — særlig i sin første fase — sterkt understøttet av omleggingen av den økonomiske politikk i mer ekspansiv retning. Særlig gjaldt dette den offentlige budsjettpolitikken. Utgiftene til kjøp av varer og tjenester økte sterkt i første halvår 1961, slik at et offentlig inntektsoverskott i slutten av 1960 raskt ble avløst av et betydelig inntektsunderskott. Fram gjennom året 1961 tok også omslaget fra lagernedbygging til sterk lagerøking, sammen med stigningen i boligbyggingen, til å virke ekspansivt. Først mot slutten av 1961 kom det større fart i den private konsumetterspørsel, samtidig som næringslivets investeringer i fast realkapital tok til å stige i moderat tempo.

I 1962 — og da særlig i første halvår — virket ikke budsjettpolitikken like sterkt i ekspansiv retning som i foregående år. De offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester fortsatte å øke, men i noe langsommere takt enn året før. Den viktigste endringen var imidlertid at det offentlige inntektsunderskottet avtok sterkt sammenliknet med nivået i 1961. Det viser på nytt hvordan skatteinntektene under en oppgangskonjunktur — og med de någjeldende skattesatser — i Sambandsstatene har en tendens til å øke så sterkt at de bidrar til å dempe oppgangen lenge før full kapasitetsutnytting. For å motvirke denne tendens vil det kreves enten en sterk øking i de offentlige utgifter eller en reduksjon av skattesatsene, eller begge deler. Det var dette som var bakgrunnen for

Tabell 9. *Sambandsstatene. Noen økonomiske hovedtall.*

	1961				1962		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting, i alt ¹ ..... Mill.	65,5	68,7	67,0	66,5	66,3	69,5	68,7
» industri ¹ ..... »	16,5	17,0	17,3	17,2	17,2	17,5	17,8
Arbeidsledige ¹ 1 000	5 495	5 580	4 085	4 091	4 382	4 463	3 512
Industriproduksjon ² ..... 1959 = 100	97	103	107	109	110	112	113
Eksportvolum, varer .... »	116	113	109	120	114	128	³ 119
Importvolum » .... »	91	93	99	106	107	110	³ 114
Detaljomsetning ² ..... »	99	100	101	105	106	108	109
Levekostnader ..... »	102	102	103	103	103	104	104
Valutabeholdning ¹ ..... Mill. \$	17 430	17 603	17 460	16 950	16 640	16 530	16 080

Kilde: Survey of Current Business.

¹ Ved kvartalets utgang. ² Sesongjustert. ³ Foreløpige tall.

de amerikanske myndigheters overveielser sommeren 1962 i spørsmålet om å sette i verk direkte skattereduksjoner. Avgjørelsen ble utsett til begynnelsen av 1963, i første rekke ut fra rent politiske grunner.

Allerede i de to første måneder av året som gikk gjorde det seg gjeldende enkelte svakhets-tegn i konjunkturutviklingen. Industriproduksjonen falt i januar, og ordretilgangen for varige varer, som hadde økt sterkt gjennom hele 1961, viste nedgang fra januar til februar. Boligbyggingen som var en viktig ekspansiv faktor under oppgangen i 1961, lå betydelig lavere i 1. kvartal 1962 enn i 4. kvartal 1961. Den private konsumeterspørsel og lageroppbyggingen — ikke minst økingen av stållagrene — fortsatte imidlertid å gi ekspansive impulser til økonomien. Etter at tarifforhandlingene i stålindustrien endte uten arbeidskonflikt ble avsetningsforholdene for denne industrigren vesentlig endret. De stålforbrukende industrier tok til å bygge ned sine lagerbeholdninger av stål, og ordretilgangen og kapasitetsutnyttningen i stålindustrien sank kraftig. Dette bidrog til å dempe konjunkturoptimismen i næringslivet, og et symptom på en mer forsiktig konjunkturbedømmelse var det kraftige fallet som i vårmånedene fant sted i aksjekursene.

Fram gjennom sommermånedene 1962 fortsatte produksjonen å øke, men stigningstakten var svært moderat. De viktigste ekspansive konjunkturimpulser kom fra konsumeterspørselen, boligbyggingen og næringslivets investering i fast kapital, og det var lite som tydet på at fallet i aksjekursene hadde noen nevneverdig dempende effekt på bedriftenes og på publikums utgiftsplaner. Derimot virket lagerutviklingen dempende på produksjonsveksten i 2. og 3. kvartal. For en stor del hadde dette sammen-

heng med nedbyggingen av stållagrene. Mens lagerøkningen i 1. kvartal 1962 var på 6,7 milliarder dollar, sesongjustert og regnet på årsbasis, var de tilsvarende tall i 2. og 3. kvartal henholdsvis 4,0 og 1,5 milliarder dollar.

Under konjunkturoppsvinget i 1961 var stigningen i den private konsumeterspørsel forholdsvis beskjeden. Mens bruttonasjonalproduktet fra 1. til 4. kvartal 1961 steg med nesten 7 prosent, regnet i faste priser, økte volumet av det private konsumet med om lag 4 prosent i samme periode. Mot slutten av 1961 var det imidlertid tegn til at stigningen i den private konsumeterspørsel kom relativt sterkere med i konjunkturoppgangen. Særlig var dette tilfelle for konsumentenes kjøp av varige forbruksvarer, som økte sterkt fram mot årsskiftet 1961—62. Stigningen i utgiftene til kjøp av varige forbruksvarer fortsatte i 1962, og bl. a. har bilsalget bidratt sterkt til å stimulere produksjonsframgangen. Fra 4. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962 steg det private konsumet etter sesongjusterte oppgaver med om lag 3 prosent i verdi, dvs. omtrent som bruttonasjonalproduktet. Det er således tegn til at en viss forsinkelse av konsumveksten kan ha gitt betydelig stimulans til produksjonsframgangen i første halvår 1962. Blant annet kan månedstallene for detaljomsetningen tolkes i denne retning. Fra høsten 1961 fram til forsommeren 1962 steg verdien av detaljomsetningen med nesten 8 prosent etter sesongjusterte oppgaver. De tall som foreligger for sommer- og høstmånedene 1962, når dette skrives, tyder på at veksten siden har avtatt merkbart.

Sesongjusterte oppgaver over verdien av næringslivets investeringer viser omtrent like sterk stigning i de tre første kvartaler 1962 (+ 7 prosent) som i de tre siste kvartaler året

før. Det er således ikke noe som tyder på at svakhetstegnene i konjunkturutviklingen i 1962 virket til å dempe investeringslysten i næringslivet. Oppgaver over næringslivets investeringsplaner høsten 1962 pekte heller ikke i denne retning. Sett under ett planla bedriftene da å øke sine investeringer i fast realkapital med 8 prosent fra 1961 til 1962, dvs. like stor øking som bedriftene regnet med i begynnelsen av året. I gjennomsnitt for de tre første kvartaler 1962 var næringslivets investeringer i fast realkapital nesten 10 prosent større enn i samme periode året før. Under oppgangen i 1961 var det særlig næringslivets investeringer i maskiner og utstyr som økte, mens investeringene i bygninger og anlegg holdt seg omtrent uendret. I løpet av 1961 var det sterk stigning i omfanget av de inngåtte byggekontrakter for industri- og forretningsbygg. I 1962 har bedriftenes bygge- og anlegginvesteringer økt betydelig sterkere enn i året før, og like sterkt som investeringene i maskiner og utstyr.

Investeringene i boliger gav i 1962 ikke så sterk stimulans til produksjonsframgangen som foregående år. Fra 1. til 4. kvartal 1961 økte verdien av boligbyggingen etter sesongjusterte oppgaver med 20 prosent, eller 3,8 milliarder dollar regnet på årsbasis. I de tre første kvartaler av 1962 var stigningen 1,5 milliarder dollar, regnet på årsbasis, eller knapt 7 prosent, dvs. om lag like sterk stigning som i bygge- og anlegginvesteringene totalt.

Når den samlede produksjonen av varer og tjenester i 1962 har økt betydelig mindre enn de amerikanske myndigheter regnet med ved begynnelsen av året, må dette ses i sammenheng med at investeringene i fast realkapital har steget svakere enn myndighetene ventet. Samtidig har takten i lagerøkingen avtatt kraftig. I årets løp har myndighetene fått gjennomført to tiltak med sikte på å stimulere bedriftenes investeringsetterspørsel. I første omgang ble det gjennomført lempinger i næringslivets avskrivningsregler. Senere på året ble det så gjort vedtak om, etter visse regler, å gi bedriftene en skattekreditt på 7 prosent av utgiftene til nyinvesteringer i fast realkapital. Begge tiltak er hver for seg beregnet å skulle gi bedriftene en skattesparing på 1—1,5 milliarder dollar. De oppgaver som foreligger når dette skrives, tyder ikke på at tiltakene har fått særlig store virkninger på investeringsaktiviteten. Årsaken er trolig at det ikke først og fremst er finansieringsvansker som bremser investeringene, men snarere den store unyttede produksjonskapasiteten i næringslivet. Etter beregninger som de amerikanske myndigheter har foretatt, har den ledige produksjonskapasiteten i næringslivet under ett økt i løpet av 1961. Mens forskjellen mellom produksjonen ved full kapa-

sitetsutnyttning og den faktiske produksjon i næringslivet under ett, i slutten av 1961 ble beregnet til 28 milliarder dollar, er den tilsvarende forskjellen i slutten av 1962 anslått til mellom 30 og 35 milliarder dollar.

Konjunkturutsiktene.

I *Vest-Europa* var det mot slutten av 1962 ingen avgjørende tegn til at styrkeforholdet mellom de ekspansive og kontraktive konjunkturimpulser holdt på å endres. Samlet produksjon og etterspørsel fortsatte å stige i moderat tempo, men stigningstakten var i de fleste land langsommere enn i første del av året. På tross av at stemningen virker mer optimistisk enn tidligere, er hovedintrykket at det i mange land i Vest-Europa fortsatt gjør seg gjeldende tydelige svakhetstegn. Dette har sammenheng dels med liten stigning i utlandsetterspørselen, dels med svikt i næringslivets investeringsetterspørsel — ofte begge deler. Hittil har disse svakhetstegn i høy grad blitt oppveid ved at bedriftene har hatt store ordrebeholdninger å tære på. Men i 1963 vil det etter alt å dømme kreves en mer bevisst motkonjunkturpolitikk for å hindre at etterspørselssvikt skal dempe produksjonsframgangen ytterligere.

Blant de faktorer — særlig på Kontinentet — som høsten 1962 fortsatt så ut til å gi impulser i ekspansiv retning, var den private konsumetterspørsel og de offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester. Stigningen i den private konsumetterspørsel ble i 1962, som året før, sterkt understøttet av en kraftig oppgang i lønnsinntektene. Denne utvikling hadde delssammenheng med stigende sysselsetting, men i første rekke var det tilstramningen på arbeidsmarkedet og den lønnsstigning som fulgte med dette som gjorde utslaget. Storbritannia, der arbeidsløsheten i løpet av 1962 steg ganske kraftig, dannet i så måte et unntak. For 1963 er det grunn til å tro at stigende lønnsinntekter fortsatt vil motivere betydelig vekst i konsumetterspørselen. Det gjelder først og fremst Frankrike, men i mindre grad enn tidligere også Vest-Tyskland.

Bygge- og anleggsvirksomheten hører for de fleste land i Vest-Europa med til de næringer der ekspansive faktorer fortsatt har et klart overtak. Både direkte og indirekte vil dette bidra til å stimulere den samlede etterspørsel i tiden framover. Jamt over ligger bygge- og anleggsvirksomheten fortsatt inne med meget store ordreserver som hopet seg opp under investeringsboomen i de foregående år, og med mulig unntak for Storbritannia ser ordremassen snarere ut til å være stigende enn synkende. Det er i første rekke den offentlige bygge- og anleggsvirksomheten som øker sterkt og som oppveier den

svikt som enkelte steder gjør seg gjeldende i næringslivets byggeetterspørsel. Særlig i Vest-Tyskland, men også i Frankrike bidrar den sterke byggeaktiviteten til å holde ved like det stramme arbeidsmarkedet og dermed indirekte lønnsstigningen og den sterke veksten i konsumetterspørselen.

Svikt i næringslivets lageretterspørsel virket i 1961 og i begynnelsen av 1962 til å dempe produksjonsveksten for mange industrigrupper som produserer råvarer og halvfabrikata. I tiden framover vil lageretterspørselen neppe i samme grad som før bidra til å dempe takten i produksjonsframgangen. Likevel er det trolig at overskottskapitet en god stund framover vil merkes i næringer som primær jern- og metallindustri, treforedlingsindustri og deler av den kjemiske industrien.

Den betydelige overskottskapitet som under de siste års sterke vekst har utviklet seg på mange vareområder, er kanskje den viktigste årsak til den svikt som har gjort seg gjeldende i næringslivets investeringsetterspørsel i den senere tid. Denne svikten har hittil ikke slått nevneverdig ut i produksjonsnedgang i investeringsvareindustrien, fordi bedriftene jamt oversatt inne med store ordrebeholdninger fra den kraftige oppgangsperioden like før. Likevel må næringslivets investeringsetterspørsel betegnes som et høyst usikkert element i den framtidige konjunkturutvikling i Vest-Europa. Det er lite som tyder på at svikten i investeringsetterspørselen er over, og etter hvert som ordrebeholdningene i investeringsvareindustrien fortsetter å synke, er det fare for at produksjonsveksten i industrien vil bli dempet ytterligere.

Utlandsetterspørselen var en faktor som, for Vest-Europa sett under ett, bare gav ubetydelige impulser til produksjonsframgangen i løpet av 1962. Særlig viste etterspørselen fra råvarelandene svikt. Men forholdene i så måte varierte mye fra land til land. Mens den svake veksten i utlandsetterspørselen dempet produksjonsframgangen i Vest-Tyskland og trolig i Frankrike, var vareeksporten for Storbritannia en meget viktig ekspansiv faktor. Heller ikke for 1963 kan det ventes at utlandsetterspørselen vil gi Europa-konjunkturen sterke positive impulser.

Den økonomiske politikk som blir ført i de fleste land i Vest-Europa nå, skulle snarere bidra til å stimulere enn til å dempe veksten i den samlede produksjon og etterspørsel. Vest-Tyskland er kanskje et unntak. Mest markert har omleggingen av den økonomiske politikk i etterspørselsstimulerende retning det siste året vært i Storbritannia. Her har myndighetene i løpet av sommeren og høsten opphevet de fleste tilstrammings tiltak som ble gjennomført sommeren 1961. Det er ennå for tidlig å etterspore virkningene av denne omleggingen, men konjunktur-

bedømmelsen i Storbritannia er mer optimistisk enn før, og det er grunn til å vente at både konsum- og investeringsetterspørselen vil bli stimulert. I Vest-Tyskland peker endringene i den økonomiske politikken nærmest i motsatt retning. Myndighetene legger opp til en betydelig strammere finanspolitikk for 1963 enn for året som gikk, og særlig regnes det med at de offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester vil stige svakere enn i senere år.

I S a m b a n d s s t a t e n e ble konjunkturere bedømt mer optimistisk fram mot slutten av 1962. Dette viste seg blant annet i stigende aksjekurser, men også i de løpende kommentarer til den økonomiske utvikling var tonen merkbart lysere i årets to siste måneder. Det er heller ikke tvil om at flere viktige konjunkturindikatorer utviklet seg i gunstig retning utover høsten. Mens størrelser som arbeidsledighet, industriproduksjon og bygge- og anleggsvirksomhet nærmest gav inntrykk av stagnasjon i sommermånedene, og mens et flertall av de indikatorer som vanligvis pleier å innvarsle et kommende konjunkturtilbakeslag pekte nedover i august, bedret forholdene seg i september og oktober. Både de private inntekter, verdien av detaljomsetningen og nybestillingene for varige varer viste sterk øking i begge måneder. Dette behøver ikke å bety at faren for en stagnasjon eller et direkte konjunkturomslag er avverget. Men det virker lite sannsynlig at et tilbakeslag skulle være nær forestående, selv om hovedinntrykket nok fortsatt er at det vil kreves direkte stimulerings tiltak for å sikre økonomisk vekst i 1963.

Det forhold som kanskje gir størst grunn til å vente stigende økonomisk aktivitet i Sambandsstatene i 1963, er at den amerikanske regjering synes bestemt på å få gjennomført direkte skattelettelser med virkning fra årets begynnelse. Hvis dette blir gjort, vil det trolig komme til å påvirke de disponible inntekter både for bedrifter og personer. I den utstrekning en eventuell skattereduksjon kommer personlige skattelyter til gode, kan en regne med at konsumetterspørselen vil bli stimulert, og på lengre sikt vil dette indirekte også kunne få betydning for bedriftenes etterspørsel etter investeringsvarer. Mer tvilsomt er det om en reduksjon av skattesatsene for bedriftene vil påvirke investeringsetterspørselen nevneverdig i den nåværende situasjon, da det på forhånd finnes mye ledig kapasitet. De lettelsene som næringslivet fikk i 1962 i form av lempeligere avskrivningsregler og skattekreditt i forbindelse med nyinvestering, synes ikke å ha virket særlig sterk i denne retning.

Selv uten skattelettelser er det grunn til å vente at den federale budsjettpolitikken vil trekke i ekspansiv retning i første halvår 1963. Mens det budsjett som ble framlagt i begynnelsen av 1962 opprinnelig viste et overskott på en

halv milliard dollar, går anslag når dette skrives ut på et inntektsunderskott på nærmere 8 milliarder dollar. Allerede fra sommeren 1962 var det grunn til å tro at stigende offentlige utgifter gav konjunkturutviklingen nye impulser.

I løpet av høstmånedene 1962 var konsumentenes utgifter en faktor som bidrog sterkt til å trekke den samlede etterspørsel opp. I september og oktober steg verdien av detaljomsetningen med om lag 3,5 prosent fra det stabile nivå den hadde ligget på i de fire foregående måneder. Særlig økte bilomsetningen kraftig etter at omleggingen til produksjon av de nye årsmodeller var gjennomført; foruten å trekke med seg produksjonsøking i bilindustrien gav dette en betydelig stimulans til produksjon og ordreinn- gang også i stålindustrien. Det ligger nær å se dette som et uttrykk for at konsumentene, med de nåværende inntektsforhold og den relativt lave avbetalingsgjeld de har, er i stand til å gi økonomien som helhet en betydelig stimulans. En rundspørring i oktober bekrefter dette, idet den viste at konsumentene i de kommende måneder regnet med å øke sine utgifter ytterligere, særlig til biler og andre varige forbruksvarer. På litt lengre sikt er det imidlertid lite trolig at stigning i konsumentenes utgifter alene vil kunne sikre vekst i produksjon og etterspørsel.

En fortsatt oppgang forutsetter derfor at næringslivets investerings- og lagerretterspørsel utvikler seg gunstig. Den siste undersøkelsen

over næringslivets investeringer i fast kapital tyder på at bedriftene planlegger å øke sine investeringsutgifter med 3 prosent fra 1962 til 1963. Dette er et forholdsvis lavt tall, som kanskje ikke er særlig overraskende sett på bakgrunn av at næringslivet som helhet har ledig produksjonskapasitet nok i øyeblikket til å møte en meget sterk produksjonsutvidelse. Det er imidlertid ganske vanlig at bedriftene under en økonomisk oppgangsperiode på forhånd under- vurderer stigningen i sine investeringsutgifter. En tilsvarende undersøkelse på samme tid i 1961 viste således at bedriftene regnet med en øking i investeringsutgiftene på 4 prosent, mens den faktiske økingen fra 1961 til 1962 ble betydelig større — nærmere 9 prosent. Det er således ved årsskiftet vanskelig å forutse hvor sterk stigningen i næringslivets investeringer i fast kapital vil bli i 1963, men det er lite trolig at det vil komme noen særlig kraftig impuls fra denne del av etterspørselen.

Lagerutviklingen i tiden framover vil neppe komme til å virke dempende på den samlede etterspørsel slik den gjorde i vår- og sommer- månedene 1962. Det er i øyeblikket lite som tyder på at lagerbeholdningene i industri og handel er unormalt høye sett i forhold til produksjon og omsetning, og i de siste måneder en har tall for viste lagerretterspørselen for næringslivet under ett en stigende tendens.

Norge.

Utenriksøkonomien.

Utenriksregnskapet.

Foreløpige beregninger for 1962 viser et underskott på driftsregnskapet på 1 600 mill. kr., dvs. 100 mill. kr. mer enn i 1961 og vel 700 mill. kr. mer enn i 1960. Økingen fra 1961 til 1962 skyldes vesentlig mindre stønader fra utlandet og større rentebetalinger til utlandet. Økingen i netto vareimporten på om lag 400 mill. kr. ble oppveid ved en nedgang i netto skipsimporten på knapt 300 mill. kr. og en øking på rundt 70 mill. kr. på netto tjenesteeksporten. Importoverskottet for varer og tjenester viste således en øking på 30 mill. kr. For varer og tjenester sett under ett lå både eksportprisene og importprisene i 1962 knapt 2 prosent lavere enn året før. Forholdet mellom eksportprisnivå og importprisnivå — bytteforholdet med utlandet — viste således ingen endring. I det rene varebytte (uten skip) var bytteforholdet noe dårligere enn i 1961.

Da dette ble skrevet, forelå utenriksregnskapet bare for de tre første kvartaler av 1962. I dette tidsrom utgjorde underskottet på driftsregnskapet 1 090 mill. kr. mot 1 240 mill. kr. i samme periode i 1961. Nettokapitalinngangen gikk ned fra 1 328 mill. kr. til 318 mill. kr. Det meste av denne nedgangen faller på mindre låneopptak enn i 1961 i forbindelse med skipsimport. Nettovalutabeholdningen som i 1.—3.

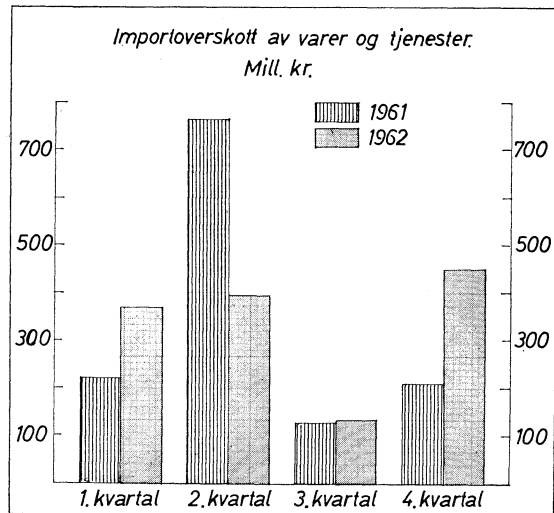

Fig. 6.

kvartal 1961 gikk opp med 258 mill. kr., viste i 1.—3. kvartal 1962 en nedgang på 396 mill. kr. og utgjorde ved utgangen av september 1962 2 967 mill. kr.

Fra 1. januar 1962 har Norges Bank endret sin definisjon av bankenes låneopptak i utlandet og dermed av nettovalutabeholdningen. Mens disse lånene tidligere ble tatt til inntekt først når de ble disponert i form av utlån til norske låntakere, blir de nå inntektsført i det øyeblikk bankene får lånet til disposisjon. Denne endring i posteringsmåten fører til at nettovalutabeholdningen som pr. 31. desember 1961 etter den gamle definisjonen utgjorde 3 141 mill. kr., gikk opp med 222 mill. kr. til 3 363 mill. kr. etter den nye definisjonen.

Importoverskottet for varer og tjenester gikk ned fra 1 110 mill. kr. i 1.—3. kvartal 1961 til 895 mill. kr. i de samme kvartaler 1962. Eksportverdien økte med vel 280 mill. kr., og verdien av importen gikk opp med om lag 70 mill. kr. Vareeksporten uten skip økte med om lag 200 mill. kr., mens verdien av skipseksporten gikk ned med knapt 95 mill. kr. Bruttofrakter opptjent i skipsfart økte med 175 mill. kr., mens verdien av andre tjenester brutto var uforandret. Vareimporten uten skip gikk opp med om lag 525 mill. kr., mens verdien av skipsimporten gikk ned med 615 mill. kr. Skipsfartens utgifter i utlandet økte med 155 mill. kr. og importverdien av andre tjenester gikk opp med 5 mill. kr.

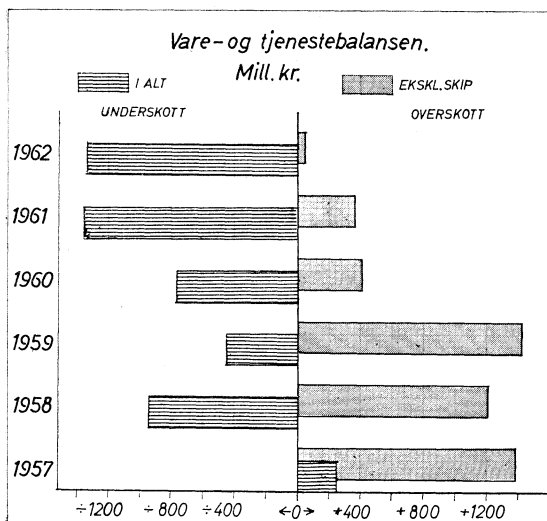

Fig. 5.

Tabell 10. Utenriksregnskapet 1.—3. kvartal 1961 og 1962. Foreløpige tall. Mill. kr.

	1961		1962		
	1.—3. kv.	1.—3. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
I. Driftsregnskap					
A. Varer og tjenester					
1. Eksport					
Varer fob. ¹	4 630	4 831	1 657	1 562	1 612
Skip	322	228	98	86	44
Bruttofrakter opptjent i skipsfart	4 570	4 745	1 575	1 610	1 560
Utenlandske turistenes utgifter i Norge ..	333	356	62	99	195
Andre tjenester	842	821	277	266	278
I alt	10 697	10 981	3 669	3 623	3 689
2. Import					
Varer cif. ¹	7 060	7 584	2 561	2 629	2 394
Skip	1 740	1 125	451	344	330
Skipsfartens utgifter i utlandet ²	2 185	2 340	785	775	780
Norske turistenes utgifter i utlandet	314	325	63	101	161
Andre tjenester	508	502	179	169	154
I alt	11 807	11 876	4 039	4 018	3 819
3. Eksportoverskott (underskott —) (1—2) ..	— 1 110	— 895	— 370	— 395	— 130
B. Renter og stønader					
1. Nettostønader fra utlandet	81	55	12	18	25
2. Nettorenter til utlandet	211	250	72	93	85
3. Rente- og stønadoverskott (underskott —) (1—2)	— 130	— 195	— 60	— 75	— 60
C. Overskott (underskott —) på driftsregnskapet (A 3 + B 3)	— 1 240	— 1 090	— 430	— 470	— 190
II. Kapitalregnskap					
A. Inngang					
Offentlig forvaltnings lån	204	281	10	75	196
Rederienes lån	1 335	1 065	271	354	440
Bankenes lån for rederier (netto)	300	65	103	34	— 72
Bankenes andre lån (netto)	191	80	79	6	— 5
Andre lån ³	112	101	24	44	33
Annen kjent kapitalinngang (netto)	123	— 87	— 83	27	— 31
I alt	2 265	1 505	404	540	561
B. Utgang					
Avdrag på offentlig forvaltnings lån	97	110	14	69	27
Avdrag (netto) på konsolidert gjeld (EPU) ..	56	85	33	26	26
Avdrag på rederienes lån	938	876	325	258	293
Endring i rederienes forskottsbetalinger ved skipsimport	— 275	68	— 78	76	70
Avdrag på andre lån ³	44	51	21	15	15
Lån (netto) ved skipseksport	77	— 3	— 4	21	— 20
I alt	937	1 187	311	465	411
C. Netto kapitalinngang (A—B)	1 328	318	93	75	150
D. Overskott (underskott —) på driftsregnskapet (I. C)	— 1 240	— 1 090	— 430	— 470	— 190
E. Uforklart differanse ⁴	170	376	50	205	121
F. Oppgang (nedgang —) i netto valutabeholdningen ⁵ (C + D + E)	258	— 396	— 287	— 190	81

¹ Omfatter også varer utenom handelsstatistikken. ² Inklusive lønn til mannskaper i utenlandsk valuta. ³ Inklusive offentlige foretaks lån. ⁴ Summen av netto kapitalinngang (utgang) og overskott (underskott) på driftsregnskapet skal pr. definisjon være lik oppgangen (nedgangen) i netto valutabeholdningen. Differansen skyldes feil og ufullstendig statistisk materiale. ⁵ Norges Banks, valutabankenes, rederienes og forsikringssekskapenes netto valutabeholdninger.

Volumtallene for eksporten av varer og tjenester sett under ett viste en øking på 4,5 prosent, mens økingen i importvolumet var om lag 3 prosent. For varer alene, skip medregnet, var volumøkningen (i 1961-priser) knapt 3 prosent for eksporten og vel 2 prosent for importen. Volumet av frakttjenester levert til utlandet målt med tonnassen av den seilende flåte økte med vel 7 prosent.

Rente- og stønadsunderskottet gikk opp fra 130 mill. kr. i 1.—3. kvartal 1961 til 195 mill. kr. i 1.—3. kvartal 1962. Rentebetalingene til utlandet økte med rundt 60 mill. kr., mens rentebetalingene fra utlandet gikk opp med om lag 20 mill. kr. Stønader fra utlandet gikk ned med vel 25 mill. kr.

Av kapitalinngangen på i alt 1 505 mill. kr. i de tre første kvartaler 1962 var 281 mill. kr. offentlig forvaltningslån. Av dette var 143 mill. kr. statens obligasjonslån og 71 mill. kr. var Oslo kommunes obligasjonslån, begge i Sambandsstatene. Resten skrev seg fra inngang på Trondheim kommunes lån og Tokke- og Tunn-sjølånene. Lån (netto) ved skipsimport i januar—september 1962 utgjorde 186 mill. kr. mot 972 mill. kr. i samme periode året før. Regnet brutto utgjorde rederienes egne lån, bortsett fra konverteringer, 1 065 mill. kr. Bankenes lån for rederier (netto) var 65 mill. kr. Bankenes andre lån utgjorde netto 80 mill. kr. Andre langsiktige lån var på 101 mill. kr. Annen kjent kapitalinngang var 87 mill. kr. lavere enn tilsvarende utgiftsposter.

Av de samlede avdrag på offentlig forvaltningslån på 195 mill. kr. i de tre første kvartaler av 1962, var 85 mill. kr. avdrag (netto) på konsolidert gjeld til EPU. Avdrag på rederienes lån utgjorde 876 mill. kr. Rederienes forskottsbetalinger ved skipsimport økte med

68 mill. kr. Avdrag på andre langsiktige lån utgjorde 51 mill. kr., mens lån ytt i forbindelse med skipseksport var 3 mill. kr. lavere enn avdragene på slike lån. «Uforklart differanse» utgjorde 376 mill. kr. på inntektssiden. Denne skyldes så vel feil i statistikken som ufullstendig statistisk materiale. I kapitalregnskapet mangler en således direkte oppgaver over varekredittene ved eksport og import, bortsett fra skipskreditter, og det er ikke usannsynlig at økingen i posten «Uforklart differanse» fra 1.—3. kvartal 1961 til samme periode i 1962 har sammenheng med at de strammere kredittforhold innenlands siste år har ført til økte varekreditter fra utlandet. Men det kan heller ikke utelukkes at uoverensstemmelsene delvis kan skyldes svakheter i tallene for enkelte av postene i driftsregnskapet, dvs. at underskottet på driftsregnskapet i virkeligheten har vært mindre enn tallene sier.

Underskottet på driftsregnskapet i 1. og 2. kvartal 1962 var etter de tall en har, henholdsvis 430 og 470 mill. kr., mens underskottet i 3. kvartal lå på 190 mill. kr. Det meste av nedgangen fra 2. til 3. kvartal skyldes mindre vareimport (utenom skip). Inngangen av lån på kapitalregnskapet behøver ikke å finne sted i samme periode som lånene blir tatt opp. Det vil derfor f. eks. ikke nødvendigvis være samsvar mellom tallene i kapitalregnskapet for offentlig låneinngang og de tall for offentlige låneopptak i utlandet som er gitt i avsnittet om pengeomessige forhold.

Vareomsetningen med utlandet.

Handelspolitikken.

I 1962 ble det bare satt i verk noen få norske tollforhøyelser på import av varer som ikke har satsene bundet i GATT og som er unntatt fra EFTA-konvensjonens regler om avtrapping av og forbud mot å pålegge innførselstoll. For en del andre varer ble tollbeskyttelsen satt ned samtidig som de nye satser ble gjort gjeldende som basistollsatser ved tollavviklingen innen Det europeiske frihandelsforbund (EFTA)¹.

Langt større tollmessig betydning hadde det fortsatte samarbeid i EFTA. Tollreduksjonen innen EFTA gjelder medlemslandenes innførselstoll for varer som i henhold til Konvensjonen er berettiget til områdetollbehandling. For import fra medlemslandene ble tollene første gang satt ned 1. juli 1960 med 20 prosent. Tollnedbyggingen skulle etter tidsplanen være fullt gjennomført 1. januar 1970. De EFTA-vedtak om tollreduksjoner på 10 prosent som er foretatt siden 1960, har imidlertid alle vært fram-

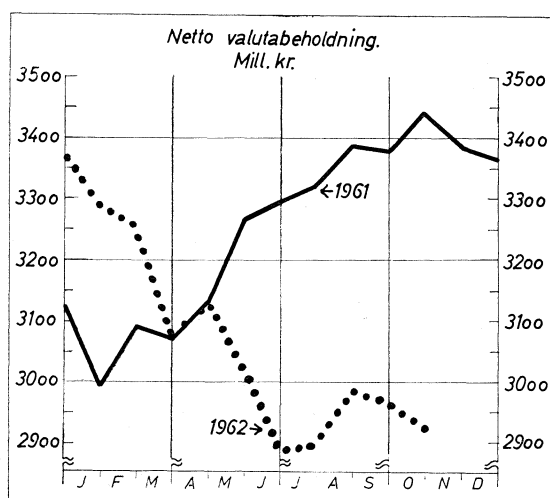

Fig. 7.

¹ Omfatter Danmark, Norge, Portugal, Storbritannia, Sveits, Sverige og Østerrike. Dessuten er Finland assosiert medlem.

skyndet i forhold til den opprinnelige planen. Forseringen henger sammen med EFTA-landenes ønske om så vidt mulig å holde samme takt som CEE-landene¹) i tollavviklingen. Annen runde i tollnedbyggingen ble således skutt fram fra 1. januar 1962 til 1. juli 1961. De to følgende avtrappinger var opprinnelig fastlagt til 1. juli 1963 og 1. januar 1965, men ble begge gjennomført i 1962. Med den siste reduksjon av tollene som EFTA's Råd vedtok å sette i verk fra 31. oktober 1962, var tollsatsene for EFTA-varer, 2¼ år tidligere enn planlagt, kommet ned i 50 prosent av de basistollsatsene som danner utgangspunktet for tollavviklingen. Et senere vedtak i Fellesrådet for Finland og EFTA gav Østerrike adgang til å utsette gjennomføringen av den siste av disse reduksjoner til 31. desember 1962, mens Norge og Finland fikk frist til 30. april 1963. For å komme mer på linje med de andre EFTA-land har Norge vedtatt å iverksette den siste reduksjonen 31. desember 1962.

Ved utgangen av 1962 var således tollskranke-ene i EFTA redusert til 50 prosent av basisnivået. Den tilsvarende reduksjon var gjennomført i CEE fra 1. mars 1962, dvs. 1½ år før opprinnelig planlagt. Innen Fellesmarkedet ble også tollsatsene for jordbruksvarer (med visse unntak) redusert med 35 prosent før timeplanen.

Harmoniseringen av CEE-landenes nasjonale tollsatsene var i 1962 kommet en tredjedel på vei og 1. juli 1963 vil to tredjedeler av tilpassingen være gjennomført. For spesielt å dekke sitt råvarebehov er medlemslandene i en del tilfelle gitt tillatelse til import mot den nasjonale toll som gjaldt for tilnæringsprosessen ble startet, dvs. at de er blitt innrømmet tollkontingenter, som vanligvis gjelder for perioder på ett år. Slutten nye land seg til CEE, må en gå ut fra at disse tollkontingentlister blir endret.

CEE-avtalen gir også andre land anledning til å søke medlemskap i eller assosiering med unionen. Hellas har oppnådd en assosieringsavtale. Flere andre land (utenom EFTA) har også søkt om tilslutning. Ellers har tidligere franske og belgiske oversjøiske områder en assosiert status i CEE.

Av EFTA-landene har Sverige, Sveits og Østerrike søkt om en assosieringsavtale med CEE. Søknaden fra Portugal tar sikte på en foreløpig assosiert status med overgang til medlemskap på et senere tidspunkt, i likhet med den avtale Hellas allerede har fått. Storbritannia, Danmark og Norge har søkt om

fullt medlemskap. Storbritannia begynte sine forhandlinger om medlemskap 8. november 1961 og har siden ført langvarige og kompliserte drøftinger med fellesskapets organer. Vanskelighetene har særlig oppstått under drøftingene om Samveldelandenes eventuelle status i unionen, og i forbindelse med CEE's jordbrukspolitikk. Danmark leverte sin formelle søknad 30. november 1961. Norges søknad om fullt medlemskap ble overlevert CEE's Ministerråd 4. juli 1962. På det første forhandlingsmøte den 12. november 1962 fikk Norge overlevert et spørreskjema som tar sikte på å klarlegge de særskilte norske problemer.

Den femte store tollforhandlingsrunde mellom de kontraherende parter i GATT tok til i Genève høsten 1960²). Forhandlingene ble først avsluttet 16. juli 1962. Konferansen omfattet kompensasjonsforhandlinger med Fellesmarkedets Kommissjon og en alminnelig tollforhandlingsrunde. En del land førte dessuten forhandlinger om tilbaketrekking av enkelte tidligere gitte tollbindinger. Bindinger som Norge tidligere hadde gitt, ble løst for 5 varer. Som motytelse måtte det gis tollreduksjon for 4 varer.

For Norge var resultatet av kompensasjonsforhandlingene med CEE³) negativt. Som omtalt i Økonomisk utsyn for 1961 fant ikke Norge å kunne slutte noen avtale med CEE. De tilbud om tollbindinger Norge fikk var utilfredsstillende, sterkt begrenset i omfang og av forholdsvis liten økonomisk interesse. For viktige norske eksportvarer (fisk, enkelte treforedlingsprodukter, ferrolegeringer, aluminium, magnesium, bly og sink) ble det tilbudt bindinger av fellestariffens satser som i mange tilfelle var nær dobbelt så høye som de tidligere bundne satser i medlemslandenes nasjonale tariff. De norske krav om betydelige reduksjoner ble ikke imøtekommet. CEE's tilbud om kompensasjoner på andre områder ble imidlertid stående, forutsatt at det fra norsk side ikke ble tatt mottiltak. For å skape balanse i forholdet mellom konsesjoner og motkonsesjoner gir nemlig Generalavtalen i et slikt tilfelle Norge anledning til å trekke tilbake tollinnrømmelser som tidligere er tilstått hver av de fire tollområder.

Den andre hoveddel av konferansen i Genève — den såkalte «Dillon»-runden — startet sommeren 1961. CEE og Storbritannia forhandlet på grunnlag av ønskemål om lineære tollreduksjoner. Sambandsstatene og andre land hadde som ved tidligere konferanser satt fram sine tollønskemål for hver vare særskilt. Det viste

¹ Omfatter Belgia, Luxembourg, Nederland, Frankrike, Italia, Vest-Tyskland. ² De tidligere forhandlinger ble holdt i Genève 1947, i Annecy 1949, i Torquay 1950/51 og i Genève 1956. ³ I henhold til GATT's art: XXIV skal land som inngår i en tollunion, føre kompensasjonsforhandlinger med utenforstående medlemmer av GATT dersom tollbindinger er berørt. Forhandlingene føres etter samme regler som gjelder ved tilbaketrekking av bindinger.

seg at denne forhandlingsteknikk førte til langvarige drøftinger mellom Kommisjonen og de seks medlemsland i CEE. Medlemslandene var engstelige for at tollsenkning av betydning for ett land ville kunne hindre reduksjon av satser på varer av interesse for et annet land.

Før forhandlingene hadde Norge rettet tollønskemål til 13 land, hvorav 8 sa seg villige til å forhandle. Foruten CEE (som Norge ikke sluttet noen avtale med) var dette Sambandsstatene, Australia, India, Pakistan, Spania, Israel og Kambodja. Australia og Pakistan brøt senere sine forhandlinger med Norge. Dessuten innstilte Spania sine drøftinger inntil videre. Konesjonsavtaler ble inngått med India, Nigeria og Kambodja. Avtalene var av meget begrenset omfang.

Den mest betydningsfulle avtale Norge fikk under tollforhandlingsrunden var avtalen med Sambandsstatene. Denne berørte nær en femtedel av Norges eksport dit i 1960. Norge fikk tollreduksjoner for bl. a. en del fiskeprodukter, ferrokrom og båndopptakere og gav til gjengjeld konsesjoner på sviker, rosiner, sitroner, diverse hermetisk frukt og polyetylen foruten tollfrihet for syntetisk gummi, traktorer, gaffeltrucks, fly og deler. Ved forhandlinger som Sambandsstatene førte med andre medlemsland i GATT, fikk Norge også indirekte fordeler, bl. a. tollreduksjoner i Sambandsstatene for lystbåter, kassaregistre og greaseproof. Norges avtaler med andre land fikk ingen indirekte virkninger for Sambandsstatene.

De konsesjoner Norge gav under GATT-forhandlingene berørte 28 tariffposter. Av disse gjaldt 7 bindinger av gjeldende satser og 21 reduksjoner, men 12 av disse var fra før satt ned midlertidig. De norske konsesjoner som ble gitt, berørte ca. 170 mill. kr. eller 1,8 prosent av vår rene vareimport i 1961. Tapet i tollinntekter er beregnet til 1,3 mill. kr.

Ved siste tollforhandlingskonferanse ble en egen komité nedsatt for å drøfte utviklingslandenes problemer. Disse land har hevdet at industrilandene handler inkonsekvent når de gir teknisk og finansiell hjelp til utviklingsland samtidig som de handelspolitisk hindrer de samme land i å eksportere halvfabrikata og ferdigvarer. På konferansen var det enighet om at industrilandene ved tollforhandlinger med utviklingslandene ikke burde hevde resiprositetsprinsippet fullt ut.

De forhandlinger som ble avsluttet sommeren 1962, var først og fremst preget av de tre store deltakere i konferansen, nemlig CEE, Sambandsstatene og Storbritannia. Resultatet

ble også gunstigst for de store land som har størst bredde i eksporten.

Det ble i alt gitt 4 400 tollkonsesjoner til en anslått verdi i verdenshandelen av 4,9 milliarder dollar. Til sammenlikning hadde de konsesjoner som ble gitt under forhandlingene i 1956 en verdi av 2,5 milliarder dollar. Ved en sammenlikning må tas i betraktning den prisstigning og avvikling av handelsrestriksjoner som har funnet sted i mellomtiden.

Den neste store tollkonferanse under GATT er allerede under diskusjon. Dette skyldes de langt større fullmakter Sambandsstatenes regjering har fått i den nye handelslov av 11. oktober 1962 (Trade Expansion Act). Innen 30. juni 1967 gir loven Presidenten anledning til, under forhandlinger med andre land, å gå med på omfattende reduksjoner i Sambandsstatenes importtoll. Loven anviser fire slike muligheter:

- 1) En senkning av satsene med inntil 50 prosent ved gjensidige tollkonsesjoner.
- 2) En fullstendig oppheving av tollsatser på varer der Sambandsstatene og CEE dekker 80 prosent eller mer av verdenshandelen¹), mot lettelser i CEE for import fra Sambandsstatene og andre land.
- 3) Full oppheving av tollsatser som er mindre enn 5 prosent.
- 4) Full oppheving av tollsatser på tropiske jordbruks- og skogbruksprodukter — forutsatt at CEE også gir slike innrømmelser.

Generelt skal alle tollkonsesjoner gis på basis av bestevilkårsprinsippet. Tollreduksjonene forutsettes gjennomført gradvis over en femårsperiode.

Denne nye tollkonferanse vil kunne få stor betydning for verdenshandelen. Bestevilkårsregelen kan føre til at i hvert fall utviklingslandene får vesentlige fordeler i eksporten uten å behøve å gi motkonsesjoner.

Avviklingen av restriksjonene i Norges utenrikshandel fortsatte i 1962 etter en plan som forutsatte at alle industrivarer skulle være frilistet innen 1. januar 1963. Arbeidet må ses på bakgrunn av at Valutafondet i 1961 fant at betalingsbalansevansker ikke lenger gav Norge noen rimelig grunn til å opprettholde importrestriksjoner. For en del regulerte jordbruksvarer kan Norge antakelig påberope seg andre unntaksbestemmelser i GATT.

Konvensjonen om den nye samarbeidsorganisasjon OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) trådte i kraft 30. september 1961. Medlemmer er foruten landene i det tidligere OEEC²), Sambandsstatene og

¹ Den interne handel mellom landene i CEE og handelen med Østblokklandene skal holdes utenfor beregningen. ² Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid.

Canada. Organisasjonens målsetting går ut på å fremme økonomisk vekst i medlemslandene, å bidra til sunn økonomisk framgang både i medlemslandene og i utviklingslandene, og å arbeide for utvidd verdenshandel på multilateralt ikke-diskriminerende grunnlag i samsvar med internasjonale forpliktelser. Organisasjonen fører således for en stor del videre OEEC's arbeid. Den nye organisasjonen har opprettet en egen handelskomité som er tillagt bestemte funksjoner når det gjelder medlemslandenes handelspolitikk og handelspraksis.

FN's økonomiske og sosiale råd besluttet i november 1962 å arrangere en internasjonal konferanse om handel og utvikling som særlig skal drøfte utviklingslandenes problemer. En ekspertgruppe skal fra begynnelsen av 1963 trekke opp planene for konferansen. Det ble også vedtatt at en teknisk arbeidsgruppe skal nedsettes for å finne fram til finansielle hjelpetiltak mot ustabile eksportinntekter.

Den samlede vareomsetning.

Verdien av vareinnførselen (med skip) var i månedene januar—september 1962 114 mill. kr. lavere enn i samme tidsrom året før. Skipsimporten gikk ned med 614 mill. kr. Regnet uten skip var således innførselen i de tre første kvartaler 500 mill. kr. eller 7 prosent større i 1962 enn i 1961. Dette svarer omtrent til verdistigningen fra 1960 til 1961. Over halvparten av stigningen i 1962 kom i 1. kvartal, og en stor del av økingen kan føres tilbake til

Tabell 11. Vareinnførselen og vareutførselen etter handelsstatistikken. Mill. kr.

	Jan.— sept. 1961	Jan.— sept. 1962
Vareinnførsel uten skip	7 017,5	7 517,1
Innførsel av skip	1 739,1	1 125,3
I alt	8 756,6	8 642,4
Vareutførsel uten skip	4 622,0	4 835,0
Utførsel av skip	320,8	227,8
I alt	4 942,8	5 062,8
Vareinnførselsoverskott:		
Med skip	3 813,8	3 579,6
Uten skip	2 395,5	2 682,1

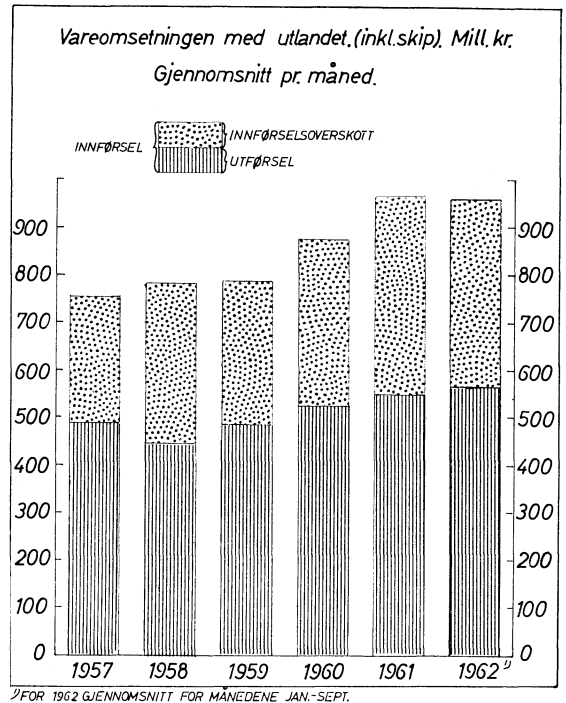

Fig. 8.

større import av maskiner og apparater. Mens tilveksten i forhold til året før var 12 prosent i første kvartal, var den mindre enn 6 prosent i de to følgende kvartaler.

Verdien av vareutførselen (med skip) steg med 120 mill. kr. fra januar—september 1961 til samme periode i 1962. Skipsseksperten var 93 mill. kr. lavere det siste året, slik at den rene vareutførselen økte med 213 mill. kr., eller med 5 prosent. Dette er en litt sterkere stigning enn fra 1960 til 1961. Tilvekstraten tiltok utover året og var i 3. kvartal 7 prosent.

Vareinnførselsoverskottet (med skip) i de tre første kvartaler 1962 var 3 580 mill. kr. Dette svarer til en nedgang fra samme periode året før på 234 mill. kr. eller 6 prosent. Holdes skip utenfor, var innførselsoverskottet 2 682 mill. kr., dvs. 287 mill. kr. eller 12 prosent større enn i 1961.

Av tabell 12 går det fram at verdistigningen (regnet uten skip) i sin helhet var en følge av øking i volumtallene.

Fra januar—september 1961 til samme tidsrom 1962 steg importvolumet i alt 8 prosent og eksportvolumet med 6 prosent. Begge volumtall var kvartal for kvartal i 1962 høyere enn de tilsvarende kvartalstall året før. Stigningen fra foregående år var for importen sterkest i 1. kvartal, for eksporten i 3. kvartal.

Både for innførselen og utførselen falt pristallet fra 1961 til 1962 med i gjennomsnitt 1

Tabell 12. Volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1955 = 100.

Ar og kvartal	Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet ¹
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1957.....	107	115	111	107	96
1958.....	107	115	103	101	98
1959.....	117	128	98	99	101
1960.....	143	137	99	99	100
1961.....	153	144	98	98	100
» 1. kv.....	147	149	97	97	100
» 2. ».....	161	139	98	98	100
» 3. ».....	147	138	97	99	102
» 4. ».....	157	148	97	98	101
1962 1. kv.....	166	156	97	96	99
» 2. ».....	169	145	97	97	100
» 3. ».....	156	153	96	96	100

¹ Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall.

Tabell 13. Pristall for enkelte viktigere grupper i utenrikshandelen. 1955 = 100.

	1961				1962		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
<i>Innførsel:</i>							
I alt uten skip	97	98	97	97	97	97	96
Korn og kornvarer	84	84	80	83	89	87	88
Frukt og grønnsaker	105	127	121	111	111	134	118
Sukker, kaffe, te etc.	71	70	73	67	62	64	69
Førstoffer, unntatt korn	77	79	74	77	86	84	85
Malmer og mineraler	94	91	99	92	89	93	88
Brenselstoffer	94	93	91	89	92	90	88
Kjemikalier	92	89	88	90	88	86	90
Garn og tråd.....	85	86	82	81	83	83	83
Metervarer og klær	90	90	93	87	93	87	87
Uedle metaller	110	110	110	110	109	105	107
Arbeider av uedle metaller	118	115	117	117	110	120	111
Maskiner og apparater	104	106	108	110	108	110	110
Transportmidler unnt. skip	101	99	100	100	103	101	102
<i>Utførsel:</i>							
I alt uten skip	97	98	99	98	96	97	96
Fisk, fersk og saltet	112	116	111	113	113	119	116
Fiskehermetikk	113	122	111	115	117	125	115
Trelast	112	119	110	103	106	108	104
Papirmasse	92	92	92	88	87	87	87
Malmer	93	96	95	91	90	92	91
Dyre- og plantefett	92	93	92	85	76	82	64
Gjødning.....	88	87	87	83	87	87	84
Papir og papp	94	96	95	95	94	92	93
Uedle metaller	101	101	102	102	101	103	99

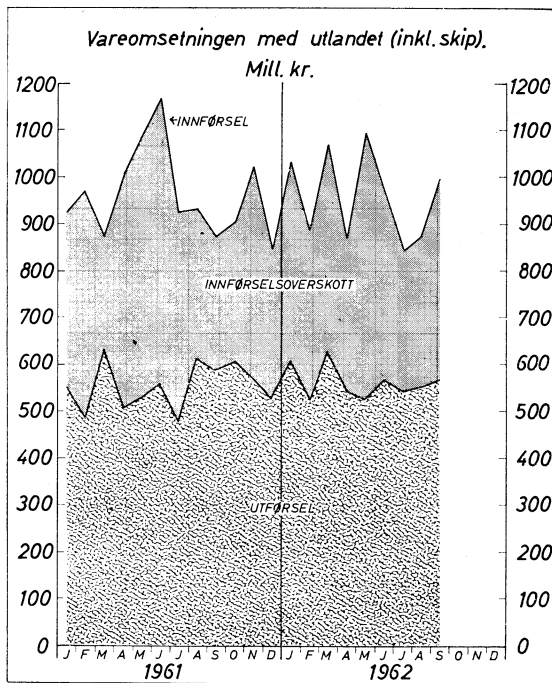

Fig. 9.

prosent. Bytteforholdet (forholdet mellom pristallet for utførselen og pristallet for innførselen) forverret seg fra 3. kvartal 1961 til 1. kvartal 1962, men viste deretter en bedring på 1 prosent.

I tabell 13 er det gitt kvartalsvise pristall for en del viktigere varegrupper i innførselen og utførselen. For innførselen viser tallene nedgang i det gjennomsnittlige prisnivå for de fleste varegrupper. Sterkest prisnedgang hadde gruppene sukker, kaffe, te m. v., oljefrø, dyre- og plantefett og malmer og mineraler. På den annen side gikk prisene på korn og kornvarer merkbart opp. Endringene i pristallene for de andre varegruppene var små. På utførselssiden viste pristallene for dyre- og plantefett sterkest nedgang. Det var også stort prisfall for trelast og papirmasse. For fôrstoffer viste oppgavene sterk prisoppgang. Prisene på fisk og fiskehermetikk steg moderat. (Se også hovedtabell II, side *5 og *6).

Innførselen av viktigere varer.

Verdien av vareinnførselen (uten skip og uten varer som ikke blir registrert i statistikken over utenrikshandelen) økte fra 7 018 mill. kr. i januar—september 1961 til 7 517 mill. kr. i samme periode 1962. Dette svarer til en stigning på 7 prosent.

Endringene i innførselsverdi, volum- og pristall for de enkelte varegrupper er gitt i tabell

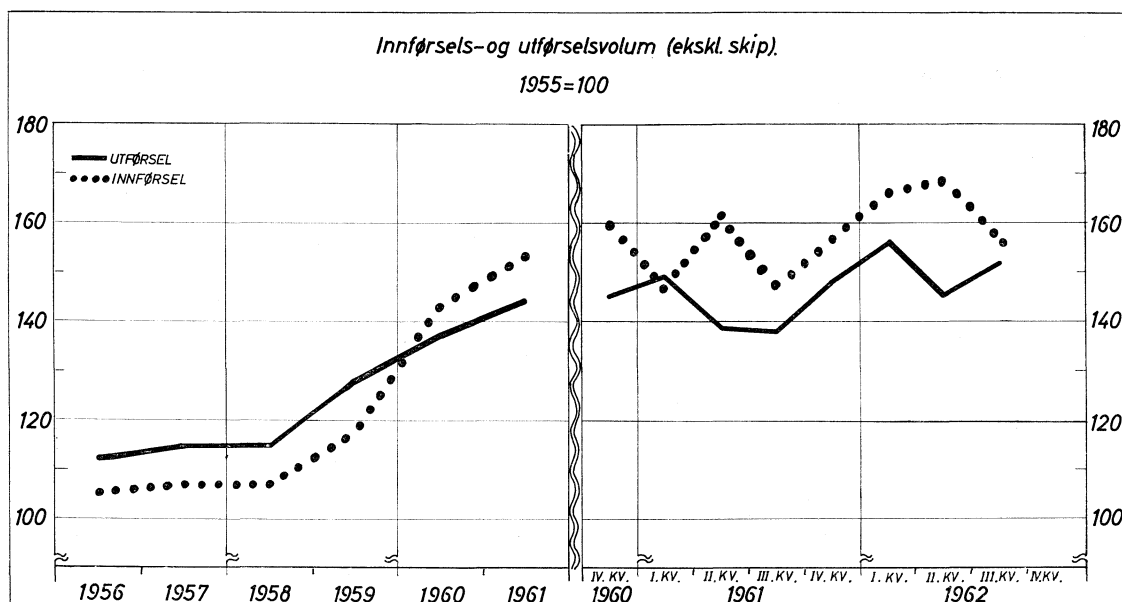
14 (se også tabell II A i tabellverket side *5). Det går her fram at stigningen i importverdien fordelte seg på en rekke varegrupper. Størst andel i verdioppgangen hadde maskiner og apparater med en øking på 187 mill. kr. eller 37 prosent av hele verdioppgangen. Varegruppens andel i importen har steget i flere år på rad og var i 1962 nær 20 prosent av den samlede innførselsverdi. Relativt sett steg importverdien for ikke-elektriske og for elektriske maskiner og apparater like sterkt. Det var særlig importen av primærkraftmaskiner, kontormaskiner og elektromotorer, transformatorer etc. som økte merkbart. For maskiner og apparater under ett var prisoppgangen moderat. Det meste av verdistigningen kan således tilskrives større varemengder.

Foruten for maskiner og apparater ble det i 1962 registrert til dels betydelig verdiøkning for matvarer, drikkevarer og tobakk, brenselstoffer, kjemikalier og arbeider av uedle metaller. Garn og tråd og metervarer og klær viste en noe mindre oppgang. Innførselsverdien for transportmidler (utenom skip) gikk forholdsvis sterkt ned.

Økingen i importverdien for matvarer, drikkevarer og tobakk skyldtes større innførte mengder korn (hvete, mais og durra) og frukt og grønnsaker (appelsiner og epler). Det ble

Tabell 14. Prosentvis endring i innførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1961 til januar—september 1962.

	Inn- førsels- verdi	Volum- indeks	Pris- indeks
Korn og kornvarer . . .	+ 16	+ 10	+ 6
Frukt og grønnsaker . . .	+ 26	+ 22	+ 3
Sukker, kaffe, te m. v. . .	—	+ 8	— 8
Oljefrø, dyre- og plante- fett	+ 12	+ 27	— 12
Spinnestoffer	+ 5	+ 3	+ 2
Malmer og mineraler . . .	— 3	+ 3	— 5
Brenselstoffer	+ 10	+ 14	— 3
Kjemikalier	+ 15	+ 18	— 2
Garn og tråd	+ 8	+ 10	— 1
Metervarer og klær . . .	+ 4	+ 7	— 2
Uedle metaller	—	+ 2	— 3
Arbeider av uedle me- taller	+ 13	+ 15	— 3
Maskiner og apparater . .	+ 14	+ 11	+ 3
Transportmidler unntatt skip	— 7	— 9	+ 2
I alt uten skip	+ 7	+ 8	— 1

også innført mer sukker og kaffe, men på grunn av prisfall på sukker ble verdien uendret. For matvarer ellers skyldtes noe av verdiøkningen høyere priser.

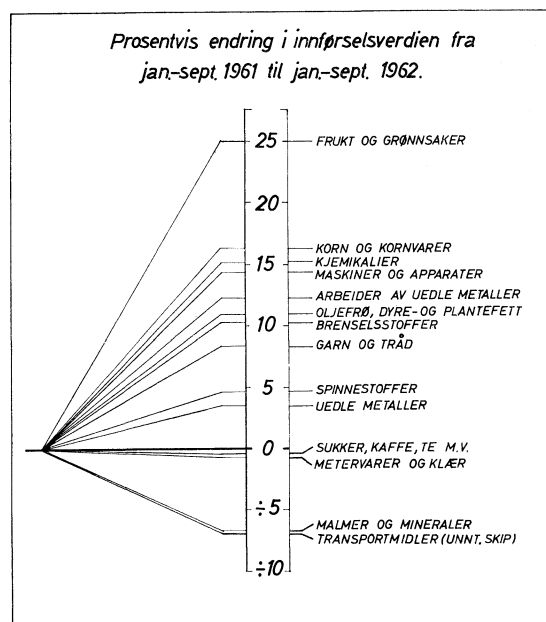
For brenselstoffer utgjorde importøkningen 72 mill. kr. En vesentlig del av denne skyldtes større import av rå mineralolje til raffinering innenlands. Nedgangen i importen av fyringsoljer henger sammen med at mer råolje blir raffinert innenlands. Sammenliknet med 1961 lå prisene i 1962 2—3 prosent lavere.

Importen av kjemikalier steg sterkt i 1962. Verdien steg med hele 75 mill. kr. eller 15 prosent. Nær 60 prosent av stigningen falt på økt import av alumina til aluminiumproduksjonen. Det var også større import av plast og en rekke andre kjemiske produkter. Prisene var gjennomgående noe lavere i 1962 enn året før.

Innførselsverdien for garn gikk opp med 10 mill. kr. og for metervarer og klær med 20 mill. kr. Da prisene har gått ned, skyldes verdistigningen øking i importmengdene.

Innførselsverdien for uedle metaller (medregnet nikkelmatte) var så å si uforandret de tre første kvartaler av 1962 sammenliknet med samme tidsrom året før. Forskyvningene mellom de enkelte vareslag var imidlertid store. Det ble kjøpt større kvanta universalstål og andre plater og bånd av jern eller stål og kopper, mens det kom inn mindre nikkelmatte, råjern og ferrolegeringer. Gjennomsnittlig var prisene 3 prosent lavere enn året før. For arbeider av uedle metaller falt også prisene med 3 prosent, men en kraftig volumøkning førte for denne gruppen til en stigning i innførselsverdien på 13 prosent.

Verdien av innførselen av transportmidler (uten skip) gikk ned med 7 prosent fra 1961 til 1962. Importen i 1961 var imidlertid meget stor etter at bilimporten ble frigitt høsten 1960. I de tre første kvartaler 1962 ble det innført 6 270 færre personbiler (herav 4 269 brukte) enn i samme periode året før. Nedgangen i verdi utgjorde 28,7 mill. kr. Verdien av andre motorkjøretøyer gikk samtidig ned med 6,8 mill. kr. Den gjennomsnittlige prisoppgang er beregnet til 2 prosent.

Utførselen av viktigere varer.

Verdien av utførte varer (uten skip og uten varer som ikke blir registrert i statistikken over utenrikshandelen) steg fra 4 622 mill. kr. i de tre første kvartaler 1961 til 4 835 mill. kr. i samme periode 1962, dvs. med 213 mill. kr. eller 5 prosent.

Bortsett fra brenselstoffer, som økte sin eksportandel sterkt, var det små endringer i eksportverdiens fordeling på viktigere varegrupper. Fersk og saltet fisk, fiskehermetikk og maskiner og apparater gikk litt opp, mens andelen for gjødningsstoffer, papir og papp og uedle metaller ble redusert.

Tabell 15. *Prosentvis endring i utførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1961 til januar—september 1962.*

	Utførselsverdi	Volumindeks	Prisindeks
Fisk, fersk og saltet ..	+ 12	+ 10	+ 3
Fiskehermetikk	+ 20	+ 17	+ 3
Trelast	— 18	— 13	— 6
Papirmasse	— 4	+ 2	— 5
Malmer	+ 6	+ 10	— 4
Dyre- og plantefett....	— 29	— 12	— 21
Kjemikalier, unntatt gjødning	— 1	—	— 1
Gjødning	— 1	—	— 1
Papir og papp	— 6	— 4	— 2
Uedle metaller	+ 1	+ 2	— 1
I alt uten skip.....	+ 5	+ 6	— 1

Endringene i utførselsverdi, volum og priser for de viktigste varegrupper går fram av tabell 15 (se også tabell II B i tabellverket, side *6). Sterkest verdistigning hadde gruppene fisk, fiskehermetikk, malmer, brenselstoffer og maskiner og apparater. For uedle metaller var stigningen moderat. Det var ellers til dels betydelig nedgang i verdien av dyre- og plantefett, trelast, papirmasse og papir og papp.

Utførselsverdien av fisk steg med 12 prosent i 1962. Av dette kan det meste tilskrives større eksportvolum. Det var således stor framgang i salget av fryste fileter, hvor de største markeder var Sverige, Storbritannia og Sambandsstatene. Klippfiskeeksporten tok seg godt opp. Det ble avsatt langt større kvanta enn året før til Portugal, mens eksporten til Brasil gikk noe tilbake. Eksporten av tørrfisk holdt seg i 1962 på foregående års nivå. Salget av saltet fisk og ikke-hermetiske skalldyr viste betydelig framgang. Alle de her nevnte fiskesorter ble avsatt til høyere priser enn i 1961.

Utførselsverdien av fiskehermetikk gikk sterkt opp. Av stigningen på 20 prosent skyldtes det meste volumøkning for en rekke vareslag, bl. a. røykt småsild og brisling i olje.

Verdiøkningen for huder og skinn kan tilskrives større eksport av minkskinn spesielt til Sambandsstatene og Vest-Tyskland. Det ble gjennomgående oppnådd betydelig bedre priser enn i 1961.

Verdien av malmeksporten økte moderat. Et prisfall på ca. 4 prosent ble mer enn oppveid av stigning i de utførte mengder for jernmalm og urøstet svovelkis.

Eksportverdien av brenselstoffer steg sterkt også i 1962. Som nevnt tidligere skyld-

Tabell 16. *Utførsel av viktigere malmer og metaller.*

	1961			Januar—september 1961			Januar—september 1962		
	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Jernmalm	1 138	79	69	843	58	69	981	65	66
Svovelkis, urøstet	439	32	73	306	23	74	426	31	73
Ferrosilicium	162	111	687	126	86	686	101	69	690
Ferrokrom	22	56	2 577	16	41	2 559	12	27	2 261
Ferromangan	48	48	1 004	34	35	1 010	34	33	971
Ferrosilicomangan	86	91	1 058	66	70	1 062	52	53	1 013
Kopper, ulegert	19	83	4 350	15	64	4 365	12	52	4 394
Aluminium, ulegert ...	140	494	3 508	101	356	3 537	123	423	3 430
Sink, ulegert	32	50	1 581	23	38	1 639	24	33	1 369
Nikkel, ulegert	30	360	12 121	24	287	11 966	21	269	12 585
I alt	2 116	1 404	..	1 554	1 058	..	1 786	1 055	..

Tabell 17. Utførsel av fisk og produkter av fisk og sjødyr.

	1961			Januar—september 1961			Januar—september 1962		
	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. kg kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. kg kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. kg kr.
<i>Sild og fisk:</i>									
Fersk og kjølt sild..	11	6	0,57	11	6	0,56	13	8	0,64
Frossen sild	12	10	0,81	10	8	0,79	13	11	0,80
Fersk og kjølt fisk .	28	56	2,01	22	44	2,01	21	48	2,26
Rundfrossen fisk ...	18	56	3,04	13	40	3,13	10	37	3,56
Frossen filet	28	85	3,04	21	62	2,96	25	83	3,26
Tørrfisk.....	32	156	4,87	23	107	4,75	22	107	4,89
Klippfisk	23	92	4,04	16	67	4,06	22	77	3,58
Saltet sild	10	17	1,73	7	10	1,53	5	10	1,82
Saltet fisk	5	11	2,25	3	7	2,10	5	11	2,37
Skalldyr, ikke herm.	5	52	11,07	4	40	10,42	4	46	11,25
Annen fisk	10	19	2,03	7	14	1,97	10	19	1,85
<i>Fiskehermetikkk og annen bearb. fisk:</i>									
Fiskehermetikkk	26	120	4,58	19	84	4,54	22	102	4,65
Skalldyr	2	18	9,36	1	13	9,34	1	15	10,78
Annen bearbeidd fisk	12	29	2,36	8	19	2,28	8	23	2,99
<i>Andre produkter:</i>									
Sild- og fiskemjøl..	128	111	0,87	98	82	0,83	35	36	1,02
Tran	20	30	1,46	15	22	1,49	11	16	1,38
Herdet fett	56	94	1,69	45	77	1,72	40	50	1,24
Hvalolje, rå	68	96	1,43	67	95	1,43	58	54	0,94
Sperm- og bottlenose- olje, rå	9	14	1,57	8	13	1,55	12	20	1,62
Andre produkter....	..	69	..	..	53	..	..	52	..
I alt	..	1 141	..	..	863	..	..	825	..

tes dette Esso-Raffineriets mineraloljeproduksjon, som i 1962 foregikk for fullt hele året mot i foregående år bare fra våren av.

For maskiner og apparater økte eksportverdien med 30 prosent. Det var blant annet stor oppgang i eksporten av primærkraftmaskiner, landbruksmaskiner, maskiner for løfting, håndtering etc. og av andre ikke-elektriske maskiner til spesielle industrier. Under varegruppen elektriske maskiner og apparater økte eksporten av generatorer, motorer, omformere, transformatorer og brytere sterkt.

Eksporten av uedle metaller sett under ett steg lite i verdi i 1962. Varegruppen hadde i gjennomsnitt et moderat prisfall som ble oppveid av økt eksportvolum. Volum og priser varierte imidlertid sterkt for de enkelte varer. Oppgavene viser for jern og stål en svikt i eksportverdien på nær 13 prosent. Det gjaldt i første rekke råjern, ferrolegeringer (unntatt ferromangan) og universalstål, mens utførse-

Prosentvis endring i utførselsverdien fra jan.-sept. 1961 til jan.-sept. 1962.

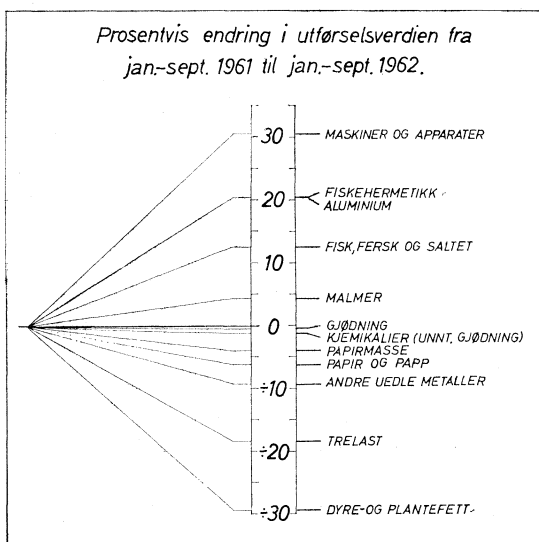

Fig. 12.

len av stålrør økte sterkt. Utførselen av aluminium steg med om lag 23 prosent, men det var en merkbar nedgang i eksporten av andre ikke-jernholdige uedle metaller, først og fremst nikkel og kopper. Avsetningsvanskene for ferrolegeringer og en del andre metaller har sammenheng med at verdens samlede produksjonskapasitet i de senere år har blitt bygd ut sterkere enn etterspørselen tilsier.

Eksporten av førstoffer sank i 1962 til under halvparten av foregående års verdi. Særlig ble leveringene av sildmjøl til Danmark, Frankrike og Storbritannia mindre enn året før. De priser som ble oppnådd i 1962, var imidlertid høyere enn i 1961. Utsiktene for eksport av sildmjøl var mindre gunstige mot slutten av året.

Markedene for marine olje- og fettprodukter var i 1962 sterkt preget av den sterke konkurransen med vegetabiliske oljer. Det ble registrert forholdsvis stor svikt i eksporten av rå hvalolje, tran og herdet fett. I tillegg til nedgangen i de utførte mengder kom virkningen av et betydelig prisfall på disse produktene. For sperm- og bottlenoseolje var det et kraftig oppsving i det utførte kvantum, og også prisene steg med 4—5 prosent.

Verdien av trelasteksporten var 18 prosent lavere i 1962 enn året før. Om lag to tredjedeler av nedgangen kan tilskrives mindre utførselsmengder. Gjennomsnittlig gikk prisene ned 6 prosent fra 1961.

Eksporten av papirmasse gikk i verdi ned med 4 prosent fra 1961. Større eksportvolum for sulfittcellulose ble mer enn oppveid av volumnedgang for mekanisk masse og prisfall på cellulose. I gjennomsnitt hadde varegruppen en volumøkning på 2 prosent og en prisnedgang på 5 prosent.

Utførselsverdien for papir og papp gikk også ned i 1962. Dette hang sammen med svikt i både volum og priser for avisepapir, tynntrykk, skrive- og trykkpapir og sulfittpapir. Eksporten av maskinpapp var omtrent uforandret, mens sulfatpapir viste en del øking.

Avsetningsvanskene for treforedlingsprodukter er en følge av at produksjonskapasiteten i treforedlingsindustrien — så vel her hjemme som i utlandet — har økt i raskere tempo enn etterspørselen på verdensmarkedet. Dette har ført til produksjonsinnskrenkninger ved bedriftene og til en sterk oppgang i lagrene av treforedlingsprodukter i 1962.

Tabell 18. *Utførsel av papirmasse, papir og papp og arbeider herav.*

	1961			Januar—september 1961			Januar—september 1962		
	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 t.	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Mekanisk masse	468	225	481	356	172	482	329	159	483
Sulfatcellulose	19	16	875	14	12	886	13	10	814
Sulfittcellulose	263	279	1 060	193	208	1 077	208	200	962
Avispapir, heru. tynn- trykk	191	174	910	141	128	910	132	120	890
Skrive- og trykkpapir .	135	188	1 394	100	140	1 397	88	121	1 366
Sulfatpapir	37	54	1 437	27	39	1 439	30	42	1 392
Sulfittpapir	42	79	1 885	32	60	1 882	27	49	1 826
Maskinpapp	49	61	1 259	37	47	1 266	38	46	1 222
Annet papir og papp og arbeider herav.....	64	117	1 830	47	86	1 826	51	90	1 779
I alt	1 268	1 193	..	947	892	..	916	837	..

Utenrikshandelens fordeling på land.

Tabell 20 gir en oversikt over verdien av utenrikshandelen (med skip) fordelt på land- og valutaområder.

Oppgavene viser at fra januar—september

1961 til samme tidsrom i 1962 sank verdien av innførselen fra alle områder utenom de nordiske land og dollarområdet. Verdien av den norske utførsel viste samtidig stigning i samhandelen med de to sistnevnte områder og med Fellesmarkedet. I vår samhandel med EFTA-

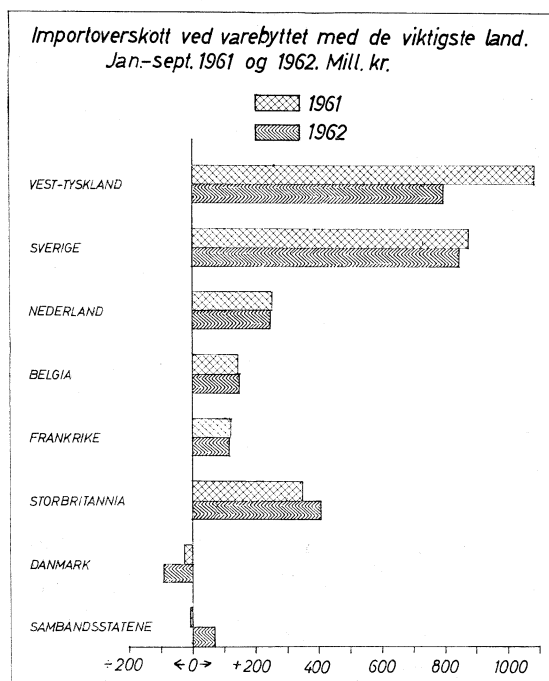

Fig. 13.

landene gikk både innførselen og utførselen ned med 1 prosent. Innførselsoverskottet (med skip) viste til dels sterk nedgang for alle områder unntatt sterlingområdet og Øst-Europa.

Innførselen fra de nordiske land steg fra 22 prosent av den samlede vareinnførsel i 1961 til nær 23 prosent i 1962. Landenes andel i vår utførsel økte samtidig fra 21 prosent til 24 prosent. Oså regnet uten skip viser tallene samme utvikling. Sverige har i de senere årene gått forbi Storbritannia som leverandør til Norge og ble i 1962 bare så vidt slått av Vest-Tyskland. Som avtaker av norske varer lå Sverige siste år på tredjeplass sammen med Sambandsstatene.

Verdien av vår samlede innførsel fra Sverige gikk opp med 55 mill. kr. fra januar—september 1961 til samme periode 1962. Importverdien av trelast, garn, meterverer og klær, uedle metaller og maskiner steg til dels sterkt. Skipsimporten gikk derimot ned med 87 mill. kr. Utførselen til Sverige økte med 88 mill. kr. Skipseksporten gikk opp med 19 mill. kr., og ellers steg utførselen av fisk, mineraloljeprodukter, dyre- og plantefett, gjødning, garn, meterverer og tekstiler og maskiner. Nedgang i utførselsverdien viste gruppene førstoffer, kjemikalier (utenom gjødning) og ikke-jernholdige uedle metaller. Innførselsoverskottet (uten skip) overfor Sverige steg fra 270 mill. kr. i januar—september 1961 til 345 mill. kr. i de samme måneder 1962.

Vår samlede innførsel fra Danmark steg ubetydelig fra 1961 til 1962. For den rene vareinnførselen utgjorde imidlertid stigningen 74 mill. kr. eller 26 prosent. Importen økte særlig for fisk og fiskevarer, sukker og sukervarer, rå mineralolje, maskiner og klær, mens skipsimporten gikk ned med 72 mill. kr. Utførselen til Danmark steg med 64 mill. kr. Regnet uten skip var stigningen 81 mill. kr. eller 22 prosent. Økt utførsel av mineraloljeprodukter svarte for 42 mill. kr. Ellers var det særlig eksporten av gjødning og maskiner som økte. Vårt utførselsoverskott i handelen med Danmark gikk litt opp og var i 1.—3. kvartal 1962 97 mill. kr. Det tilsvarende tall året før var 89 mill. kr. I disse tallene er handelen med skip holdt utenfor.

I samhandelen med Finland gikk verdien av innførselen ned med 31 mill. kr. Hele nedgangen skyldtes mindre innførsel av kubb og cellulosestømmer. For utførselen ble det registrert en liten øking. Det var først og fremst større salg av mineraloljeprodukter og jern og stål som bidrog til dette. Innførselsoverskottet overfor Finland gikk sterkt ned.

Tabell 19. Innførsels- og utførselsverdien prosentvis fordelt på verdensdeler og viktigere land.

	Innførsel		Utførsel	
	1961	1962 ¹	1961	1962 ¹
Europa	77,1	75,6	75,9	76,1
Belgia og Luxembour	2,7	2,8	1,8	1,7
Danmark	4,6	4,2	7,9	9,0
Frankrike	3,1	3,6	3,2	3,7
Italia	1,6	2,3	2,9	3,3
Nederland	5,2	4,7	3,4	3,0
Sovjet-Samveldet..	1,2	1,1	1,4	1,0
Storbritannia	15,7	14,9	20,7	17,3
Sverige	16,3	17,4	12,2	13,0
Vest-Tyskland	19,7	17,9	13,5	14,9
Andre	7,0	6,7	8,9	9,2
Nord- og Mellom-				
Amerika	12,7	13,1	10,4	13,1
Sambandsstatene..	6,9	7,5	8,3	11,4
Canada	4,6	4,2	0,5	0,6
Sør-Amerika	4,0	5,2	3,1	2,4
Afrika	2,4	2,8	4,1	3,7
Asia	3,4	2,6	5,5	3,7
Oseania	0,4	0,7	1,0	1,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Jan—sept.

Tabell 20. *Innførselen og utførselen fordelt på land- og valutaområder. Mill. kr.*

	Innførsel				Utførsel			
	1960	1961	Jan.—Sept.		1960	1961	Jan.—Sept.	
			1961	1962			1961	1962
Nordiske land ¹	2 193	2 577	1 922	1 947	1 288	1 446	1 039	1 197
Det europeiske frihandelsfor- bund (EFTA) ²	3 906	4 519	3 423	3 382	2 735	2 853	2 111	2 090
Det europeiske fellesmarked (CEE) ³	3 434	3 721	2 837	2 698	1 616	1 648	1 223	1 348
OECD-land ⁴	9 324	9 955	7 550	7 196	5 230	5 476	4 008	4 176
Sterlingland ⁵	1 991	2 215	1 707	1 650	1 902	1 852	1 409	1 201
Dollarland ⁶	1 618	1 650	1 238	1 347	588	708	519	715
Øst-Europa ⁷	333	350	267	262	289	281	226	199
Andre land ⁸	351	510	404	331	328	410	326	180

¹ Unntatt Island. ² Danmark, Norge, Sverige, Storbritannia, Sveits, Østerrike og Portugal. Finland, som ble assosiert medlem 1. juli 1961 er ikke medregnet. ³ Italia, Vest-Tyskland, Belgia og Luxembourg, Nederland og Frankrike. ⁴ Land tilsluttet Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling. ⁵ Eire, Island, Storbritannia og britiske besittelser, Libya, Sør-Vest-Afrika, Sør-Afrika-Sambandet, Rhodesia og Nyasaland, Burma, Ceylon, India, Pakistan, Jordan, Austral-Sambandet og New Zealand. ⁶ Liberia, Nord-Amerika, Mellom-Amerika (unntatt franske, nederlandske og britiske besittelser), Bolivia, Colombia, Ecuador, Venezuela og Filippinene. ⁷ Albania, Bulgaria, Jugoslavia, Polen, Romania, Sovjet-Samveldet, Tsjekkoslovakia, Øst-Tyskland og Ungarn. ⁸ Land utenfor de områder som er særskilt nevnt.

I vårt varebytte med Frihandelsforbundet og Fellesmarkedet sank verdien av innførselen (med skip) fra begge områder fra 1961 til 1962. Holdes skip utenfor, var det derimot en forholdsvis stor øking i innførselen fra EFTA-landene. Utførselen (både med og uten skip) til EFTA-landene ble redusert som følge av betydelig nedgang i eksporten til Storbritannia, mens utførselen til CEE-landene viste øking.

I oppstillingen nedenfor er det gitt relative tall for utviklingen i de to områders andeler i vårt samlede varebytte:

	EFTA			CEE		
	1959	1961	1962	1959	1961	1962
	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.
Innførsel:						
Med skip	36	39	39	35	32	31
Uten skip	34	35	37	32	32	30
Utførsel:						
Med skip	39	43	41	26	25	27
Uten skip	40	45	42	26	26	27

Beregningene viser en jamn stigning fra år til år i EFTA's andel i verdien av vareinnførselen. For utførselens vedkommende sank andelen betydelig fra 1961 til 1962, men lå fortsatt høyere enn tre år tidligere. CEE's andel i vårt varebytte viste for innførselen en synkende tendens, mens utførselen til dette område holdt seg godt oppe.

Storbritannia er ved siden av Sverige vår viktigste handelspartner innen EFTA. Innførselen derfra var i januar—september 1962 114 mill. kr. mindre enn i tilsvarende periode året før. Utførselen ble samtidig redusert med 171 mill. kr. Dette førte til at innførselsoverskottet (med skip) steg fra 350 mill. kr. i 1961 til 407 mill. kr. i 1962. Skipsimporten gikk ned fra 264 mill. kr. til 95 mill. kr., slik at innførselsoverskottet utenom skip steg kraftig fra 97 mill. kr. i 1961 til 314 mill. kr. i 1962. Sterk øking i importen fra Storbritannia var det for tekstilfibrer, kjemikalier, garn, metervarer og tekstiler, jern og stål og maskiner. Markert nedgang i importen hadde blant andre gruppene sukker og sukkervarer og kull, koks og briketter. Den kraftige nedgang i utførselsverdien fordelte seg i første rekke på førstoffer, papirmasse, dyre- og plantefett og uedle metaller, bl. a. nikkel som i større utstrekning enn året før ble dirigert til Sambandsstatene. Øking i eksporten var det for fisk og fiskevarer, huder og skinn, malmer og enkelte kjemikalier.

I vår samhandel med de andre EFTA-land (Portugal, Sveits og Østerrike) var det små endringer fra 1961 til 1962. Overfor de tre land til sammen var innførselsoverskottet 136 mill. kr., dvs. en moderat oppgang fra 1961.

Vest-Tyskland er vår største partner i varebyttet med Fellesmarkedet. I januar—september gikk innførselen derfra ned med 227 mill.

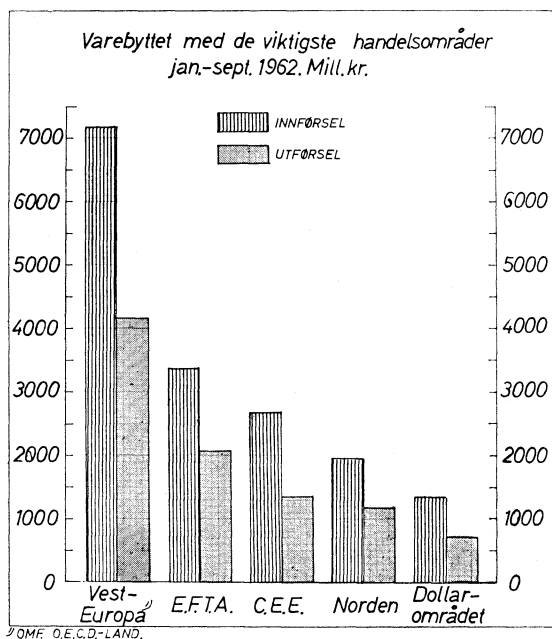

Fig. 14.

kr. fra 1961 til 1962, mens utførselen gikk opp med 64 mill. kr. Innførselsoverskottet (med skip) gikk således ned fra 1 087 mill. kr. i 1961 til 796 mill. kr. i 1962. Regnet uten skip, ble overskottet 486 mill. kr., dvs. en nedgang på 118 mill. kr. fra 1961. Innførselen av mineralolje og mineraloljeprodukter gikk sterkt ned. Likeledes var innførselen av dyrefett og -oljer, kjemikalier, garn, metervarer og tekstiler, jern og stål og transportmidler utenom skip mindre enn i 1961. På den annen side økte innførselen av produkter av ikke-metalliske mineraler og ikke-elektriske maskiner. På utførselssiden steg verdien av fisk og fiskevarer, korn og kornvarer, huder og skinn, mineraler, gummivarer og papir og papp. Derimot var nedgangen betydelig for dyrefett og -oljer og relativt stor for jern og stål, mens eksporten av ikke-jernholdige uedle metaller holdt seg på samme høye nivå som foregående år.

Samhandelen med de øvrige land innen Fellelesmarkedet — uansett om skip regnes med eller ikke — gav verdiøkning både for importen og eksporten i 1962. Sterkest framgang viste samsandelen med Frankrike og Italia. Importoverskottet (uten skip) overfor disse land under ett økte med 42 mill. kr.

Verdien av Norges varebytte med dollarlan-

dene var betydelig større i januar—september 1962 enn i de samme måneder 1961. Innførselen steg i alt med 109 mill. kr. eller 9 prosent og utførselen med 196 mill. kr. eller 38 prosent. Dette førte til at innførselsoverskottet (med skip) ble redusert fra 719 mill. kr. i 1961 til 632 mill. kr. i 1962. Sammen med Sambandsstatene teller Canada og Venezuela mest i dette varebytte.

Oppgavene over samhandelen med Sambandsstatene viser at innførselen derfra gikk opp med 52 mill. kr. samtidig som utførselen dit økte med hele 180 mill. kr. Innførselsoverskottet ble således vesentlig mindre i 1962 enn året før. Importøkningen fordelte seg på en rekke varegrupper. Sterkest var verdistigningen for korn og kornvarer, frukt og grønnsaker, tobakk, ikke-jernholdige uedle metaller og elektriske maskiner. Verdinedgang var det først og fremst for transportmidler utenom skip. Den sterke veksten i utførselsverdien var konsentrert om færre vareområder. Det meste falt på større utførsel av ikke-jernholdige uedle metaller. Økingen som utgjorde 112 mill. kr. (62 prosent), kan for størstedelen tilskrives større leveranser av nikkell og aluminium. Ellers gikk eksporten av fisk og fiskevarer opp med over 22 mill. kr. og huder og skinn (minkskinn) med 15 mill. kr. Eksporten av papirmasse var også en god del større enn året før.

Nedgangen i verdien av importen fra Canada falt på mindre kjøp av korn derfra og mindre import av nikkellmatte til foredling. Vår eksport til Canada er vanligvis liten og hadde i 1.—3. kvartal 1962 en verdi av 32 mill. kr. Importen fra Venezuela er for det meste rå mineralolje og mineraloljeprodukter som i 1962 gikk opp med ytterligere 71 mill. kr. Eksporten til Venezuela er av beskjedent omfang. Verdien var i 1962 ca. 15 mill. kr.

Importen fra Afrika gikk totalt sett litt opp. Det var økt import fra en del tidligere franske områder, Guinea, Liberia (skippskjøp) og Nigeria. På den annen side var det nedgang i importen fra Rhodesia og Nyasaland og fra Sør-Afrika. Eksporten til verdensdelen gikk noe tilbake vesentlig som følge av mindre salg til Egypt, Sør-Afrika og Kongo—Léopoldville.

Samhandelen med Asia gav en betydelig lavere importverdi enn året før som følge av mindre skipskjøp fra Japan. Eksportverdien sank også meget sterkt. Dette skyldtes mindre salg av gjødning og skip til China, lavere utførsel til India og Indonesia foruten sterk nedgang i salg av skip til Japan.

Produksjon og sysselsetting.

Hovedtrekk av produksjonsutviklingen.

Fra 1961 til 1962 økte bruttonasjonalproduktet i løpende priser fra 39,0 milliarder kroner til 41,9 milliarder kroner, eller med 7,5 prosent. Da prisstigningen i gjennomsnitt var 4 prosent, innebærer dette at bruttonasjonalproduktet i faste (1955-) priser steg med 3,4 prosent fra 1961 til 1962. Dette var betydelig svakere vekst enn i 1960 og 1961, da bruttonasjonalproduktet i volum gikk opp med henholdsvis 6,2 og 5,9 prosent, og også mindre enn den gjennomsnittlige stigning på 4 prosent pr. år i perioden 1950—1961. De foreløpige beregningene for 1962 viser at bruttoproduktet økte i alle næringer utenom jordbruk, skogbruk, fiske og hvalfangst. Særlig sterk var økingen i bergverksdrift (11 prosent), i kraft- og vannforsyning (11 prosent), i sjøtransport (7 prosent) og i bygge- og anleggsvirksomhet (7 prosent). I industrien steg bruttoproduktet regnet i faste priser fra 1961 til 1962 med 3 prosent mot en øking på vel 6 prosent fra 1960 til 1961. I skogbruk falt volumet av bruttoproduktet med 9 prosent fra 1961 til 1962, mot en nedgang på 12 prosent i fiske og hele 15 prosent i hvalfangst. Både disse tall og hovedtallene i tabell 21 kan bli korrigert etter hvert som Byrået får mer fullstendige oppgaver over produksjonen i de forskjellige næringer.

Ser en bort fra bruttoinvestering i varelager, som etter foreløpige anslag gikk sterkt ned fra 1961 til 1962, viser tabell 21 at alle hovedkomponentene av bruttonasjonalproduktet økte

fra 1961 til 1962. Volumet av det private konsum gikk opp med 3 prosent i 1962, mot en stigning på 6,2 prosent året før. Det offentlige konsumet viste sterkere volumøking i 1962 (7 prosent) enn i 1961 (4 prosent). For bruttoinvesteringen i fast kapital og varelager, sett under ett, var volumøkingen fra 1961 til 1962, vel 2 prosent, mens investeringsvolumet for den faste realkapitalen alene økte med 7,6 prosent. Stigningen var særlig sterk for bruttoinvesteringene i maskiner og utstyr, som økte med hele 14 prosent fra 1961 til 1962. Til sammenlikning er i tabell 22 tatt inn en del tilbakegående tall som belyser konsum- og investeringsutviklingen siden 1954.

Ut fra oppstillingen i tabell 21 kan en ikke uten videre trekke slutninger om hvilken betydning endringer i de enkelte komponenter har hatt for veksten i bruttonasjonalproduktet. For å kunne gjøre det må en i tillegg til komponentenes direkte virkninger på produksjon og import også ta hensyn til indirekte virkninger. En slik analyse må bygge på de strukturelle sammenhenger, som en regner med gjør seg gjeldende mellom størrelsene.

For endringene i privat konsum og import gjelder stort sett at de blir bestemt av produksjons- (og inntekts-) utviklingen. Det er derfor i første rekke komponenter som eksport, investeringer og offentlig konsum som har karakter av selvstendige produksjons- og inntektsskapende faktorer. I likhet med tidligere år har en med utgangspunkt i Byråets kryssløps- og konsumundersøkelser også for 1962 foretatt be-

Tabell 21. Nasjonalproduktet etter anvendelse. Mill. kr.

	I løpende priser				I 1955-priser			
	1961	1962	Endring 1961—62	Prosent- vis end- ring 1961—62	1961	1962	Endring 1961—62	Prosent- vis end- ring 1961—62
Bruttonasjonalprodukt	38 982	41 900	2 918	7,5	33 475	34 621	1 146	3,4
Av dette til:								
Bruttoinvestering (inkl. lager)	14 835	15 603	768	5,2	12 388	12 774	386	2,1
Privat konsum	21 179	22 689	1 510	7,1	18 299	18 831	532	2,9
Offentlig konsum	4 288	4 958	670	15,6	3 413	3 652	239	7,0
Eksportoverskott	— 1 320	— 1 350	— 30	.	— 625	— 636	— 11	.
Eksport ¹	14 309	14 900	591	4,1	14 953	15 836	883	5,9
— Import ¹	15 629	16 250	621	4,0	15 578	16 472	894	5,7

¹ Desembertallene for utenrikshandelen forelå ikke da tabell 21 og 23 ble laget, og det kan av den grunn være uoverensstemmelser mellom tallene for eksport og import her og i tabellene side *1—*4.

Tabell 22. Konsum- og investeringsutviklingen 1954—1962.

	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
<i>Prosentfordeling, løpende priser.</i>									
<i>Bruttonasjonalproduktet = 100.</i>									
Privat konsum	56,6	56,1	53,1	52,4	54,1	54,1	54,4	54,3	54,2
Offentlig konsum	11,1	10,3	10,3	10,6	11,1	11,4	11,1	11,0	11,8
Bruttoinvestering (inkl. lager)	37,0	36,6	36,0	36,2	37,8	35,8	36,6	38,1	37,2
Bygninger og anlegg	16,8	16,5	15,2	16,1	16,7	16,4	16,3	16,3	17,2
Maskiner, transportmidler o. a. (ekskl. skip)	10,8	10,1	9,7	9,9	9,9	9,5	11,0	11,0	11,7
Skip og båter	8,5	9,7	9,0	9,1	12,1	10,4	7,9	9,3	8,4
<i>Relative tall. 1955-priser.</i>									
<i>1955 = 100.</i>									
Privat konsum	97	100	103	104	105	109	116	124	127
Offentlig konsum	104	100	103	107	111	118	120	126	135
Bruttoinvestering (inkl. lager)	97	100	106	108	108	107	116	128	132
Bygninger og anlegg	101	100	96	103	104	107	110	115	122
Maskiner, transportmidler o. a. (ekskl. skip)	102	100	104	108	108	110	136	142	159
Skip og båter	78	100	108	108	126	112	91	119	123
Bruttonasjonalproduktet	98	100	105	108	108	113	120	127	131

regninger, som viser hvordan de selvstendige produksjons- og inntektsskapende faktorer må antas å ha virket på størrelsen av bruttonasjonalproduktet, på importen og på det private konsum. Tabell 23 gir noen resultater av disse beregningene.

Arbeidsmarkedet var stramt også i 1962, men ble etter hvert noe mindre anstrengt enn i 1961. For næringslivet sett under ett steg sysselsettingen sterkt, men det var en tydelig tendens til nedgang i sysselsettingen i treforedlingsindustrien, i primær jern- og metallindustri og i tekstilindustri. Industrien ellers, byggevirksomheten, sjøtransporten og flere av de tjenesteytende næringer har hatt vansker med å dekke sitt behov for arbeidskraft. Tallet på sysselsatte lønnstakere økte med 15 200 eller med 1,4 prosent fra 1.—3. kvartal 1961 til samme periode i 1962. I likhet med de foregående år var økingen i sysselsettingen også i 1962 særlig sterk i de tjenesteytende næringer. I industrien økte sysselsettingen en god del svakere enn i foregående år. Sysselsettingen i jordbruk, skogbruk, fiske og lønt husarbeid fortsatte å gå ned i 1962. Etter foreløpige oppgaver økte den totale sysselsetting — selvstendige medregnet — med vel 13 000 personer fra 1961 til 1962. Arbeidsløsheten var lav også i 1962, selv om den i de tre første kvartaler i gjennomsnitt lå litt høyere enn i samme periode 1961.

Avlingene i jordbruket ble en del mindre i 1962 enn året før. Høstutbyttet er etter foreløpige oppgaver beregnet til 92 prosent av et middelsår mot 101 prosent av middelsårs avling i 1961. For de fleste slag korn og grønnsaker og for høy og poteter lå avlingene i 1962 til dels godt under foregående års nivå. Samlet kornavling gav 83 prosent av et middelsår mot 104 prosent i 1961. Potetavlingene gav 83 prosent av et middelsår i 1962 mot 98 prosent i 1961. Tidlig-grønnsaker gav små avlinger i 1962, men forholdene var noe bedre for de sene grønnsakene. Fruktavlingene i 1962 gav 85 prosent av et middelsår mot 68 prosent av et middelsår i 1961.

I skogbruket var driftsforholdene i sesongen 1961—62 vanskeligere enn på flere år. Etter foreløpige anslag ble det for salg avvirket 6,8 mill. m³ bartretømmer, eller 370 000 m³ mindre enn i foregående sesong. Nye foredlingsmåter har ført til sterk øking i forbruket av lauvtrevirke. Etter foreløpige oppgaver var salget av lauvtrevirke i sesongen 1961—62 350 000 m³ mot 223 000 m³ i sesongen 1960—61.

I fisket gikk årsfangsten etter foreløpige oppgaver ned med 199 000 tonn fra 1961 til 1 110 000 tonn i 1962. Dette er den laveste årsfangst siden 1949. Nedgangen i 1962 henger først og fremst sammen med det mislykte loddefisket, som bare gav 109 tonn mot 217 168 tonn i 1961. Resultatet av skreifisket og loddetorsk-

Tabell 23. Anslåtte endringer via kryssløpsrelasjoner og konsumrelasjoner på bruttonasjonalprodukt, import og privat konsum av endringene 1961—62 i eksport, bruttoinvestering m. v. Mill. kr. i 1955-priser.

Forklarende komponenter	Endring ifølge nasjonalregnskapet	Anslåtte virkninger på				Privat konsum
		Bruttonasjonalproduktet		Import		
		Med bare kryssløpsrelasjoner	Med kryssløps- og konsumrelasjoner	Med bare kryssløpsrelasjoner	Med kryssløps- og konsumrelasjoner	
1. Eksport						
a. Treforedlingsprod., gjødningsstoffer, metaller ¹	— 10	2	1	— 14	— 14	— 2
b. Skipsfartstjenester	413	291	330	115	131	66
c. Annen eksport ²	503	299	378	128	160	134
2. Bruttoinvestering i:						
a. skip og båter ²	148	154	195	— 11	5	70
b. bygninger og anlegg	402	319	423	72	114	177
c. annen produksjonskapital ³	506	243	306	245	271	106
d. lager av treforedlingsprod., gjødningsstoffer, metaller	— 90	— 49	— 59	— 25	— 29	— 18
e. Andre lagre	— 561	— 365	— 461	136	97	— 162
3. Annet ^{2,3}	404	88	68	93	84	— 32
Forklarende komponenter i alt (1+2+3)	1 715	982	1 181	739	819	339
Endring ifølge nasjonalregnskapet	.	.	1 478	.	783	571
Uforklart differanse	.	.	297	.	— 36	232

¹ Eksport fra treforedlingsind., karbid- og cyanamidfabr. og andre kunstgjødsel-fabr., ferrolegeringsverk, rujernsverk, stål- og valseverk, aluminiumsverk og råmetallverk ellers. ² Eksport av brukte skip og eksport av forsvarstjenester er ikke tatt med under post 1c og er ikke trukket fra under postene 2a og 3. ³ Private konsumposter som antas å være uavhengige av inntektsendringer, offentlig konsum og visse beregningsmessige korreksjonsledd.

fisket var også dårligere enn i 1961, mens islandsildfisket gav rekordfangster. Vintersildfisket sviktet også i 1962, men fangstutbyttet var litt større enn i foregående sesong.

I hvalfangsten var produksjonen av hval- og spermolje ved de norske ekspedisjoner i Antarktis i sesongen 1961—62 568 768 fat, eller 175 000 fat mindre enn i foregående sesong. Ser en bort fra siste krig, må en helt tilbake til 1930-årene for å finne lavere tall for den norske fangsten i Antarktis.

For bergverksdrift m. v., industri og kraftforsyning under ett, steg produksjonsindeksen med 4,5 prosent fra 1961 til 1962, mot en stigning på nesten 7 prosent fra 1960 til 1961. Oppgangen var særlig sterk (12 prosent) for kraftforsyning og for bergverksdrift (10 prosent), der streiken ved malmgruvene trakk produksjonen ned i 1961. For industrien alene steg produksjonsindeksen med 3,5 prosent, mens stigningen for de tre foregående år i gjennomsnitt var om lag 8 prosent.

I eksportindustrien (bergverksdrift medregnet) var produksjonsveksten særlig svak i 1962 (2,5 prosent). Dette henger bl. a. sammen med at svikt i etterspørselen fra utlandet førte til nedgang i produksjonen i treforedlingsindustrien og i visse deler av primær jern- og metallindustri. Produksjonssvikt ved sildolje- og fiskemjøl-fabrikken som følge av dårlig råstofftilgang, bidro også til den svake veksten i eksportindustrien i 1962.

Innenfor hjemmeindustrien (kraftforsyning og deler av bergverksdrift medregnet) steg produksjonen med 5,4 prosent i 1962. Produksjonsstigningen var noe svakere i konsumvareindustrien (4,9 prosent) enn i investeringsvareindustrien (6,1 prosent). I konsumvareindustrien økte produksjonen sterkt i kraftforsyning og i flere grupper innenfor næringsmiddelindustri og kjemisk industri. I investeringsvareindustrien økte produksjonen i gummivareindustrien, i sprengstoffabrikken, i enkelte grupper av jord- og steinindustrien, i jern- og metallvareindustri, i

elektroteknisk industri og i transportmiddelindustrien. Produksjonen gikk ned ved sagbruk, høvlerier, treimpregneringsanlegg og i wallboardfabrikkene.

Produksjonen av elektrisk kraft økte med vel 12 prosent i 1962. Stigningen var omtrent dobbelt så stor som i året før. Produksjonsøkningen i 1962 henger sammen med rikelig tilgang på vann i reguleringsmagasinene. Ved utgangen av september 1962 var reguleringsmagasinenes samlede energibeholdning 24 prosent større enn på samme tid året før og den største som noen gang har vært registrert.

Bygge- og anleggsvirksomheten var noe større i 1962 enn i 1961. Arealet av bygg under arbeid lå i 1962 rundt 3 prosent over foregående års nivå. Igangsettingen av nye bygg steg i 1962, men stigningen var på langt nær så kraftig som året før. Arealet av bygg satt i arbeid var i 1.—3. kvartal 1962 3,5 prosent større enn samme periode året før. Fra 1960 til 1961 var økingen i de samme kvartaler rundt 9 prosent. Av kontor- og forretningsbygg var igangsettingen i 1.—3. kvartal 1962 betydelig mindre enn året før, mens det var en større igangsetting for verksted- og fabrikkbygg og for gruppen «andre bygg» (utenom boliger) i 1962 enn i 1961. Etter foreløpige oppgaver for hele 1962 ble det tatt i bruk 28 000 leiligheter, eller omtrent like mange som i 1961. For alle grupper bygg ble det i 1962 tatt i bruk et areal som var om lag 3 prosent større enn året før.

Anleggsvirksomheten var noe større enn i 1961.

I sjøfarten viste fraktratene for tankskip tegn til noe bedring i 1962, men fraktene for tørrlastflåten lå lavere enn året før. Oppleggene av norske skip var jamt over mindre enn i 1961. I løpet av de tre første kvartaler 1962 økte handelsflåten netto med 555 000 bruttotonn mot en øking på 711 000 bruttotonn i samme periode året før. Kontraheringsaktiviteten var ubetydelig i 1962. Kontraheringene av skip for norsk regning i utlandet utgjorde — netto — i 1.—3. kvartal 1962 bare 133 000 bruttotonn mot 1 093 000 bruttotonn i samme periode året før.

Arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedet for landet under ett var stramt også i 1962, men ble etter hvert noe mindre anstrengt enn i 1961. Utover året var det en tydelig tendens til nedgang i sysselsettingen i enkelte industrigrupper, særlig i treforedling, i primær jern- og metallindustri og i tekstilindustri. For næringslivet sett under ett var det fortsatt sterk vekst i sysselsettingen. Det rådde mangel på arbeidskraft i en rekke distrikter og næringer. Mangelen var størst i de områder av landet der næringslivet er sterkest utbygd. I de svakest utbygde områder var det som vanlig noe ledighet og underbeskjeftigelse i vintermånedene, men i sommerhalvåret var det vanskelig å dekke behovet for arbeidskraft også der. De næringer som har hatt vansker med å dekke sitt behov for

Tabell 24. Den totale sysselsetting prosentvis fordelt på næringer.¹

	1958	1959	1960	1961	1962 ²
Jordbruk	17,9	17,7	17,2	16,7	16,2
Skogbruk	2,4	2,2	2,1	2,0	1,9
Fiske og fangst m. v.	3,8	3,8	3,6	3,5	3,4
Bergverksdrift m. v.	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Industri	24,9	24,7	25,2	25,4	25,5
Byggevirksomhet	5,6	5,6	5,7	5,7	5,7
Anleggsvirksomhet	2,6	2,7	2,5	2,5	2,5
Kraft- og vannforsyning	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Varehandel	10,9	11,1	11,2	11,5	11,7
Finansinstitusjoner og eiendomsdrift ..	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7
Sjøtransport	4,9	5,1	5,2	5,3	5,3
Annen samferdsel	5,6	5,6	5,5	5,5	5,5
Offentlig administrasjon	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6
Forsvar	3,1	3,0	3,0	2,9	2,9
Offentlig og privat tjenesteyting	8,2	8,5	8,8	9,1	9,5
Personlig tjenesteyting	4,7	4,6	4,4	4,4	4,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Beregnede gjennomsnittstall. Etter oppgaver fra Arbeidsdirektoratet. ² Foreløpige anslag.

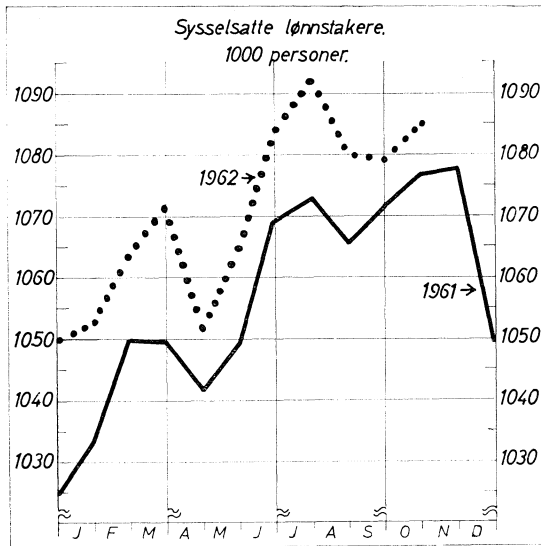

Fig. 15.

arbeidskraft, er særlig industri, byggevirk-
somhet, sjøtransport og flere tjenesteytende nær-
inger, bl. a. undervisning og helsevesen.

Den sterke etterspørsel etter arbeidskraft slo ut i kraftig øking i sysselsettingen i forhold til 1961. Etter foreløpige oppgaver og beregninger økte den totale sysselsetting — inklusive selvstendige — i månedsgjennomsnitt med 13 300 personer fra 1961 til 1962. Den tilsvarende øking i 1961 var 17 200 og i 1960 14 000. Av økingen fra 1961 til 1962 falt om lag halv-

parten på kvinner. Økingen i sysselsettingen fra 1961 til 1962 ble muliggjort ved en tilsvarende tilvekst til yrkesbefolkningen. Endringen i arbeidsløsheten var ubetydelig.

Tallet på sysselsatte lønnstakere økte i gjennomsnitt for de ni første måneder 1962 med 15 200, eller om lag 1,4 prosent, sammenliknet med tilsvarende periode året før. Av økingen falt vel halvparten på kvinner. Det var betydelig sterkere relativ oppgang for kvinner enn for menn. Overgangen av selvstendige, særlig fra jordbruk og fiske, til gruppen lønnstakere fortsatte i 1962 og forklarer at økingen i tallet på lønnstakere ble større enn økingen i den totale sysselsetting.

Økingen i sysselsettingen var i 1962 som i tidligere år, særlig sterk i de tjenesteytende næringer. I industrien steg sysselsettingen noe svakere enn året før. I bygge- og anleggsvirk-
somhet var sysselsettingen litt høyere, mens nedgangen fortsatte i jordbruk, skogbruk, fiske og lønt husarbeid.

I 14 fylker var det oppgang i sysselsettingen av lønnstakere fra 30. september 1961 til 30. september 1962. Økingen var størst for Oslo med 6 400 og for Akershus med 2 000. Prosentvis var oppgangen størst for Akershus (4,3 prosent), for Aust-Agder (3,1 prosent) og for Vest-Agder (2,0 prosent). Både absolutt og relativt var nedgangen størst for Møre og Romsdal (1 000 personer eller 2,0 prosent) og for Nord-Trøndelag (700 personer eller 2,8 prosent).

Tabell 25. Sysselsatte lønnstakere.¹

	3. kv. 1960	3. kv. 1961	3. kv. 1962	Endring 3. kv. 1961- 3. kv. 1962	Prosentvis endring
Jordbruk	25 399	22 219	20 039	— 2 180	— 9,8
Skogbruk	17 522	17 245	16 492	— 753	— 4,4
Fiske og fangst m. v.	8 262	8 375	6 591	— 1 784	— 21,3
Bergverksdrift m. v.	8 602	8 383	7 963	— 420	— 8,6
Industri	334 520	342 928	345 972	3 044	0,9
Byggevirk- somhet	66 493	66 701	68 053	1 352	2,0
Anleggsvirk- somhet	38 268	39 253	40 537	1 284	3,3
Kraft- og vannforsyning	12 438	12 987	13 617	630	4,9
Varehandel	135 417	140 780	145 681	4 901	3,5
Finansinstitusjoner og eiendomsdrift..	24 045	25 231	26 531	1 300	5,2
Sjøtransport (inkl. utenriksfart) ²	67 550	66 732	65 377	— 1 355	— 2,0
Annen samferdsel (inkl. NSB)	71 603	71 844	72 182	338	0,5
Offentlig administrasjon og forsvar ...	61 785	62 362	63 865	1 503	2,4
Offentlig og privat tjenesteyting	119 788	125 980	132 278	6 298	5,0
Personlig tjenesteyting	59 594	58 799	58 546	— 253	— 0,4
I alt	1 051 286	1 069 819	1 083 724	13 905	1,3

¹ Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned. Streikende i 1961 er regnet som sysselsatte. ² Ekskl. utlendinger, som anslagsvis utgjorde 12 200.

Nærmere om utviklingen i de enkelte næringer.

Sysselsettingen i *jordbruket* gikk tilbake også i 1962. I gjennomsnitt for tredje kvartal var det 2 200 færre lønnstakere enn i samme kvartal året før, dvs. en nedgang på 10 prosent mot 13 prosent året før. Også i *skogbruket* fortsatte nedgangen med 600 personer eller 4 prosent mot 2 prosent foregående år. Sysselsettingen i *fisket* gikk ned også fra 1961 til 1962. I vintersildfisket deltok bare 8 000 mann vinteren 1962 mot 13 000 i 1961 og 21 000 i 1960. I *hvalfangst* ble det for sesongen 1962/63

forhyrt 2 000 nordmenn på norske og utenlandske ekspedisjoner mot vel 4 500 forrige sesong.

I gjennomsnitt for de ni første måneder av 1962 økte sysselsettingen i *industri* med 5 400 lønnstakere eller 1,6 prosent sammenliknet med samme periode 1961. Økingen fra 1961 til 1962 avtok imidlertid fra måned til måned. Ved utgangen av september var tallet på lønnstakere bare 1 500 større enn på samme tid i 1961 mot 4 800 større i juni og 9 300 større i mars.

Økingen i tallet på lønnstakere fra septem-

Tabell 26. Sysselsatte lønnstakere i industrien.¹

	Pr. 30. juni		Pr. 30. september		Endring	
	1961	1962	1961	1962	30. juni 1961— 30. juni 1962	30. sept. 1961— 30. sept. 1962
Næringsmid.ind. (ikke hermetikkind. og fisketilv.)	28 854	29 469	28 531	28 764	615	233
Fiske- og kjøtthermetikksindustri	7 460	7 465	7 592	7 467	5	— 125
Fisketilvirking	8 374	8 289	7 941	7 583	— 85	— 358
Drikkevare- og tobakksindustri	6 086	6 046	5 752	5 699	— 40	— 53
Tekstilindustri	17 554	17 333	17 622	17 244	— 221	— 378
Skotøyindustri	5 200	5 145	5 393	5 214	— 55	— 179
Annen bekledningsindustri m. v.	21 074	20 863	21 249	20 815	— 211	— 434
Sagbruk og høvlerier	9 893	10 044	8 981	8 813	151	— 168
Annen treindustri	4 406	4 356	4 344	4 131	— 50	— 213
Møbel- og innredningsindustri	13 704	13 459	13 745	13 464	— 245	— 281
Treforedlingsindustri	28 541	27 960	28 431	27 681	— 581	— 750
Grafisk industri, forlag m. v.	21 297	22 169	21 592	22 187	872	595
Lærindustri	2 137	1 784	2 029	1 798	— 353	— 231
Gummivareindustri	3 761	4 124	3 871	4 143	363	272
Kjemisk grunnindustri	11 444	11 984	11 314	11 849	540	535
Olje- og fettindustri	3 432	3 084	3 452	3 200	— 348	— 252
Kjemisk industri ellers, kull- og mineral- oljeforedling	7 103	7 120	6 922	7 040	17	118
Jord- og steinvareindustri	12 907	13 078	12 922	12 963	171	41
Primær jern- og metallindustri	23 342	23 889	23 169	22 949	547	— 220
Jern- og metallvareindustri	24 332	24 826	24 619	25 372	494	753
Maskinindustri (ikke elektr. og for trans- port)	13 621	14 377	13 967	14 442	756	475
Elektroteknisk industri	14 853	15 234	15 038	15 559	381	521
Skipsindustri	29 718	30 645	29 841	30 308	927	467
Annen transportmiddelindustri	19 424	20 005	19 579	20 184	581	605
Diverse industri	5 843	6 456	6 044	6 542	613	498
Industri i alt	344 360	349 204	343 940	345 411	4 844	1 471

¹ Streikende i 1961 er her regnet som sysselsatte.

ber 1961 til 1962 var størst i den samlede verkstedindustri med 2 800 personer. Verkstedindustrien omfatter jern- og metallvareindustri, maskinindustri, elektroteknisk industri, skipsindustri og annen transportmiddelindustri. I skipsindustrien avtok veksten i sysselsettingen utover året særlig på grunn av mindre reparasjonsarbeid på hvalflåten. Betydelig øking i sysselsettingen hadde ellers grafisk industri med 600 og kjemisk grunnindustri med 500. I de fleste andre industrigrupper var det nedgang i sysselsettingen fra september 1961. Størst var nedgangen i tekstil- og beklædningsindustri med i alt 1 000 lønnstakere. Også i treforedlingsindustri var det nedgang (800). Gruppene sagbruk og høvlerier, annen treindustri og møbel- og innredningsindustri hadde en samlet nedgang på 700 lønnstakere. I primær jern- og metallindustri var tallet på lønnstakere i første halvår 1962 større enn i samme periode året før, men i august—september noe lavere. Også for denne industrigruppe har det vært en tydelig avtakende vekst fra måned til måned.

Sysselsettingen i *byggevirksomheten* lå i vintermånedene januar—mars 2—3 000 høyere enn året før. I de etterfølgende månedene med unntak av april, var den 1 400—1 500 høyere. De siste tre år har det vært en stadig bedre sesongutjamning i byggevirksomheten. Det kan skyldes den økte knapphet på arbeidskraft og endret sammensetting av byggemassen i retning av flere større bygg som egner seg for vinterarbeid.

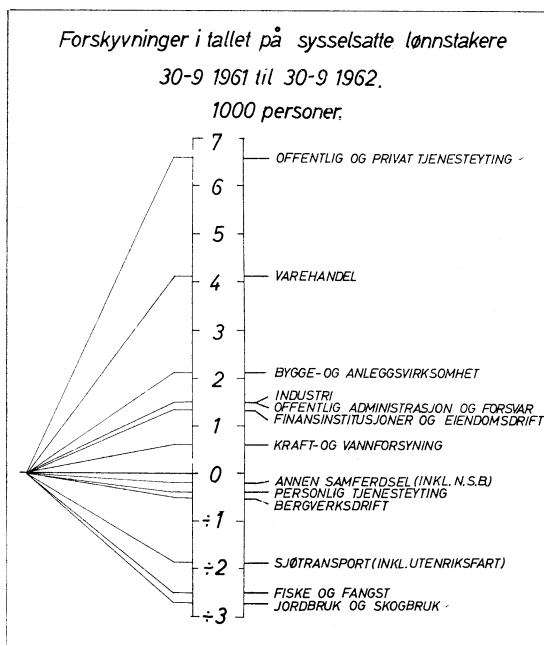

Fig. 16.

Tabell 27. Sysselsatte lønnstakere i bygge- og anleggsvirksomhet.

	I alt	Av dette ved ekstraordinære arbeider ¹
1960. 1. kvartal ²	93 174	8 798
2. »	96 404	1 376
3. »	104 761	—
4. »	98 920	—
1961. 1. kvartal	92 533	2 839
2. »	97 690	594
3. »	105 954	—
4. »	102 395	—
1962. 1. kvartal	95 025	1 433
2. »	98 755	—
3. »	108 590	—

¹ Ekstraordinære statlige og kommunale hjelpearbeider. ² Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

I *anleggsvirksomheten* var sysselsettingen av lønnstakere i tredje kvartal 1962 1 200 høyere enn året før. I de øvrige kvartaler var forskjellen ubetydelig. Sysselsettingen ved ekstraordinære statlige eller kommunale hjelpearbeider lå som i 1961 på et lavt nivå. I tillegg til de ekstraordinære arbeider ble det i første kvartal 1962, som i 1961 og i 1960, brukt ca. 30 mill. kroner til økt sysselsetting ved de ordinære hovedveianlegg. Dette skaffet arbeid til 2 700 mann.

Tallet på nordmenn i *utenriks sjøtransport* gikk ned med 1 000 fra utgangen av september 1961 til utgangen av september 1962. Samtidig økte antallet utlendinger med 1 900. I alt var det i utenriksflåten sysselsatt 43 400 nordmenn og 12 600 utlendinger ved utgangen av september 1962. Medregnet *innenriks sjøtransport* var det i alt sysselsatt 65 900 nordmenn i *sjøtransport*. I *annen samferdsel* var tallet på lønnstakere i 1962 ubetydelig større enn foregående år.

Utviklingen i *andre tjenesteytende næringer* framgår av tabell 28. Bortsett fra i lønt husarbeid, hvor den jamne nedgang fra tidligere år fortsatte, økte sysselsettingen i alle grupper. Både absolutt og relativt var økingen størst i undervisning og helsevesen.

Tallet på *utlendinger* sysselsatt i Norge ved utgangen av september 1962 var 15 300 — dvs. en nedgang fra september foregående år på 300. Om lag 6 400 av utlendingene var dansker, og 2 300 var svensker. Videre var det syssel-

Tabell 28. Endringer i sysselsettingen av lønnstakere i tjenesteytende næringer fra utgangen av september 1961 til utgangen av september 1962.

	Absolutte tall			Prosent		
	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt
Varehandel	2 352	1 823	4 175	3,2	2,7	3,0
Finansinstitusjoner og eien- domsdrift	445	617	1 062	3,2	5,4	4,2
Sjøtransport (inklusive uten- riksfart)	— 2 005	82	— 1 923	— 3,3	1,4	2,9
Annen samferdsel (inkl. N S B)	— 422	202	— 220	— 0,8	1,2	— 0,3
Offentlig administrasjon ..	— 228	366	138	— 0,8	3,0	0,4
Forsvar	494	213	707	2,5	6,1	3,0
Undervisning	1 086	1 689	2 775	4,9	7,2	6,1
Helse- og veterinærvesen..	160	1 660	1 820	2,2	5,0	4,5
Annen off. og privat tje- nesteyting	649	812	1 461	2,8	4,4	3,5
Lønt husarbeid	44	— 1 146	— 1 102	46,3	— 5,9	— 5,7
Annen personlig tjeneste- yting	252	476	728	3,1	1,6	1,9
Sum	2 827	6 794	9 621	0,9	2,8	1,7

satt 1 000 tyske, 900 britiske, 600 ungarske, 600 amerikanske og 600 nederlandske statsborgere. Sammenliknet med september 1961 gikk tallet på dansker ned med 500, mens tallet på sysselsatte fra de fleste andre nasjoner økte svakt i 1962.

Arbeidsløsheten var fortsatt meget lav i 1962, selv om den de tre første kvartaler lå litt høyere enn i 1961.

Tallet på arbeidssøkere ved arbeidsformidlingen var i de tre første kvartaler noe høyere (229 100) enn i 1961 (221 600). Tallet på ledige plasser lå i de tre første kvartaler 1962 litt lavere enn i samme kvartaler året før. I løpet av januar—september ble det registrert 182 800 ledige plasser mot 187 400 i samme periode 1961. I tidsrommet januar—september ble det foretatt 144 300 formidlinger til arbeid av kortere eller lengre varighet eller om lag 3 000 færre formidlinger enn i samme periode i 1961. Tallet på interlokale¹⁾ formidlinger, dvs. formidlinger i samarbeid mellom to formidlingskontorer, økte fra 9 900 i de tre første kvartaler av 1961 til 10 600 i de samme kvartaler i 1962.

Tallet på sysselsatte ved ekstraordinære arbeidere var i 1962 om lag 1 500 lavere enn i 1961. For slike arbeidere skal alle arbeidssøkere, ledige plasser og formidlinger registreres ved

¹ Formidlinger i samarbeid mellom to formidlingskontorer.

Tabell 29. Meldte helt arbeidsløse ved arbeidsformidlingen.¹

	I alt	Bygge- og anleggs- arbeidere i alt	Industri- arbeidere i alt
1961. 1. kvartal..	23 552	10 687	4 203
2. » ..	8 525	3 242	1 840
3. » ..	4 482	912	782
4. » ..	15 633	6 553	3 083
1962. 1. kvartal..	23 055	10 091	4 205
2. » ..	11 325	3 874	2 431
3. » ..	5 927	945	1 288

¹ Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

arbeidsformidlingens kontorer. Nedgangen i de ekstraordinære arbeidere forklarer derfor delvis endringene i tallet på arbeidssøkere, ledige plasser og formidlinger i 1962 sammenliknet med 1961.

Ved vurderingen av disse tall må det tas hensyn til at bare anslagsvis 15—20 prosent av den totale plassomsetting skjer gjennom den offentlige arbeidsformidling.

Jordbruk.

Areal og avling.

Kornarealene i 1962 var vel så store som året før dvs. i alt noe over 2,3 mill. dekar. Arealet av hvete var omtrent som året før, mens rugarealet økte. Det var også noe større areal med bygg, men mindre med havre enn i 1961. Potetarealet i 1962 var om lag 500 000 dekar eller noe mindre enn foregående år. Grønnsakarealet gikk også noe ned, mens arealet av grønnfôr og brakk var betydelig større enn året før.

Våren kom sent i 1962, og over store deler av landet begynte våronna 2—3 uker senere enn vanlig. Den var særlig sen i leirjordsdistriktene østafjells, mens forholdene var mer normale i de ytre kystdistrikter. Været var kjølig og regnfullt hele sommeren. I siste del av september var det varmere og mer sol. Under innhøstingen i oktober var det bra over Østlandet, men noe mer vekslende på Vestlandet. I Trøndelag og Nord-Norge var høstværet dårlig med mye nedbør helt til utgangen av oktober. Både av korn og poteter var det mye av avlingene som ikke var berget i Trøndelag og på Østlandet ved utgangen av oktober. Værforholdene i 1962 førte til nedsatt avlingsmengde og kvalitet særlig for åkervekstene.

Samlet avling i jordbruket i 1962 er foreløpig beregnet til 2 075 mill. føreheter eller 92 prosent av et middelsår mot 2 362 mill. og 101 prosent av middelsårs avling i 1961. Høyavlingen er anslått til 2,75 mill. tonn eller 98 prosent av et middelsår mot 2,94 mill. tonn og 101 prosent i 1961. Høymengdene ble om lag middels i de fleste fylkene, men kvaliteten var varierende. Gjenveksten var dårlig. Potetavlin-

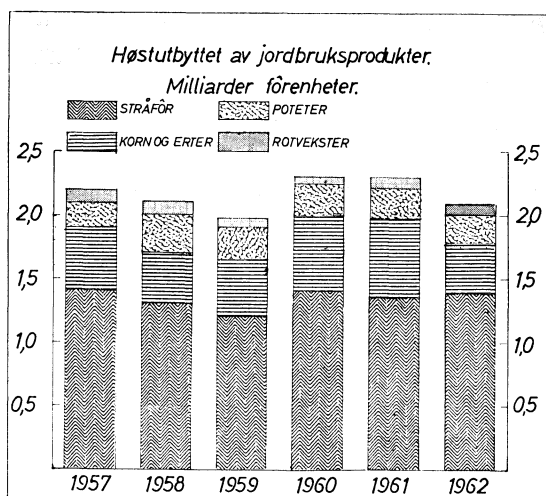

Fig. 17.

gen er foreløpig beregnet til 980 000 tonn eller 83 prosent av et middelsår mot 1 222 000 tonn og 98 prosent i 1961. Potetene ble til dels skadd av frost og råte, men Vestlandet fikk bra potetavlinger. Rotvekstene gav gjennomgående under middelsårs avling, med 85 prosent som gjennomsnitt for landet.

Samlet kornavling i 1962 er foreløpig beregnet til 513 000 tonn eller 83 prosent av et middelsår mot 637 000 tonn eller 104 prosent av middelsårs avling i 1961. Hveten gav 75 prosent av et middelsår, bygget 87 prosent og havren 70 prosent. I Trøndelag var bergingsforholdene særlig dårlige, men over alt hadde kornet uvanlig høy vannprosent. Halmavlingene var jamt over store. Beitesesongen var for det meste middels god, men kort i fjellet. Frukttrærne — særlig eple og pære — blomstret rikt våren 1962, men kaldt vær sinket utviklingen sterkt for alle hagevekster. Tidliggrønnsaker og særlig varmekrevende vekster gav små avlinger. Før vinterfrukt og sene grønnsaker bedret forholdene seg noe i løpet av september—oktober.

Samlet fruktavling er for 1962 beregnet til 90 000 tonn eller 85 prosent av et middelsår mot 75 000 tonn og 68 prosent i 1961. Særlig vintereplene gav større avling enn året før, med om lag 90 prosent av et middelsår mot 64 prosent i 1961, men kvaliteten var mindre god. Plommene gav mindre avling enn året før med 70 prosent av middelsårs avling. Avlingene av hagebær ble i alt 31 500 tonn, eller nær middelsårs avling, mot 28 800 tonn i 1961. Solbærene gav særlig store avlinger, mens jordbær og særlig bringebær gav under et middelsår.

Grønnsaker på friland gav for det meste små avlinger, i alt for hovedkulturene 102 000 tonn eller 86 prosent av et middelsår mot vel 123 000 tonn og 106 prosent i 1961. Vinterhvitkålen gav knapt 80 prosent av et middelsår, mens gulrot gav 94 prosent. Grønnsaker under glass gav om lag middelsårs avling.

Husdyrhold og husdyrproduksjon.

Hesteholdet har fortsatt gått tilbake — i 1962 var nedgangen om lag 7 prosent. Tallet på storfe i alt var om lag 2 prosent mindre enn året før. Det var nedgang i tallet på kyr og på kviger til oppdrett, men det var noe flere ungdyr til slakt enn i 1961. Saueholdet viste en liten øking, mens geiteholdet gikk noe tilbake. Tallet på svin pr. 20. juni var 4—5 prosent større enn på samme tid året før. Tallet på høner og hønekyllinger var i alt omtrent som i 1961, men det var færre eldre høner og flere unghøner og kyllinger.

Opgaver fra den offentlige kjøttkontroll for januar—september 1962 viste en øking på

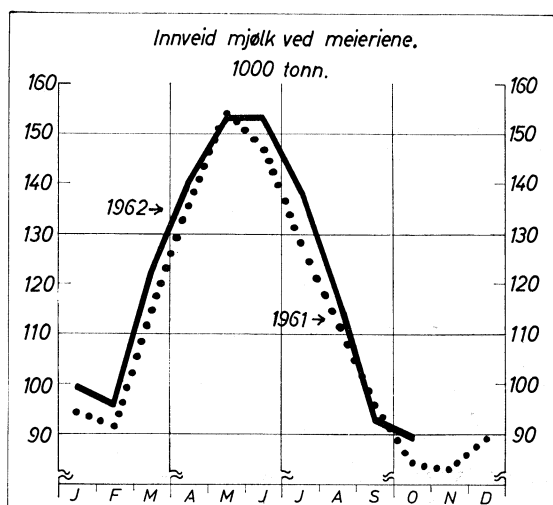

Fig. 18.

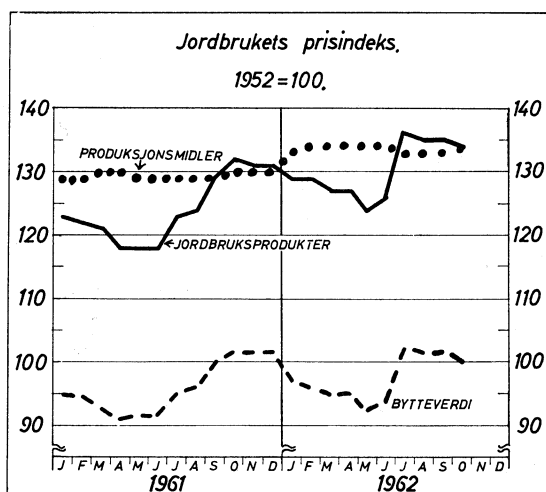

Fig. 19.

12 prosent fra året før i tallet på slakt av svin og kalv og 15 prosent i tallet på storfe-slakt. I alt var det kontrollert 75 000 tonn slakt av husdyr mot 68 000 tonn i januar—september 1961.

I januar—september 1962 var det innveid ved meieriene 1 109 mill. kg mjølk eller 3 prosent mer enn året før. I samme tidsrom var smørproduksjonen 15 400 tonn eller 4 prosent større enn i 1961. Produksjonen av ost var i alt 35 300 tonn eller 6 prosent større enn året før. Mjølkesalget fra meieriene i januar—september viste en øking på knapt 1 prosent i forhold til fjorårsnivået.

Eggproduksjonen i første halvår 1962 gav — som året før — ikke full markedsdekning. For annet halvår ventes noe større produksjon enn i 1961.

Produksjonen av skinn fra pelsdyrgårdene har fortsatt økt, og for 1961—62 regner en med 1 mill. minnskinns og 126 000 reveskinns.

Driftsmidler.

I 1959 var tallet på traktorer i jordbruket 55 800. I 1962 økte tallet til 76 000, og av dette er rundt 17 000 2-hjuls traktorer. Tallet på skurtreskere økte fra 4 700 i 1959 til om lag 6 500 i 1962. Forbruket av kunstgjødsel sommeren 1962 var rundt 114 000 tonn regnet som grunnstoff (N,P og K) mot 111 200 tonn i 1961.

I januar—september 1962 ble det omsatt til grossist 516 000 tonn kraftfôr mot 517 700 tonn året før. Omsetningen fra grossist viste imidlertid en øking på 10 prosent fra året før.

Priser, lønninger m. v.

Sommeren 1961 ble det inngått en jordbruksavtale for tiden 1. juli 1961 til 30. juni 1963 etter samme hovedprinsipper som avtalen av 1958. Foruten statstiltak etter samme retningslinjer som før, omfattet avtalen visse prisøkinger som i alt skulle øke jordbrukets inntekter med 111—115 mill. kroner i første

Tabell 30. *Jordbrukets prisindeks.*
1952 = 100.

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Plante-produkter	Husdyr-produkter	
1957	114	104	117	121
1958	117	102	120	124
1959	122	107	125	127
1960	119	101	123	129
1961	124	110	127	131
1961:				
1. kvartal	122	105	126	128
2. »	118	109	120	130
3. »	125	105	130	130
4. »	131	109	137	130
1962:				
1. kvartal	128	118	131	134
2. »	126	130	124	134
3. »	135	142	134	133

avtaleår. Avtalen omfattet også noen prisjusteringer for 1962—63.

Etter jordbrukets prisindeks, som blir utarbeidd ved Norges Landbrukshøgskole, lå indekstallet for jordbruksprodukter i alt på 135 i tredje kvartal 1962 mot 125 i samme kvartal året før. Økingen skyldes særlig de høyere priser på planteprodukter. Utviklingen går ellers fram av tabell 30 som viser indekstallene som uveide kvartalsgjennomsnitt.

Statens grunnpriser for norsk korn ble for avlingsåret 1962 økt med 2 øre pr. kg, og korntrygdens grunnsats ble også økt med 2 øre pr. kg.

For poteter, grønnsaker og frukt gjelder de samme normalpriser og prisgrenser som i forrige avtaleperiode. Potetprisene var høsten 1962 betydelig høyere enn vanlig, og lå for det meste over øvre prisgrense. Også for de fleste grønnsaker kom prisene periodevis over øvre prisgrense. Dette har gitt adgang til import av vedkommende varer, men innførselen har ikke vært særlig stor. Prisene på norsk frukt var gjennomgående noe lavere høsten 1962 enn året før. Jamført med normalprisene etter jordbruksavtalen var markedsprisene i Oslo, i øre pr. kg:

Uke nr.	Poteter	Hodekål	Gulrot	Eppler	Tomat
42	42	42	42	42	37
Normalpris ..	27	28	48	208	308
Markedspris:					
1960	23	27	37	90	320
1961	24	20	40	230	280
1962	36	60	60	200	330

For kjøtt, fleisk og egg skal jordbruksorganisasjonene sørge for å holde gjennomsnittsprisene for året, på eller under det nivå som er fastsatt i jordbruksavtalen. I avtaleperioden 1958—1961 og 1961—1962 ble gjennomsnittsprisene stort sett oppnådd.

Oppstillingen nedenfor viser noen av de avtalte gjennomsnittsprisene i kroner pr. kg:

Avtalens gj.sn.pris:	Okse kl. I	Lam kl. I	Gris kl. I	Egg kl. A
1958—61	6,25	6,70	5,50	5,50
1961—62	6,45	7,10	5,55	5,70
1962—63	6,55	7,25	5,60	5,85

Tilførselene av slakt var rikelige i 1962, og det ble utført om lag 6 000 tonn kjøtt og fleisk i januar—september. I samme tidsrom ble det innført vel 1 000 tonn egg eller om lag som året før. Utførselen av smør og ost var noe mindre enn året før med henholdsvis 3 600 og 6 900 tonn i januar—september.

Som følge av jordbruksavtalen ble engrosprisene på ost økt med gjennomsnittlig 20 øre pr. kg fra 1. juli 1962, og utsalgsprisene for mjølk ble økt med 1 øre pr. liter.

Prisnoteringene for norsk ull har ikke vært endret siden mars 1961, da prisen for klasse A I var kr. 13,60 pr. kg. Prisene på minkskinn steg noe i sesongen 1961—62 etter et prisfall i 1960—61. Det ble utført over 1 mill. mink- og reveskinn i 1961—62 eller for vel 100 mill. kroner mot 92 mill. kr. i 1960—61.

For jordbrukets produksjonsmidler var det små prisendringer i 1962, og Landbrukshøgskolens prisindeks lå i september 1962 på 133 mot 129 for samme måned året før.

Arbeidslønnen i jordbruket steg etter Byråets statistikk med om lag 10 prosent fra 1960—61 til 1961—62.

Norges Landbruksøkonomiske Institutt bearbejder driftsregnskap fra vel 1 000 bruk fordelt over hele landet. Hovedresultatene går fram av tabell 31. Både inntekter og kostnader økte i 1961, og driftsoverskottet var noe større enn året før. Regnet pr. arbeidstime hadde disse brukene en beregnet lønnsvevne på kr. 3,30.

Tabell 31. Regnskapsresultater i jordbruket. Kroner pr. dekar.

	Inntekter	Kostnader	Driftsoverskott	
			I alt	Av dette familiens arbeidsfortjeneste
1957....	300,65	206,02	94,63	68,31
1958....	305,94	211,88	94,06	67,46
1959....	336,77	224,51	112,26	85,02
1960....	354,82	237,10	117,72	89,96
1961....	373,34	247,42	125,92	97,44

Tabell 32 viser jordbruksnæringens samlede inntekter og kostnader. Beregningen omfatter jord- og husdyrbruk, hagebruk og gartneri og pelsdyravl. Under inntekter er tatt med prisreguleringsstilskott og trygder og statsstønad til visse jordbruksformål. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, får en det restbeløp som næringen har til å dekke renter på egen og lånt kapital og til godtgjøring for eget og leid arbeid. Dette beløp svarer til faktorinntekten i Byråets nasjonalregnskap.

Tabell 32. Totalregnskap for jordbruket.
Mill. kroner.

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring for arbeid og kapital
1958	2 722	1 294	1 428
1959	3 050	1 430	1 620
1960*	3 150	1 605	1 545
1961*	3 258	1 602	1 656
1962*	3 339	1 768	1 571

Skogbruk.

Driftsforholdene vinteren 1961—62 var vanskeligere enn på flere år. Vinteren var langvarig over det meste av landet, og våren kom sent. Bortsett fra i kystdistriktene var snømengdene store over alt, men vinteren var gjennomgående mild til middels streng. Store snømengder sammen med en lengre periode midtvinters med snøfokk, skapte store vanskeligheter for framdriften. Etter en lengre mildværsperiode i mars—april, så det ut til at større tømmerkvanta skulle bli liggende igjen i skogen. I siste del av april frøs det imidlertid til igjen, så framkjøringen mange steder fortsatte til ut i mai, og de inneliggende tømmermengder ble relativt små.

Tabell 33. Samlet hogst.¹ Mill. m³.

Driftsår	Til salg		Hus- behovs- virke på gårdene	Samlet hogst
	Tømmer	Ved		
1957—58	7,7	0,4	1,9	10,0
1958—59	6,6	0,4	1,9	8,9
1959—60	7,3	0,4	1,9	9,6
1960—61	7,5	0,3	1,9	9,7
1961—62*	7,2	0,3	1,9	9,4

¹ Lauvtretømmer medregnet.

Etter de foreløpige hogstrapporter pr. 30. juni 1962, var det avvirket til salg nesten 6,8 mill. m³ bartretømmer, eller 370 000 m³ mindre enn etter de foreløpige oppgaver for 1960—61. Av lauvtretømmer var til samme tid hogd 350 000 m³ til salg, eller ca. 130 000 m³ mer enn året før. Etter den endelige oppgave for 1960—61 ble det avvirket til salg 7,26 mill. m³ bartretømmer og 0,22 mill. m³ lauvtretømmer.

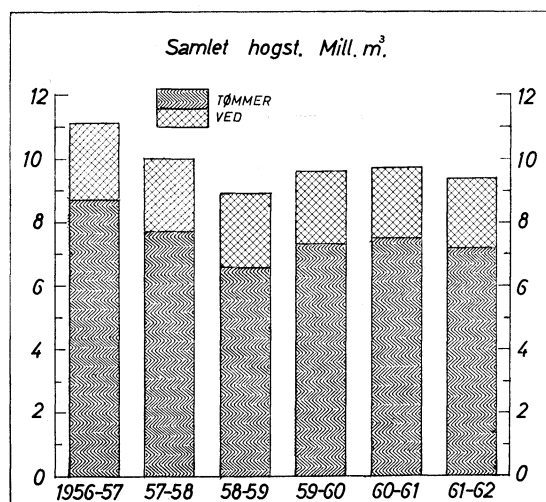

Fig. 20.

For hele landet sett under ett er treforedlingsindustriens kapasitet større enn tilgangen på trevirke til dette bruk. På Østlandet er det særlig tilgangen på granvirke som er for liten i forhold til kapasiteten, mens Trøndelagsdistriktet har hatt behov for større industrikapasitet. De distrikter som har omtrent bare furu- og lauvtrevirke å levere — Vestlandet og Nord-Norge — har helt til de aller siste år vært uten treforedlingsindustri.

Etter hvert har forbruket av trevirke til brensel avtatt betydelig, samtidig som tilveksten har økt på grunn av bedre skogbehandling og skogreising. Likevel har ikke forholdet mellom behov og tilgang av trevirke til treforedlingsindustrien blitt bedre, idet industrikapasiteten har steget sterkere enn tilgangen på trevirke, og kapasitetsutbyggingen har vesentlig skjedd i den bestående industri, som får sitt virke fra skogdistriktene på Østlandet og Sørlandet. Selv om kapasitetsøkningen også har tatt sikte på å nytte furu- og lauvtrevirke, har transportforhold og virkeskvalitet vanskeliggjort utnyttningen av virkestilgangen fra de industrifattige distrikter. Det har derfor vært nedlagt et betydelig arbeid i de senere år for å reise ny treforedlingsindustri i disse distrikter. På Vestlandet ble det således for et par år siden reist en bedrift for produksjon av halvkjemisk masse, og en tilvarende bedrift ble nylig bygd i Vestfold. Skogeierorganisasjonene har besluttet å reise en større treforedlingsbedrift i Trøndelag, men byggearbeidet er ennå ikke satt i gang. Det arbeides også med å reise en bedrift for halvkjemisk masse i Troms.

Av annen treforbrukende industri har det i de senere år vært reist sponplatefabrikker flere steder — således i Trysil, Orkanger, Ør-

Tabell 34. Hoggere i arbeid. Etter rapporter fra skogdirektøren.

	1958-59	1959-60	1960-61	1961-62	1962-63
Pr. 15. november	12 873	15 523	15 481	13 482	12 318
» 15. desember.....	18 618	19 504	19 805	17 352	14 745
» 15. februar	20 018	21 432	21 939	20 460	..
» 15. mars	19 995	21 199	19 476	19 604	..
» 15. april	8 564	10 990	11 083	12 454	..

sta, Hattfjelldal og Saltdal. Det er dessuten også bygd eller planlagt reist slike anlegg i forbindelse med annen treforbrukende industri. Videre er det alt fastlagt plan for reising av en sponplatefabrikk på Røros, og det har også vært undersøkt om det er grunnlag for slike bedrifter andre steder.

Nye foredlingsmåter har ført til at forbruket av lauvtrevirke i industrien har økt sterkt i de aller siste år. Mens salget av lauvtretømmer før 1955 sjelden var over 70 000 m³ pr. år, var det i 1960—61 223 000 m³, og etter foreløpige oppgaver for 1961—62 350 000 m³.

Rapporten over tømmerdriften pr. 15. desember 1962 viste at det til da var hogd 2 267 300 m³, og at 14 745 hoggere var i arbeid. Til samme tid i 1961 var det hogd 2 521 100 m³, og 17 352 hoggere var i arbeid.

Rekrutteringen av unge skogsarbeidere har i lengre tid vært liten, men likevel har tilgangen på arbeidshjelp stort sett vært tilstrekkelig. I enkelte distrikter med meget anleggsarbeid har det vært visse vansker med å skaffe nok arbeidshjelp, og særlig har dette gått ut over kulturarbeidet. Forholdene for planting og såing var meget gode både i 1961 og 1962. I 1961 ble det utlevert ca. 103 mill. skogplanter. Dette økte i 1962 til ca. 105 mill. som er det største antall hittil i et enkelt år.

Siden 1955 har kjøpere og selgere av tømmer hatt avtale om «Kjøp og salg av tømmer og kubb». Avtalen av 1955 ble revidert i oktober 1959, og på nytt revidert i september 1962.

Bortsett fra enkelte endringer for tidsfrister og bestemmelser om mekling og voldgift, har hovedprinsippene for avtalen vært gjeldende hele tiden. Formålet med avtalen er etter den siste revisjon følgende:

- Å søke å få fastsatt tømmerprisen ved frivillige forhandlinger på et så tidlig tidspunkt som mulig,
- å skape ordnede omsetningsformer som sikrer forholdsvis samme pris og levevilkår for samme kvalitet og sortiment, hvilket også fører til jamne og sikre arbeidsforhold,
- å fremme en rasjonell transport av virket, med sikte på å unngå unødige krysstransporter.

Avtalen forlenges automatisk med ett år av gangen, dersom ikke noen av partene innen 1. mai (første gang 1963) har sagt opp avtalen eller har tatt opp forslag om endringer. Etter avtalen skal forhandlingene om prisene på sevjbarkert gran og lauvtrevirke tas opp i april måned, og for høst- og vinterhogd virke i september måned. Hvis prisforhandlingene om høsten ikke fører til enighet innen 20. oktober, skal prisspørsmålet underkastes mekling for en nøytral meklingsmann. Dersom det ved meklingen ikke oppnås enighet om prisene innen 6. november, kan disse fastsettes av en voldgiftsrett, hvis partene er enige om det.

Prisforhandlingene høsten 1961 ble meget vanskelige og langvarige, og endte med brudd ved månedsskiftet november—desember. Re-

Tabell 35. Sysselsatte menn i skogbruk og fløting¹. Etter Arbeidsdirektoratets oppgaver over pliktig syketrygdede.

Dato	1958	1959	1960	1961	1962
28. februar	34 400	29 500	28 400	27 300	25 100
31. mai	21 300	18 100	17 500	17 100	16 600
31. august.....	21 400	19 100	17 500	17 200	16 200
30. november	26 700	26 600	23 600	21 600	..

¹ Tallene avrundet til nærmeste hundre.

Tabell 36. Utdrag av tariffene for hogst og kjøring.

	Driftsår				
	1958—59	1959—60	1960—61	1961—62	1962—63
Vedhogst:					
1-meters reis . . . . . kr.	2,87	2,87	2,87	3,54	3,68
Bjørk (pr. meterfavn fra rot) .. »	36,90	36,90	36,90	45,43	47,25
Barved (pr. meterfavn fra rot).. »	32,54	32,54	32,54	40,06	41,66
Hogst av merkingstømmer:					
Barket tømmer ¹ . . . . . kr. pr. m ³	10,10	10,10	10,30	12,50	13,00
tillegg pr. stokk: rot ² . . . . . øre	54	54	60	80	83
midt og topp ² »	21	21	15	6	6
Skogskjøring:					
Lunning . . . . . kr. pr. m ³	4,66	4,66	4,90	6,14	6,39
På- og avlessing . . . . . » » »	2,26	2,26	2,26	2,72	2,83
Kjøring pr. km . . . . . » » »	2,51	2,51	2,51	3,02	3,14
Timelønt arbeid:					
Mann over 18 år . . . . . kr.	4,17	4,17	4,45	5,40	5,50
Mann og hest . . . . . »	6,40	6,40	6,83	8,50	8,70

¹ Hogst av ubarket tømmer målt utenpå bark betales med 56 % av lønn for merkingstømmer.

² Fra 1961—62 gjelder tilleggene ved hogst et tretillegg (pr. tre) og et stokketillegg.

gjeringen nedsatte da et utvalg for å få fastsatt tømmerprisene for 1961—62, og partenes forhandlere ble innkalt til konferanse med dette utvalg den 7. desember 1961. Partenes forhandlere hadde imidlertid kontakt med hverandre før møtet, og da det var utsikt til å oppnå minnelig ordning om prisene uten medvirkning av tømmerutvalget, ble møtet utsatt. Senere samme dag ble forhandlerne enige om å prolongere fjorårets tømmerpriser.

Tømmerprisene pr. m³ for driftssesongen 1961—62 ble da for Østlandet og Sørlandet kr. 89,70 for midtmålt gran, kr. 78,00 for midtmålt furu, kr. 87,50 for skurslip, og for toppmålt gran og furu 249 og 235 prosent tillegg til grunnpristabellen, svarende til kr. 104,70 og kr. 100,50 pr. m³ for 10 halvmeter 20 cm toppmål.

I Trøndelagsdistriktet ble prisene for 1961—62 for midtmålt gran og furu fastsatt med et tillegg til grunnpristabellen på henholdsvis 947 og 810 prosent, svarende til kr. 83,75 og 72,80 pr. m³. For toppmålt gran og furu ble det gitt 703 og 676 prosent tillegg til grunnpristabellen, pluss et fast tillegg på kr. 19,50 pr. m³. Dette gir pr. m³ kr. 94,50 for gran og kr. 92,00 for furu. For Trøndelagsdistriktet ble prisene for 1961—62 på samme måte som for Østlandet, uforandret fra 1960—61 for gran, mens det for midtmålt furu ble en stigning på ca. 4,7 prosent og for toppmålt furu en stigning på vel 0,4 prosent.

For Trysilvassdraget ble også prisene for 1961—62 de samme som for 1960—61.

De fastsatte priser inkluderer en investeringsavgift på 10 prosent av bruttoverdien ved levering.

De vanlige noteringspriser for ved til brensel ble sløffet i 1962 for de sentrale skogdistrikter i Trøndelag, på Østlandet og Sørlandet. For fjellbygder som har ordning med frakttilskott, skulle de lokale skogeierforeninger fastsette noteringsprisene. For ved fra disse områder viste de fastsatte noteringer en oppgang fra året før på kr. 10,— pr. favn 60 cm lang ved.

Ved prisforhandlingene våren 1962 ble partene enige om å utsette forhandlingene om prisen på sevjebarket gran til høstens forhandlinger om tømmerprisene. For lauvtrevirke ble partene enige om de samme priser som i 1961. Disse var pr. m³ fast mål for Østlandet og Sørlandet kr. 81,— for sevjebarket og kr. 67,50 for slindbarket. For lauvtrekubb i 2 meters lengde ble prisen pr. m³ løst mål kr. 48,50 for sevjebarket og kr. 38,50 for slindbarket. Prisene gjelder for virke levert opplattet på jernbane.

Forhandlingene om tømmerprisene høsten 1962 ble meget vanskelige og langvarige. Direkte forhandlinger mellom partene førte ikke fram til noen avtale, og de fortsatte forhandlinger under nøytral meklingsmann gav heller ikke noe resultat. Avstanden mellom partene i forhandlingen var også for stor til at det var aktuelt å fastsette tømmerprisene ved frivillig voldgift. Det ble derfor helt brudd i tømmerprisforhandlingene høsten 1962, og Regjer-

Tabell 37. *Tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet for midtmålstømmer av gran og barket og ubarket toppmålstømmer.¹ Beregnet i kroner pr. m³.*

	1958-59	1959-60	1960-61	1961-62	1962-63*
Midtmålt tømmer av gran:					
Pris for framdrevet tømmer	72,90	72,90	80,73	80,73	76,50
Driftsutgifter	49,44	49,54	50,84	61,93	64,75
Av dette arbeidslønn ca.	38,77	38,87	39,77	48,80	51,25
Tømmerets rotverdi	23,46	23,36	29,89	18,80	11,75
Driftsutgifter i % av pris	67,8	68,0	63,0	76,7	84,6
Toppmålt tømmer, barket:					
Pris for framdrevet tømmer ²	83,70	83,70	92,34	92,34	91,40
Driftsutgifter	48,94	49,04	50,31	61,25	63,87
Av dette arbeidslønn ca.	37,96	38,06	38,95	47,84	49,86
Tømmerets rotverdi	34,76	34,66	42,03	31,09	27,53
Driftsutgifter i % av pris	58,5	58,6	54,5	66,3	69,9
Toppmålt tømmer, ubarket:					
Pris for framdrevet tømmer ²	78,68	78,68	88,24	88,24	87,34
Driftsutgifter	40,86	40,86	41,96	51,10	54,99
Av dette arbeidslønn ca.	29,44	29,44	30,18	37,08	39,89
Tømmerets rotverdi	37,82	37,82	46,28	37,14	32,35
Driftsutgifter i % av pris	51,9	51,9	47,6	57,9	63,0

¹ Investeringsavgift kommer i tillegg. ² Middelpriis for gran og furu.

ingen satte 2. november 1962 fram proposisjon til lovforslag om at tvisten mellom partene om priser og vilkår for kjøp og salg av tømmer og kubb i 1962—63 skal avgjøres av en voldgiftsnemnd.

Forhandlingene om ny overenskomst om arbeidforhold og lønninger i skogbruket, gjeldende fra 1. september 1961, var også langvarige og vanskelige. Etter brudd i forhandlingene mellom partene gikk saken til tvungen meklung, men Riksmeklingsmannens forslag ble forkastet av begge parter. Statsråden for Lønns- og prisdepartementet henstilte deretter til partene å la saken om overenskomst for skogbruket avgjøres ved frivillig lønnsnemnd. Dette forslag ble godtatt av Skogbrukets Arbeidsgiverforening, men ble avslått av Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Den 8. desember 1961 satte Regjeringen fram proposisjon til lov om tvungen lønnsnemnd for skogbruket. Samtidig henstilte Regjeringen til Norsk Skog- og Landarbeiderforbund å utsette streiken i skogbruket, som var varslet fra 9. desember 1961. Henstillingen ble etterkommet, og arbeidsstansen ble derved avverget. Loven om tvungen lønnsnemnd ble vedtatt av Stortinget noen dager senere.

Rikslønnsnemndas kjennelse om arbeidsløn-

ningene i skogbruket for 1961—62 ble avgitt 18. januar 1962. De viktigste endringer var følgende: Tariffsetsen for hogst av barket tømmer ble forhøyd fra kr. 10,30 pr. m³ + kr. 0,60 for rotstokk og kr. 0,15 for midt- og toppstokk, til kr. 12,50 pr. m³ + kr. 0,80 pr. tre + kr. 0,06 pr. stokk i kappetillegg, også for en-stokkstrær. For lunningen ble tariffsetsen økt fra kr. 4,90 til kr. 6,14 pr. m³, for på- og avlessing fra kr. 2,26 til kr. 2,72 pr. m³ og for framkjøring pr. km fra kr. 2,51 til kr. 3,02. For timelønt arbeid ble satsen for menn over 18 år forhøyd fra kr. 4,45 til kr. 5,40. (Fra 1/4 1962 til kr. 5,50.) For mann og hest ble satsen forhøyd fra kr. 6,83 til kr. 8,50. (Fra 1/4 1962 kr. 8,70.)

Etter den beregning av driftsutgiftene i skogbruket som Byrået bruker, gir den avgitte kjennelse en øking i de samlede driftsutgifter for midtmålt og toppmålt barket tømmer på ca. kr. 11,— pr. m³ og ca. kr. 9,— pr. m³ for ubarket toppmålstømmer. Da tømmerprisene var de samme i 1960—61 og i 1961—62, ble det en tilsvarende nedgang i tømmerets rotverdi. For midtmålstømmer av gran på Østlandet og Sørlandet var rotverdien i 1960—61 beregnet til kr. 29,89 og i 1961—62 til kr. 18,80. For barket toppmålstømmer var rotver-

Tabell 38. *Bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg.¹ Mill. kroner.*

	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61	1961-62*
Bruttoverdi	701,0	570,9	624,6	694,2	660
Driftsutgifter	368,8	320,8	352,2	365,3	422
Av dette arbeidslønn ca.	285,0	248,8	273,3	282,8	330
Rotverdi	332,2	250,1	272,4	328,9	238
Driftsutgifter i % av bruttoverdi	52,6	56,2	56,4	52,6	64

¹ Investeringsavgift medregnet.

dien henholdsvis kr. 42,03 og kr. 31,09, og for ubarket toppmålstømmer kr. 44,84 og kr. 35,70. Ved disse beregninger over rotverdiene er investeringsavgiften på 10 prosent ikke tatt med, verken i prisen på framdrevet tømmer eller i rotverdien.

Rikslønnsnemndas kjennelse av 18. januar 1962 om arbeidslønningene i skogbruket ble gjort gjeldende også for driftsåret 1962—63. Etter kjennelsen ble timelønnssatsene, som nevnt ovenfor, forhøyd videre fra 1. april 1962. For de andre lønnssetser ble det fastsatt et tillegg på fire prosent fra 1. september 1962.

For driftsåret 1962—63 fører dette til at satsene blir forhøyd til kr. 13,— pr. m³ + kr. 0,83 pr. tre og kr. 0,06 pr. stokk for hogst av barked tømmer, til kr. 6,39 pr. m³ for lunning, til kr. 2,83 pr. m³ for på- og avlesning og til kr. 3,14 pr. m³ for framkjøring pr. km. Forhøyelsen av tariffsetene vil øke de samlede driftsutgifter i 1962—63 med henimot kr. 3,— pr. m³ for barked tømmer og noe mer for ubarked tømmer.

Skogbrukets samlede inntekter og kostnader er tatt inn i tabell 39.

Tabell 39. *Totalregnskap for skogbruket. Mill. kroner.*

	1958	1959	1960*	1961*	1962*
Levert skogsprodukter i alt	892	770	786	882	866
Inntekt av egne investeringsarbeider...	72	63	75	83	81
Verdi av endring i trekapital og hogstkvantum	43	50	48	50	50
Bruttoinntekt i alt	1 007	883	909	1015	997
Kostnader ¹	88	83	88	92	108
Skogbrukets bidrag til nasjonalproduktet (nettoprodukt)	919	800	821	923	889
+ Subsidier	16	17	19	22	22
— Avgifter	3	3	5	3	3
Godtgjøring til arbeid og kapital (faktorinntekt)	932	814	835	942	908

¹ Kostnader omfatter leie av hest og redskap, andre varer og tjenester og kapitalslit.

Fiske.*Det samlede fangstresultat.*

Årsfangsten i 1962 anslås foreløpig til 1 110 000 tonn til en førstehandsverdi av 645 mill. kroner. Sammenliknet med 1961 gikk fangstmengden ned med 199 000 tonn og førstehandsverdien med om lag 31 mill. kr. En må helt tilbake til 1949 for å finne et mindre to-talkvantum. Nedgangen i 1962 skyldes hovedsakelig at loddefisket gav et ubetydelig fangstutbytte på bare 109 tonn mot 217 168 tonn året før. Videre var resultatet av skreifisket og loddetorskfisket dårligere enn i 1961. Islandssildfisket gav derimot et rekordkvantum på 153 850 tonn mot 105 541 tonn året før. Vintersildfisket gav en fangstmengde på 84 068 tonn mot 69 042 tonn i 1961.

Tabell 40. *Samlet fangstutbytte.*

	Mengde i tonn	Verdi i 1000 kr.
Gj.snitt 1952—1956	1 721 200	579 354
Gj.snitt 1957—1961	1 366 023	643 841
1960.....	1 342 813	664 586
1961.....	1 308 993	675 569
1962.....	1 110 000	645 000

Av andre fiskerier var feitsildfisket i Nord-Norge og rekefisket meget godt. Fisket etter sei og hyse var bra, mens fisket etter pigghå og håbrann sviktet noe i forhold til 1961.

Syssetting.

I løpet av 1961 gikk tallet på fiskere ned med 5 100, og av dette var 60 prosent fiskere med fiske som hovedyrke og 35 prosent fiskere med fiske som biyrke. Det var nedgang i alle fylker bortsett fra Telemark. Nedgangen var

relativt størst i Østfold med en tilbakegang på 15,2 prosent, dernest kom Finnmark med 11,0 prosent og Sogn og Fjordane med 9,9 prosent.

Deltakingen i skreifisket i Lofoten var i 1962 ca. 9 600 mann mot 8 900 året før. I vintersildfisket deltok bare 8 000 mann mot 13 000 i 1961. I vårtorskfisket var deltakingen langt mindre enn i 1961.

Fiskefarkoster.

Det var pr. 1. januar 1962 registrert 41 100 fiskefarkoster med maskin. Tallet på dekte og åpne farkoster gikk ned med henholdsvis 434 og 536 fra 1. juli foregående år.

Torskfisket.

Lofotfisket. Oppsynet var i 1962 i kraft fra 30. januar til 18. april. Været var dårlig i februar, men holdt seg senere bra til fiskets slutt. De mindre gode værforholdene i februar gikk for det meste ut over juksafisket. Fisket ble dessuten hemmet av kjøpestopp i februar. Totalfangsten ble 38 850 tonn mot 41 664 tonn i 1961.

Av annen skrei ble det tatt 8 080 tonn i Finnmark, 7 306 tonn i Troms, 8 577 tonn i Nordland utenom Lofoten, 628 tonn i Trøndelag og 2 701 tonn i Møre og Romsdal. I Troms og Møre og Romsdal var fangstene større enn i 1961, mens de lå under fjordårnivået i de øvrige distrikter. I Finnmark var det en nedgang i fangsten på hele 43 prosent fra 1961.

Vårtorskfisket i Finnmark var dårlig i 1962. Utbyttet ble bare 31 218 tonn mot 59 404 tonn i 1961. Været var stort sett bra under fisket, og nedgangen i fangstmengden kom av at det var lite fisk på feltene samtidig som deltakingen var liten. Fisket ble dessuten hemmet av kjøpestopp.

Fangsten av annen torsk er anslått til om lag 98 000 tonn d.v.s. omtrent som året før.

Tabell 41. *Skrei og loddetorsk. Bruken av fangsten.*

	Total fangst	Av dette brukt til:			Rogn	Lever	Tilvirket damptran
		Henging	Salting	Fersk og filet			
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Hl	Hl	Hl
Gj.sn. 1952—1956	130 382	57 961	52 939	19 482	42 362	142 717	65 037
Gj.sn. 1957—1961	127 106	76 371	28 482	22 253	41 529	120 637	53 495
1960.....	114 503	60 377	31 138	¹ 22 988	43 774	106 057	47 873
1961.....	136 984	79 931	26 306	² 30 747	43 127	119 354	55 133
1962*.....	97 360	39 715	21 254	³ 36 391	43 078	65 000	31 549

¹ Inkl. 553 tonn hermetikk. ² Inkl. 500 tonn hermetikk. ³ Inkl. 564 tonn hermetikk.

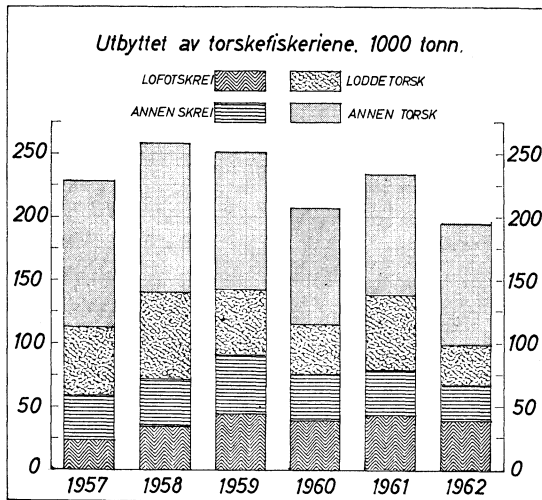

Fig. 21.

Sildefisket.

Vintersildfisket. Fisket tok til enda senere enn i sesongen 1961. De første fangstene ble tatt 28. februar på kysten utfor Romsdal-Nordmøre, hvor også størstedelen av fisket foregikk. Været var stort sett bra. Av det totale fangstkvantum på 903 954 hl ble ca. 53 prosent fanget av snurperne.

Feit- og småsildfisket. Fisket etter feitsild i 1962 slo godt til i Nord-Norge fra siste halvpart av juli til ut i oktober måned. Lenger sør var feitsildfisket mindre godt. Småsildfisket var dårligere enn året før i de nordlige distrikter. Sett under ett ble det samlede utbytte av feit- og småsildfisket noe mindre enn i 1961.

Tabell 42. Vintersild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Total fangst	Av dette brukt til:						Uopp-gitt
		Fersk og frossen til eksport	Salting	Mjøl og olje	Hermetikk	Agn	Fersk innenlands	
Gj.sn. 1952-1956	10 094	926	1 060	7 870	133	57	48	-
Gj.sn. 1957-1961	4 155	788	695	2 455	159	69	47	-
1960	3 227	872	638	1 490	125	50	52	-
1961	742	193	244	93	44	133	35	-
1962*	904	259	237	52	145	162	34	15

Tabell 43. Fangsten av vintersild fordelt etter redskapenes art. 1000 hl.

	1960	1961	1962*
Snurpenot	1 740	279	479
Garn	1 487	463	425
I alt	3 227	742	904

Trålsildfisket. I trålsildfisket var deltakingen i 1962 omtrent som året før. Fangsten lå noe under fjorårets. Den overveiende del av fangsten går ennå til oppmaling, men en stadig større del går til bedre anvendelser.

Sildefisket ved Island. Fabrikk-sildfisket satte ny rekord med ca. 1 508 000 hl mot 947 295 hl i 1961. Det ble gjort 347 turer etter fabrikk-sild og 120 turer etter salt-sild mot henholdsvis 257 og 168 turer i 1961. Fangstmengden for fartøyene som fisket for

Tabell 44. Feitsild og småsild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Feitsild		Småsild	
	1961	1962*	1961	1962*
Fersk eksport....	0	3	0	1
Salting.....	25	24	4	4
Mjøl og olje....	1 004	1 791	2 250	1 480
Hermetikk	4	5	177	198
Agn	69	50	19	27
Fersk innenlands.	6	7	6	10
I alt.....	1 108	1 880	2 456	1 720

salting ble ca. 100 000 tønner mot 148 000 tønner i 1961. I alt gav islandssildfisket 153 850 tonn mot 105 541 i 1961.

Annet industrifiske. Loddefisket slo helt feil i 1962 med en fangstmengde på bare 109 tonn mot 217 168 tonn i rekordåret 1961. Et stort antall fiskere hadde rustet ut for å delta i dette fisket.

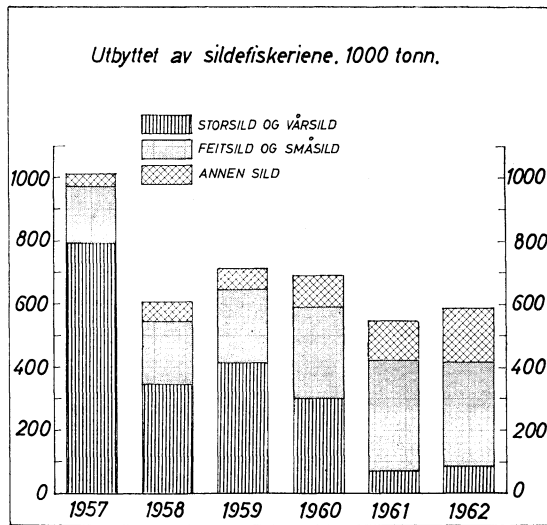

Fig. 22.

Tobis- og øyepålfisket med trål gav langt større utbytte enn i 1961. Det beste tobisfisket foregikk i juni—juli, mens de beste øyepålfangstene ble tatt i mai—juni. Deltakelsen i trålingen etter tobis og øyepål var noe større enn året før.

Annet fiske.

Brislingfisket ble i 1962 hemmet på grunn av leveringsvansker. Fangsten er anslått til ca. 540 000 skjegger mot 523 261 skjegger i 1961. Til sammenlikning nevnes at brislingfisket gav 655 102 skjegger i 1959.

Tabell 45. Makrell, pir og gytt omsatt av Norges Makrellag. Tonn.

	1961 pr. 28/10	1962 pr. 27/10
Fersk innenlands	4 019	3 876
Fersk eksport	296	965
Filetering	1 560	2 136
Frysing	2 920	1 532
Røyking	85	..
Salting	1 599	1 888
Hermetikk	724	2 148
Førmjøl	25	31
Agn	2 485	2 754
Sløying	—	629
Diverse	7	112
I alt	13 720	16 071

Makrellfisket. Utbyttet av makrellfisket ble godt med en anslått totalfangst på 16 500 tonn mot 14 839 tonn foregående år. En større del av fangsten enn i 1961 gikk til hermetikk, filetering, fersk eksport og sløying, mens det bare var mindre endringer i de mengder som gikk til andre anvendelser.

Makrellstørjefisket ble det beste siden 1955. De første fangster ble tatt utenfor Øygarden den 16. juli, men fisket slo først til i første halvdel av august. Det ble i de første ukene av august tatt gode fangster både i Hordaland, Sogn og Fjordane og Råfisklagets distrikt. I Råfisklagets distrikt foregikk det beste fiske utenfor Helgeland og til dels i Vesterålen. Fiskerne la opp i slutten av oktober. Totalkvantumet var da 6 747 tonn mot 6 639 tonn i 1961.

Anvendelsen av fangstene.

Av skrei og loddetorsk gikk det i 1962 en mindre del til henging og en større del til salting enn i 1961. Nedgangen i loddetorsk-kvantumet gikk i sin helhet ut over kvantumet til henging. Mengden av anvendt fersk inkl. filet økte med 4 257 tonn eller ca. 36 prosent fra foregående år.

Av vintersildkvantumet gikk ca. 29 prosent til eksport, 16 prosent til hermetikk og 26 prosent til salting. Råstoffsvikten i industrien som følge av feilslått loddefiske og mindre tilgang av feit- og småsild, ble for en del oppveid av det rike fabrikk-sildfisket ved Island.

Priser.

Til støtte for førstehandsprisene på vintersild ble de gitt et tilskott i 1962 på 11 mill. kr. Gjennomsnittsprisen til fisker gikk opp fra kr. 33,31 pr. hl i 1961 til kr. 36,56 pr. hl i 1962.

Det ble også ytt tilskott ved leveranser av råstoff til sildmjøl- og sildoljeindustrien etter følgende satser:

Feitsild, nordsjø-sild, småsild og islands-sild kr. 5,00 pr. hl.

Tobis, øyepål m. v. kr. 4,00 pr. hl.

Prisavtalen for torskefiskeriene gikk ut på at det skulle bevilges 22,5 mill. kroner som skulle stilles til disposisjon for Norges Råfisklag til regulering av priser og kostnader ved førstehåndsomsetningen av fisk i lagets distrikter i tiden 1. januar—31. desember 1962. Forutsetningen var bl. a. at tilskott til produksjonsfisk ikke skulle nyttes til andre anvendelser enn henging, salting eller frysing. Bevilgningen til støttetiltak gjennom andre salgslag enn Norges Råfisklag ble økt fra 1,7 mill. kroner i 1961 til 2,5 mill. kroner i 1962.

Tabell 46. Gjennomsnittspriser til fisker i kroner pr. tonn.

	1958	1959	1960	1961 *	1962 *
Kveite	2 993	3 218	3 002	3 862	3 846
Skrei	840	841	899	955	947
Loddetorsk	730	791	793	814	847
Sei	529	527	561	602	619
Makrell	654	652	624	760	848
Makrellstørje ..	1 434	1 715	1 769	1 680	1 750
Pigghå	363	392	434	470	495

Tilskottsordningen for fiskeredskaper og agn har i det alt vesentlige vært som i 1961.

Prisene på brisling ble fastsatt av lagene, da det ikke ble oppnådd enighet mellom fiskerne og hermetikkindustrien. Prisen ble satt til kr. 26,50 pr. skjepe for brisling med minst 7 prosent fettinnhold og en størrelse på 9—11,5 cm og til kr. 11,00 pr. skjepe brisling av størrelse 11,5—13,5 cm. Brisling med mindre enn 7 prosent fettinnhold ble betalt med kr. 10,00 pr. skjepe. Prisen på brisling med minst 7 prosent fettinnhold og en størrelse på 9—11,5 cm gikk opp med kr. 1,00, mens de øvrige priser var uendret fra året før.

Minsteprisen for sløyd hodekappet torsk over 43 cm ilandbrakt i Lofoten i skreisesongen ble satt til kr. 1,00 pr. kg som i 1961. Minsteprisen for torsk over 43 cm Finnmark (prissone I A) var satt til 91 øre for fisk til frysing og fersk anvendelse og 82 øre til annen anvendelse. Prisen for torsk under 43 cm var 9 øre lavere.

Prisbevegelsen i de senere årene for en del fiskesorter går ellers fram av tabell 46.

Fiskerinæringens samlede inntekter og utgifter er tatt inn i tabell 47.

Tabell 47. Totalregnskap for fiske.¹ Mill. kr.

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1958	656	324	332
1959	753	335	418
1960	747	332	415
1961*	752	336	416
1962*	717	359	358

¹ Tall for selfangsten er inkludert i tabellen.

Selfangst.

Foreløpige oppgaver over selfangsten viser en deltaging på 56 fartøyer og 1 115 mann i 1962. De tilsvarende tall foregående år var 58 fartøyer og 1 111 mann.

Oppgavene for 1962 omfatter 63 fangstturer, mens det ble innklarert fangst fra 67 turer året før. Det ble foretatt 13 turer til feltene ved Newfoundland, 42 turer til Vestisen og 8 turer til Østisen.

Det ble etter de foreløpige oppgavene fanget 238 417 dyr i 1962 mot 217 637 dyr i 1961 og 216 034 dyr i 1960.

Førstehandsverdien av fangsten er oppgitt til 16,7 mill. kroner mot 17,3 mill. kroner i 1961.

Også i 1962 var det hjelpefartøy til stede under fangsten i Vestisen.

Tabell 48. Utbyttet av selfangsten.

	1961	1962
Antall fartøyer	58	56
Besetning	1 111	1 115
Innklarerte fangstturer	67	63
F a n g s t:		
Dyr i alt Stk.	217 637	238 417
Av dette:		
Grønlandssel »	142 339	191 678
Klappmyss »	73 395	46 189
Storkobbe »	753	503
Snadd »	1 108	18
Isbjørn »	42	26
Spekk Tonn	3 747	4 772
Innklaringsverdi		
1 000 kr.	17 328	16 696

Hvalfangst.

Den norske hvalfangstflåten ble sommeren 1962 redusert med de 2 flytende kokeriene «Thorshammer» og «Pelagos» på henholdsvis 12 677 og 12 100 br. tonn, som ble solgt til utlandet til opphogging. Den norske kokeriflåten ved utgangen av 1962 bestod etter dette av 5 skip på til sammen 87 210 br. tonn. Hvalbåtflåten ble også sterkt redusert i 1962. Det ble solgt 10 hvalbåter til utlandet og 8 hvalbåter til norske kjøpere for opphogging og til andre formål. Ved utgangen av 1962 bestod den norske hvalbåtflåten av bare 70 båter på til sammen 41 500 br. tonn mot 88 båter på til sammen 49 000 br. tonn ved utgangen av 1961.

De norske hvalbåtenes gjennomsnittlige størrelse og maskinstyrke har ikke endret seg nevneverdig siden 1959—60 (se tabell 49). Derimot har hvalbåtene ved de utenlandske ekspedisjoner fortsatt å øke i størrelse og motorstyrke.

Tabell 49. *Hvalbåtenes gjennomsnittlige bruttotonnasje og maskinstyrke.*

Sesong	Bruttotonn		Indikerte hestekrefter (I. hk.)	
	Alle eksp.	Norske eksp.	Alle eksp.	Norske eksp.
1957—58....	570	563	2 190	2 034
1958—59....	599	565	2 390	2 041
1959—60....	633	600	2 557	2 147
1960—61....	642	585	2 614	2 101
1961—62....	657	592	2 723	2 131

Sovjet-Samveldet og Japan har i løpet av de siste 5 år tatt i bruk i alt 63 nye hvalbåter på gjennomsnittlig ca. 800 br. tonn og ca. 3 500 indikerte hestekrefter, mens Norge i samme tidsrom bare har bygd én ny hvalbåt. Det gjennomsnittlige antall hvalbåter nyttet pr. flytende kokeri var i 1961—62 for de norske ekspedisjoner 10,1 mot 12,4 for alle ekspedisjoner. (Tabell 50.)

Tallet på nordmenn sysselsatt på hvalfangstekspedisjonene i Antarktis gikk ned med 820 mann — fra 5 377 i sesongen 1960—61 til 4 557 i sesongen 1961—62. Denne nedgangen var noe sterkere enn i de nærmest foregående fangsts sesonger. Nedgangen i sesongen 1961—62 skyldtes salget av det flytende kokeri «Kosmos III» til Japan, og at den britiske landstasjonen i Leith Harbour på Sør-Georgia ikke var i drift i 1961—62. Av nordmennene var 3 431 sysselsatt på norske ekspedisjoner og 1 126 på utenlandske ekspedisjoner. Nord-

Tabell 50. *Gjennomsnittlig hvalbåttall pr. flytende kokeri.*

Sesong	Alle ekspedisjoner	Norske ekspedisjoner
1957—58	11,9	10,4
1958—59	11,8	10,3
1959—60	11,0	8,8
1960—61	12,0	10,1
1961—62	12,4	10,1

menneskes prosentvise andel av den samlede mannskapsstyrke i Antarktisfangsten går fram av tabell 51.

Tabell 51. *Sysselsettingen på hvalfangstekspedisjonene.*

Sesong	Nordmenn	Utlendinger	I alt	Nordmenn i pst. av alle
1957—58	6 693	11 098	17 791	37,6
1958—59	6 817	10 730	17 547	38,8
1959—60	6 152	11 777	17 929	34,3
1960—61	5 377	14 119	19 496	27,6
1961—62	4 557	15 084	19 641	23,2

I sesongen 1961—62 var 63 prosent av de norske hvalfangerne i Antarktis hjemmehørende i Vestfold mot gjennomsnittlig 70 prosent i sesongen 1959—60. Tallet på utlendinger i Antarktisfangsten 1961—62 nådde en ny rekord på 15 084. Av utlendingene var 9 750 japanere, 4 050 sovjet-russere, 550 briter og 730 av annen nasjonalitet.

I Antarktisfangsten 1961—62 deltok de samme 5 land med til sammen 21 flytende kokerier som i foregående sesong. Fangstapparatet ellers var én landstasjon og 269 hvalbåter mot 3 landstasjoner og 268 hvalbåter i foregående sesong. Norge deltok i sesongen 1961—62 med 7 flytende kokerier og 71 hvalbåter i den pelagiske fangst, dvs. med ett flytende kokeri og 10 hvalbåter mindre enn i foregående sesong. Kokeriet som gikk fra var «Kosmos III».

Bortsett fra at første fangstdag for finn- og seiqual ble endret fra 28. desember til 12. desember gjaldt de samme bestemmelser i Den Internasjonale Hvalfangstkonvensjon for sesongen 1961—62 som for sesongen 1960—61. (Se Økonomisk utsyn over året 1961, side 60.) For sesongen 1961—62 fastsatte de enkelte land følgende maksimumsfangster og oppnådde disse fangstresultater (regnet i blåhvalenheter):

Land	Fastsatt maksimumsfangst	Oppnådd fangst	Oppnådd fangst i prosent av fastsatt
Norge	5 100	3 702	73
Storbritannia	1 800	1 070	59
Nederland	1 200	615	51
Japan	6 680	6 574	98
Sovjet-Samveldet ..	3 000	3 292	110
I alt	17 780	15 253	86

De fastsatte maksimumskvoter for sesongen 1961—62 var uendret fra foregående sesong, bortsett fra at en kvote på 700 blåhvalenheter var blitt overført fra Norge til Japan i forbindelse med salget av «Kosmos III». Sovjet-Samveldet og Japan nådde sine fastsatte maksimumsfangster. For de andre land ble resultatet dårlig. For alle 5 land sett under ett utgjorde fangsten 86 prosent av samlet maksimumskvotene (se nederst foregående side).

Som det framgår av tabell 52 sviktet bardehvalfangsten i sesongen 1961—62, til tross for at fangstapparatet i denne sesong var omtrent som i den foregående og til tross for at den tillatte fangsttid for finn- og seiqual i sesongen 1961—62 var forlenget med 16 dager. Tallet på fanget bardehval (blå-, finn-, knøl- og seiqual) gikk ned fra 36 225 i sesongen 1960—61 til 33 722 i 1961—62 eller med 2 603 hval.

Tabell 52. *Fanget hval etter art og samlet oljeproduksjon i Antarktis.*

Sesong	Blåhval	Finnhval	Knølhval	Seihval	Spermhval	Andre hval	Fanget hval i alt	Oljeproduksjon
								Fat ¹
1956—57....	1 512	27 757	679	1 692	4 429	46	36 115	2 246 922
1957—58....	1 690	27 473	396	3 309	6 535	493	39 896	2 317 638
1958—59....	1 192	27 128	2 394	2 421	5 652	103	38 890	2 152 659
1959—60....	1 239	27 575	1 338	4 309	4 227	204	38 892	2 148 438
1960—61....	1 744	28 761	718	5 102	4 800	164	41 289	2 232 884
1961—62....	1 118	27 099	309	5 196	4 829	4	38 555	2 051 776

¹ Fat = 170 kg.

Sterkest var nedgangen for blåhval, som er den mest verdifulle av bardehvalene. Av denne ble det fanget 626 mindre enn i foregående sesong. Tallet på blåhval fanget i sesongen 1961—62 er det laveste i noen sesong etter krigen. Finnhvalfangsten, som var særlig stor i 1960—61, gikk også sterkt ned i sesongen 1961—62. Fangsten av knølhval var også mindre enn i sesongen før. Bare for seiqual, som er den minst verdifulle bardehval, var det en mindre øking i 1961—62. De høye fangsttall for seiqual i de senere sesonger henger sammen med at ekspedisjonene ikke finner tilstrekkelige forekomster av de mer verdifulle blå- og finnhval.

Oljeproduksjonen i Antarktis i sesongen 1961—62 utgjorde i alt 2 051 776 fat eller om lag 181 000 fat mindre enn i foregående sesong. Av oljeproduksjonen var 1 842 537 fat hvalolje og 209 239 fat spermolje. Det gjennomsnittlige oljeutbytte pr. blåhvalenhet gikk litt opp i sesongen 1961—62, nemlig til 118,0 fat fra 117,4 i foregående sesong. I tabell 53 er det samlede fangstutbytte og det anvendte materiell i de to siste sesonger fordelt på de deltakende land.

Nedgangen i den totale oljeproduksjon i Antarktis fra 1960—61 til 1961—62 falt på de tre land Norge, Storbritannia og Nederland,

Tabell 53. *Samlet fangstutbytte og anvendt materiell.*

Sesong og land	Hval fanget	Oljeproduksjon	Landstasjoner	Kokerier	Fangstbåter
1960—61:		Fat			
Norge	12 490	743 298	—	8	81
Storbritannia	5 813	306 199	3	2	38
Nederland ..	2 212	139 774	—	1	14
Japan	13 592	667 350	—	7	83
Sovj.-Samv..	7 182	376 263	—	3	52
I alt	41 289	2 232 884	3	21	268
1961—62:					
Norge	9 304	568 768	—	7	71
Storbritannia	4 324	212 367	1	2	30
Nederland ..	1 628	90 305	—	1	15
Japan	14 351	735 895	—	7	86
Sovj.-Samv..	8 948	444 441	—	4	67
I alt	38 555	2 051 776	1	21	269

mens Japan og Sovjet-Samveldet økte sin oljeproduksjon. Sammenliknet med foregående sesong gikk oljeproduksjonen i 1961—62 ned med 24 prosent for Norge, 31 prosent for Storbritannia og 35 prosent for Nederland,

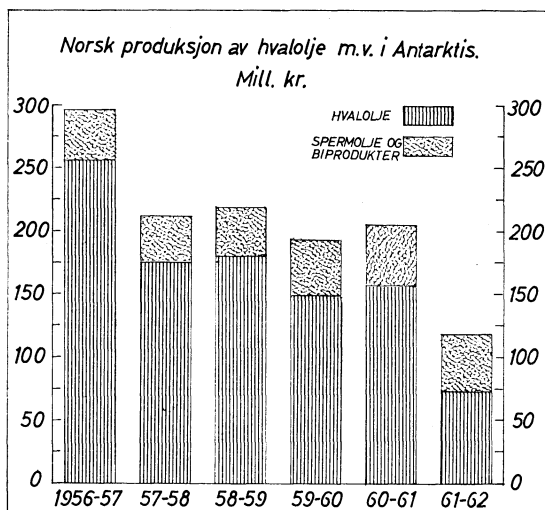

Fig. 23.

mens produksjonen økte med 10 prosent for Japan og med 18 prosent for Sovjet-Samveldet.

For de norske ekspedisjonene utgjorde olje-produksjonen i Antarktis i sesongen 1961—62 i alt 568 768 fat, eller om lag 175 000 fat mindre enn i foregående sesong. Av dette var 500 014 fat hvalolje og 68 754 fat spermolje. Ser en bort fra sesongen 1931—32, da Norge ikke hadde noen ekspedisjon i Antarktis, og fra krigsårene, må en helt tilbake til sesongen 1926—27 for å finne lavere produksjonstall for Antarktisingangsten. Norges andel av tallet på fanget hval i alt i sesongen 1961—62 var 24,2 prosent mot 30,2 prosent i foregående sesong. Norges andel av den samlede olje-produksjon i sesongen 1961—62 var 27,7 prosent mot 33,3 prosent i foregående sesong.

Den norske hvalolje-produksjonen i de to siste sesonger fordelte seg slik på de enkelte avtakerland:

	1960—61	1961—62
	Long ton	Long ton
Norge	33 882	24 554
Sverige	—	6 050
Danmark	1 000	—
Nederland	6 180	11 857
Belgia	—	2 436
Frankrike	16 679	13 084
Storbritannia og N.-Irland	25 592	10 341
Vest-Tyskland	28 383	15 357
I alt	111 716	83 679

Prisen på hvalolje gikk sterkt ned i første halvdel av 1962. Gjennomsnittsprisen for den norske hvaloljen falt fra £ 70.9.5 i sesongen 1960—61 til £ 44.2.6 i 1961—62. Verdien av

den norske hvalolje-produksjonen i sesongen 1961—62 ble bare om lag 73 mill. kr. mot 157 mill. kr. i foregående sesong.

Den norske spermolje-produksjonen i de to siste sesonger fordelte seg slik på avtakerlandene:

	1960—61	1961—62
	Long ton	Long ton
Norge	6 114	3 548
Nederland	2 863	2 306
Frankrike	—	1 973
Sambandsstatene	3 484	4 003
I alt	12 461	11 830

Gjennomsnittsprisen for spermoljen i sesongen 1961—62 var £ 78.11.6 mot £ 74.15.1 i foregående sesong og £ 66.4.11 i sesongen 1959—60. Verdien av den norske spermolje-produksjonen ble ca. 18 mill. kr. i sesongen 1961—62 mot ca. 19 mill. kr. sesongen før.

Av biprodukter hadde de norske ekspedisjoner i sesongene 1960—61 og 1961—62 følgende produksjon:

	1960—61	1961—62
	Long ton	Long ton
Kjøtt- og beinpulver ..	6 580	5 138
Hvalkjøtt	4 954	20 999
Andre produkter	1 491	417

Verdien av biproduktene for sesongen 1961—62 er anslått til ca. 27 mill. kr. mot ca. 30 mill. kr. i foregående sesong.

Verdien i alt av den norske produksjon av hvalolje, spermolje og biprodukter i sesongen 1961—62 er beregnet til ca. 118 mill. kr. I foregående sesong var totalverdien ca. 206 mill. kr.

Lønnsinntekten for nordmenn sysselsatt på norske ekspedisjoner i Antarktis utgjorde i sesongen 1961—62 i alt 46,9 mill. kr., mens lønnsinntekten for nordmenn på utenlandske ekspedisjoner var 16,6 mill. kr.

Sesongen 1962—63.

Etter at Nederland igjen meldte seg inn i Den Internasjonale Hvalfangstkommisjon er alle nasjoner som driver pelagisk hvalfangst i Antarktis i sesongen 1962—63, medlemmer.

Den Internasjonale Kvoteartale ble undertegnet 6. juni 1962 av de 5 land som har pelagiske ekspedisjoner i Antarktis. Norge har ratifisert avtalen, men høsten 1962 forelå ikke noen underretning om den er ratifisert av de andre land. Etter avtalen skal den maksimumsfangst som Den Internasjonale Hval-

fangstkommisjon måtte fastsette, fordeles slik: Norge 32 prosent, Storbritannia 9 prosent, Nederland 6 prosent, Japan 33 prosent og Sovjet-Samveldet 20 prosent. Nederland skal på visse betingelser ha en tilleggskvote på opp til 70 blåhvalenheter pr. sesong. Denne kvote skal avgis av Norge, Storbritannia og Japan etter nærmere regler.

I forbindelse med salget av «Kosmos III» og et britisk kokeri til Japan, er en åttendedel av Norges kvote og fire niendedeler av Storbritannias kvote overført til Japan. Etter disse overføringer blir kvotefordelingen: Norge 23 prosent, Storbritannia 5 prosent, Nederland 6 prosent, Japan 41 prosent og Sovjet-Samveldet 20 prosent.

Maksimumsfangsten er for sesongen 1962—63 fastsatt til 15 000 blåhvalenheter. Ellers er bestemmelsene i Den Internasjonale Hvalfangstkonvensjon om fangsttid og minstemålsstørrelser for fangsten av de forskjellige hvalarter de samme som i foregående sesong.

Tallene nedenfor viser maksimumsfangsten for 1962—63 fordelt på de enkelte land:

Norge	4 200	blåhvalenheter
Storbritannia	750	»
Nederland	900	»
Japan	6 150	»
Sovjet-Samveldet	3 000	»

I alt ..... 15 000 blåhvalenheter

Nedenfor er tatt inn en oppstilling som viser hva de deltakende land setter inn av fangstmateriell i Antarktis i sesongen 1962—63. Hvalbåttallet for de sovjetiske ekspedisjoner er anslått. Tallene i parentes gjelder sesongen 1961—62.

Land	Flytende kokerier	Landstasjoner	Hvalbåter
Norge	4 (7)	— —	32 (71)
Storbritannia	1 (2)	— (1)	9 (30)
Nederland ..	1 (1)	— —	11 (15)
Japan	7 (7)	— —	79 (86)
Sovjet-Samveldet	4 (4)	— —	67 (67)
I alt	17 (21)	— (1)	198 (269)

Kokeriet «Norhval» er ikke satt inn i fangsten i sesongen 1962—63, slik at Norge nå etter salget av «Thorshammer» og «Pelagos» bare har 4 kokerier i Antarktis.

Hvalfangstens samlede inntekter og utgifter er tatt inn i tabell 54.

5 — Økonomisk utsyn.

Tabell 54. Totalregnskap for hvalfangsten.
Mill. kr.

År	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1958	255	160	95
1959	253	162	91
1960	227	168	59
1961*	245	140	105
1962*	166	115	51

Bergverksdrift m. v., industri og kraftforsyning.

I 1962 var produksjonen i bergverksdrift m. v., industri og kraftforsyning etter foreløpige beregninger 4,5 prosent større enn i 1961. Dette er noe mindre stigning enn i de tre foregående år da produksjonsvolumet steg gjennomsnittlig nærmere 8 prosent. Når dette skrives, foreligger ennå ikke produksjonsoppgaver for de to siste måneder av 1962, men det er liten grunn til å tro at produksjonsveksten i november og desember vil bli særlig forskjellig fra stigningen i årets ti første måneder. I visse deler av eksportindustrien har produksjonen vist svikt i 1962. Det er først og fremst i treforedlingsindustrien og for en del grupper innen primær jern- og metallindustri at produksjonen har gått ned. Avsetningsforholdene på verdensmarkedet for disse industrigrupper har vært meget vanskelige i 1962. Produksjonen i sildolje- og fiskemjølffabrikken gikk sterkt ned i 1962 som følge av enda dårligere råstofftilgang enn foregående år.

Indekstallene i tabell 55 viser produksjonsutviklingen i industrien siden 1957. Når disse tallene vurderes, må det tas hensyn til at tallene for 1961 og 1962 er beregnet som gjennomsnitt av de månedlige indekstall og derfor er noe mer usikre enn tallene for de tidligere år som er beregnet på grunnlag av fullstendige oppgaver til den årlige industristatistikken. Produksjonen i bergverksdrift m. v. var i 1962 om lag 10 prosent større enn året før. Den sterke stigningen her kommer av at streiken i malmgruvene sommeren 1961 trakk produksjonen ned. For industrien alene steg produksjonen med om lag 3,5 prosent fra 1961 til 1962, mens stigningen for de tre foregående år var om lag 8 prosent i gjennomsnitt. Produksjonen av elektrisk kraft var 12 prosent større enn i 1961.

Tabell 55. *Produksjonsindeks. 1955 = 100.*

	1957	1958	1959	1960	1961	Jan.-okt.	
						1961	1962
Bergverksdrift m. v.; industri og kraftforsyning	110	110	117	129	138	136	142
Bergverksdrift m. v.	113	113	111	125	130	126	142
Bryting av kull og malm	112	111	107	119	117	114	130
Industri.	109	109	116	128	137	135	140
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	106	105	112	119	121	123	126
Av dette: Hermetikkfabrikker	105	88	109	104	101	97	108
Tekstilindustri	109	96	114	119	120	118	117
Bekledningsindustri	111	102	115	125	124	124	125
Av dette: Skotøyfabrikker ..	111	104	109	113	110	109	109
Trevare- og møbelindustri	104	100	107	119	126	125	124
Treforedlingsindustri	106	105	114	127	131	130	123
Av dette: Papirfabrikker ...	108	106	118	134	140	139	135
Kjemisk industri	105	104	112	120	146	145	159
Av dette: Kjemisk grunnindustri	110	114	123	133	145	143	151
Jord- og steinvareindustri	107	111	123	133	150	146	152
Primær jern- og metallindustri.	132	135	151	173	181	179	181
Annen jern- og metallindustri .	109	114	114	130	142	139	149
Andre industrier	107	106	108	115	120	116	124
Kraftforsyning	114	121	126	138	150	144	161
Eksportindustri	110	108	118	128	133	132	135
Hjemmeindustri	110	111	116	129	140	137	145
Av dette: Konsumvareindustri	109	107	114	126	136	134	140
» » Investeringsvareindustri	111	115	118	133	144	141	150

Tabell 56 viser de månedlige tilvekstrater fra foregående år. Produksjonen i bergverksdrift, industri og kraftforsyning sett under ett var i de fleste måneder 1962 om lag 4 prosent større enn i de tilsvarende måneder året før. Tallet for mai—juni lå noe høyere på grunn av flere arbeidskonflikter i disse måneder av 1961. I bergverksdrift m. v. var produksjonen i de fire første månedene av 1962 3.5 prosent større enn i samme periode året før, slik at produksjonsstigningen vesentlig faller på de siste åtte måneder av året. De månedlige tilvekstrater for industriproduksjonen alene lå i 1962 på 3—4 prosent, bortsett fra i mai—juni da streikene våren 1961 virket inn. Kraftproduksjonen viste særlig sterk tilvekst i de fire første måneder av 1962 og i september—oktober.

I 1962 var produksjonsøkingen i hjemmeindustrien betydelig større enn i eksportindustrien. Gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeksen for tidsrommet januar—oktober gikk opp med 5,6 prosent for hjemmeindustrien og 2,0 prosent for eksportindustrien.

I eksportindustrien var produksjonen i de fire første måneder om lag 2 prosent lavere enn i samme tidsrom 1961. Forholdene har siden bedret seg noe. For september—oktober lå indekstallet vel 4 prosent høyere i 1962 enn året før. For hele året var produksjonen betydelig lavere i 1962 enn i 1961 i treforedlingsindustrien, sildolje- og fiskemjølfabrikene, ferrolegeringsverkene og i råmetallverkene utenom aluminiumsverkene. I malmgruvene, hermetikkfabrikkene, fryseriene og aluminiumsverkene var det produksjonsøking.

Produksjonen i hjemmeindustrien lå i første halvdel av 1962 vel 6 prosent høyere enn i de to første kvartaler året før. De månedlige tilvekstrater falt til 4 prosent utover høsten. Indekstillene for januar—oktober viser at produksjonsstigningen i hjemmeindustrien fra 1961 til 1962 var litt mindre for konsumvareindustrien enn for investeringsvareindustrien. Innenfor konsumvareindustrien steg produksjonen sterkt i kullgruvene, sjokoladefabrikkene, mineralvannfabrikkene, lærindustrien, såpe-, kosmetikk- og lysfabrik-

Tabell 56. Prosentvis endring i den månedlige produksjonsindeks fra tilsvarende periode foregående år.

	Bergverksdrift m. v., industri og kraftforsyning	Bergverksdrift m. v.	Industri	Kraftforsyning	Eksportindustri ¹	Hjemmeindustri ¹		
						I alt	Konsumvareindustri	Investeringsvareindustri
Året 1961	6,8	3,8	6,8	8,6	3,9	7,7	6,4	9,2
Året 1962	4,5	11,0	3,5	11,7	2,5	5,4	4,9	6,1
1961:								
Jan.-feb.	8,6	8,9	9,3	1,2	4,0	10,1	6,7	14,3
Mars-april	7,4	8,0	6,8	11,6	5,7	7,9	6,0	10,1
Mai-juni	2,5	26,6	3,4	8,0	-0,4	3,4	3,2	3,6
Juli-aug.	7,8	13,0	7,6	6,6	7,7	7,8	6,5	9,3
Sept.-okt.	6,8	6,5	6,9	4,5	3,6	7,9	7,4	8,3
Nov.-des.	7,9	12,8	6,4	19,7	3,4	9,3	8,9	9,7
1962:								
Jan.-feb.	4,1	4,3	2,9	15,3	-3,5	6,5	5,4	7,4
Mars-april	4,2	2,8	3,0	16,4	-1,1	5,8	4,8	7,0
Mai-juni	7,1	56,5	5,4	9,1	9,4	6,4	4,4	8,8
Juli-aug.	3,3	10,3	2,7	6,3	1,6	4,0	3,9	4,1
Sept.-okt.	4,6	5,0	4,0	10,9	4,2	4,7	5,2	4,3

¹ Omfatter bergverksdrift m. v., industri og kraftforsyning.

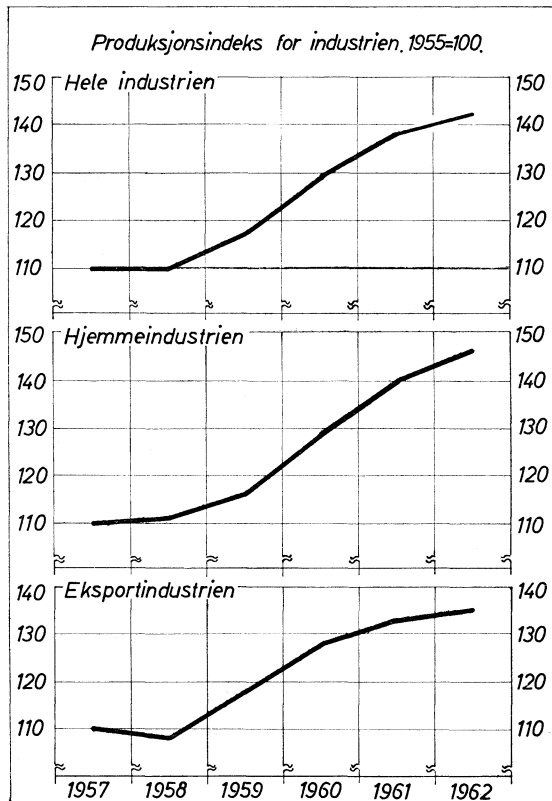

Fig. 24.

kene, kull- og mineraloljeforedling, framstilling av elektrotermiske forbruksartikler og elektrisitetsverkene. Produksjonen gikk ned bl. a. i ølbryggeriene. I investeringsvareindustrien økte produksjonen i gummivareindustrien, sprengstoffabrikken, teglverkene, sementfabrikkene, i visse grupper innen jern- og metallvare- og elektroteknisk industri og for transportmiddelindustrien. I sagbruk, høvlerier og treimpregneringsanlegg og i wallboardfabrikkene gikk produksjonen ned.

Produksjonsutviklingen i de enkelte bergverksgrupper.

Det ble i 1962 produsert om lag 430 000 tonn kull på Svalbard, eller 60 000 tonn mer enn i 1961. Kullproduksjonen har ikke vært så stor siden 1953. Avsetningsforholdene for norsk kull har nå bedret seg, idet rundt 200 000 tonn av produksjonen i 1962-63 skal leveres til koksverket i Mo i Rana som vil komme i gang i 1963. Senere vil koksverkets årsforbruk bli 300 000 tonn.

Malmproduksjonen steg 10 prosent fra 1961 til 1962. Stigningen skyldes for en stor del streiken sommeren 1961 som varte omtrent en måned. Markedsforholdene for de

fleste malmer var svært dårlige i 1962. Koppermalmen er blant de få som har hatt noenlunde stabil pris. På grunn av lave fraktrater har konkurransen fra oversjøiske land bidratt til å presse ned prisene på det europeiske markedet.

Produksjonen av jernmalm og titanjernstein utgjorde 2,2 mill. tonn i 1962 mot 2,0 mill. tonn i 1961. I de tre første kvartaler av 1962 ble det eksportert 1 165 tonn til en verdi av 79 mill. kr. mot 1 055 tonn til en verdi av 75 mill. kr. i tilsvarende tidsrom i 1961.

Produksjonen av svovelkis økte fra 730 000 tonn i 1961 til 800 000 tonn i 1962. Dette er omtrent lik den gjennomsnittlige årsproduksjon de siste 10 år.

Det ble produsert 28 000 tonn sink og blykonsentrat i 1962 mot 22 000 tonn i 1961. Av koppermalm og -konsentrat ble produksjonen 28 000 tonn, mens tilsvarende tall for 1961 var 27 000 tonn.

Produksjonen i mineralbrott og annen ekstraktiv virksomhet steg sterkt også i 1962. Fra 1961 til 1962 var stigningen 6 prosent.

Produksjonsutviklingen i de enkelte industrigrupper.

I nærings- og nytelsesmiddelindustrien var produksjonen vel 3 prosent større i 1962 enn året før. Meieriene, hermetikkfabrikkene, fryseriene, sjokoladefabrikkene og mineralvannfabrikkene hadde størst produksjonsøkning, mens ølbryggeriene og kjeksfabrikkene hadde en noe lavere produksjon enn i 1961. Produksjonen ved møllene, margarinfabrikkene og i tobakksindustrien var omtrent som året før.

Ved hermetikkfabrikkene var produksjonen 11 prosent større enn i 1961. Det ble pakket 107 000 hl kippers i 1962 mot bare 43 000 hl året før. Kippersproduksjonen var likevel lavere enn tidligere år. I 1959 ble det pakket 145 000 hl og i 1960 119 000 hl. Produksjonen av brislinghermetikk var omtrent som året før — 450 000 kasser mot 453 000 kasser i 1961. Det ble pakket 1 mill. kasser småsildhermetikk i 1962 mot 905 000 kasser året før.

I fryseriene økte produksjonen med 15 prosent. I de tre første kvartaler av 1962 ble det eksportert 28 500 tonn dypfrost fiskefilet til en verdi av 88 mill. kr. mot 22 000 tonn til en verdi av 63 mill. kr. i tilsvarende tidsrom året før. I de samme tre kvartaler ble det eksportert 23 900 tonn fryst, rund fisk i 1962 mot 22 700 tonn i 1961.

Sjokolade- og dropsfabrikkene fortsatte å øke produksjonen også i 1962. Fra 1961 til 1962 var stigningen 7 prosent.

I tekstilindustrien lå produksjonen i 1962 omtrent på samme nivå som de to fore-

gående år. Ullvarefabrikkene hadde en stigning på 3 prosent, mens produksjonen i bomullsvare- og trikotasje-fabrikkene var 2—3 prosent mindre enn året før.

Også i bekleddningsindustrien var produksjonen omtrent like stor som i de to foregående år. Skotøyfabrikkene som i 1961 hadde en produksjonsnedgang på 2 prosent, har i 1962 holdt produksjonen oppe på 1961-nivået.

Produksjonen i trevare- og møbelindustrien var omtrent like stor i 1962 som i 1961. Produksjonen var imidlertid lavere enn året før både i sagbruk, høvlerier og treimpregneringsanlegg og i møbelindustrien.

For treforedlingsindustrien gikk produksjonen ned med om lag 5 prosent fra 1961. Avsetningsforholdene for treforedlingsprodukter har vært vanskelige det siste året. Etter avtaler mellom produsentene i de nordiske land ble eksportproduksjonen redusert flere ganger i løpet av 1962. For avisepapir fastsatte avtalen en reduksjon på 5 prosent i 1. kvartal, 12 prosent i 2. og 3. kvartal og 25 prosent fra og med 4. kvartal. For kraftpapir har det vært en reduksjon på 15 prosent fra og med 2. kvartal 1962. For cellulose og tremasse har det vært innskrenkinger på henholdsvis 20 og 30 prosent. Reduksjonen ble her beregnet på grunnlag av full kapasitetsutnyttning.

Papirproduksjonen falt fra 825 000 tonn i 1961 til 800 000 i 1962. Produksjonen i 1962 var omtrent like stor som i 1960. I de tre første kvartaler av 1962 ble det eksportert 357 000 tonn papir og papp til en verdi av 447 mill. kr., mot 375 000 tonn til en verdi av 481 mill. kr. i samme tidsrom året før. Prisene på de enkelte kvaliteter av papir og papp var jamt over litt lavere enn i 1961.

Produksjonen av cellulose var i 1962 om lag 720 000 tonn mot om lag 735 000 tonn de to foregående år. Eksporten av cellulose gikk opp fra 207 000 tonn i de tre første kvartaler av 1961 til 221 000 tonn i samme tidsrom i 1962. Prisene lå om lag 10 prosent lavere i 1962 enn i 1961, og eksportverdien i de tre første kvartaler falt fra 220 mill. kr. til 211 mill. kr.

Ved tremassefabrikkene var produksjonen 715 000 tonn eller om lag 60 000 tonn lavere enn i 1961. Det ble i de tre første kvartaler av 1962 eksportert 349 000 tonn til en verdi av 169 mill. kr. mot 362 000 tonn til en verdi av 175 mill. kr. i de tre første kvartaler 1961.

I lærindustrien steg produksjonen med 16 prosent i 1962 og i gummivareindustrien med 17 prosent.

I kjemisk industri i alt var produksjonen 9 prosent større i 1962 enn i året før.

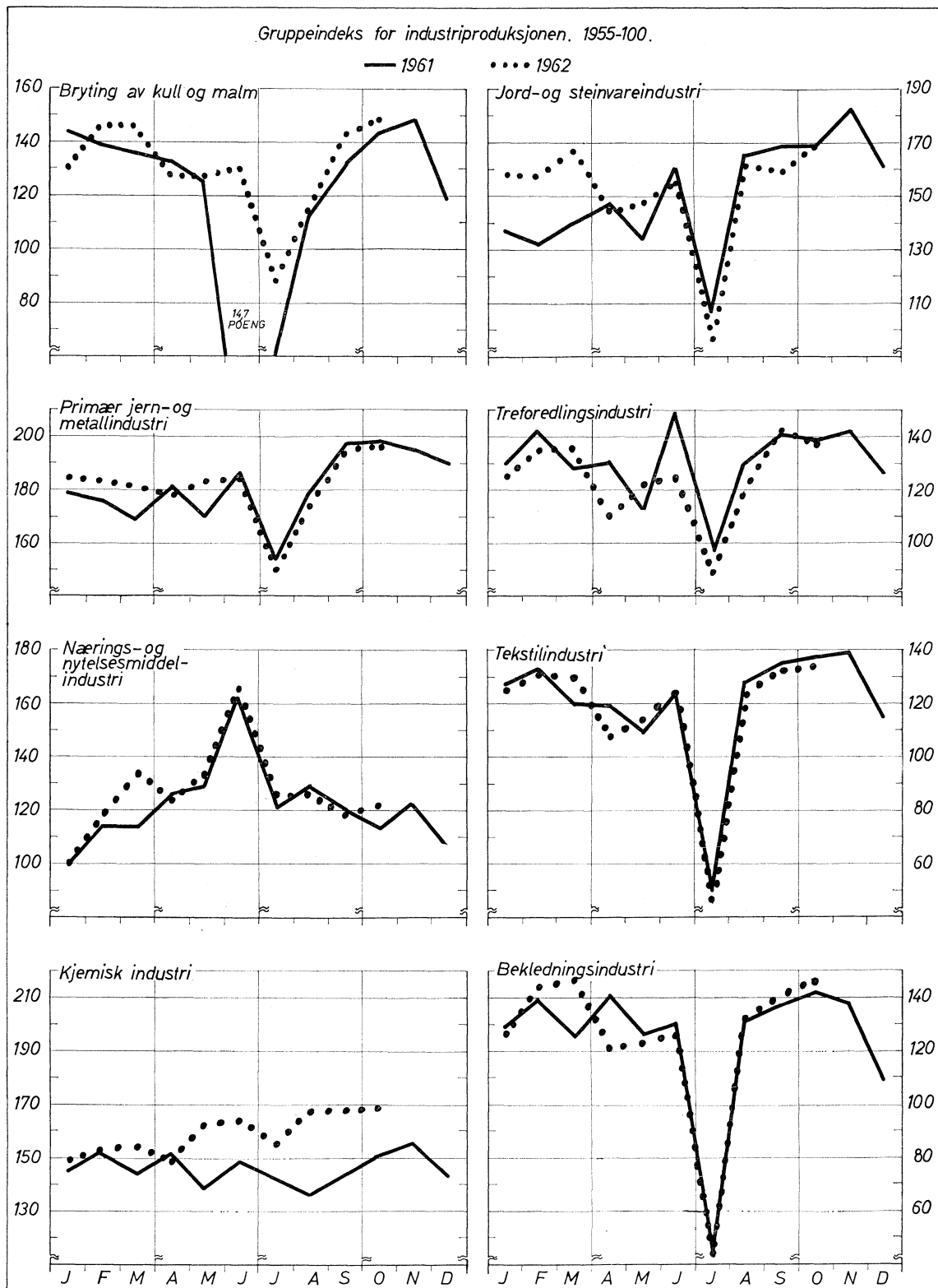

Fig. 25.

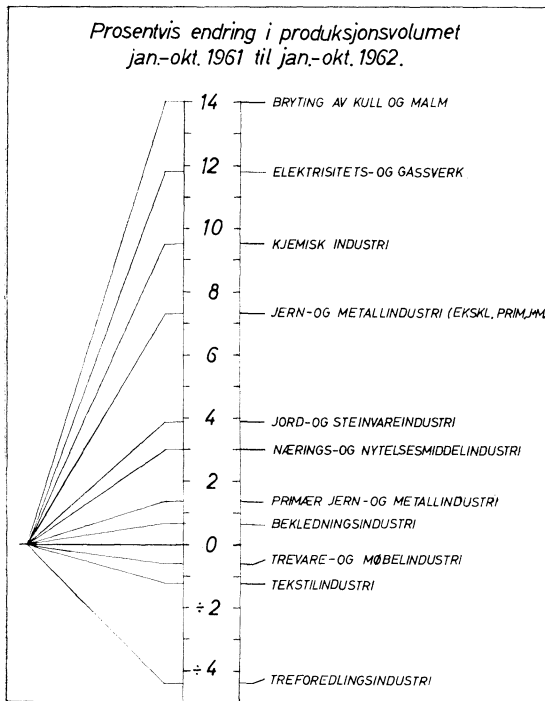

Fig. 26.

Produksjonen av nitrogenprodukter gikk opp med vel 3 prosent, fra 292 000 tonn rent nitrogen i 1961 til vel 300 000 tonn i 1962.

Produksjonen av kalsiumkarbid for salg var med 60 000 tonn omtrent som året før. Markedsforholdene var vanskelige. I de tre første kvartaler av 1962 ble det eksportert 30 000 tonn eller 1 000 tonn mindre enn i samme tidsrom året før. Prisene var litt lavere enn i 1961.

Sprengstoffabrikken økte produksjonen med om lag 28 prosent, men produksjonen i 1961 var liten på grunn av streiken i august—september.

Produksjonen i sildolje- og fiskemjølfabrikken var 12 prosent lavere i 1962 enn året før. Vintersildfisket sviktet også siste år slik at det omtrent ikke ble levert vintersild til fabrikkene. Loddefisket falt helt bort i 1962 etter rekordfiske på 2,2 mill. hl året før. Fabrikkene fikk derimot tilført 1,6 mill. hl islandssild, dvs. 750 000 hl mer enn i 1961. Produksjonen av sildmjøl ventes å bli 110 000 tonn og av sildolje 60 000 tonn i 1962 mot henholdsvis 132 000 tonn og 59 000 tonn året før. Det ble i de tre første kvartaler eksportert 24 000 tonn sildmjøl mot 84 000 tonn i samme tidsrom 1961. Prisen lå gjennomsnittlig 25 prosent høyere i 1962 enn i foregående år.

Ved såpe-, kosmetikk- og lysfabrikkene og ved kull- og mineraloljeforedling økte produksjonen sterkt.

I jord- og steinvarerindustrien under ett økte produksjonen om lag 3 prosent fra 1961 til 1962. Størst stigning hadde sementfabrikkene som økte produksjonen fra 1 230 000 tonn til 1 400 000 tonn. Eksporten fra sementfabrikkene har økt betydelig i de siste år, fra 55 000 tonn for hele året 1960 til 148 000 tonn i de tre første kvartaler i 1962. Sementstøperiene og betongblanderiene, teglverkene og glassverkene hadde også relativt stor produksjonsstigning det siste året, mens produksjonen i porselen- og fajansefabrikkene var uendret fra 1961.

I primær jern- og metallindustri under ett var produksjonen 2 prosent større i 1962 enn i 1961. Avsetningsforholdene var vanskelige for de fleste metaller. Dette gjelder særlig ferrolegeringer, men også for aluminium, sink, nikkel og kopper var det sterk konkurranse på verdensmarkedet.

Ved ferrolegeringsverkene falt produksjonen av ferrosilisium (omregnet til 45 % basis) fra 187 000 tonn i 1961 til 165 000 tonn i 1962. Produksjonen av andre ferrolegeringer gikk ned fra 185 000 tonn til 150 000 tonn. I de tre første kvartaler av 1962 ble det eksportert 101 000 tonn ferrosilisium til en verdi av 69 mill. kr., mens det i samme tidsrom 1961 ble eksportert 126 000 tonn til en verdi av 86 mill. kr. Av andre ferrolegeringer ble det eksportert 101 000 tonn til en verdi av 119 mill. kr. Tilsvarende tall for året før var 120 000 tonn til en verdi av 154 mill. kr.

Råjern-, stål- og valseverkene hadde vel 6 prosent større produksjon i 1962 enn året før. Det ble produsert 400 000 tonn råjern mot 378 000 tonn i 1961. Produksjonen av råstål var med 500 000 tonn omtrent like stor som i 1961, mens produksjonen av valseprodukter økte fra 361 000 tonn til 380 000 tonn.

Aluminiumsproduksjonen steg bortimot 20 prosent, fra 175 000 tonn i 1961 til 205 000 tonn i 1962. Økingen kom vesentlig fra Årdal og Sunndal Verk der kapasiteten etter det tredje utbyggingstrinn er økt til 105 000 tonn pr. år. Kapasiteten i aluminiumsindustrien ble ikke fullt utnyttet i 1962, og industriens lagerbeholdninger av ferdig metall økte sterkt.

I råmetallverk utenom aluminiumsverk var produksjonen 10 prosent lavere enn året før. Produksjonen gikk ned for de fleste produkter. Svovelproduksjonen utgjorde 45 000 tonn i 1962 mot 62 000 tonn i 1961, nikkelproduksjonen 30 000 tonn mot 32 000 tonn og

kopperproduksjonen 20 000 tonn mot 22 000 tonn. Sinkproduksjonen på 42 000 tonn var 3 000 tonn mindre enn året før.

Før jern- og metallindustrien ellers gikk produksjonen i 1962 opp med om lag 7 prosent fra foregående år.

I elektroteknisk industri steg produksjonen 9 prosent. Produksjonen av akkumulatører og batterier, kabler og ledninger viste størst stigning i denne industrigruppen.

I transportmiddelindustrien sett under ett (ekskl. bilverkstedene) økte produksjonen med 7 prosent. Skipsbyggingsindustrien har hevdet seg godt i den skarpe konkurransen. I 1962 regner en med at norske skipsverft leverte en tonnasje på 350 000 br. reg. tonn mot 304 000 br. reg. tonn i 1961. Leveransene i 1962 svarer til en samlet verdi på 750 mill. kr. De norske verftene bygger stadig større skip. Det blir nå kontrahert skip på opptil 100 000 dwt., mens det før krigen ble bygd få skip på over 6 000 dwt. her i landet. Ved halvårsskiftet i 1962 hadde de norske verftene inne bestillinger på 1,25 millioner br. reg. tonn til en samlet verdi av 2 150 mill. kr. Kontraktmassen skulle gi grunnlag for sysselsetting 3—4 år framover dersom en ser industrien under ett. Tilgangen på reparasjonsarbeider var også relativt bra i 1962.

Elektrisitetsverker.

Elektrisitetsproduksjonen økte i 1962 etter foreløpige beregninger med om lag 3 900 mill. kWh eller om lag 12 prosent til rundt 37 300 mill. kWh.

Tabell 57. *Elektrisitetsproduksjonen ved verker på 1 000 kW og over. Mill. kWh.*

Område	Året 1961	Januar–september		Stigning +, fall — Pst.
		1961	1962	
Østlandet .	16 908	11 891	13 409	12,8
Sørlandet ..	2 181	1 770	1 636	—7,5
Vestlandet .	8 037	5 621	6 793	17,2
Trøndelag .	2 233	1 660	1 598	—3,7
Nord-Norge	4 065	2 874	3 344	16,3
Hele landet	33 424	23 816	26 780	12,4

I de tre første kvartaler av 1962 var elektrisitetsproduksjonen for landet under ett 2 964 mill. kWh eller 12,4 prosent større enn

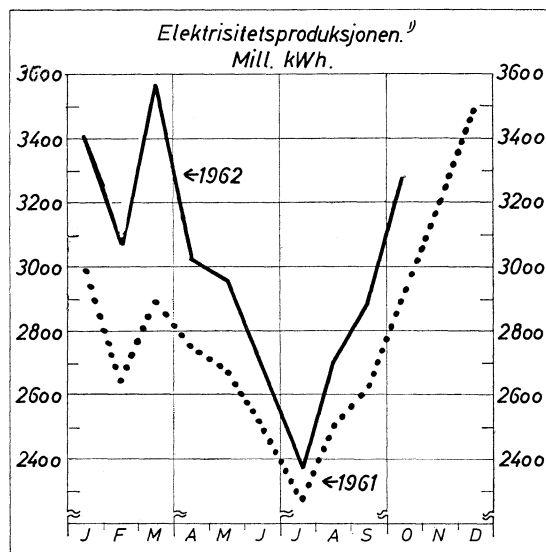
i tilsvarende tidsrom i 1961. Økingen var 1 518 mill. kWh på Østlandet, 1 172 mill. kWh på Vestlandet og 470 mill. kWh i Nord-Norge. På Sørlandet og i Trøndelag var produksjonen i januar–september 1962 noe mindre enn i de samme måneder året før.

Reguleringsmagasinenes samlede energibeholdning pr. 30. september 1962 var 3 685 mill. kWh eller 24 prosent større enn på samme tid året før og den største som noen gang har vært registrert. På Østlandet økte energibeholdningen med 1 650 mill. kWh eller 19 prosent, mens det for landet ellers var en øking på 2 035 mill. kWh eller 31 prosent.

Tabell 58. *Reguleringsmagasinenes energibeholdning pr. 30. september. Mill. kWh.*

År	Østlands-området	Landet ellers	I alt
1958	6 382	6 237	12 619
1959	4 990	5 889	10 879
1960	7 522	4 469	11 991
1961	8 692	6 498	15 190
1962	10 340	8 535	18 875

Det var jamt over rikelig med nedbør i 1962, og en rekke kraftstasjoner har i kortere tid hatt overskott på kraft. Ved utgangen av oktober var fyllingsgraden i reguleringsmagasinene 93 prosent på Østlandet, 88 prosent på Sørlandet, 98 prosent på Vestlandet og i Trøndelag og 80 prosent i Nord-Norge. Vannsituasjonen foran vinteren 1962—63 var således meget god.

¹⁾Ved elektrisitetsverk på 1000 kW og over.

Fig. 27.

Installasjonen av nye kraftmaskiner i 1962 var om lag 670—680 MW¹). Storparten falt på disse anleggene:

Tokke	300 MW
Vrangfoss	32 »
Lyse	40 »
Matre	55 »
Fortun	36 »
Herva	36 »
Heggsetfoss	32 »
Lindvasselva (norsk andel) ..	24 »
Øvre Røssåga	50 »

Stamlinjen Vågåmo—Osbu, på 145 kV²), ble ferdig i 1962, og var klar for kraftoverføring mellom Samkjøringen på Østlandet og Nordenfjeldske Kraftsamband i Trøndelag. I 1962 ble også den første del av en større sambandslinje mellom Søre Sunnmøre, Tafjordområdet og Vestlandske Kraftsamband (Sogn og Fjordane) — 145 kV-linjen Gyskemo—Hauen — tatt i bruk.

To overføringslinjer mellom Norge og Sverige, den ene på 245 kV mellom Nedre Røssåga og Västerbotten og den andre på 400 kV mellom Hasle ved Sarpsborg og Borgvik i Värmland, er under bygging og blir trolig ferdig i 1963. Stamlinjen Tokke—Førre på 300 kV, med avgreining sørover til Lyse—Ana Sira i Rogaland/Vest-Agder og nordover til Blåfalli i Hordaland, er også under bygging og ventes å bli ferdig omkring årsskiftet 1964—65.

De samlede inntekter og utgifter i gruvedrift, industri og kraftforsyning er tatt inn i tabell 59.

Tabell 59. Totalregnskap for gruvedrift, industri og kraftforsyning. Mill. kr.

	Faktor- inntekt	Lønn	Eier- inntekt
1958	6 976	4 527	2 449
1959	7 283	4 891	2 392
1960	8 165	5 429	2 916
1961*	8 801	5 832	2 969
1962*	9 435	6 479	2 956

¹ MW = megawatt = 1000 kW. ² kV = kilovolt = 1000 volt.

Bygge- og anleggsvirksomhet.

Bygge- og anleggsvirksomheten økte også fra 1961 til 1962, men ikke fullt så sterkt som i de nærmest foregående år. I de tre første kvartalene av 1962 var arealet av bygg satt i arbeid 3,5 prosent større enn i samme periode 1961 og 13 prosent større enn de tre første kvartaler i 1960. Arealet av bygg under arbeid lå gjennom hele 1962 noe over foregående års nivå. I gjennomsnitt for de ni første måneder av året var byggearealet om lag 3 prosent større enn i samme periode 1961.

Sysselsettingen har ikke økt like sterkt som byggevolumet. Etter Arbeidsdirektoratets tall over sysselsatte lønnstakere i byggevirksomhet, ble det i de tre første kvartaler 1962 gjennomsnittlig utført 2,6 prosent flere månedsværk enn i samme periode i 1961. Økingen fra 1961 var særlig sterk i første kvartal på grunn av den store igangsetting i siste kvartal av 1961 og den alminnelige tendens til sesongutjamning av byggevirksomheten. De tilsvarende sysselsettingstall for anleggsvirksomheten viste en oppgang på 1,2 prosent. Variasjoner i sysselsettingen kan ikke tas som uttrykk for tilsvarende endringer i produksjonsvolumet. Med den sterke øking som finner sted i maskinparken, spesielt innen anleggsvirksomheten, vil utviklingen naturlig nok gå i retning av større produksjon pr. syssel-satt.

Tilgangen på byggematerialer i 1962 går fram av oppgavene i tabell 60. På grunn av lagerendringer gir ikke tallene et fullstendig bilde av variasjonene i forbruket. Oppgavene

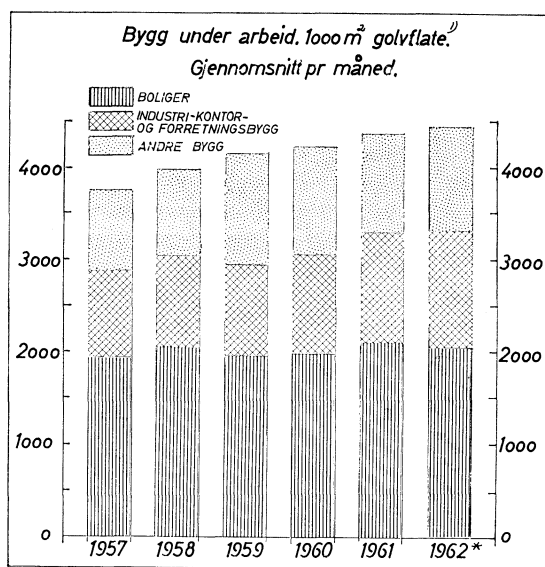

Fig. 28.

Tabell 60. Tilgang på byggematerialer.¹

	1957	1958	1959	1960	1961	1.—3. kvartal 1961	1.—3. kvartal 1962
Murstein, mill. stk.	95,0	84,0	86,5	76,9	79,9	54,4	66,4
Sement, 1 000 tonn	951,1	968,8	1 082,8	1 118,0	1 145,9	823,2	908,1
Armeringsstål, 1 000 tonn	86,0	..	80,2	85,5	—	74,9	—
Trefiberplater, 1 000 tonn	63,3	59,9	62,1	64,1	63,4	46,4	42,4
Trefiberplater, 1 000 m ²	—	—	—	—	16 400	12 500	11 400
Vindusglass, 1 000 tonn	13,9	13,0	13,1	12,9	13,5	9,5	9,5
Lettbetong, 1 000 m ³ ²	210	234	253	260	278	218	179

¹ Norsk produksjon pluss import minus eksport. ² Ekskl. lecaprodukter.

viser at det fra 1961 til 1962 var stigning i forbruket av teglstein og noe nedgang i forbruket av lettbetong, mens utviklingen de foregående år gikk i motsatt retning.

Byggereguleringen ble i 1962 opprettholdt i samme utstrekning som foregående år. Unntatt fra byggeløyveordningen er boligbygg og videre alle bygg med inntil 40 m² brutto golvflate, bygg som oppføres for statens eller en statsetats regning, skogshusvære og skogsstaller til bruk under skogsarbeid og fløting, driftsbygninger i tilknytning til gårdsbruk, veksthus, naust, rorbuer og egnebuer.

For de regulerte grupper av bygg var det også i 1962 fastsatt tre forskjellige kvoter: en kvote for fylkesforsyningsnemndene, en som disponeres av Industridepartementet til industribygg over 150 m², og en som disponeres av

Landbruksdepartementet til større industribygg og lagerbygg i tilknytning til landbruket. De samlede byggekvote for fylkesforsyningsnemndene i 1962 ble satt til 900 000 m² mot 910 000 m² i 1961. Kvote for større industribygg ble satt opp fra 415 000 m² til 425 000 m² og Landbruksdepartementets kvote fra 30 000 m² til 35 000 m².

Kvotene for den regulerte byggevirksomhet var således alt i alt bare ubetydelig større i 1962 enn i 1961. Ved gjennomføringen av reguleringen ble det lagt vekt på å oppnå en så god sesongutjamning av byggevirksomheten som mulig. Således fikk fylkesforsyningsnemndene bare nytte 30 prosent av byggekvote i første halvår. For industribygg ble det imidlertid i første halvår 1962 disponert vesentlig mer av kvotene enn i tilsvarende periode året før, slik at det innvilgede areal for den regulerte byggevirksomhet i alt ble 31 prosent større enn i første halvår 1961.

I de tre første kvartaler 1962 ble det innvilget og registrert et areal som var 4,5 prosent større enn i tilsvarende periode 1961. Økingen falt vesentlig på gruppene industribygg og «andre bygg». En oversikt over innvilget og registrert areal er gitt i tabell 61.

Byggelysten har vært stor også i 1962. Bl. a. har pågangen etter byggeløyve for industribygg i de tre første kvartaler 1962 vært nesten like stor som i tilsvarende periode året før og hele 73 prosent større enn i de samme kvartaler i 1960. Reguleringen gjennom kvoteordningene har imidlertid begrenset igangsettingen sterkt både for industribygg og for bygg som ved innvilgning skal belastes fylkeskvotene.

Av kontor- og forretningsbygg ble det i de tre første kvartaler av 1962 satt i gang et areal om lag 24 prosent mindre enn i samme periode 1961 og rundt 17 prosent mindre enn i

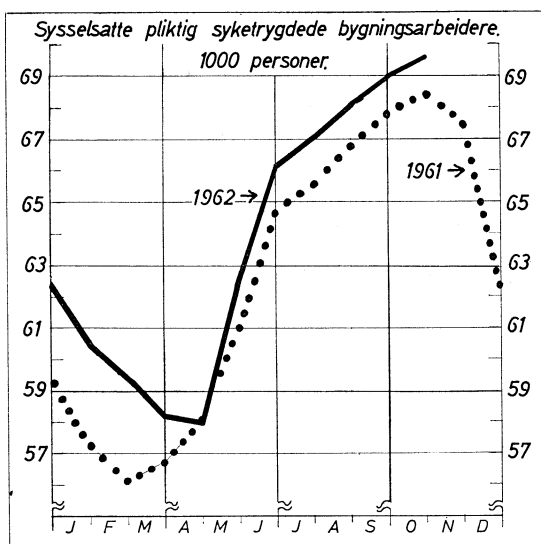

Fig. 29.

Tabell 61. Byggeløyper. 1 000 m² flate.¹

	1957	1958	1959	1960	1961	1.—3. kvartal 1961	1.—3. kvartal 1962
Boliger	2 649	² 2 003	² 2 197	² 2 237	² 2 432	² 1 858	² 1 874
Industribygg	473	390	391	539	504	369	473
Kontor- og forretningsbygg...	301	296	299	308	294	230	198
Landbruksbygg	385	412	414	398	403	303	276
Andre	541	810	698	633	697	418	498
Leiligheter, antall	31 108	25 410	27 501	27 257	29 378	22 353	21 996

¹ Herunder også registrering av bygg som er unntatt fra byggereguleringen. ² Fra og med 1958 er golvarealet for boliger regnet netto mot tidligere brutto. Differansen er ca. 8 %.

tilsvarende periode 1960. For verksted- og fabrikkbygg økte igangsettingen med om lag 15 prosent og sammenliknet med de tilsvarende kvartaler i 1960 med hele 42 prosent. For gruppen «andre bygg» ble det i de tre første kvartaler satt i arbeid 12 prosent mer i 1962 enn i 1961 og 1960.

I de tre første kvartaler av 1962 ble det satt i arbeid ca. 21 900 leiligheter, eller 200 flere enn i samme tidsrom i foregående år. For hele 1962 regner en med et igangsettingstall på om lag 28 000 mot 28 900 i 1961. Om lag 18 300 leiligheter ble finansiert gjennom statens boligbanker, mot 19 000 i foregående år. Tallet på privatfinansierte boliger — som kan variere sterkt fra år til år — var i 1962 noe mindre enn året før.

I de tre første kvartaler av 1962 ble det tatt i bruk 19 140 boliger, eller om lag 100 flere enn i samme periode i 1961. For hele året 1962 er fullføringen anslått til rundt 28 000 leiligheter, mot 28 300 året før. For de øvrige grupper av bygg ble det etter alt å dømme fullført mer enn i 1961. Tabell 62 viser hvor stor golvflate som ble tatt i bruk av ulike slag bygg i de tre første kvartaler. For alle grupper under ett ble det tatt i bruk vel 3 prosent mer enn i samme periode foregående år.

Det samlede byggeareal under arbeid (eksklusive landbruksbygg) var ved inngangen til 1962 4,47 mill. m², eller rundt 4 prosent større enn ett år tidligere. I løpet av de tre første kvartaler 1962 ble det satt i gang noe mer enn det ble tatt i bruk, slik at arealet økte med 6,2

Tabell 62. Bygg tatt i bruk. Golvflate i 1 000 m².

	Boligbygg ¹	Industribygg	Kontor- og forretningsbygg	Andre ²
1960. 1. kvartal	429	120	44	114
2. »	545	84	57	146
3. »	450	105	99	293
4. »	755	145	105	241
1961. 1. kvartal	530	98	102	143
2. »	507	126	64	152
3. »	524	127	72	276
4. »	769	161	130	188
1962. 1. kvartal	532	132	98	139
2. »	593	137	92	164
3. »	490	112	70	249

¹ Leieareal. ² Ekskl. landbruksbygg.

Tabell 63. Bygg under arbeid ved utgangen av hvert kvartal. Golvflate i 1 000 m².

	Boligbygg ¹	Industribygg	Kontor- og forretningsbygg	Andre ²
1960. 1. kvartal	1 823	483	487	1 240
2. »	1 915	517	490	1 201
3. »	2 176	586	528	1 178
4. »	2 045	634	519	1 102
1961. 1. kvartal	1 935	652	465	1 086
2. »	2 097	634	516	1 066
3. »	2 284	726	542	1 029
4. »	2 098	741	504	1 125
1962. 1. kvartal	1 967	777	459	1 133
2. »	2 041	818	423	1 107
3. »	2 326	865	433	1 129

¹ Leieareal. ² Ekskl. landbruksbygg.

prosent. Ved utgangen av september var arealet under arbeid 4,75 mill. m² eller 3,8 prosent større enn på samme tid i 1961. Oppgaver over bygg under arbeid ved utgangen av hvert kvartal for de forskjellige slags bygg er gitt i tabell 63. Etter foreløpige anslag var det ved årsskiftet 1962—63 omtrent like mange leiligheter under arbeid som ett år tidligere. For de andre grupper av bygg regner en med at arealet under arbeid ved årsskiftet 1962—63 var litt større enn ett år tidligere.

Anleggsvirksomheten lå i månedene februar—april 1962 på et lavere nivå enn året før, som følge av at omfanget av de offentlige ekstraordinære arbeider var mindre. Senere har anleggsvirksomheten vært noe større enn i 1961 (se tabell 64).

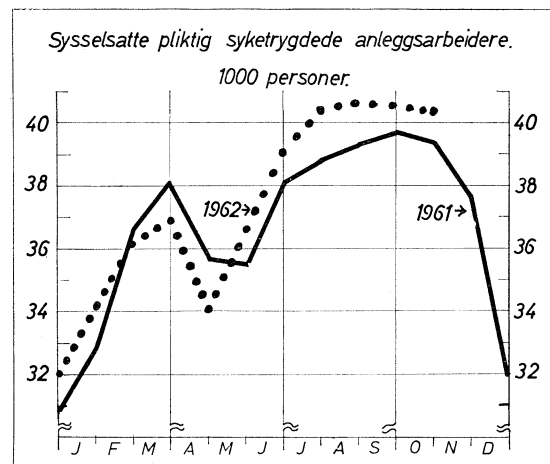

Fig. 30.

Tabell 64. Sysselsatte lønnstakere i anleggsvirksomhet.¹

	Kommunal og fylkes- kommunal	Statlig	Privat	I alt
1961. 1. kvartal	13 778	17 011	5 050	35 839
2. »	13 844	16 354	6 224	36 422
3. »	13 887	17 764	7 602	39 253
4. »	13 679	15 553	7 096	36 328
1962. 1. kvartal	13 675	16 107	5 934	35 716
2. »	13 608	16 186	6 834	36 628
3. »	14 922	17 299	8 316	40 537

¹ Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Tabell 65. *Syssettingen ved statens sivile anlegg.*¹

	Vegvesenet ²	Norges Statsbaner	Telegrafverket	Vassdrags- og elektr.-vesenet	Havnevesenet	Diverse anlegg	I alt
1961. 1. kvartal	10 484	788	4 065	2 460	492	765	19 054
2. »	8 218	939	4 296	2 513	627	925	17 518
3. »	8 145	1 036	4 372	2 750	666	620	17 589
4. »	7 808	858	4 295	2 737	606	660	16 964
1962. 1. kvartal	10 099	556	4 068	2 526	508	570	18 327
2. »	8 417	591	4 247	2 865	611	755	17 486
3. »	8 248	628	4 428	3 012	671	800	17 787

¹ Oppgaver fra etatene. Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned. ² Hovedveier (anlegg og vedlikehold, inklusive ordinær øking i 1. kvartal).

De samlede inntekter og utgifter for bygge- og anleggsvirksomheten er tatt inn i tabell 66.

Tabell 66. *Totalregnskap for bygge- og anleggsvirksomhet. Mill. kr.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1958	5 358	3 530	1 808
1959	5 723	3 799	1 924
1960	6 017	4 004	2 013
1961*	6 511	4 288	2 223
1962*	7 500	4 932	2 568

Sjøfart.

Bruttotilveksten til handelsflåten vil i 1962 trolig bli omtrent like stor som i 1961. I de tre første kvartaler i 1961 var tilgangen en del mindre enn i samme periode året før, men leveringene i årets siste kvartal vil etter alt å dømme veie opp denne nedgangen. Utviklingen i retning av større skipsenheter fortsatte også i 1962. Kontraheringsvirksomheten i 1962 har vært betydelig mindre enn i foregående år, men den totale kontraktsbestanden var ved utgangen av 3. kvartal bare en del mindre enn på samme tid et år tidligere. I 1963 vil trolig bruttotilgangen til handelsflåten bli større enn i tidligere år. Tankmarkedet viste svake tegn til bedring i 1962, mens fraktene for tørrlastflåten lå enda lavere enn året før. Oppleggene av norske skip var i 1962 jamt over mindre enn i nærmest foregående år.

Handelsflåten.

Med en øking regnet netto i 1961 på rundt 790 000 bruttotonn bestod den norske handelsflåten pr. 1. januar 1962 av 2 229 skip på til sammen ca. 11,7 mill. bruttotonn. Tankskipenes andel av den samlede tonnasje gikk i løpet av 1961 ned fra 56 prosent til 55 prosent. Det er i oppgavene ikke regnet med skip på under 100 bruttotonn, fiske- og fangstskip og en rekke spesialskip som tau- og bergingsbåter m. v. En oversikt over handelsflåtens fordeling på ulike typer skip pr. 1. januar 1962 er gitt nedenfor.

Skipenes art	Skip	Br.tonn	Dw.tonn ¹
Tankskip	533	6 420 000	9 951 000
Tørrlastskip:			
Malmtankskip	10	151 000	230 000
Kjøle- og fryseskip ..	35	86 000	83 000
Passasjerskip	293	224 000	130 000
Tørrlastskip ellers	1 358	4 814 000	7 221 000
I alt	2 229	11 695 000	17 615 000

¹ Tallene er delvis beregnet.

I de tre første kvartaler av 1962 var nettotilveksten til handelsflåten 555 000 tonn mot 711 000 tonn i samme periode i 1961. Ved utgangen av september 1962 bestod flåten av i alt 2 278 skip på til sammen 12,3 mill. bruttotonn. Tankskipenes andel utgjorde 6,6 mill. bruttotonn, og 5,7 mill. bruttotonn var tørrlastskip. Også i 1962 økte tonnassen av tørrlastskip noe sterkere enn tanktonnassen. Andelen av tanktonnasje i handelsflåten falt fra 55 prosent ved årsskiftet 1961—62 til 54 prosent ved utgangen av september 1962.

Handelsflåten fikk i løpet av de tre første kvartaler av 1962 en bruttotilvekst på i alt

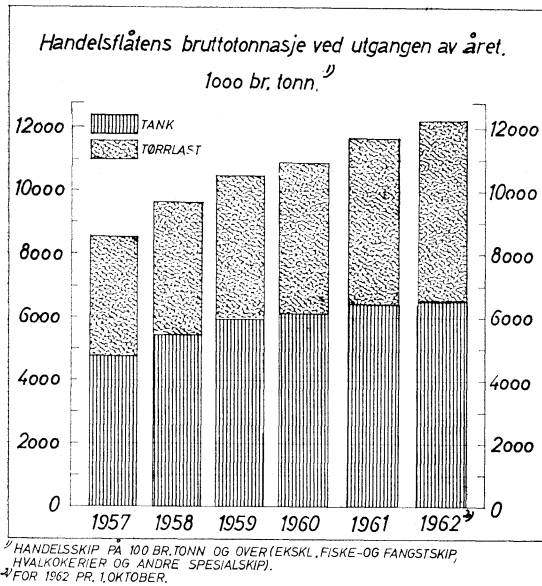

Fig. 31.

870 000 bruttotonn. I samme periode året før utgjorde bruttotilgangen 1 113 000 bruttotonn. Nedgangen i tilvekst fra 1961 til 1962 henger sammen med den svake kontraheringsaktivi-

teten i 1957 og 1958 (se tab. 71). Tilgangen i 1962 fordelte seg med 511 000 bruttotonn på tørrlastskip og 359 000 bruttotonn på tankskip. Nær 90 prosent av tilgangen — 781 000 bruttotonn — var nybygginger levert fra norske og utenlandske verksteder, mens resten bestod av eldre skip innkjøpt fra utlandet.

Nedenfor er gitt en oversikt over hvordan nybyggingene i 1962 fordelte seg på leveringsland.

Leveringsland	Tankskip		Tørrlastskip	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Sverige	5	95 000	14	131 000
Tyskland	2	65 000	15	115 000
Storbritannia ..	—	—	4	51 000
Japan	—	—	1	16 000
Frankrike	1	4 000	3	39 000
Utlandet i alt ..	8	164 000	37	352 000
Norge	11	135 000	40	130 000
I alt	19	299 000	77	482 000

Av nybyggingene var det 7 tankskip på over 25 000 bruttotonn. To turbintankere var på vel 33 000 bruttotonn eller ca. 52 000 tonn dw.

Tabell 67. Handelsflåten 1958—1962.¹ Tilgang og avgang i 1.—3. kv. 1962.¹ 1 000 bruttotonn.

	100— 4 999 br.tonn	5 000— 9 999 br.tonn	10 000— 14 999 br.tonn	15 000— 19 999 br.tonn	20 000— 24 999 br.tonn	25 000 br.tonn og over	I alt br.tonn
Flåten 1. januar 1958	1 483	3 190	2 652	790	449		8 564
—»— 1959	1 505	3 359	3 081	921	717	25	9 608
—»— 1960	1 483	3 436	3 458	1 066	910	133	10 486
—»— 1961	1 429	3 455	3 614	1 102	1 087	222	10 909
—»— 1962	1 371	3 485	3 790	1 374	1 302	373	11 695
Tilgang 1/1—1/10 1962:							
Nybygg i utlandet	32	66	173	102	—	143	516
» i Norge	30	29	124	18	—	64	265
Annen tilgang	16	16	36	—	21	—	89
Tilgang i alt	78	111	333	120	21	207	870
Avgang 1/1—1/10 1962:							
Solgt til utlandet	74	171	65	—	—	—	310
Forlist, kondemn., opph. innenl.	5	—	—	—	—	—	5
Avgang i alt	79	171	65	—	—	—	315
Netto tilgang i alt	— 1	— 60	268	120	21	207	555
Flåten 1. oktober 1962*	1 370	3 425	4 058	1 494	1 323	580	12 250
Av dette:							
Motor, tørrlastskip	1 103	2 689	939	417	—	—	5 148
Damp »	191	95	40	94	87	—	507
Motor, tankskip	62	626	2 943	827	739	232	5 429
Damp »	14	15	136	156	497	348	1 166

¹ Omfatter bare egentlige handelsskip over 100 bruttotonn.

Tabell 68. *Tilgang og avgang i handelsflåten. 1 000 bruttotonn¹.*

Ar	Tilgang i alt	Nybygd i Norge	Nybygd i utl.	Eldre skip fra utl.	Avgang i alt	Førlist, kondem- nert etc.	Solgt til utl.	Netto- økning i alt	Av dette tank- tonnasje
1957	946	185	722	39	260	28	232	692	387
1958	1 296	255	1 002	39	261	26	235	1 044	638
1959	1 170	221	814	135	304	37	267	876	505
1960	924	266	532	126	494	37	457	430	224
1961	1 332	304	920	108	541	54	487	791	272
Jan.—sept.									
1961	1 113	274	759	80	402	38	364	711	286
1962	870	265	516	89	315	5	310	555	175

¹ Handelsskip over 100 br.tonn (ekskl. fiske- og fangstskip, hvalfangstskip og spesialskip som tau-båter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l.).

Avgangen fra handelsflåten i de tre første kvartaler 1962 var på 315 000 bruttotonn. Av dette var 310 000 bruttotonn skip som var solgt til utlandet, og resten var kondemnerte, forliste og skip solgt til opphogging. Hele avgangen bestod av skip på under 15 000 bruttotonn.

Tilgang og avgang av handelsskip i de tre første kvartaler 1962 fordelte seg slik:

	Tilgang		Avgang	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Motortørrelastskip	88	506 000	29	101 000
Dampførrelastskip	3	5 000	14	30 000
Motortankskip ..	20	214 000	23	179 000
Damptankskip ..	6	145 000	2	5 000
I alt	117	870 000	68	315 000

Endringene i handelsflåten i 1.—3. kvartal 1962 sammenliknet med endringene for tidligere år er tatt inn i tabell 68.

I 1962 som i foregående år har tilgangen til handelsflåten vært preget av stadig større skipsenheter, mens avgangen stort sett har bestått av mindre skip. Av tabell 69 går det fram hvordan flåtens fordeling etter størrelse har endret seg siden 1957. Overgangen til større skip har vært særlig markert i tankflåten, hvor skip i størrelsesgruppen 20 000 bruttotonn og over ved utgangen av september 1962 utgjorde 28 prosent, ved utgangen av 1961 20 prosent og ved utgangen av 1957 8 prosent av tanktonnasjen.

Tabell 69. *Bruttotonnasjen fordelt etter størrelse ved utgangen av året. Prosent.*

Bruttotonn	1957	1958	1959	1960	1961	^{1/10} 1962
	100—9 999	55	50	47	45	42
10 000—19 999 ..	40	42	43	43	44	45
20 000 og over ..	5	8	10	12	14	16
	100	100	100	100	100	100

Tabell 70. *Bruttotonnasjen fordelt etter alder ved utgangen av året. Prosent.*

	1957	1958	1959	1960	1961
0—4 år	44	46	46	45	45
5—9 »	30	28	28	28	28
10—14 »	10	10	12	14	17
15—19 »	6	7	6	6	4
20—29 »	7	6	6	5	4
30 år og over	3	3	2	2	2
I alt	100	100	100	100	100

Tabell 70 viser fordelingen av flåten etter aldersgrupper ved utgangen av 1961 og tidligere år.

Tabell 71. *Inngåtte kontrakter (netto) for bygging av norske skip ved utenlandske verksteder. 1000 br. tonn.*

Ar	Vanlige tørrelast- skip ¹	Tankskip og andre spesialskip ¹	I alt
1954	304	64	368
1955	419	774	1 193
1956	864	1 331	2 195
1957	301	376	677
1958	57	— 151	— 94
1959	238	58	296
1960	418	— 12	406
1961	510	1 005	1 515
1962 1.—3. kv.	109	24	133

¹ Begrepene «vanlige tørrelastskip» og «tankskip og andre spesialskip» er ikke sammenliknbare med de tilsvarende begreper nyttet ellers i avsnittet om skipsfarten. Spesialskip omfatter her malm-, tank-, kjøle- og fryserskip og passasjerskip.

Kontraheringsaktiviteten økte sterkt i 1961. (Se tabell 71.) Det ble kontrahert — netto — skip på i alt 1,5 mill. bruttotonn i utlandet. Fra 1961 til 1962 var det en drastisk nedgang i kontraheringene. I de tre første kvartaler 1962 ble det netto kontrahert skip på til sammen bare 133 000 bruttotonn mot 1 093 000 tonn i samme periode året før.

Pr. 1. oktober 1962 var den samlede kon-

traktsbestand for norsk regning vel 3,8 mill. bruttotonn mot 4,0 mill. tonn til samme tid et år tidligere. Nær 70 prosent av kontraktsbestanden bestod av tonnasje kontrahert ved utenlandske verksteder. I 1963 alene er det regnet med leveringer på i alt 1,6 mill. bruttotonn. Dette er det høyeste leveringstall for noe år etter krigen. (Se tabell 72.)

Tabell 72. Norske nybyggingskontrakter fordelt etter byggeland og sannsynlig leveringsår. Beregnet etter kontraktsbestanden pr. 1. oktober 1962. 1000 bruttotonn.

Land	4. kvartal 1962	1963	1964	1965	1966	1967 og senere	I alt	Herav	
								Vanlige tørrskip	Tank- og andre spesialskip
Danmark	38	103	9	31	—	—	181	50	131
Frankrike . . .	34	64	39	104	—	—	241	59	182
Japan	28	—	—	—	—	—	28	28	—
Nederland . . .	12	10	37	—	—	—	59	22	37
Spania	12	48	8	—	—	—	68	68	—
Storbritannia .	67	212	16	47	—	—	342	124	218
Sverige	180	484	380	64	—	51	1 159	423	736
Tyskland	120	317	153	10	—	—	600	334	266
Sum utland . .	491	1 238	642	256	—	51	2 678	1 108	1 570
Norge	103	383	332	165	125	53	1 161	273	888
Sum i alt . . .	594	1 621	974	421	125	104	3 839	1 381	2 458

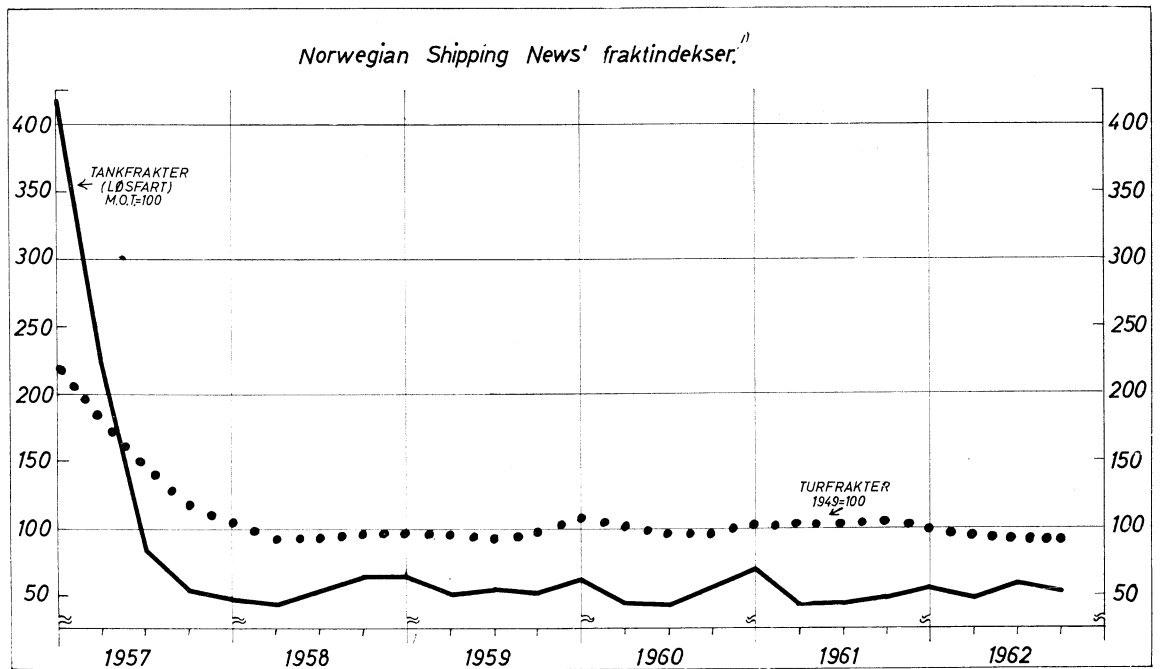
Fraktmarkedet.

Den seilende verdensflåte var ved utgangen av 1962 om lag 3 prosent større enn ved forrige årsskifte. Verdenshandelen økte også i 1962. Det er særlig innen oljehandelen at veksten har funnet sted. Foreløpige oppgaver for 1962 viser at verdens oljeproduksjon har økt med 7,5 prosent. Selv om de korte transporter fra Nord-Afrika har fått stadig større betydning etter hvert som oljeproduksjonen i dette område har økt, har det vært en betydelig vekst i behovet for sjøtransporter av olje. Denne veksten har vært så stor at den ikke bare har oppveid nettotilgangen av nybygd tonnasje; den har også trukket til seg en betydelig del av tonnassen i opplag. Videre har en rekke tankskip som tidligere var midlertidig beskjeftiget i kornfarten, igjen gått tilbake til olje-transport. Mens det ved årsskiftet 1961—62 var beskjeftiget ca. 2,4 mill. dwt. tankskip i kornfart, var denne tonnasje pr. 15. oktober 1962 kommet ned i rundt 500 000 dwt.

Det økte transportbehov for olje førte til bedring i ratene i 1962, men tankratenivået var fortsatt meget lavt. Stort sett svingte ratene for tankskip i løsfart mellom Scale — 40 og — 60, mens de i 1961 lå mellom Scale — 50 og — 70.

Behovet for tørrlasttransporter økte i en rekke trades i 1962, men svakere stigning og direkte nedgang i enkelte viktige trades har hatt en ugunstig virkning på trampmarkedet. Stigningen i importen til Japan som var en sterk stimulans for trampmarkedet i 1961, fikk i 1962 mindre betydning som følge av de japanske myndigheters restriktive importpolitikk. Tilsvarende har produksjonssvikt ved stålverkene i Nord-Amerika og Vest-Europa hatt følger for malmskipingene.

Den beskjedne vekst som har funnet sted i sjøtransportbehovet for tørrlast i 1962, har ikke vært stor nok til å gi beskjeftigelse til hele tilveksten i flåten. Trass i at en rekke tankskip er trukket vekk fra kornfarten, har det vært en meget sterk vekst i oppleggene av trampskip.

¹ Utgangen av kvartalet.

Fig. 32.

Siden sommeren 1959 har oppleggene i verdensflåten stort sett vært i tilbakegang. For tørrlastflåten har dette vist seg i en nokså jamn tilbakegang i oppleggene fra måned til måned. Tankflåten i opplag har som vanlig vist typiske sesongsvingninger, men både bunn og topp i opplagskurven har vist en synkende tendens. Denne utvikling var etter alt å dømme i ferd med å slå om i ny oppgang i oppleggene for tørrlastflåten fra våren 1962. Fra sommeren 1959 til samme tid i 1962 gikk oppleggene i verdenshandelsflåten totalt ned fra rundt 10 mill. bruttotonn til vel 2 mill. bruttotonn. Oppleggene har siden juni 1962 gått opp fra 2,2 mill. bruttotonn til 4,0 mill. bruttotonn i oktober og var da 1,4 mill. bruttotonn større enn på samme tid i 1961. Hele stigningen i tonnasjen i opplag fra høsten 1961 henger sammen med en betydelig øking i oppleggene i tørrlastflåten — fra 0,7 mill. bruttotonn i oktober 1961 til 2,6 mill. bruttotonn i oktober 1962. I tankflåten gikk oppleggene i samme periode ned fra 2,0 mill. bruttotonn til 1,4 mill. bruttotonn.

Andelen av tonnasje i opplag varierer en del fra land til land. Av de greske og italienske flåter lå høsten 1962 rundt 8 prosent i opplag, av flåtene under bekvemmelighetsflagg rundt 6 prosent, mens Storbritannia, Norge og USA bare hadde 3—4 prosent i opplag. Blant de land som hadde lavest opplagsprosent, var

Danmark og Sverige med bare om lag 2 prosent av flåten i opplagsbøyene.

Ratene for trampskip i løsfart har i 1962 ligget lavere enn noen gang tidligere siden nedgangen på fraktmarkedet satte inn i 1957. I løpet av sommeren ble det i enkelte trades notert de laveste rater i etterkrigstiden, men de aller laveste noteringer gjaldt slutninger av skip som skulle tas hjem fra Nord-Amerika til Europa for å gå i opplag.

Løsfraktmarkedet gav i 1962 bare for moderne skip tilstrekkelige inntekter til å dekke de løpende kostnader, og bare i unntakstilfelle har inntektene vært høye nok til også å kunne yte noe bidrag til forrentning og amortisasjon. Inntektene for trampskip har vært så dårlige at også mange moderne skip har måttet gå i opplag i løpet av 1962.

Det ble i løpet av 1962 inngått en del lange certepartier både for tank- og trampskip, men interessen for langtidsbefraktning har vært en god del svakere enn året før. Ratene for langtidslutninger har også vært preget av det svake fraktmarkedet.

Utviklingen i lastetilgangen for linjene har vært noe ujamn i 1962. For en del linjer har det vært betydelig bedring i lastetilgangen, mens andre linjer har hatt vesentlig dårligere resultater enn året før. Som følge av økte kostnader er fraktratene for enkelte linjer satt opp med 5—10 prosent.

Også i 1962 har det vært betydelig interesse for opphogging av skip. I de åtte første månedene av året ble det i verden under ett hogd opp ca. 2,5 mill. bruttotonn eller omtrent like mye som i samme periode året før.

Beskjeftigelsen av Norges flåte.

Oppleggene av norsk tonnasje var ved inngangen til 1962 på 286 000 bruttotonn, og økte i løpet av 1. kvartal til 333 000 bruttotonn. Etter en kortvarig nedgang i vårmånedene har oppleggene av norske skip fortsatt å øke. I oktober lå det skip på i alt 373 000 bruttotonn i opplag, mot 330 000 bruttotonn i oktober 1961. Jamt over har skipsoppleggene i de tre første kvartaler 1962 ligget noe under nivået i de tilsvarende perioder året før. Trampflåten i opplag som siden midten av 1959 har vært i stadig tilbakegang, økte igjen i begynnelsen av 1962. Etter en kortvarig nedgang i vårmånedene har økingen fortsatt. Tankflåten i opplag økte i 1962 stort sett fram til utgangen av juli, men i løpet av høsten har det igjen vært nedgang i tonnasjen i opplag. Pr. 31. oktober 1962 var det lagt opp 153 000 bruttotonn tørrlastskip og 220 000 bruttotonn tankskip, mot henholdsvis 31 000 bruttotonn og 298 000 bruttotonn ett år tidligere. Opplagstonnasjen svarer til om lag 2 prosent av tørrlastflåten og om lag 3 prosent av tankflåten.

Norges Rederforbund har utarbeidd en oversikt som viser hvordan norske skip i utenriksfart var beskjeftiget pr. 1/7 1962:

	Tørrlastskip 1 000 br. tonn	Tankskip 1 000 br. tonn
Pr. 1. juli 1961	4 735	6 400
Pr. 1. juli 1962	5 375	6 450
Av dette:		
I linjefart	1 600	—
På tidscertepartier av mer enn 12 måneders varighet	1 449	3 975
På konsekutive reiser av mer enn 12 måneders varighet	143	135
I løsfart (skip på reise- certeparti og skip på ti- mecharter og konsekutive reiser av 12 måneders varighet og under)	2 121	2 078
I opplag	62	262

Andelen av trampflåten som var beskjeftiget på certepartier av mer enn 12 måneders varighet, var ved utgangen av juni 1962 ca. 42 prosent mot ca. 50 prosent på samme tid året før. Linjeflåtens andel av den totale tørr-

6 — Økonomisk utsyn.

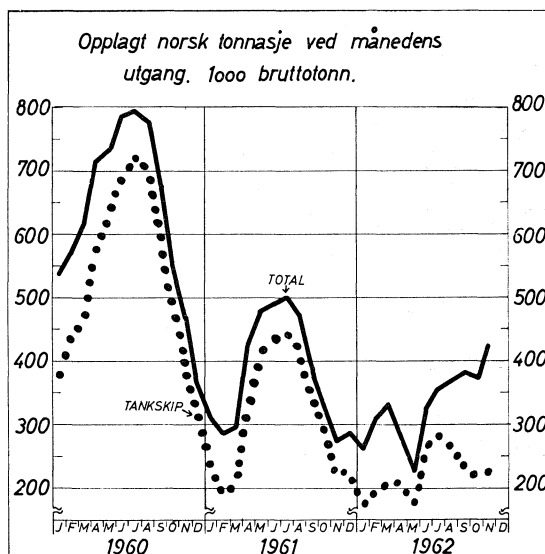

Fig. 33.

lastflåte gikk i samme periode noe tilbake, og lå på rundt 30 prosent sommeren 1962 mot 34 prosent på samme tid i 1961. Om lag 64 prosent av tankflåten var sluttet på tidscertepartier eller konsekutive reiser, mot 71 prosent på samme tid i 1961.

Under tidscertepartier og konsekutive reiser er tatt med skip som er sluttet på mer enn 12 måneder uansett hvor stor del av løpetiden som gjenstår. Er varigheten kortere enn 12 måneder, er skipet tatt med under «skip i løsfart». Tallene i tabellen er ikke helt sammenliknbare med de tall som er gitt i tidligere årganger av Økonomisk utsyn.

Tabell 73 viser skipsfartens samlede inntekter og utgifter i innen- og utenriksfart. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, framkommer det restbeløp som skipsfarten har til dekning av renter og godtgjøring av eget og leid arbeid. Dette beløp svarer til faktorinntekten i Byråets nasjonalregnskap. I inntekten er inkludert tilskott til skip i rutefart på kysten, og i kostnadene er tatt med frakt-, laste- og fyravgifter.

Tabell 73. Totalregnskap for sjøfarten.
Mill. kr.

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1958	6 253	4 604	1 649
1959	6 576	5 105	1 471
1960	6 867	5 330	1 537
1961*.....	7 191	5 535	1 656
1962*.....	7 482	5 803	1 679

Annen samferdsel.

Jernbanetransport.

Jernbanestrekningen Fauske—Bodø (55 km) ble åpnet for godstrafikk 1. desember 1961 og for persontrafikk 1. februar 1962. Den siste smalsporede statsbane, Setesdalsbanen (58 km), ble nedlagt fra 1. september 1962. Strekningen Hønefoss—Ål (138 km) på Bergensbanen ble åpnet for elektrisk drift 1. november 1962, men overgangen til elektrisk trekkraft for de gjennomgående hovedtogene vil av praktiske grunner skje først når hele Bergensbanen er elektrifisert. Ved utgangen av 1962 utgjorde NSB's jernbanenett i alt 4 330 km, og av dette var 1 827 km eller 42 prosent elektrifisert.

Fra 30. juni 1961 til 30. juni 1962 fikk vognparken ved NSB en nettotilvekst på 3 personvogner, mens tallet på godsvogner gikk ned med 314. Ved utgangen av juni 1962 hadde NSB i alt 1 304 personvogner (ekskl. motorvogner) og 11 542 godsvogner (inkl. privatvogner). Bestanden av damplokomotiver gikk

ned med 9 enheter, mens tallet på elektriske lokomotiver og diesellokomotiver økte med henholdsvis 4 og 9 enheter. Ved utgangen av juni 1962 hadde NSB i alt 257 damplokomotiver, 151 elektriske lokomotiver og 42 diesellokomotiver. Av 196 motorvogner i alt var 105 elektriske, 87 dieseldrevne og 4 bensindrevne.

Driftsytelsene i alt, målt i vognakselkilometer, var 4 prosent større i perioden januar—august 1962 enn i tilsvarende periode året før. Av alle vognakselkilometer i perioden januar—august 1962 ble 48 prosent trukket av elektriske lokomotiver, 24 prosent av diesellokomotiver, 10 prosent av damplokomotiver, 14 prosent av elektriske motorvogner og 4 prosent av dieselmotorvogner.

I perioden januar—august 1962 reiste 2 prosent færre passasjerer med NSB enn i tilsvarende periode året før. Målt i passasjerkilometer var nedgangen 1 prosent. De absolutte tallene for perioden januar—august 1962 var 25,7 mill. passasjerer og 1 209 mill. passasjerkilometer.

Tabell 74. Jernbanetransport (Norges statsbaner).

	Hele året			Januar—august		
	1959	1960	1961	1961	1962	Prosent øking
<i>Driftsytelser.¹</i>						
Vognakselkilometer i alt .... Mill.	826,8	877,1	887,3	594,1	615,8	3,7
Med damplokomotiv ²	120,2	106,0	88,5	57,6	60,2	4,5
» elektrisk lokomotiv ² .... »	387,8	418,4	430,7	286,7	297,3	3,7
» diesellokomotiv ²	166,5	193,1	204,6	139,7	148,6	6,4
» elektrisk motorvogn ³ ... »	110,9	117,3	125,4	83,6	83,7	0,1
» dieselmotorvogn ³	41,4	42,3	38,1	26,5	26,0	—1,9
<i>Trafikk.</i>						
Antall passasjerer	41,8	41,1	39,1	26,1	25,7	—1,5
Passasjerkilometer	1 740	1 785	1 760	1 219	1 251	2,6
<i>Tonn transportert</i>						
I alt	15,6	18,2	18,5	12,5	12,8	2,4
Ekskl. malm Ofotbanen .... »	5,4	5,6	5,7	3,8	3,7	—1,6
<i>Netto tonnkm</i>						
I alt	1 481	1 618	1 646	1 083	1 125	3,9
Ekskl. malm Ofotbanen .... »	1 071	1 115	1 138	734	760	3,5
<i>Økonomiske resultater.</i>						
Utgifter	548	566	558	361	400	10,8
<i>Inntekter</i>						
I alt	403	447	475	316	336	6,3
Passasjertrafikk	168	181	194	135	140	3,7
Godstrafikk	210	237	251	160	175	9,4

¹ Ekskl. smalsporet materiell. ² Ekskl. lokomotivenes eget løp. ³ Inkl. motorvognenes eget løp.

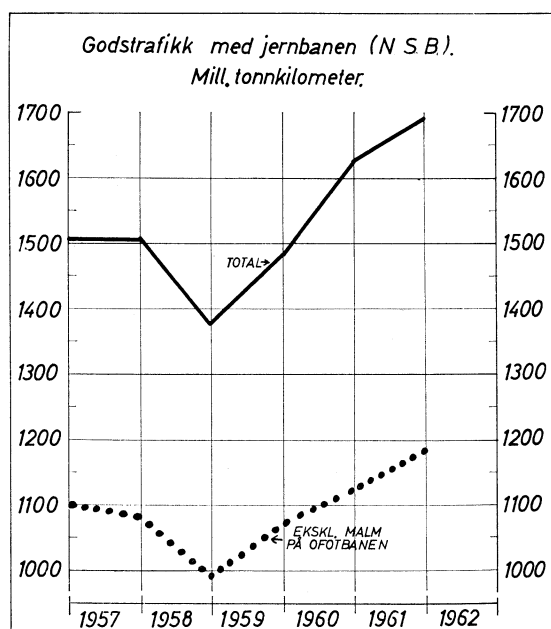

Fig. 34.

Ser en bort fra malmtransporten på Ofotbanen, gikk godstrafikken målt i tonn transportert ned med 2 prosent fra januar—august 1961 til tilsvarende periode 1962, men steg med 4 prosent målt i netto tonnkilometer. De absolutte tallene for perioden januar—august 1962 var 3,7 mill. tonn og 760 mill. netto tonnkilometer. Malmtransporten på Ofotbanen ut-

gjorde i samme tidsrom 9,1 mill. tonn og 365 mill. netto tonnkilometer, dvs. en stigning på 5 prosent i forhold til samme periode året før.

NSB's samlede jernbaneinntekter steg med 20 mill. kr. eller 6 prosent fra januar—august 1961 til tilsvarende periode 1962. De samlede jernbaneutgifter økte med 39 mill. kr. eller 11 prosent. Underskottet ved jernbanedriften steg derfor med 19 mill. kr. og utgjorde i alt 64 mill. kr. i perioden januar—august 1962.

Jernbanens takster både for passasjertrafikk og for godstrafikk ble forhøyd med mellom 10 og 15 prosent fra 1. juli 1962.

Veitransport.

Lengden av de offentlige veiene (utenom byene) var ved utgangen av 1961 i alt 52 634 km og av dette hadde 4 370 km eller 8 prosent fast dekke. Oljegrus, som ikke regnes som fast dekke, var lagt på en lengde av 252 km. Den samlede veilengde økte med 708 km eller 1 prosent i 1961, mens veilengden med fast dekke steg med 315 km eller 8 prosent.

Ved utgangen av 1961 var det i alt 620 499 sivile motorkjøretøyer og tilhengere i Norge. Det er en øking på 78 187 enheter eller 14 prosent i løpet av 1961.

Bestanden av personbiler steg med 23 prosent i 1961 og utgjorde 276 077 ved utgangen av året. Stigningen var noe sterkere enn året før, da økingen var 17 prosent. I januar—september 1962 ble det registrert 35 644 nye og

Tabell 75. Bestanden av sivile motorkjøretøyer og tilhengere ved utgangen av året.

	1957	1958	1959	1960	1961	Prosent øking 1960—1961
Personbiler	153 023	172 275	192 377	225 075	276 077	22,7
Busser	4 860	4 911	4 961	5 109	5 578	9,2
Varebiler	40 671	46 135	52 803	59 106	61 016	3,2
Lastebiler m. v.	50 315	50 558	50 657	50 623	52 970	4,6
Biler i alt	248 869	273 879	300 798	339 913	395 641	16,4
Traktorer m. v.	8 646	8 582	10 549	16 970	23 247	37,0
Motorsykler	68 326	73 567	77 252	80 264	79 004	—1,6
Mopedder	36 789	55 012	74 264	89 251	102 550	14,9
Motorkjøretøyer i alt	362 630	411 040	462 863	526 398	600 442	14,1
Tilhengere	9 544	9 992	11 194	15 914	20 031	25,9
Kjøretøyer i alt	372 174	421 032	474 057	542 312	620 499	14,4

¹ Inkl. 26 uspesifiserte kjøretøyer.

Tabell 76. Biler registrert første gang i Norge.

Bilenes art og opprinnelsesland	Hele året			Januar—september				
	1959	1960	1961	Absolutte tall		Prosent økning	Relative tall	
				1961	1962		1961	1962
NYE BILER								
<i>Personbiler</i> ¹								
Vest-Tyskland	7 865	14 622	20 816	17 725	15 332	— 13,5	46,9	43,0
England	2 427	6 241	7 699	6 459	7 577	17,3	17,1	21,3
Frankrike	1 531	3 076	5 397	4 638	3 901	— 15,9	12,3	11,0
Sverige	3 487	2 699	4 304	3 538	3 889	9,9	9,3	10,9
Italia	228	674	1 587	1 416	1 903	34,4	3,7	5,3
Tsjekkoslovakia	1 374	1 612	1 998	1 809	1 227	— 32,2	4,8	3,4
Sovjet-Samveldet	1 014	1 236	1 475	1 360	857	— 37,0	3,6	2,4
Øst-Tyskland	857	890	337	308	411	33,4	0,8	1,2
Sambandsstatene	108	315	549	424	400	— 5,7	1,1	1,1
Nederland	—	82	158	137	142	3,6	0,4	0,4
Polen	88	27	2	2	1	— 50,0	0,0	0,0
Andre land	—	8	5	5	4	— 20,0	0,0	0,0
I alt	18 979	31 482	44 327	37 821	35 644	— 5,8	100,0	100,0
<i>Varebiler</i>								
Vest-Tyskland	4 429	4 664	3 748	3 010	2 736	— 9,1	58,4	53,0
England	2 075	2 106	1 785	1 401	1 515	8,1	27,2	29,3
Sverige	680	574	639	508	375	— 26,2	9,9	7,3
Frankrike	108	218	177	133	185	39,1	2,6	3,6
Andre land	68	90	138	99	354	257,6	1,9	6,8
I alt	7 360	7 652	6 487	5 151	5 165	0,3	100,0	100,0
<i>Lastebiler</i> ²								
England	870	1 050	1 659	1 233	1 148	— 6,9	40,9	41,9
Sverige	765	965	1 089	867	744	— 14,2	28,7	27,1
Vest-Tyskland	679	821	882	691	619	— 10,4	22,9	22,6
Sambandsstatene	329	262	224	176	147	— 16,5	5,8	5,4
Andre land	17	50	72	50	82	64,0	1,7	3,0
I alt	2 660	3 148	3 926	3 017	2 740	— 9,2	100,0	100,0
<i>Busser</i>								
Sverige	253	327	353	273	288	5,5	72,8	78,7
Vest-Tyskland	55	42	49	37	42	13,5	9,9	11,5
Nederland	6	28	27	20	26	30,0	5,3	7,1
England	30	14	68	45	10	— 77,8	12,0	2,7
Andre land	2	4	—	—	—	—	—	—
I alt	346	415	497	375	366	— 2,4	100,0	100,0
BRUKTE BILER								
Personbiler ¹	..	4 617	12 442	9 212	7 738	— 16,0	.	.
Varebiler	..	153	231	161	206	28,0	.	.
Lastebiler ²	..	205	182	140	108	— 22,9	.	.
Busser	..	3	7	6	3	— 50,0	.	.

¹ Inkl. stasjonsbiler og drosjer. ² Inkl. spesialbiler.

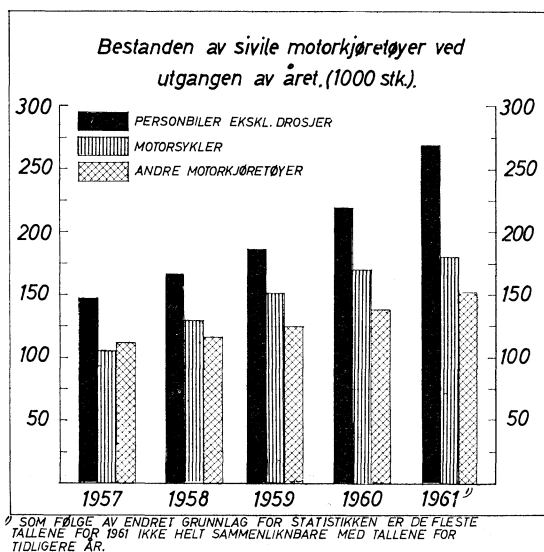

Fig. 35.

7 738 brukte personbiler, dvs. henholdsvis 6 prosent mindre og 16 prosent mindre enn i tilsvarende periode i 1961. For de nye bilene falt nedgangen på biler fra Vest-Tyskland, Frankrike, Tsjekkoslovakia, Sovjet-Samveldet og Sambandsstatene, mens registreringstallene økte for biler produsert i England, Sverige, Italia, Øst-Tyskland og Nederland.

Når nedgangen i registreringstallene er så mye sterkere for brukte enn for nye personbiler, henger det sammen med endringer i avgiftsbestemmelsene for importerte brukte biler. Den 8. desember 1961 ble det innført forbud mot å bygge opp biler av gamle deler. Forbudet ble 1. mai 1962 avløst av en avgift til statskassen ved registrering av bil som er oppbygd i Norge på grunnlag av bil innført i deler. Avgiften skal så vidt mulig svare til summen av toll og avgifter som oppkreves ved innførsel av tilsvarende bil i oppbygd stand. Fra 15. februar 1962 ble dessuten tollverdiberegningen for brukte biler endret slik at import av brukte biler ble mindre fordelaktig enn før.

Det ble registrert litt flere varebiler i januar—september 1962 enn i tilsvarende periode 1961, mens det var nedgang i registreringstallene både for lastebiler og busser.

Etter oppgaver fra Opplysningsrådet for Biltrafikken steg andelen av biler med dieseldrift også i 1962. For førstegangsregistrerte nye lastebiler var andelen 56 prosent i januar—september 1962 mot 50 prosent i hele året 1961. De tilsvarende tall for førstegangsregistrerte nye busser var henholdsvis 98 prosent og 96 prosent.

Rutebiltrafikken steg forholdsvis sterkt fra 1960 til 1961. Passasjertrafikken steg med 4

prosent målt etter tallet på passasjerer og med 6 prosent etter tallet på passasjerkilometer. Godstrafikken økte med 7 prosent målt i tonn transportert og med 15 prosent målt i netto tonnkilometer. Opplysninger for første halvår 1962 tyder på fortsatt stigning i rutebiltrafikken.

Tallet på motorkjøretøyer transportert med innenlandske ferjeruter som var i drift både i 1960 og 1961, viste stort sett oppgang. Stigningen fra 1960 til 1961 var 24 prosent for personbiler, 10 prosent for busser og 9 prosent for lastebiler. For motorsykler var det en nedgang på 7 prosent. Det er grunn til å tro at ferjetransporten av motorkjøretøyer fortsatte å stige også i 1962.

By- og forstadstrafikk.

Tallet på passasjerer ved Oslo Sporveier gikk ubetydelig ned fra første halvår 1961 til første halvår 1962. Sporveistrafikken falt med 4 prosent, men busstrafikken hadde en oppgang på 6 prosent. På NSB's forstadsstrekninger i Oslo-området gikk passasjertrafikken ned med 2 prosent, og på de egentlige forstadsbaner var nedgangen 4 prosent.

Med alle de nevnte transportmidler ble det i første halvår 1962 befordret 72,5 mill. passasjerer eller vel 1 prosent mindre enn i første halvår 1961. Den fortsatte nedgang i trafikken med de kollektive transportmidler henger sammen med den stadig økende bruk av egne transportmidler.

Sjøtransport.

I 1961 reiste i alt 22,8 mill. passasjerer i innenlandsk rutefart, hvorav 805 000 med kystruter, 13,2 mill. med ferjeruter og 8,8 mill. med andre lokalruter. Sammenliknet med året før er dette en stigning på 4 prosent for kystrutene, en oppgang på 6 prosent for ferjerutene og en ubetydelig nedgang for lokalruter ellers.

Godstransporten i 1961 utgjorde 2,4 mill. tonn for kystruter og lokalruter til sammen. For kystrutene var det en stigning på 4 prosent fra året før og for lokalrutene en nedgang på 7 prosent.

Det foreligger ingen oppgaver over den innenlandske rutefart i 1962.

I skipstrafikken mellom Norge og utlandet var nettotonnasjen av norske og utenlandske skip som kom med last til Norge, 16 prosent større i januar—august 1962 enn i tilsvarende periode året før. Nettotonnasjen av skip som gikk med last til utlandet (ekskl. skip med

jernmalm fra Narvik), steg med 20 prosent i samme tidsrom. Godsmengden økte med 11 prosent for tonn losset (innført) og med 12 prosent for tonn lastet (utført) når malm-skipingen fra Narvik holdes utenfor. I januar—august 1962 ble det i alt losset 7,4 mill. tonn og lastet 5,6 mill. tonn ekskl. malm fra Narvik.

Luftransport.

Ved utgangen av 1961 var det i Norge registrert i alt 180 sivile motorfly mot 169 ett år tidligere. I 1961 ble 21 fly hovedsakelig brukt i ruteflyging, 79 i annen ervervsmessig flyging og 80 i ikke ervervsmessig flyging.

I norsk ruteflyging (inkl. 2/7 av SAS's internasjonale ruter) ble det i januar—juli 1962 transportert i alt 460 000 passasjerer, hvorav 216 000 på innenlandsruter. Dette er henholdsvis 10 prosent mer og 15 prosent mer enn i tilsvarende periode året før. På grunn av økt gjennomsnittlig reiselengde steg passasjerkilometertallet sterkere, nemlig med 11 prosent for totaltrafikken og med hele 30 prosent for innenlandstrafikken. Det ble i alt utført 437 mill. passasjerkilometer i januar—juli 1962, og av dette falt 95 mill. på innenlandsruter.

Gods- og posttrafikken utgjorde i denne perioden 12,0 mill. tonnkilometer eller 15 prosent mer enn i tilsvarende periode året før.

Fra de ni største norske flyplassene reiste 282 000 passasjerer innenlands og 169 000 passasjerer til utlandet i januar—august 1962. Dette er en stigning på henholdsvis 18 prosent og 4 prosent fra samme periode året før. Tallene omfatter trafikk både med norske og med utenlandske fly.

Reiseliv.

Etter at statistikken over reisetrafikken med bil over svenskegrensen falt bort fra 1. mai 1962, er det bare en mindre del av reisetrafikken til og fra utlandet som kan belyses statistisk.

Tallet på innpasserte utenlandske motor-kjøretøyer var 12 prosent større i januar—september 1962 enn i tilsvarende periode 1961, både for kjøretøyer som kom sjøveien ombord på skip og for kjøretøyer som kom landeveien over finskegrensen. Samtidig kom det til Norge 3 prosent flere utlendinger med skip eller fly direkte fra ikke-nordiske land.

For utpasserte norske motorkjøretøyer steg tallet i januar—september 1962 i forhold til

Tabell 77. Reiseliv.

	Hele året			Januar—september		
	1959	1960	1961	1961	1962	Prosent øking
<i>Utenlandsk reisetrafikk til Norge.</i>						
Utenlandske motorkjøretøyer innpassert						
Sjøveien ombord på skip ¹	14 091	15 499	20 047	18 678	20 854	11,7
Landeveien over finskegrensen	17 253	22 787	20 155	18 530	20 673	11,6
Utlendinger innreist direkte fra ikke-nordiske land, i alt	87 907	105 719	125 272	114 916	118 723	3,3
Med skip	49 493	55 511	66 759	63 624	66 562	4,6
Med fly	38 414	50 208	58 513	51 292	52 161	1,7
Norges reisevalutainntekter (Mill. kr.)	321	367	400	333	356	6,9
<i>Norsk reisetrafikk til utlandet.</i>						
Norske motorkjøretøyer utpassert						
Sjøveien ombord på skip ¹	9 768	9 404	13 306	12 059	13 937	15,6
Landeveien over finskegrensen	7 452	9 348	8 253	7 088	9 909	39,8
Nordmenn utreist direkte til ikke-nordiske land, i alt	58 804	74 498	90 277	72 644	82 718	13,9
Med skip	17 198	19 160	28 233	24 331	23 482	—3,5
Med fly	41 606	55 338	62 044	48 313	59 236	22,6
Norges reisevalutautgifter (Mill. kr.)	380	390	410	314	325	3,5

¹ Inkl. motorkjøretøyer transportert med Ofotbanen.

tilsvarende periode 1961 med 16 prosent for kjøretøyer som gikk sjøveien og med hele 40 prosent for kjøretøyer som gikk landeveien over finskegrensen. Tallet på nordmenn som reiste med skip eller fly direkte til ikke-nordiske land, økte med 14 prosent i samme tidsrom.

Under avsnittet «Lufttransport» er nevnt at tallet på flypassasjerer i alt fra Norge til utlandet var 4 prosent større i januar—august 1962 enn i tilsvarende periode 1961. I samme tidsrom gikk tallet på jernbanepassasjerer til utlandet og fra utlandet ned med henholdsvis 8 og 7 prosent.

Norges valutainntekter av den internasjonale reisetraffikk (ekskl. utlendingers betaling for reiser med norske ruteskip og -fly til og fra Norge, men inkl. utlendingers studiepenge i Norge) er anslått til 400 mill. kr. for 1961. I perioden januar—september 1962 økte valutainntektene med 7 prosent i forhold til samme periode 1961. På den annen side utgjorde Norges reisevalutautgifter (inkl. nordmenns studiepenge i utlandet) 410 mill. kr. i året 1961, og stigningen i 1962 er foreløpig anslått til 4 prosent.

Postverket.

Postverkets drift gav et overskott på 12,5 mill. kr. i 1961. I 1960 var overskottet 20,4 mill. kr. I januar—september 1962 var det et underskott på 8,2 mill. kr. mot et overskott på 3,6 mill. kr. i samme periode året før. Renter av statens kapital er tatt med blant utgiftene.

I løpet av månedene januar—september 1962 ble det bokført 34,3 mill. inn- og utbetalingskort og girokort, 2,8 mill. innskott og uttak i Postsparebanken og 9,5 mill. andre sendinger fra postkontorene. Dette er 2,6 mill. flere kort, 0,2 mill. flere innskott og uttak og 0,1 mill. flere sendinger enn i tilsvarende periode i 1961. Det foreligger ingen oppgaver

over vanlige brevpostsendinger m. v. i 1962. I 1961 ble det ekspedert 799 mill. postsendinger i alt, dvs. 4 prosent mer enn i 1960.

En rekke portosatser ble forhøyd fra 1. juli 1962.

Telegrafverket.

Stasjonenes bruttoinntekter i 1961 var 8,8 mill. kr. høyere enn driftsutgiftene (inkl. renter av statens kapital). Året før var bruttoinntektene 4,3 mill. kr. lavere enn driftsutgiftene. I januar—juli 1962 gav driften et underskott på 18,5 mill. kr. mot et overskott på 7,2 mill. kr. i tilsvarende periode i 1961.

I januar—august 1962 ble det ekspedert 36,7 mill. rikstelefonamtaler innenlands og 0,8 mill. samtaler til utlandet. Økingen i forhold til samme periode året før var henholdsvis 4 prosent og 13 prosent. Telegramtrafikken innenlands gikk ned med 1 prosent, og trafikken til utlandet falt med 3 prosent. I alt ble det ekspedert 2,1 mill. telegrammer innenlands og 0,5 mill. telegrammer til utlandet i januar—august 1962.

Telegrafverkets takster ble forhøyd fra 20. juni 1962.

De samlede inntekter og utgifter i annen samferdsel er tatt inn i tabell 78.

Tabell 78. Totalregnskap for annen samferdsel. Mill. kr.

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1957	2 378	1 258	1 120
1958	2 534	1 323	1 211
1959	2 788	1 469	1 319
1960*	3 005	1 543	1 462
1961*	3 206	1 637	1 569

Inntekter og inntektsnytting.

Inntekter.

Inntektsskapingen.

De private inntektstakere (personer, bedrifter etc.) og det offentlige hadde i 1962 til disposisjon en inntekt som totalt sett svarte til verdien av landets produksjon av varer og tjenester i løpet av året minus et rente- og stønadsunderskott overfor utlandet på ca. 250 mill. kr.

Verdien av vare- og tjenesteproduksjonen, målt ved nettonasjonalproduktet, er for 1962

foreløpig anslått til ca. 33 060 mill. kr. eller 7,5 prosent større enn foregående år. Noe under 5 prosent av denne økingen skyldtes stigningen i prisene. Resten av veksten kan forklares ved at nettoproduksjonsvolumet steg med 2,8 prosent fra 1961 til 1962. Den prosentvise øking i nettoproduksjonsvolumet siste år var en del lavere enn gjennomsnittlig for 1950-årene.

For å komme fram til den samlede godtgjøring for arbeids- og kapitalinnsats, dvs. faktoringinntekten, må subsidiene legges til og de in-

direkte skattene trekkes fra nettonasjonalproduktet. Tabell 79 viser at faktorinntekten i 1962 utgjorde ca. 29 430 mill. kr., idet de indirekte skattene steg med ca. 350 mill. kr. og subsidiene gikk ned med ca. 70 mill. kr.

Tabell 79. *Nettonasjonalprodukt — faktorinntekt.*
Mill. kr.

	Nettonasjonalprodukt	Indirekte skatter	Subsidier	Faktorinntekt
1958....	25 055	3 828	1 238	22 465
1959....	26 405	4 019	1 171	23 557
1960....	28 357	4 305	1 377	25 429
1961....	30 743	4 751	1 533	27 525
1962....	33 060	5 096	1 466	29 430

I tabell 80 er det gitt en oversikt over inntektene i årene 1959 til 1962 for de enkelte næringer. Inntektsutviklingen siste år har variert fra næring til næring. En kan grovt dele næringene inn i tre grupper.

Tabell 80. *Faktorinntekt etter næring.*

	Absolutte tall. Mill. kr.				Endringer fra år til år. Pst.		
	1959	1960	1961	1962	1959-60	1960-61	1961-62
Jordbruk	1 620	1 545	1 656	1 571	— 5	+ 7	— 5
Skogbruk og jakt	839	862	965	933	+ 3	+ 12	— 3
Fiske	418	415	416	358	— 1	0	— 14
Hvalfangst	91	59	103	51	— 35	+ 75	— 50
Bergverk og industri.....	6 790	7 596	8 200	8 729	+ 12	+ 8	+ 6
Bygge- og anleggsvirksomhet..	1 924	2 013	2 223	2 568	+ 5	+ 10	+ 16
Kraft- og vannforsyning.....	493	569	601	706	+ 15	+ 6	+ 17
Varehandel.....	3 153	3 591	3 821	4 150	+ 14	+ 6	+ 9
Sjøtransport.....	1 471	1 536	1 656	1 679	+ 4	+ 8	+ 1
Annen samferdsel.....	1 209	1 319	1 462	1 569	+ 9	+ 11	+ 7
Annen tjenesteyting	5 549	5 924	6 422	7 116	+ 7	+ 8	+ 11
I alt	23 557	25 429	27 525	29 430	+ 7,9	+ 8,2	+ 6,9

Inntektsfordelingen.

Den del av faktorinntekten som tilfaller det offentlige og utlandet i form av kapitalinntekter, utgjør vel 2 prosent av faktorinntekten. Fra 1961 til 1962 gikk kapitalinntektene til det offentlige noe ned, mens utlendingenes kapitalinntekter økte. Totalt sett var disse inntekter om lag uforandret. De private ervervsinntekter derimot gikk opp med ca. 1 900 mill. kr.

I jordbruk, skogbruk og fiske gikk nettoproduksjonsvolumet ned siste år, mens prisene steg. Nedgangen i produksjonen var sterkest i fiskerinæringen (ca. 23 prosent). Ikke for noen av næringene i denne gruppen var prisstigningen tilstrekkelig til å oppveie produksjonsnedgangen. Faktorinntektene gikk således ned fra 1961 til 1962 med fra 3 til 14 prosent.

I bergverk og industri, bygge- og anleggsvirksomhet, kraft- og vannforsyning, varehandel, annen samferdsel og annen tjenesteyting var både produksjonsvolumet større og prisene høyere i 1962 enn i forrige år. Dette førte til at de nominelle inntekter i disse næringer steg med fra 6 til ca. 17 prosent.

Både i sjøtransport og i hvalfangstnæringen falt produktprisene sterkt fra 1961 til 1962. Faktorinntekten i sjøtransport økte likevel svakt siste år, fordi tonnasjen til den seilende flåten gikk opp med ca. 7 prosent. I hvalfangstnæringen derimot kom prisfallet samtidig med en sterk nedgang i fangstmengdene, og faktorinntekten i næringen gikk ned med rundt 50 prosent fra 1961 til 1962.

Produksjonsutviklingen i næringene er ellers nærmere beskrevet i næringsavsnittene.

Tabell 81 viser blant annet hvordan de private inntektene av arbeid og kapital i de siste årene har fordelt seg på lønn, selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske og annen privat inntekt. Utviklingen siste året var preget av en sterk øking av lønnsinntektene, mens eierinntektene gikk noe ned.

Lønn i alt steg med vel 2 milliarder kr. eller 11,7 prosent siste år. Av stigningen kan ca. 1,5 prosent forklares ved økt sysselsetting; vel

1 prosent skyldtes større sosiale ytelser fra arbeidsgiverne; ca. 2 prosent kan forklares ved lønnsgradninger, og ca. 7 prosent skyldtes tariff- og indekstillegg. Den sterke tariffbestemte lønnsøkningen skyldtes delvis at virkningen av tariffoppgjørene 1961 først slo ut med full styrke i 1962. Utfallet av årets tariffoppgjør er nærmere behandlet i avsnittet om lønnsutviklingen.

Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske gikk ned med rundt 170 mill. kr. siste år. I alle tre næringer var eierinntekten lavere i 1962 enn i 1961. Den relativt sett sterke nedgangen fant sted i fiske og skogbruk.

Annen privat inntekt av arbeid og kapital, som stort sett svarer til eierinntektene i næringer utenom jordbruk, skogbruk og fiske, holdt seg i beløp om lag uforandret fra 1961 til 1962.

Eierinntektene i sjøfart og hvalfangst har i flere år vært lave og til dels synkende. Således har eierinntekten i hvalfangst vært negativ i 5 av de 8 siste årene, og i 1962 sank denne inntekt igjen etter en midlertidig bedring året før. I sjøfart har eierinntekten gått sterkt tilbake siden 1957, og den har vært negativ i de fire siste årene. Det er illustrerende for den depresjon som har rammet sjøfarten, at næringen i 1958—1962 totalt sett hadde en negativ eierinntekt på ca. 120 mill. kr. eller om lag 25 mill. kr. pr. år, mens den registrerte handelsflåten

gjennomsnittlig var på nesten 11 mill. bruttotonn. Til sammenlikning utgjorde eierinntekten i sjøfart i årene 1946—1950 350 mill. kr. pr. år, og bruttotonnasjen var gjennomsnittlig vel 4 mill. bruttotonn. I perioden 1951—1957 var de tilsvarende tallene gjennomsnittlig 880 mill. kr. pr. år og noe under 7 mill. bruttotonn.

Eierinntekten i de øvrige næringene, dvs. bergverk og industri, varehandel, bygge- og anleggsvirksomhet, annen tjenesteyting etc., var totalt sett om lag 160 mill. kr. større i 1962 enn i 1961. I de fleste etterkrigsår har disse inntekter sammenlagt økt med 2—300 mill. kr. eller mer pr. år. Den noe svakere veksten siste år skyldes i første rekke den relativt sterke øking i lønnsutbetalingene og de avsetningsvansker og tendenser til prisfall som har gjort seg gjeldende i mange av de tradisjonelle eksportnæringene.

Nedgangen i eierinntektene og stigningen i lønningene førte til at lønnsandelen, dvs. lønn i prosent av faktorinntekt, på nytt steg sterkt i 1962. Endringer av lønnsandelen er selvsagt influert både av konjunkturutviklingen og resultatene av drakampen omkring lønnsfastsettingen. Men det er verd å merke seg at det også gjør seg gjeldende en langtidstendens i retning av økt lønnsandel. Lønnsandelen var i årene 1930—1939 gjennomsnittlig 47,6 prosent. I 1946—1957 var gjennomsnittet steget til 56,1

Tabell 81. Godtgjøring til arbeid og kapital.

	1958	1959	1960	1961	1962	Endring 1961—62
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Pst.
Faktorinntekt.....	22 465	23 557	25 429	27 525	29 430	+ 6,9
— Offentliges nettoinntekt av kapital .	212	220	290	339	305	— 10,0
— Utlendingers nettoinntekt av kapital	222	235	271	287	323	+ 12,5
Privat inntekt av arbeid og kapital	22 031	23 102	24 868	26 899	28 802	+ 7,1
Av dette:						
Lønn ¹	14 255	15 333	16 249	17 661	19 727	+ 11,7
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skog- bruk og fiske	1 910	2 079	2 028	2 236	2 065	— 7,6
Annen privat inntekt av arbeid og ka- pital	5 866	5 690	6 591	7 002	7 010	+ 0,1
I prosent av faktorinntekt:	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	Pst.	
Offentliges og utlendingers nettoinntekt av kapital	1,9	1,9	2,2	2,3	2,2	..
Lønn ¹	63,5	65,1	63,9	64,2	67,0	..
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skog- bruk og fiske	8,5	8,8	8,0	8,1	7,0	..
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	26,1	24,2	25,9	25,4	23,8	..
Faktorinntekt.....	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..

¹ Foruten kontraktsmessig kontant- og naturallønn omfatter posten også arbeidsgivers bidrag til trygdepremier og andre ytelser til beste for lønnsstakerne. På grunn av opprettinger er lønnsandelen for 1961 og tidligere noe større enn ifølge Økonomisk utsyn for 1961.

Tabell 82. *Privat disponibel inntekt.*

	1958	1959	1960	1961	1962	Endring 1961—62
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Fst.
Privat inntekt av arbeid og kapital ...	22 031	23 102	24 868	26 899	28 802	+ 7,1
+ Stønader fra det offentlige	2 000	2 379	2 500	2 728	3 266	+ 19,7
+ Stønader fra utlandet (netto)	62	85	176	145	123	— 15,7
Sum	24 093	25 566	27 544	29 772	32 191	+ 8,1
— Direkte skatter	5 182	5 448	5 583	6 215	7 056	+ 13,5
Privat disponibel inntekt	18 911	20 118	21 961	23 557	25 135	+ 6,7
Privat konsum.....	17 228	18 301	19 668	21 179	22 689	+ 7,1
Privat kapitaltilvekst	1 683	1 817	2 293	2 378	2 446	+ 2,9

prosent, og i 1958—1961 var det 64,2 prosent. I 1962 kom lønnsandelen opp i hele 67,0 prosent.

For flere formål er det av interesse å kjenne de disponible inntekter for de enkelte grupper, dvs. ervervsinntektene med tillegg av stønader fra det offentlige, men med fradrag for betalte skatter.

Det går fram av tabell 82 at stønadene fra det offentlige gikk opp med ca. 540 mill. kr. fra 1961 til 1962. Nettostønader mottatt fra utlandet gikk ned med ca. 20 mill. kr. Innbetalingene av direkte skatter steg samtidig med ca. 840 mill. kr. eller 13,5 prosent. De direkte skattene økte således relativt sterkere

enn ervervsinntektene. De private disponible inntekter steg med ca. 1 580 mill. kr. eller 6,7 prosent fra 1961 til 1962.

En har grovt anslått at lønnstakerne, pensjonistene og de trygdede i 1962 økte sin disponible inntekt med vel 11 prosent og at økingen var større enn hele tilveksten i privat disponibel inntekt. For den disponible inntekt til selvstendig næringsdrivende og selskaper viser de foreløpige beregninger nemlig en nedgang på mellom 2,5 og 3 prosent.

Det er naturlig å se endringen i inntekter og inntektsfordelingen i sammenheng med utviklingen av privat konsum og sparing. I tabellteksten er nyttet betegnelsen privat kapitaltilvekst for å markere at tallene ikke svarer til privat sparing etter vanlig bedriftsøkonomisk oppfatning. Tallene er blant annet upåvirket av eventuelle opp- eller nedvurderinger av kapital, og de er framkommet etter fradrag av beregnet kapitalslit basert på gjenanskaffelsespriser og ikke etter fradrag av bedriftenes faktiske avskrivninger. Det går fram av tabell 82 at det private konsumet økte siste år med vel 1 500 mill. kr. eller 7,1 prosent, mens privat kapitaltilvekst økte med ca. 70 mill. kr. eller 2,9 prosent. Så langt en kan dømme på grunnlag av disse foreløpige beregninger, må det ha foregått en betydelig oppsparing av inntekter hos gruppen lønnstakere, pensjonister og trygdede sett under ett.

Utviklingen når det gjelder det private konsumet, er ellers nærmere behandlet i et eget avsnitt.

Lønnsutviklingen.

Hovedtendensene i lønnsutviklingen for en del viktigere lønnstakergrupper i 1962 og i de to foregående år går fram av tabell 83. Da for-tjenestebegrepet ikke er det samme for alle

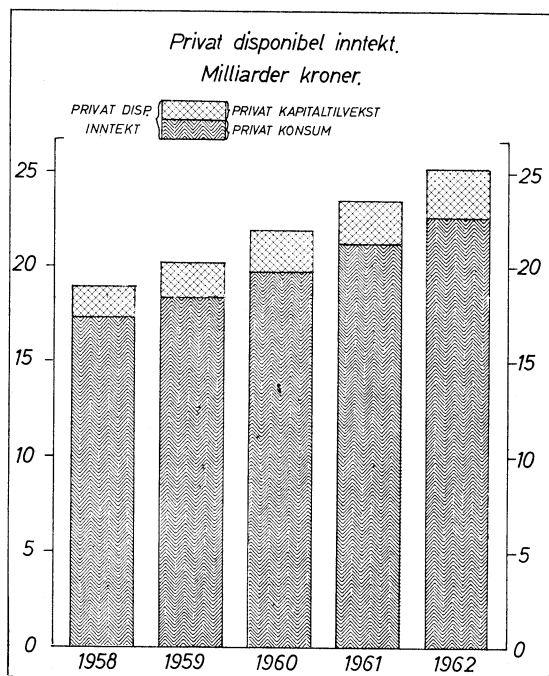

Fig. 36.

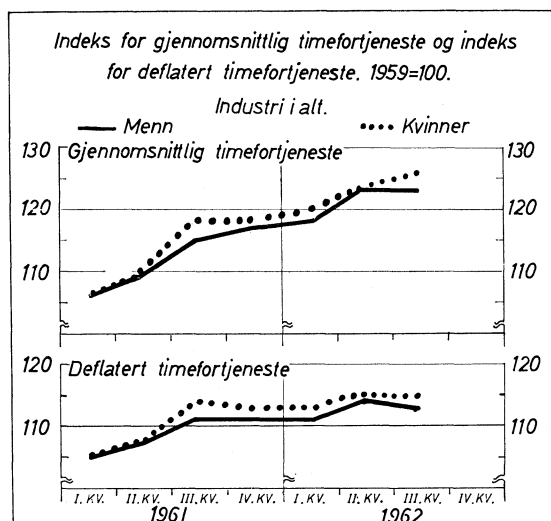

Fig. 37.

grupper, og da tallene refererer seg til ulike tidspunkter i året, må en være varsom med å jamføre lønnsnivået gruppene imellom.

Fra 1961 til 1962 fant det sted en vesentlig lønnsforbedring for de fleste lønnstakergrupper. De fleste tariffavtaler løp ut i 1961 og stigningen i levekostnadsindeksen utløste indeksoppgjør for mange lønnstakergrupper. De fleste nye avtaler fra 1961 hadde ingen bestemmelser om indeksregulering, men til gjengjeld et innebygd lønnstillegg på 4 prosent som ble utbetalt fra et bestemt tidspunkt i 1962, forskjellig for de ulike avtaler.

Overenskomstene for kommunale tjenestemenn og overenskomsten for om lag 7 500 handelsfunksjonærer (Handelens Arbeidsgiverforening og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund) fikk i 1961 bestemmelser om indeksregulering. For kommunale tjenestemenn var adgangen til å kreve forhandlinger

Tabell 83. Lønnsutviklingen for enkelte grupper av lønnstakere.

	Tidsenhet	Gjennomsnittsfortjeneste			Endring fra året før		
		Absolutte tall			1960	1961	1962
		1960	1961	1962			
		Kr.	Kr.	Kr.	Pst.	Pst.	Pst.
M e n n :							
Jordbruksarb., sommer ¹	måned	531	577	..	6,4	8,7	..
Skogsarb., vinter ²	dag	40,11	43,42	..	6,0	8,3	..
Industri:							
Voksne arbeidere	time	6,45	6,92	³ 7,60	4,2	7,3	⁴ 12,4
Tekniske funksjonærer ⁵	måned	1 846	1 960	2 106	4,3	6,7	7,5
Kontorfunksjonærer ⁵	»	1 624	1 738	1 894	4,3	6,0	8,7
Bygge- og anleggsarbeidere	time	8,19	8,90	³ 9,80	3,9	8,7	⁴ 12,1
Laste- og lossearbeidere	»	7,82	8,26	³ 9,21	2,2	5,6	⁴ 11,6
Utenriksfart, voksne sjøfolk ^{1,6}	måned	1 637	1 674	1 907	— 1,1	2,3	13,9
Innenriksfart, » » ^{1,7}	»	1 172	1 278	..	1,0	9,0	..
Arbeidere i landtransport	time	5,64	6,13	³ 6,82	2,2	8,7	⁴ 12,0
Varehandel⁸:							
Kontorfunksjonærer	måned	1 531	1 614	1 772	2,6	5,4	9,8
Butikkfunksjonærer	»	1 095	1 133	1 264	3,4	3,5	11,6
Lagerfunksjonærer	»	1 138	1 187	1 323	2,5	4,3	11,5
Kommunale tjenestemenn ⁹	»	1 409	..	1 581	1,3	..	..
K v i n n e r :							
Jordbruksarb., sommer ¹	måned	307	327	..	6,6	6,5	..
Industri:							
Voksne arbeidere	time	4,33	4,71	³ 5,16	3,6	8,8	⁴ 13,2
Funksjonærer ⁵	måned	951	996	1 112	3,7	5,0	11,8
Varehandel⁸:							
Kontorfunksjonærer	»	922	952	1 050	6,0	3,3	10,3
Butikkfunksjonærer	»	737	750	856	6,7	1,8	14,1
Kommunale tjenestemenn ⁹	»	1 015	..	1 157	0,9	..	..

¹ Til dette kommer kost og losji. ² Vintrene 1960—61 og 1961—62. ³ 2. kvartals oppgaver. Betaling for bevegelige helgedager, 1. og 17. mai er utjamnet over året. ⁴ Stigningen fra 2. kv. 1961 til 2. kv. 1962. ⁵ Pr. 1. september. ⁶ Mars. ⁷ November. ⁸ Pr. 30. april 1960, 1. april 1961 og 1. mars 1962. ⁹ Pr. 1. januar.

knyttet til konsumprisindeksen pr. 15. mars 1962. Indekstallet pr. denne dato nådde imidlertid ikke «den røde streken». For handelsfunksjonærene utløste konsumprisindeksen på 109,8 pr. 15. september 1962 et indeksoppgjør. Ved frivillig mekling ble det gitt et indekstillegg til disse funksjonærer på 3,5 prosent med virkning fra 16. oktober 1962.

I 1962 var det få tariffrevisjoner. Enkelte av avtalene som løp ut i 1961, førte til langvarige forhandlinger, og nye overenskomster ble først ordnet i 1962. Ved årsskiftet 1961—62 ble forslagene til nye avtaler for utenriksfart vedtatt av Norsk Sjømannsforbund, Norsk Styrmannsforening og Det norske maskinistforbund. De nye avtalene gav et tillegg til hyrene på om lag 14 prosent og fra 1. november 1962 et tillegg på ytterligere 4 prosent. I skogbruket kom partene ikke til enighet ved forhandlingene høsten 1961, og saken ble brakt inn for Rikslønnsnemnda. Rikslønnsnemndas kjennelse falt i januar 1962 og fikk virkning for om lag 15 000 mann. Lønnssetningene for hogst av tømmer ble forhøyd med vel 22 prosent og akkordsatsene for kjøring med om lag 20 prosent. I disse satser er regnet med indekstillegget, som ble gitt med virkning fra 2. mai 1961. Fra 1. september 1962 ble det gitt ytterligere et tillegg på 4 prosent.

Avtalen mellom Jordbrukets Arbeidsgiverforening og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund løp ut 15. januar 1962. Den nye avtalen, som gjelder til 15. januar 1964, gav lønnsøking i to trinn: Timelønnssetning (den ledende sats) ble økt med 11 prosent fra 15. januar 1962 og med ytterligere 10 prosent fra 15. januar 1963. Avtalen gjelder for om lag 7 000 arbeidere.

Pr. 15. desember 1961 passerte levekostnadsindeksen «den røde streken» for statens tjenestemenn, og det ble opptatt forhandlinger om et indeksoppgjør. Med virkning fra 16. januar 1962 ble det gitt et tillegg på om lag 2,7 prosent (en halv lønnsklasse i regulativet). Lønnsavtalen for statstjenestemennene hadde utløpsdato 1. juni 1962, og etter forhandlinger la Riksmeklingsmannen fram forslag til ny avtale, som ble vedtatt av partene. Den nye avtalen innebar bl. a. at alle stillinger ble flyttet opp 2 lønnsklasser på regulativet, dvs. et lønnstillegg på gjennomsnittlig 10—11 prosent. Tjenestemenn med 3 ukers ferie fikk et ferielønntillegg som svarer til full arbeidslønn i 3 dager fra 1963. Den nye avtalen har halvautomatisk indekseklausul, som bestemmer at hvis konsumprisindeksen i gjennomsnitt for 1. kvartal 1963 viser stigning eller fall på minst 5,0 poeng i forhold til indekstallet 106,7, kan partene kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønningene. Dersom slik stigning eller fall ikke har funnet sted i 1. kvartal, gjelder adgang til for-

handling på samme vilkår for henholdsvis 2., 3. eller 4. kvartal 1963 eller 1. kvartal 1964.

Overenskomstene mellom Norsk Arbeidsgiverforening på den ene side og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund på den annen side, ble revidert med virkning fra henholdsvis 1. april og 1. mai 1962. Det ble gitt et tillegg til månedslønningene på gjennomsnittlig 10—11 prosent. Overenskomstene som omfatter om lag 8 000 funksjonærer, ble inngått for ett år og uten bestemmelser om indeksregulering.

For hvalfangsten ble ny avtale vedtatt med virkning fra 1. oktober 1962. Avtalen, som er ettårig, gav et lønnstillegg på ca. 5 prosent.

Forhandlinger om ny avtale for om lag 6 000 bankfunksjonærer førte ikke fram, og saken ble avgjort ved tvungen lønnsnemnd. Den nye avtalen har bestemmelse om indeksregulering og gjelder til 30. april 1964.

I 1962 var det svært få arbeidskonflikter. Tallet på tapte arbeidsdager kan foreløpig anslås til rundt 80 000. Den mest omfattende konflikten var streiken ved Electric Furnace Products Co. Ltd. i Sauda. Denne konflikten, som oppstod i forbindelse med tariffrevisjonen, varte i 13 uker og omfattet nær 1 000 arbeidere.

Privat konsum.

Etter foreløpige beregninger økte utgiftene til privat konsum fra 1961 til 1962 med omtrent 1 500 mill. kr. eller med like mye som fra 1960 til 1961, regnet i løpende priser. Av utgiftsøkningen falt 630 mill. kr. på matvarer, drikkevarer og tobakk, 290 mill. kr. på bolig, lys og brensel, 120 mill. kr. på møbler og husholdningsartikler, 260 mill. kr. på klær og skotøy og omtrent 200 mill. kr. på øvrige poster som omfatter reiser og transport, fritidssysler, utdanning og diverse andre utgifter. Prisene på konsumvarer gikk ifølge nasjonalregnskapet opp med ca. 4 prosent fra 1961 til 1962.

Målt i faste priser økte det private konsum med ca. 3 prosent. Denne vekstrate ligger nær opp til den gjennomsnittlige vekstrate for det private konsum i 10-årsperioden 1950—1960, og den svarer til omtrent 8/10 av nasjonalproduktets vekstrate for 1962. Forholdstallet 0,8 mellom vekstraten for det private konsum og vekstraten for nasjonalproduktet svarer til gjennomsnittet for perioden 1950—1960.

Det private konsum utgjorde i 1962 54 prosent av bruttonasjonalproduktet, det samme som i 1960 og 1961.

Tabell 84. *Sammensetningen av det private konsum.*

	I løpende priser					I faste (1955-)priser				
	Endring fra år til år. Mill. kr.			1962		Endring fra år til år. Mill. kr.			1962	
	1959 —60	1960 —61	1961 —62	Mill. kr.	Pro- sent	1959 —60	1960 —61	1961 —62	Mill. kr.	Pro- sent
Matvarer	243	341	481	6 433	28	265	268	72	5 364	28
Drikkevarer og tobakk..	72	115	153	1 745	8	36	62	49	1 385	7
Bolig, lys og brensel....	128	170	292	2 685	12	42	66	126	1 912	10
Møbler og husholdnings- artikler	97	108	123	1 774	8	106	87	96	1 727	9
Klær og skotøy	115	126	262	3 152	14	144	140	178	2 951	16
Reiser og transport	272	307	— 16	1 681	7	194	270	— 60	1 405	7
Fritidssysler og utdanning	217	103	64	1 417	6	204	66	43	1 193	6
Andre utgifter	267	246	202	3 595	16	116	116	62	2 754	16
Spesifisert konsum i alt	1 411	1 516	1 561	22 482	99	1 107	1 075	566	18 691	99
Korreksjonsposter	— 44	— 5	— 51	207	1	— 53	— 6	— 34	140	1
Privat konsum i alt	1 367	1 511	1 510	22 689	100	1 054	1 069	532	18 831	100

Tabell 85. *Prosentvise endringer i volum og priser for det private konsum etter utgiftsgrupper.*

	Prosentvise endringer i volum fra år til år			Prosentvise prisendringer fra år til år			Prosentvis endring i relative priser (gruppepriser i forhold til konsumpris) 1961—62
	1959 —60	1960 —61	1961 —62	1959 —60	1960 —61	1961 —62	
Matvarer	+5,6	+5,3	+1,4	—0,8	+0,7	+6,6	+2,4
Drikkevarer og tobakk.....	+2,9	+4,9	+3,7	+2,1	+2,8	+5,7	+1,5
Bolig, lys og brensel.....	+2,5	+3,8	+7,1	+3,4	+3,7	+4,8	+0,7
Møbler og husholdningsartikler	+7,4	+5,6	+5,9	—0,7	+1,3	+1,5	—2,5
Klær og skotøy	+5,8	+5,3	+6,4	—1,3	—0,8	+2,5	—1,5
Reiser og transport	+19,4	+22,6	—4,1	+4,1	—0,4	+3,3	—0,8
Fritidssysler og utdanning	+23,2	+6,1	+3,7	—1,8	+2,1	+1,0	—3,0
Andre utgifter	+4,7	+4,5	+2,3	+4,4	+3,1	+3,6	—0,5
Spesifisert konsum i alt	+6,9	+6,3	+3,1	+0,8	+1,4	+4,2	+0,1
Privat konsum i alt	+6,5	+6,2	+2,9	+0,9	+1,4	+4,1	—

Økingen i det private konsum må vurderes bl. a. på bakgrunn av de inntektsendringer som fant sted i 1962. Etter foreløpige beregninger økte de private inntekter (av arbeid og kapital) i 1962 med ca. 7 prosent. Lønnsinntektene steg med nærmere 12 prosent, mens øvrige inntektsarter som samlet utgjør ca. $\frac{1}{3}$ av de private

inntekter, gikk ned med 1,8 prosent. Når hensyn tas til den alminnelige prisstigning på omtrent 4 prosent og til endringene i den direkte og indirekte beskatning, jfr. avsnittet om inntekter, økte de private disponible realinntekter (etter skatt) med om lag 3 prosent, dvs. med samme prosent som det private kon-

Tabell 86. Anslåtte volumendringer 1961—62 i hovedposter for det private konsum som følge av prisendringer, endring i disponibel realinntekt pr. innbygger og endring i folketallet. Prosent.

	Anslått endring som følge av:				Samlet anslått endring	Faktisk endring
	prisendring for vedkommende gruppe	prisendring for alle øvrige grupper	endring i disponibel realinntekt pr. innbygger	endring i folketallet		
	1	2	3	4	5	6
Matvarer	— 0,6	+ 0,1	+ 0,8	+ 1,0	+ 1,3	+ 1,4
Drikkevarer og tobakk	— 0,5	— 0,3	+ 1,8	+ 1,0	+ 2,0	+ 3,7
Bolig, lys og brensel	— 0,2	— 0,3	+ 1,8	+ 1,0	+ 2,3	+ 7,1
Møbler og husholdn.artikler .	+ 1,8	— 0,8	+ 4,0	+ 1,0	+ 6,0	+ 5,9
Klær og skotøy	+ 0,7	— 0,5	+ 2,2	+ 1,0	+ 3,4	+ 6,4
Reiser og transport	+ 0,6	— 0,9	+ 4,7	+ 1,0	+ 5,4	— 4,1
Fritidssysler, utdanning....	+ 1,5	— 0,7	+ 2,7	+ 1,0	+ 4,6	+ 3,7
Andre utgifter	+ 0,1	— 0,4	+ 1,9	+ 1,0	+ 2,6	+ 2,3

sum målt i faste priser. Det var en forholdsvis svak øking i avbetalingsutlån til konsumformål i 1962.

Under omtalen av endringene i det private konsums sammensetning i Økonomisk utsyn for 1961 ble det pekt på at den ekstraordinært sterke øking i konsumutgiftene i 1961 for utgiftsgruppene «Reiser og transport» og «Utdanning, litteratur og fornøyelse» («Fritidssysler, utdanning») i det vesentlige kunne føres tilbake til økte

kjøp av privatbiler og fjernsynsapparater. Samlet falt omtrent $\frac{1}{3}$ av økingen i konsumutgiftene fra 1960 til 1961 på disse to utgiftsgruppene. Fra 1961 til 1962 var det en utgiftsøking på bare 50 mill. kr. for disse to postene til sammen. Det var en svak nedgang for «Reiser og transport» (som inkluderer bilkjøp) og en oppgang på omtrent 60 mill. kr. for «Fritidssysler, utdanning» (som inkluderer kjøp av fjernsynsapparater). Utgiftsøkingen for «Fritidssysler, utdanning» i 1962 svarer om-

Tabell 87. Forbruk av enkelte matvarer.

	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Mjølkl ¹	628	625	627	636	638	639
Fløte, omregnet til helmjølk. » »	159	157	164	173	² 194	188
Smør	12,2	11,9	11,2	13,2	13,5	14,3
Margarin	85,3	86,1	85,9	85,5	83,8	84,5
Hvit ost	28,3	31,2	17,1	18,1	18,4	19,2
Brun ost			13,2	13,3	13,4	13,5
Egg	29,2	29,5	30,1	31,3	31,4	32,6
Kjøtt	122,3	121,7	70,4	71,9	75,8	78,0
Flesk			51,7	55,3	56,4	57,0
Sukker	128,4	136,4	139,6	143,7	141,3	148,7
Kaffe, rå vekt	22,4	25,3	24,8	27,2	28,8	30,0
Importert frukt	91,4	98,3	100,8	106,2	106,5	123,0
Norsk frukt	50,0	77,0	98,1	128,4	74,8	107,1
Tørket frukt, nøtter.....	10,6	11,2	10,2	11,3	10,3	11,8
Importerte grønnsaker	22,2	39,8	21,0	19,2	20,8	23,0
Norske grønnsaker	123,8	103,2	101,1	103,8	111,7	93,5

¹ Omfatter også forbruket av tørrmjølk og kondensert mjølk. ² Inkl. ekstraordinært salg av fløte til iskremfabrikasjon.

trent til det merbeløp som gikk med til å dekke de økte kjøp av fjernsynsapparater i 1962. For kjøp av privatbiler var det en nedgang fra 1961 til 1962.

Endringene i konsumets sammensetning regnet i faste priser, og i konsumprisene, er belyst ved tabell 85. Volumendringene fra 1961 til 1962 følger for noen av varepostene et litt annet mønster enn i de to foregående år. I særlig grad gjelder dette utgiftsposten «Reiser og transport», hvor variasjonene i de siste tre år er sterkt preget av endringene i konsumentenes utgifter til kjøp av privatbiler. Fra 1959 til 1961 økte disse utgiftene (i faste priser) med ca. 45 prosent, vesentlig som følge av ekstraordinært store bilkjøp. Fra 1961 til 1962 var det en nedgang på 4 prosent, som representerer en forholdsvis liten justering nedover av det høye nivå i 1961 for denne utgiftspost. Utgiftsposten «Bolig, lys og brensel» økte med ca. 7 prosent eller med mer enn i de to foregående år sammenlagt. For «Fritidssysler og utdanning» var økingen under 4 prosent på tross av at utgiftene til fjernsynsapparater i 1962 var mer enn 50 prosent høyere enn i 1961. Utgiftene til matvarer, drikkevarer og tobakk økte en god del svakere fra 1961 til 1962 enn i de to foregående år.

Endringene fra 1961 til 1962 i konsumets sammensetning kan for en del forklares som regulære virkninger av endringene i konsumentenes totale disponible realinntekter, endringene i relative priser og i folketallet. Anslag for disse virkningene basert på materiale fra Byråets konsumundersøkelser, er gitt i tabell 90. (Beregningsmåten er som i tidligere års Økonomisk utsyn.) Beregningene illustrerer at prisendringene må antas i noen grad å ha stimulert kjøp av varige forbruksvarer (møbler og hushold-

ningsartikler, fritidssysler og utdanning) på be kostning av andre forbruksposter.

Men også mer spesielle forhold må antas å ha påvirket konsumsammensetningen i 1962. Utgiftsposter som vesentlig omfatter varige forbrugsgoder, viser mindre vekst fra 1961 til 1962 enn inntekts- og prisendringene skulle tilsi. På den annen side har utgiftene til bolig, lys og brensel og til klær og skotøy økt sterkere enn det normalt skulle ventes. Det er nærliggende å se denne utvikling som ettervirkninger av de store kjøp av varige forbrugsgoder i 1960 og 1961.

Forbruket av mjølk, margarin, brun ost og flesk viser ubetydelig øking, stort sett mindre enn 1 prosent. Noe sterkere er økingen for smør, hvit ost, egg og kjøtt. Import av frukt og grønnsaker økte med henholdsvis 15 og 10 prosent fra 1961 til 1962. Tilgangen på norsk frukt i 1962 var vel 40 prosent høyere enn i 1961 og ca. 10 prosent høyere enn i 1959, men lå ca. 20 prosent under nivået i rekordåret 1960. For norske grønnsaker var tilgangen en god del lavere i 1962 enn i 1961.

Sigarettforbruket som gikk ned med nærmere 5 prosent fra 1960 til 1961, økte fra 1961 til 1962 med nærmere 2 prosent etter foreløpige oppgaver. Forbruket av røyketobakk økte ubetydelig fra 1961 til 1962. Sigarforbruket viser fortsatt stigende tendens, forbruket i 1962 lå 50 prosent over forbruket to år tidligere. Det registrerte tobakksforbruk, som bygger på oppgaver fra Tobakksbeskatningen, tar ikke hensyn til eventuelle lagerendringer i omsetningsleddene.

Forbruket av alkoholfrie drikkevarer økte med omtrent 5 prosent fra 1961 til 1962. For alkoholholdig øl var det en nedgang på ca. 4 prosent, mens forbruket av vin og brennevin økte forholdsvis svakt.

Tabell 88. Forbruk av tobakk og drikkevarer.

	1957	1958	1959	1960	1961	1962*
Sigarer ..... mill. stk.	24	25	26	26	34	39
Sigaretter ..... » »	1 441	1 394	1 420	1 491	1 424	1 450
Røyketobakk, skrå, snus.... tonn	3 461	3 584	3 664	3 960	3 997	4 020
Alkoholfrie drikkevarer ..... mill. liter	53,6	54,9	65,2	67,6	72,8	76,8
Alkoholholdig øl ..... » »	78,9	80,8	84,7	87,7	94,0	90,5
Vin ..... » »	4,2	4,0	4,3	4,4	4,7	4,8
Brennevin ..... » »	9,3	9,2	9,9	10,4	11,0	11,1
Ren alkohol i alt ..... » »	8,1	8,2	8,7	9,1	9,6	9,5

De private konsumenters kjøp av varige forbruksvarer viser jamt over stigning fra 1961 til 1962. Det viktigste unntak er personbiler, hvor tilgangen i 1962 lå omtrent 10 prosent lavere enn i 1961, men likevel 30 prosent høyere enn nivået i 1960 og dobbelt så høyt

som i 1959. Økingen i kjøp av fjernsynsapparater er fortsatt sterk, i 1962 økte tallet på fjernsynslisenser med 95 000 eller med vel 35 000 flere enn i 1961. For vanlige radiomottakere var det en øking fra 1961 til 1962 på nærmere 10 prosent.

Tabell 89. *Tilgang av varige forbruksvarer.*

	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Kjøleskap . . . . . 1 000 stk.	60	42	54	58	78	72
Vaskemaskiner . . . . . » »	48	43	41	46	45	52
Vannvarmere m. kolbe . . . . . » »	35	35	38	43	40	36
Magasinkomfyrer . . . . . » »	1	1	—	—	—	—
Platekomfyrer . . . . . » »	55	52	49	52	53	56
Strykejern . . . . . » »	92	85	89	73	79	72
Universale kjøkkenmaskiner. » »	10	19	14	48	83	85
Vispe- og røremaskiner . . . . . » »						
Støvsugere . . . . . » »	61	48	59	50	47	49
Båndopptakere . . . . . » »	18	12	16	13	12	10
Radiogrammofoner . . . . . » »	21	17	19	22	15	14
Andre radiomottakere . . . . . » »	80	85	81	102	101	110
Fjernsynsapparater . . . . . 1000 lisenser	—	1	6	42	58	95
Sykler . . . . . 1 000 stk.	64	60	68	71	75	75
Motorsykler . . . . . » »	34	22	24	31	28	25
Personbiler . . . . . » »	21	23	24	37	55	49

Tabell 90. *Konsum av reiser etc.*

	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Jernbanereiser . . . . . mill. personkm	1 720	1 726	1 740	1 785	1 760	1 750
Bussreiser . . . . . » »	2 425	2 510	2 580	2 776	2 929	3 100
Innenl. ruteflyging . . . . . » »	71	80	98	114	126	145
Hotellbesøk (nordmenn) 1 000	1 388	1 349	1 352	1 394	1 427	1 450

Investering.

De samlede investeringer i fast realkapital og lager var i 1962 15,6 milliarder kr., ca. 770 millioner kr. høyere enn i 1961 regnet i løpende priser. Regnet i faste priser økte de samlede bruttoinvesteringer med vel 3 prosent.

Bruttoinvesteringer i fast realkapital økte fra 1961 til 1962 med ca. 1 350 mill. kr. eller ca. 9,5 prosent. Regnet i faste priser var økingen etter foreløpige oppgaver vel 7 prosent.

Gjennom kredittpolitikken har myndighetene i 1962, liksom i tidligere år, søkt å påvirke om-

fanget av investeringsvirksomheten. Kredittavtalen for 1962 med bankene inneholdt bestemmelser om en øvre grense for bankenes samlede utlån i året, med sikte på å redusere den kredittfinansierte etterspørsel, i første rekke etter investeringsvarer. Bankene ble pålagt å foreta en kvalitativ vurdering av lånesøknadene, med prioritet til boligbyggelån, lån til distriktsutbygging og lån til bedrifters investeringsprosjekter for produksjonstilpassing til de nye markedsforhold i Europa. Nærmere enkeltheter om kredittavtalen er gitt i avsnittet om pengemessige forhold.

Tabell 91. *Investeringsindikatorer. Kvartalstall i prosent av tilsvarende periode året før.*

	1961				1962		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Produksjon:							
Investeringsvareproduksjon	109	107	107	106	106	104	84
Byggevirksomhet:							
Bygg under arbeid, total golvflate .	103	105	102	103	104	103	103
Bygg satt i gang, total golvflate ..	136	110	98	106	108	102	102
Importverdi:							
Maskiner og apparater	118	115	111	100	119	110	115
Lastebiler, varevogner o. l.	164	115	94	83	88	87	110
Skip	108	176	135	169	90	45	70
Lager:							
Totalindeks	106	108	113	111	107	107	104

For investeringer i industri- og verkstedbygg, skoler, sykehus, hoteller, lager- og kaiskur o. l. er fremdeles byggeløyveordningen i kraft, og har virket til å regulere omfanget og sammensetningen av disse sentrale områder av investeringer.

ringsvirksomheten. For anleggsvirksomhet, boligbygg, driftsbygg i jordbruk, skogbruk og fiske og for bygg som oppføres for statens og statsetaters regning, gjelder ikke lenger byggeløyveordningen.

Bruttoinvesteringer i bygg og anlegg økte fra 1961 til 1962 vesentlig sterkere enn i tidligere år i perioden fra 1955. Regnet i faste priser var økingen 6—7 prosent, mot vekstrater på mellom 2 og 4 prosent tidligere i denne perioden. Se for øvrig avsnittet om bygge- og anleggsvirksomheten.

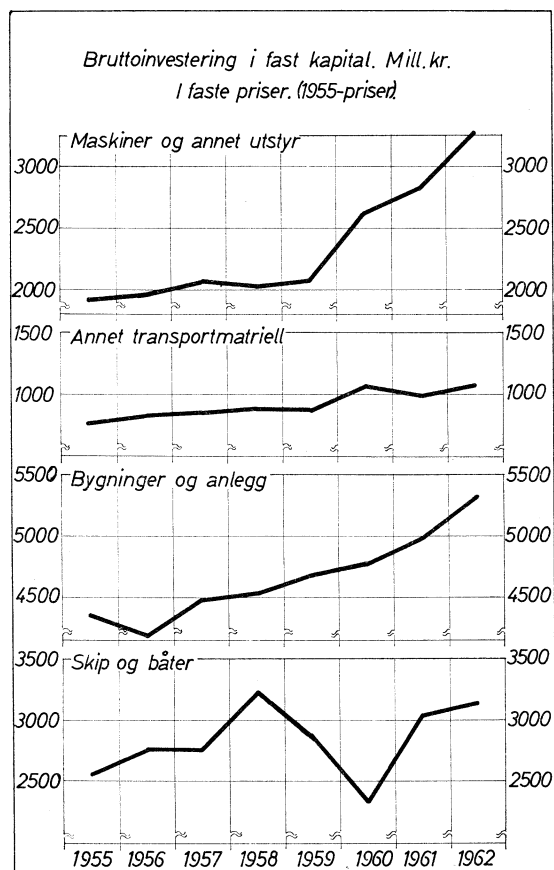

Fig. 38.

7 — Økonomisk utsyn.

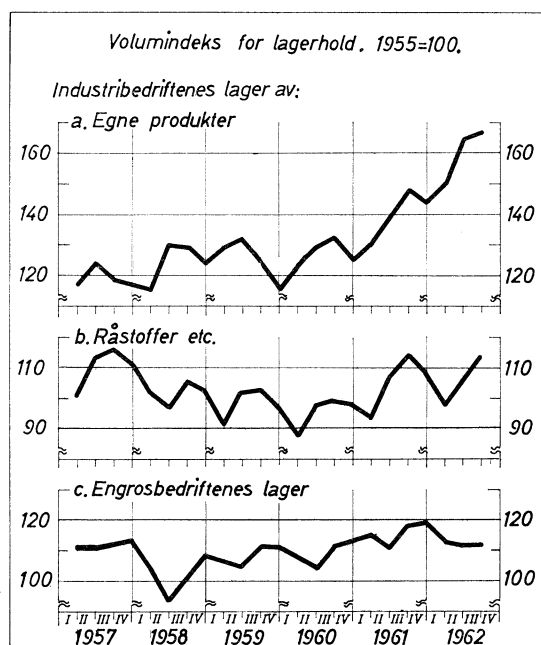

Fig. 39.

Tabell 92. *Bruttoinvestering i fast kapital fordelt etter art (1955-priser, 1955 = 100).*

	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Bygninger og anlegg	103	104	107	110	115	122
Skip og båter	108	126	112	91	119	123
Annet transportmateriell	112	115	114	138	131	141
Maskiner og annet utstyr	107	106	108	136	146	166
I alt	106	111	109	112	123	133

Tabell 93. *Import av viktige investeringsvarer (cif.).*

	I løpende priser, mill. kr.					I prosent av total vareimport		
	1958	1959	1960	1961	1962	1960	1961	1962
Maskiner, redskap, inventar ..	788	814	1 095	1 216	1 424	10,5	10,5	11,9
Skip, båter (eksport fratrukket)	2 722	2 485	1 861	2 431	2 227	17,8	21,1	18,7
Flymateriell	19	25	125	15	21	1,2	0,1	0,2
Andre transportmidler.....	282	274	265	320	354	2,5	2,8	3,0
I alt	3 811	3 598	3 346	3 982	4 026	32,0	34,5	33,8

Bruttoinvesteringer i skip og båter viser etter foreløpige beregninger en nedgang fra 1961 til 1962 på ca. 100 mill. kr. regnet i løpende priser. Regnet i faste priser var det en øking på vel 3 prosent. Bruttoinvesteringer i annet transportmateriell økte med vel 10 prosent regnet i løpende priser og med ca. 7 prosent regnet i faste priser.

Bruttoinvesteringer i fast realkapital i prosent av bruttonasjonalproduktet — regnet i løpende priser — økte fra 36,6 prosent i 1961 til 37,2 prosent i 1962. For fast realkapital utenom skipsinvesteringer økte bruttoinvesteringsraten fra 27,3 prosent i 1961 til 28,9 prosent i 1962.

Tabell 93 viser importen av en del viktige grupper av investeringsvarer og deres andel i den totale vareimport. Importgruppen «Maskiner, redskaper, inventar» nådde i 1962 opp i ca. 12 prosent av den totale vareimport; siden 1958 har importverdien for disse vareslags vedkommende økt med nær 650 mill. kr. eller 80 prosent. Nettoimporten av skip og båter gikk i verdi ned med ca. 200 mill. kr. fra 1961 til 1962.

Som i tidligere år viser sammensetningen av bruttoinvesteringene i fast realkapital etter næring til dels betydelige årsvariasjoner, jfr. tabell 94. Industriens bruttoinvesteringer i fast realkapital, som har økt sterkt i tre år på rad, økte særdeles kraftig fra 1961 til 1962, med

nærmere 500 mill. kr. eller ca. 22 prosent, regnet i løpende priser. Investeringsoeking var relativt sterk også for kraftforsyning, bergverksdrift og offentlig konsumkapital. Investeringene i sjøtransportsektoren og i forretningsbygg gikk ned fra 1961 til 1962, i begge tilfelle fra et

Tabell 94. *Bruttoinvestering i fast realkapital etter næring.*

	I løpende mill. kr.		
	Endringer fra år til år		
	1959-1960	1960-1961	1961-1962
Jordbruk og skogbruk ..	50	77	78
Fiske og fangst	11	— 10	83
Bergverksdrift m. v.	23	14	26
Industri	337	313	505
Elektrisitetsforsyning og gassforsyning	61	56	142
Forretningsbygg	23	64	— 3
Boliger	75	177	199
Sjøtransport	— 667	762	— 181
Annen samferdsel	249	— 121	180
Andre næringer	173	126	131
Offentlig konsumkapital .	91	80	186
I alt	426	1 538	1 346

Tabell 95. *Offentlig og privat bruttoinvestering i fast kapital i løpende priser.*

	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Privat bruttoinvestering . . . . . mill. kr.	8 412	9 302	9 177	9 252	10 681	11 584
Offentlig bruttoinvestering . . . . . » »	2 736	3 003	3 116	3 467	3 576	4 019
Av dette:						
Offentlige bedrifter . . . . . » »	1 499	1 619	1 572	1 832	1 861	2 118
Offentlig konsumkapital . . . . . » »	1 237	1 384	1 544	1 635	1 715	1 901
I alt mill. kr.	11 148	12 305	12 293	12 719	14 257	15 603
Prosentvis fordeling:						
Privat bruttoinvestering	75,5	75,6	74,7	72,7	74,9	74,2
Offentlig bruttoinvestering	24,5	24,4	25,3	27,3	25,1	25,8
Av dette:						
Offentlige bedrifter	13,4	13,2	12,8	14,4	13,1	13,6
Offentlig konsumkapital	11,1	11,2	12,5	12,9	12,0	12,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

særdeles høyt nivå i 1961. I sektorene fiske og fangst og annen samferdsel økte bruttoinvesteringene betydelig fra 1961 til 1962, men fra forholdsvis lave nivå i 1961.

De offentlige bruttoinvesteringers andel av de totale bruttoinvesteringer i fast realkapital gikk opp fra 25,1 prosent i 1961 til 25,7 prosent i 1962. Økingen faller omtrent i sin helhet på de offentlige bedrifters andel.

De totale lagre, som økte forholdsvis sterkt i 1960 og 1961, var uforandret fra 1961 til 1962, trass i at en rekke eksportbedrifter økte sine beholdninger av ferdigprodukter. Det må understrekes at de foreløpige lagertall er usikre.

En summarisk oversikt over hvordan nettoinvesteringene ble finansiert er gitt i tabell 96. Av de totale nettoinvesteringer i 1962 på ca.

6 800 mill. kr. ble vel 76 prosent dekket ved innenlandsk kapitaltilvekst (sparing) og resten ved lån i utlandet. Andelen av nettoinvesteringene som ble finansiert ved innenlandsk oppsparing, var 77 prosent i 1961 og ca. 85 prosent i 1959 og 1960. Den private kapitaltilvekst økte med 2—3 prosent fra 1961 til 1962; den offentlige kapitaltilvekst var uendret. Liksom i 1961 har den store nettoopplåning i utlandet til dekning av importoverskottet for varer og tjenester foregått i den private sektor, i første rekke i skipsfartssektoren. Det offentlige har gjennom en lengre periode, og også i 1962, hatt en netto nedgang i lån fra utlandet. Det offentliges fordringsforskyvninger overfor utlandet følger ikke årsvariasjonene i importoverskottet.

Tabell 96. *Investering, kapitaltilvekst og nettoøking i lån. Mill. kr.*

	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
A. Bruttoinvestering (inkl. lager)	10 682	11 483	12 028	12 114	13 215	14 835	15 603
B. Kapitalslit	5 473	6 218	6 790	7 417	7 777	8 239	8 840
C. Nettoinvestering (A—B)	5 209	5 265	5 238	4 697	5 438	6 596	6 763
1. Offentlig	1 391	1 485	1 665	1 667	1 889	1 887	2 152
2. Privat	3 818	3 780	3 573	3 030	3 549	4 709	4 611
D. Kapitaltilvekst i alt	5 238	5 363	4 111	4 071	4 542	5 096	5 163
1. Offentlig	1 849	2 303	2 428	2 254	2 249	2 718	2 717
2. Privat	3 389	3 060	1 683	1 817	2 293	2 378	2 446
E. Nettoøking i lån (C—D)	— 29	— 98	1 127	626	896	1 500	1 600
1. Offentlig	— 458	— 818	— 763	— 587	— 360	— 831	— 565
2. Privat	429	720	1 890	1 213	1 256	2 331	2 165

Finanser, pengemessige forhold og priser.

Offentlige finanser.

Finanspolitikken og de finanspolitiske virkninger.

Med finanspolitikk vil vi her forstå den politikk myndighetene legger til grunn ved beslutninger som er avgjørende for utbetalinger fra og innbetalinger til den offentlige forvaltning. En kan stort sett skille mellom fire grupper av finanspolitiske virkninger:

1. De direkte budsjettvirkninger, som gir uttrykk for hvordan utbetalingene fra den offentlige forvaltning bidrar til å fremme spesielle offentlige formål. Som eksempel kan en nevne virkningene av utgifter til skolestell, helsevesen, forsvar, sosial støtte og næringsformål.

2. Etterspørselsvirkningen, som gir uttrykk for hvilke umiddelbare virkninger den offentlige forvaltnings utgifter til varer og tjenester har for den samlede etterspørsel i landet.

3. Inntektsvirkningene, hvor vi kan skille mellom to ulike former. For det første vil inntektsoverføringene mellom den offentlige forvaltning og publikum redusere (eller øke) publikums disponible inntekt totalt sett. Dernest vil betalingsstrømmene føre til en større eller mindre omfordeling av denne totale disponible inntekt mellom de forskjellige grupper av publikumsektoren.

4. Likviditetsvirkningen, som gir uttrykk for hvordan betalingsstrømmene mellom den offentlige forvaltning og publikum påvirker publikums likvide beholdninger.

For kommuneforvaltningen og trygdeforvaltningen blir inntekter og utgifter i regelen fastlagt med bare de direkte budsjettvirkninger for øye. Ikke slik for statsforvaltningen. Også her er det nok slik at de direkte budsjettvirkninger blir tillagt stor vekt, men det følger av statens ansvar for den alminnelige økonomiske utvikling at hensyn må tas til de andre virkninger som inntekter og utgifter vil ha.

De generelle finanspolitiske virkemidler kan utnyttes på forskjellige måter som ledd i en konjunkturregulerende politikk. Den totale innenlandske etterspørsel kan således stimuleres eller svekkes ved å øke eller redusere omfanget av den offentlige forvaltnings bruk av varer og tjenester. Ved å utnytte inntektsvirkningene og likviditetsvirkningen kan en også påvirke publikums etterspørsel. En øking i publikums disponible inntekt — ved å redusere inntektsinndragningen til den offentlige forvaltning — vil således bidra til å stimulere etterspørselen. Det samme kan oppnås ved å øke de små inntektstakeres disponible inntekter på bekostning av

de store inntektstakere. Omvendt kan en dempe etterspørselen ved å redusere publikums samlede disponible inntekt eller ved å gjøre inntektsfordelingen mer skjev. Likviditetsvirkningen har særlig innflytelse på den kredittfinansierte etterspørsel. Ved å øke publikums likviditet, kan bl. a. finansinstitusjonenes evne til å yte kreditter øke, noe som i gitte situasjoner kan stimulere den private investeringsaktivitet. Omvendt vil en tilstrekkelig kraftig likviditetsinndragning kunne svekke finansinstitusjonenes utlånsevne så sterkt at det kan falle vanskelig for publikum å reise kreditter for gjennomføring av påtenkte investeringsprosjekter. Endelig vil en ved å utnytte den direkte budsjettvirkning kunne justere sesongmessige og næringsmessige skjevheter i konjunkturforløpet.

Koordineringen og bruken av finanspolitiske virkemidler som ledd i en konjunkturpolitikk støter imidlertid på en rekke problemer. Slik budsjettbehandlingen er lagt opp her i landet, faller det vanskelig ved raske konjunkturanslag å tilpasse budsjettene til de nye situasjoner. På kort sikt blir det derfor fortrinnsvis etterspørselsvirkningen som må utnyttes, f. eks. ved å forskyve igangsettingstidspunktet for offentlige bygge- og anleggsarbeider eller ved særlige sysselsettingstiltak. En annen svakhet er at såvel inntekts- som utgiftssiden av de offentlige budsjetter er sterkt bundet i faste poster som myndighetene på kort sikt har lite herredømme over. Ved koordineringen av de forskjellige virkninger, oppstår det ofte konflikter mellom motstridende interesser som ikke alltid kan avgjøres ut fra konjunkturpolitiske synspunkter. Som eksempel kan nevnes spørsmålet om å heve trygdestønadene i en periode med økonomiske presstendenser. I slike saker blir ofte de direkte budsjettvirkninger tillagt avgjørende vekt. En annen svakhet er at myndighetene som følge av mangelfull aktuell statistikk ikke alltid har tilstrekkelig oversikt over de samlede offentlige disposisjoner og deres virkninger.

Den offentlige forvaltnings regnskaper og de direkte budsjettvirkninger.¹⁾

Den økonomiske situasjon ved inngangen til 1962 var preget av meget høy aktivitet med tydelige presstendenser både i priser, lønninger og i utenriksøkonomien. Myndighetenes opp-

¹ De tallmessige opplysninger for 1962 er basert på anslag og beregninger. Det må derfor regnes med en relativt høy grad av usikkerhet.

Tabell 97. Den offentlige forvaltnings utgifter og inntekter etter art. Mill. kr.

	I alt			Stats- og trygdeforvaltningen ¹						Kommuneforvaltningen		
				I alt			Av dette statens bevilgningsregnskap					
	1960	1961*	1962*	1960	1961*	1962*	1960	1961*	1962*	1960	1961	1962*
A. Inntektsoverføringer fra publikum	10 366	11 468	12 691	7 670	8 458	9 405	5 738	6 297	6 906	2 696	3 010	3 286
I. Skatter	8 364	9 209	10 086	5 691	6 223	6 819	5 437	5 965	6 533	2 673	2 986	3 267
a. Direkte skatter	4 059	4 458	4 990	2 145 ²	2 155 ²	2 181 ²	1 371	1 463	1 692	2 600	2 899	3 177
1. Ordinær skatt på formue og inntekt	3 934	4 314	4 848	1 365	1 456	1 702	1 299	1 365	1 586	2 569	2 858	3 146
2. Andre direkte skatter	125	144	142	94	103	111	72	98	106	31	41	31
b. Indirekte skatter	4 305	4 751	5 096	4 232	4 664	5 006	4 066	4 502	4 841	73	87	90
II. Trygdepremier	1 569	1 802	2 111	1 569	1 802	2 111	—	—	—	—	—	—
III. Renter og utbytte	433	457	494	410	433	475	301	332	373	23	24	19
B. Inntektsoverføringer til publikum	4 423	4 787	5 341	3 872	4 291	4 798	1 642	1 761	1 853	551	496	543
I. Subsidier	1 377	1 533	1 466	1 310	1 459	1 394	1 033	1 162	1 177	67	74	72
II. Trygdeytelser	2 164	2 361	2 875	1 944	2 206	2 701	—	—	—	220	155	174
III. Andre stønader til private konsumenter	336	367	391	123	135	146	112	117	127	213	232	245
IV. Renter	363	391	422	333	353	381	332	346	375	30	38	41
V. Underskott på offentlige foretak, netto	150	97	137	129	100	126	135	104	130	21	- 3	11
VI. Stønader til utlandet, netto	33	38	50	33	38	50	30	32	44	—	—	—
C. Interne overføringer til (overføringer fra —)	—	—	—	- 287	- 254	- 288	- 780	- 1 004	- 1 141	287	254	288
I. Trygdeforvaltningen fra staten og kommunene ..	—	—	—	212	257	295	- 311	- 360	- 384	- 212	- 257	- 295
II. Kommunekassene fra staten	—	—	—	- 499	- 511	- 583	- 473	- 518	- 592	499	511	583
III. Andre regnskaper fra statens bevilgningsregnskap	—	—	—	—	—	—	4	- 126	- 165	—	—	—
D. Disponibel inntekt (A — B + C)	5 943	6 681	7 350	3 511	3 913	4 319	3 316	3 532	3 912	2 432	2 768	3 031
E. Kjøp av varer og tjenester, netto	5 016	5 345	6 118	2 537	2 654	3 127	2 417	2 560	3 025	2 479	2 691	2 991
I. Bruttoinvesteringer i konsumkapital	1 635	1 715	1 901	589	614	700	557	596	686	1 046	1 101	1 201
II. Annet kjøp av varer og tjenester	3 381	3 630	4 217	1 948	2 040	2 427	1 860	1 964	2 339	1 433	1 590	1 790
a. Sivile konsumformål	2 322	2 488	2 916	894	903	1 131	806	827	1 043	1 428	1 585	1 785
b. Forsvarsformål	1 059	1 142	1 301	1 054	1 137	1 296	1 054	1 137	1 296	5	5	5
F. Netto fordringsøking (nedgang —) (D — E)	927	1 336	1 232	974	1 259	1 192	899	972	887	- 47	77	40
G. Netto investering i konsumkapital	997	1 057	1 160	347	363	413	315	345	399	650	694	747
H. Sparing (F + G)	1 924	2 393	2 392	1 321	1 622	1 605	1 214	1 317	1 286	603	771	787

¹ Omfatter foruten statens bevilgningsregnskap og de sosiale trygder også forskotts- og depositakontiene, de offentlige fond (inkl. Prisdirektoratets fond) og skatteoppkrevere. ² Omfatter også innbetalinger til skatteoppkrevere og arbeidsgivere som enda ikke er overført til statens bevilgningsregnskap og kommuneregnskapene. Beløpene er 66 mill. kr. for 1960, 91 mill. kr. for 1961 og 116 mill. kr. for 1962.

gave måtte derfor være å legge opp en politikk som virket mindre etterspørselsstimulerende enn i foregående år. Dette satte sitt preg også på finanspolitikken.

S t a t e n s   b e v i l g n i n g s r e g n s k a p .
Forslaget til statsbudsjett for 1962 (Den gule bok) tok sikte på å gi en noe større inntektsinndragning og derved virke mindre etterspørselsstimulerende enn det vedtatte budsjett for 1961. Avgiftene på bensin og alkohol ble i denne forbindelse foreslått forhøyet. Ellers ble det regnet med en relativt sterk stigning i inntektene av andre indirekte skatter og av de direkte skatter som følge av økt omsetning og stigende priser og lønninger. Da en rekke av de områder som dekkes av statsbudsjettet er inne i en sterk ekspansjonsperiode, ble det på den annen side regnet med økte utgifter blant annet til undervisning, veibygging og helsestell. For at likviditeten i de private finansinstitusjonene ikke skulle stige som følge av blant annet statsbankenes utlån, ble det som vanlig forutsatt opp tatt statslån for et passende beløp.

Bevilgningsregnskapets samlede utgifter, oppfattet som i tabell 97, er for 1962 anslått til 6 019 mill. kr. Beløpet omfatter ikke investeringer i statens forretningsdrift og heller ikke utbetalinger i forbindelse med utlån, aksjekjøp eller gjeldsavgdrag. Tallet for totalutgifter avviker derfor fra tilsvarende tall i de offentlige regnskaper. I tabell 97 er det gitt en nærmere oversikt over endel viktigere regnskapsposter for bl. a. statens bevilgningsregnskap. Vel halvparten av utgiftene (3 025 mill. kr.) gikk med til å dekke statens nettokjøp av varer og tjenester. Av dette beløp gikk 686 mill. kr. til investeringer i veianlegg, administrasjonsbygninger og andre former for offentlig konsumkapital, mens resten, 2 339 mill. kr., gikk til dekning av administrasjonsutgifter, utgifter til forsvaret og andre utgifter ved den offentlige virksomhet. Som overføringer til publikum ble det betalt ut 1 853 mill. kr. Den viktigste post her var subsidiene til næringslivet, som utgjorde 1 177 mill. kr. Andre viktige overføringer var renteutgiftene på statsgjelden og underskottet på statens forretningsdrift. Endelig ble det overført 1 141 mill. kr. netto til andre offentlige regnskaper, blant annet 592 mill. kr. til kommuneforvaltningen og 384 mill. kr. til trygdeforvaltningen.

I forhold til året før viste utgiftene i 1962 en samlet stigning på 694 mill. kr. Dels på grunn av lønnsstigningen, men også som følge av økt virksomhet steg nettoutgiftene til kjøp av varer og tjenester med 465 mill. kr. Interne overføringer til andre deler av den offentlige forvaltning økte med 137 mill. kr. Stigningen hadde sammenheng med blant annet oppjusteringen av trygdeytelsene og kommunenes

utbygging av skolevesenet. Overføringene til publikum steg med 92 mill. kr. Stigningen var særlig sterk for renteoverføringene og underskottet på forretningsdriften.

Bevilgningsregnskapets inntekter i form av skatter, avgifter og renteinntekter er anslått til 6 906 mill. kr. En betydelig del av beløpet, 4 841 mill. kr., var indirekte skatter; av dette utgjorde den alminnelige omsetningsavgift 2 470 mill. kr. De direkte skatter er anslått til 1 692 mill. kr. Av dette utgjorde de ordinære skatter på formue og inntekter 1 586 mill. kr.

Inntektene steg i 1962 med 609 mill. kr. Av denne inntektsøkning falt 339 mill. kr. på de indirekte skatter og 221 mill. kr. på de direkte skatter. Stigningen i de direkte skatter skyldtes økte formuer og inntekter, mens veksten i de indirekte skatter til dels hadde sammenheng med økte avgiftssatser.

Bevilgningsregnskapets inntekter oversteg i 1962 utgiftene med 887 mill. kr., 85 mill. kr. mindre enn i 1961. Av dette overskott ble 603 mill. kr. brukt til å øke statens faste kapital i statens forretningsdrift. Beløpet svarer stort sett til nettoinvesteringene i disse bedrifter. For dessuten å kunne tilføre statsbankene 645 mill. kr. i nye lån måtte 361 mill. kr. dekkes ved låneopptak eller ved bruk av kontantbeholdningen.

T r y g d e f o r v a l t n i n g e n s   r e g n s k a p e r . Det ble med virkning for 1962 gjennomført visse endringer i ytelsene for enkelte trygdeordninger og tilsvarende justeringer i premier og tilskott. Fra 9. april ble syketrygdens satser for kurpenger til sykehusene og dessuten enkelte andre ytelser økt. Dessuten ble pensjonene for alderstrygden og uføretrygden justert opp fra omtrent samme tid. For å dekke merutgiftene ved disse endringer ble visse premie- og tilskottssatser økt. I denne forbindelse ble det relative forhold mellom satsene for de ulike tilskyttergrupper noe endret. For syketrygden og forsørgertrygden for barn ble således arbeidsgiverens tilskott økt fra 60 til 75 prosent og for alders- og uføretrygden fra 75 til 100 prosent av medlemspremien.

Trygdeforvaltningens samlede utgifter er for 1962 beregnet til 2 783 mill. kr. (se tabell 97 og 98). Av utgiftene var 83 mill. kr. administrasjonsutgifter og resten stønader. Hovedtyngden i stønadsbetalingene er knyttet til syketrygden, der stønadene utgjorde 854 mill. kr., alderstrygden med 852 mill. kr. i stønader og uføretrygd med 321 mill. kr. i stønader. I 1962 ble stønadsbetalingene økt med 494 mill. kr. En vesentlig del av beløpet falt på de tre nevnte trygdeordninger.

Utgiftene ble dekket dels ved medlemspremie på 1 223 mill. kr., dels ved tilskott fra arbeidsgiverne på 888 mill. kr. og dels ved tilskott fra

Tabell 98. Anslag over trygdeforvaltningens inntekter og utgifter 1962. Mill. kr.

	Inntekter						Utgifter		
	Medlemspremie	Premietilskott			Andre inntekter	Inntekter i alt	Administrasjonsutgift.	Stønadsutgifter	Utgifter i alt
		Arbeidsgivere	Kommunene	Staten					
Syketrygd	471	239	118	94	6	928	34	854	888
Tilleggstrygd for sykepenges...	11	20	—	—	—	31	2	26	28
Yrkesskadetrygd	3	112	—	5	—	120	9	115	124
Arbeidsløshetsstrygder	35	35	18	—	15	103	9	74	83
Barnetrygd	—	—	23	160	—	183	1	182	183
Forsørgertrygd for barn	12	6	3	2	—	23	1	23	24
Uføretrygd (inkl. attføring)	151	113	36	26	—	326	8	321	329
Alderstrygd	396	298	94	71	3	862	16	852	868
Pensjonstrygd for skogsarbeidere	3	5	—	—	—	8	1	10	11
Pensjonstrygd for fiskere	5	—	—	—	4	9	—	5	5
Pensjonstrygd for sjømenn	29	32	—	—	16	77	2	73	75
Pensjonstrygd for statens arbeidere	25	6	—	12	—	43	—	43	43
Krigspensjonering	14	10	3	14	—	41	—	40	40
Jernbanens pensjonskasse	68	12	—	—	2	82	—	82	82
I alt	1 223	888	295	384	46	2 836	83	2 700	2 783

staten og kommunene på henholdsvis 384 og 295 mill. kr. Etter den justering i premie- og tilskottsordningen som fant sted i 1962, økte arbeidsgivernes andel med 225 mill. kr., de trygdedes andel med 84 mill. kr. og de offentlige tilskott med i alt 52 mill. kr. I tabell 98 er det gitt en nærmere oversikt over utgifter og inntekter for de enkelte trygdeordninger i 1962.

Kommuneforvaltningens regnskaper. Kommuneforvaltningens samlede utgifter er for 1962 beregnet til 3 534 mill. kr. (se tabell 97). Utgiftene omfatter ikke investeringer i kommunenes forretningsdrift og heller ikke utbetalinger ved utlån eller avdrag på kommunegjelden. Den overveiende del av utgiftene, 2 991 mill. kr., gikk til nettokjøp av varer og tjenester. Investeringene i kommunenes konsumkapital utgjorde 1 201 mill. kr., og det løpende forbruk i forbindelse med administrasjon, skolevesen etc. i alt 1 790 mill. kr. Til publikum ble det overført 543 mill. kr. En vesentlig del av dette beløp var trygdeytelser, andre stønader til private forbrukere og under-skott på forretningsdriften.

Alt i alt økte de samlede kommuneutgifter med 347 mill. kr. i 1962. Hele stigningen falt på kommunenes bruk av varer og tjenester. Det var særlig utgiftene til skolevesen, administrasjon og veiutbygging som økte, noe som dels skyldtes lønnsstigning og dels reell øking i virksomheten.

Kommuneforvaltningens inntekter er anslått til 3 574 mill. kr. for 1962. En vesentlig del av beløpet, 3 177 mill. kr., var direkte skatter. Ellers fikk kommunene overført 288 mill. kr. netto fra andre regnskaper innen den offentlige forvaltning. Overføringene fra Statens bevilgningsregnskap utgjorde således 583 mill. kr., mens kommuneforvaltningen på den annen side måtte overføre 295 mill. kr. til trygdeforvaltningen. I 1962 viste inntektene en stigning på 310 mill. kr. sammenliknet med 1961. Av dette falt 278 mill. kr. på de direkte skatter.

Inntektsoverskottet på kommuneforvaltningens regnskaper ble etter dette 40 mill. kr., mot et inntektsoverskott på 77 mill. kr. i 1961. Overskottet er på langt nær tilstrekkelig til å dekke kapitalinnskottene i forretningsdriften, som svarer til den del av disse bedrifters investeringer som finansieres over kommuneforvaltningens budsjetter eller ved egenkapital.

Kjøp av varer og tjenester og etterspørselsvirkningen.

Den offentlige forvaltnings investeringer i offentlig konsumkapital er for 1962 beregnet til 1 901 mill. kr. (se tabell 97). Posten omfatter offentlig bygge- og anleggsvirksomhet, reparasjoner og vedlikehold av bygninger og anlegg og kjøp av maskiner og utstyr. Ut fra konjunkturpolitiske synspunkter har investeringene

Tabell 99. Den offentlige forvaltnings nettokjøp av varer og tjenester etter formål. Mill. kr.

	I alt			Stats- og trygdeforvaltningen			Kommuneforvaltningen		
	1960	1961*	1962*	1960	1961*	1962*	1960	1961*	1962*
Administrasjon	661	700	808	294	303	374	367	397	434
Forsvar	1 059	1 142	1 301	1 054	1 137	1 296	5	5	5
Rettspleie, politi	183	189	217	180	186	214	3	3	3
Kirker og religiøse formål	76	81	90	30	34	40	46	47	50
Undervisning og forskning	1 234	1 378	1 565	221	251	336	1 013	1 127	1 229
Helsevern	311	318	381	90	90	114	221	228	267
Sosiale formål	235	225	248	108	95	105	127	130	143
Veier	747	820	924	380	408	473	367	412	451
Andre off. arbeider	308	310	346	88	70	85	220	240	261
Uspesifisert	202	182	238	92	80	90	110	102	148
I alt	5 016	5 345	6 118	2 537	2 654	3 127	2 479	2 691	2 991
I prosent av bruttonasjonalproduktet	13,9	13,7	14,6	7,0	6,8	7,5	6,9	6,9	7,1

spesiell interesse, da de kan endres relativt raskt og tilpasses den aktuelle konjunktursituasjon. Stigningen i investeringene i 1962 var på 186 mill. kr. For ikke å øke presset på arbeidsmarkedet i vår- og sommermånedene, ble blant annet en del av den statlige byggevirksomhet forskjøvet fra første til annet halvår.

Det samlede bruk av varer og tjenester utenom investeringene utgjorde 4 217 mill. kr. Beløpet bestod for en betydelig del av lønninger for offentlige tjenestemenn og funksjonærer. Dessuten omfatter beløpet alle utgifter til forsvaret. Denne gruppe utgifter er nøye knyttet til utøvelsen av den offentlige virksomhet og er således lite egnet som konjunkturpolitisk virkemiddel på kort sikt.

I tabell 99 er gitt en oversikt over den offentlige forvaltnings bruk av varer og tjenester fordelt etter formål. Vel en fjerdepart av det samlede offentlige forbruk i 1962 (1 565 mill. kr.) gikk til undervisning og forskning. Stigningen på 187 mill. kr. fra 1961 hang for en del sammen med den utbygging som nå foregår innen dette område av den offentlige virksomhet. Til forsvarsformål gikk det vel en femtepart av det offentlige forbruk (1 301 mill. kr.). Utgiftsstigningen i 1962 utgjorde 159 mill. kr. Utgiftene til veiformål utgjorde 924 mill. kr., eller vel 15 prosent av totalutgiftene. Stigningen i dette beløp på 104 mill. kr. i 1962 skyldtes for en del økt virksomhet. De samlede administrasjonsutgifter utgjorde 808 mill. kr. Stigningen var her 108 mill. kr.

Alt i alt er den offentlige forvaltnings utgifter til varer og tjenester i 1962 beregnet til

6 118 mill. kr., dvs. en stigning på 700 mill. kr. fra 1961. Sett i forhold til bruttonasjonalproduktet utgjorde disse utgifter 14,7 prosent i 1962 mot 13,7 prosent året før. Stigningen var særlig utpreget for statens bevilgningsregnskap.

Inntektsoverføringene og inntektsvirkningene.

De samlede inntektsoverføringer i 1962 fra publikum til den offentlige forvaltning er anslått til 12 691 mill. kr. (se tabell 97). Beløpet var 1 223 mill. kr. større enn i foregående år.

De indirekte skatter innbrakte 5 096 mill. kr. Disse skatter kalkuleres inn i vareprisene og virker derved til å redusere publikums realinntekter. I tabell 100 er gitt en oversikt over de viktigste skatter av denne type. Den alminnelige omsetningsavgift på 10 prosent på siste ledd i omsetningen har en generell etterspørselsreduserende virkning som gjelder alle varer og en rekke tjenester. Avgiften økte i 1962 med 206 mill. kr. til 2 470 mill. kr. De andre avgifter på omsetning og produksjon virker ikke bare reduserende på publikums realinntekter totalt sett, men har i tillegg en mer spesiell prisvirkning som kan forskyve etterspørselens retning. Dette gjelder blant annet avgiftene på alkohol, tobakk, sjokolade, motorkjøretøyer, bensin og tollavgiftene som tilsammen økte med 118 mill. kr. til 2 135 mill. kr. En del av denne stigning skyldtes økte avgiftsatser, men den vesentlige årsaken til de økte inntekter må tilskrives høyere priser og større omsetning. De direkte skatter steg i 1962 med 532 mill. kr.

Tabell 100. *Innbetalte indirekte skatter. Mill. kr.*

	1960	1961	1962*
Tollavgifter	459	489	480
Alminnelig omsetningsavgift	2 041	2 264	2 470
Avgifter på alkohol....	477	517	560
Avgifter på tobakk....	283	325	330
Avgifter på sjokolade m. v.	90	89	100
Avgifter på bensin og motorkjøretøyer ¹	506	597	665
Andre indirekte skatter	449	470	491
Indirekte skatter i alt..	4 305	4 751	5 096

¹ Omfatter ikke årsavgift på personbiler og motorsykler da denne avgiften er regnet som en direkte skatt.

til 4 990 mill. kr. Disse skatter virker reduserende på etterspørselen ved at skattyternes nominelle inntekter reduseres. I tabell 101 er gitt en nærmere oversikt over disse skatter. Forskottstrukket skatt på lønsmottakere som økte med 425 mill. kr. eller 15 prosent i 1962, utgjorde i alt 3 265 mill. kr. Stigningen hadde sammenheng med såvel lønnsøkningen som tilveksten i sysselsetting. For de selvstendig næringsdrivende økte skattene med 103 mill. kr. eller nær 13 prosent. De forskottsbetalte skatter for denne gruppe utgjorde i alt 906 mill. kr. Aksjeselskapene betalte 652 mill. kr. i

Tabell 101. *Innbetalte direkte skatter. Mill. kr.*

	1960	1961	1962*
Forskottstrekk ¹	2 548	2 840	3 265
Forskottsskatt	768	803	906
Etterskottsskatt	654	665	652
Restskatt	243	254	270
Tilbakebetalinger	— 348	— 352	— 368
Andre direkte skatter..	194	248	265
Direkte skatter i alt ...	4 059	4 458	4 990

¹ Omfatter også øking i arbeidsgivernes beholdninger av forskottstrukket skatt. Beløpene utgjorde for 1960 — 39 mill. kr., for 1961 55 mill. kr. og for 1962 45 mill. kr.

skatt. Beløpet var noe lavere enn skattebetalingene året før. Da skattesatsene ikke ble endret i 1962, gjenspeiler bevegelsen i disse tallene den sterke inntektsstigningen som lønns-takerne har hatt, samtidig som aksjeselskapenes inntekter har stagnert.

De samlede trygdeutgifter for publikum steg i 1962 med 309 mill. kr. til 2 111 mill. kr. Medlemspremien som utgjorde 1 223 mill. kr., viste en stigning fra året før på 79 mill. kr. eller 7,3 prosent. For premietilskottet fra arbeidsgiverne, som var 888 mill. kr., var stigningen 231 mill. kr. eller 34 prosent.

Overføringene fra den offentlige forvaltning og tilbake til publikum utgjorde i alt 5 341 mill. kr. i 1962, dvs. en stigning på 554 mill. kr. fra forrige år. Som subsidier til næringslivet ble det betalt ut i alt 1 466 mill. kr. Trygdeytelser og andre direkte stønader til private forbrukere økte med 534 mill. kr. til 3 266 mill. kr. Endelig inngår i denne gruppen overføringer til de offentlige bedrifter til dekking av driftsunderskottet. Disse overføringer, som har omtrent samme virkninger som subsidier til private bedrifter, var i 1962 137 mill. kr.

Alt i alt førte overføringene til og fra den offentlige forvaltning i 1962 til at publikums disponible inntekter ble redusert med 7 350 mill. kr. Denne inntektsinndragning var 669 mill. kr. større enn i 1961. I forhold til bruttonasjonalproduktet utgjorde inntektsinndragningen 17,5 prosent mot 17,1 prosent i 1961. Dette viser at publikums prosentandel av den disponible inntekt var noe mindre i 1962 enn året før. Totalt sett virket derfor skatte- og stønadspolitikken i noen grad til å nøytralisere virkningene av den øking i det offentliges utgifter til varer og tjenester som er påvist tidligere.

Når det gjelder finanspolitikken virkninger på inntektsfordelingen, er sammenhengene så kompliserte og statistikken så mangelfull at det ikke er mulig å gi noen sikker vurdering. Følgende synspunkter kan imidlertid gjøres gjeldende: En øking i overføringene fra publikum vil, slik skatte- og avgiftssystemet er bygd opp, ramme de større inntekter sterkest. På den annen side vil en øking i overføringene til publikum i særlig grad komme de lavere inntektsklasser til gode. Fra 1961 til 1962 økte inntekts-overføringene fra publikum regnet i prosent av bruttonasjonalproduktet fra 29,4 til 30,3, mens inntektsoverføringene til publikum bare steg fra 12,3 til 12,8 prosent av bruttonasjonalproduktet. Disse tall skulle tyde på at inntekts-overføringene i 1962 virket til å gjøre inntektsfordelingen jammere enn året før, et forhold som også må tas i betraktning når finanspolitikken virkninger for den private konsumetterspørsel skal vurderes.

Netto fordringsøkningen og likviditetsvirkningen.

Den offentlige forvaltnings netto fordringer overfor publikum økte i 1962 etter foreløpige oppgaver med 1 232 mill. kr., dvs. noe svakere enn i 1961. I tabell 102 er det gitt en oversikt over netto fordringsøkningen og den offentlige forvaltnings finanstransaksjoner. Tallene for siste år er svært usikre, men kan tjene som illustrasjon. Netto fordringsøkningen oppstår ved et overskott av inntekter over utgifter og vil i alminnelighet representere en tilsvarende inndragning av likviditet fra publikum. Likviditetsvirkningen av utgifts-inntektsregnskapet kan imidlertid suppleres ved offentlige finansielle transaksjoner som yting av lån, kjøp av aksjer og låneopptak. Når publikums likvide beholdninger ikke sank med det inndratte beløp, skyldtes det at midlene av den offentlige for-

valtning ble plassert i andre fordringstyper og derved gikk tilbake til publikum. Som kapitalinnskott i de offentlige bedrifter ble det således plassert 703 mill. kr. Disse midler ble i sin helhet brukt til realinvesteringer. Videre ble det ytt direkte utlån på 855 mill. kr. En betydelig del av beløpet (645 mill. kr.) gikk til statsbankene. På den annen side tok staten og kommunene opp nye ihendehaverobligasjonslån og andre lån på i alt 505 mill. kr. netto. Disse lån ble tatt opp dels for å styrke kontantbeholdningen og, når det gjelder staten, også for å supplere likviditetsvirkningen av de andre offentlige transaksjoner. En mer systematisk oversikt over likviditetsvirkningene er gitt i avsnittet om pengemessige forhold. På grunn av praktisk-statistiske forhold er sektorinndelingen der en annen, slik at tallene ikke er sammenliknbare.

Tabell 102. *Den offentlige forvaltnings netto fordringsøking. Mill. kr.*

	I alt			Stats- og trygdeforvaltningen			Kommuneforvaltningen		
	1960	1961*	1962*	1960	1961*	1962*	1960	1961*	1962*
Netto fordringsøking (nedgang —).....	927	1 336	1 232	974	1 259	1 192	- 47	77	40
Øking i fordringer (nedgang —)	1 366	1 436	1 558	1 175	1 295	1 403	191	141	155
Utlån	742	830	855	671	780	800	71	50	55
Kapitalinnskott	624	606	703	504	515	603	120	91	100
Nedgang i gjeld (øking —)	- 250	- 380	- 505	- 56	- 188	- 295	- 194	- 192	- 210
Statskassevekselgjeld	27	9	- 20	27	9	- 20	-	-	-
Ihendehaverobligasjonslån	- 248	- 262	- 185	- 185	- 150	- 75	- 63	- 112	- 110
Andre lån	- 29	- 127	- 300	102	- 47	- 200	- 131	- 80	- 100
Annen netto fordringsøking	- 189	280	179	- 145	152	84	- 44	128	95

Sammenfatning.

Som vist i det foregående har finanspolitikken i 1962 på enkelte områder virket til å redusere etterspørselen, mens den på andre områder har virket etterspørselsstimulerende. Et samlet uttrykk for virkningene kan en bare få ved å vurdere inntektsvirkningen og etterspørselsvirkningen under ett. En grov indikator på denne totalvirkning har en i netto fordringsøkningen for den offentlige forvaltning, som gir uttrykk for netto inntektsinndragningen fra publikum fratrukket publikums inntekter ved den offentlige forvaltnings kjøp av varer og tjenester. Disse tall kan ikke gi noe mål for om finanspolitikken alt i alt virker til å stimulere eller dempe etterspørselen. Derimot vil utviklingen i tallene kunne gi uttrykk for om finans-

politikken ett år har virket mer ekspansivt eller kontraktivt enn tidligere.

I tabell 103 er det gitt en del hovedtall for årene 1958 til 1962 i prosent av bruttonasjonalproduktet. Tallene tyder på at finanspolitikken i alle år fra 1959 virket mer etterspørselsstimulerende enn den gjorde i 1958. Netto fordringsøkningen eller inntektsoverskottet for den offentlige forvaltning sett under ett regnet i prosent av bruttonasjonalproduktet sank således fra 4 i 1958 til 2,9 i 1959 og videre til 2,6 prosent i 1960. For 1961 steg inntektsoverskottet igjen til 3,4 prosent, mens det for 1962 på nytt falt til 2,9 prosent. Tallet for 1962 er imidlertid foreløpig og nokså usikkert. Som tallene står, tyder de på at finanspolitikken i 1962 virket noe mer etterspørselsstimulerende enn året før. De viser at publikums disponible inntekter i 1962

ble noe sterkere redusert enn i foregående år, men at dette ble mer enn oppveid av en forholdsvis sterk stigning i den offentlige forvaltningens egen etterspørsel etter varer og tjenester.

Tabellen viser også at denne utvikling fra 1961 til 1962 i det store og hele kan føres tilbake på stats- og trygdeforvaltningen.

Tabell 103. Hovedposter fra den offentlige forvaltning i prosent av bruttonasjonalproduktet.

	Offentlig forvaltning i alt					Av dette stats- og trygdeforvaltningen				
	1958	1959	1960	1961	1962	1958	1959	1960	1961	1962
A. Inntektsoverføringer fra publikum	29,6	29,6	28,7	29,4	30,3	21,7	21,9	21,2	21,7	22,4
B. Inntektsoverføringer til publikum	12,1	12,6	12,2	12,3	12,8	8,4	10,5	10,7	11,0	11,4
C. Netto overføringer til kommuner	—	—	—	—	—	2,1	0,9	0,8	0,7	0,7
D. Disponibel inntekt (A—B—C) . . .	17,5	17,0	16,5	17,1	17,5	11,2	10,5	9,7	10,0	10,3
E. Kjøp av varer og tjenester, netto	13,5	14,1	13,9	13,7	14,6	7,2	7,5	7,0	6,8	7,5
F. Netto fordringsøking (= inntektsoverskott) (D — E) . .	4,0	2,9	2,6	3,4	2,9	4,0	3,0	2,7	3,2	2,8
1. Kapitalinnskott i off. bedrifter	1,6	1,5	1,7	1,6	1,7	1,3	1,3	1,4	1,3	1,4
2. Annet	2,4	1,4	0,9	1,8	1,2	2,7	1,7	1,3	1,9	1,4

Pengemessige forhold.

Penge- og kredittpolitikken.

Penge- og kredittpolitikken har i de senere år hatt to hovedoppgaver: På den ene side har den tatt sikte på å begrense finansinstitusjonenes utlånsvirksomhet og på den annen side å gjøre det mulig for statskassen å reise tilstrekkelige lånebeløp på en pengepolitisk tilfredsstillende måte.

Myndighetenes motiv for å begrense tilgangen av lånemidler til næringslivet har vært å legge en demper på investeringsaktiviteten. Bakgrunnen er ønsket om å redusere etterspørselen etter varer og tjenester for på den måten å lette presset på priser og lønninger og på utenriksøkonomien.

Statskassens lånebehov har sammenheng med finansieringen av statsbankene og avdragsbetalinger på statsgjelden, og låneopptakene har vært like mye pengepolitisk som finanspolitisk begrunnet. Ved å trekke inn igjen de midler som går ut i form av utlån fra statsbankene og som avdrag på statsgjelden, hindrer en at disse betalinger øker forretnings- og sparebankenes utlånsevne som følge av økt likviditet. Slik obligasjonsmarkedet virker hos oss, er det i alminnelighet en forutsetning for større obligasjonsemisjoner at finansinstitusjonene medvirker som kjøpere. Da myndighetene ikke har vært villige til å konkurrere om disse institusjoners plasseringer ved hjelp av renten, har det vært nødvendig å gå andre veier for å sikre statskassen de tilstrekkelige lånebeløp.

Ved inngangen av 1962 syntes de økonomiske presstendenser å være like store som

året før. Driftsunderskottet på utenriksregnskapet, som økte fra 896 mill. kr. i 1960 til 1 500 mill. kr. i 1961, var for 1962 anslått til rundt 1 000 mill. kr. Prisnivået var stigende. Målt ved konsumprisindeksen utgjorde oppgangen i 1961 rundt 5 prosent, og det ble ventet ytterligere stigning i 1962 som følge av jordbruksavtalen og de store tariffoppgjør året før. På denne bakgrunn ble opplegget for penge- og kredittpolitikken for 1962 omtrent det samme som for 1961.

Det sentrale penge- og kredittpolitiske virkemiddel som har vært nyttet i de senere år, er kredittavtalene med bankene og livsforsikringsselskapene. Avtalene inneholder dels bestemmelser som regulerer bankenes utlånsvirksomhet og dels retningslinjer for finansinstitusjonenes plasseringer i statsobligasjoner. Forhandlingene om avtalene foregår i Samarbeidsnemnda som er sammensatt av representanter for Norges Bank, Finansdepartementet, Bankinspeksjonen og bankenes og livsforsikringsselskapenes næringsorganisasjoner.

Kredittavtalen for 1962 ble gjort kjent for bankene og livsforsikringsselskapene i brev fra Norges bank av 15. desember 1961. For forretningsbankenes utlånsvirksomhet bestemte avtalen at de samlede utlån i norske kroner til andre enn banker ikke skulle overstige 6 800 mill. kr. ved årets utgang. Denne ramme gav plass til en nettoøking i utlånene på rundt 500 mill. kr. i løpet av 1962. Til sammenlikning kan nevnes at utlånene steg med 556 mill. kr. i 1960 og 492 mill. kr. i 1961. Det ble imidlertid forutsatt at den sesongmessige stigningen i første halvår skulle være mindre enn i 1961, og at utlånsstigningen i annet halvår skulle

følge samme sesongmønster som i 1958—1960. Dette tilleggskrav innebar at utlånsøkingen skulle fordeles jamnere over året enn tilfellet var i 1961. For utlån i utenlandsk valuta ble det forutsatt oppstilt en særavtale på et senere tidspunkt. Sparebankene skulle etter avtalen kunne øke sine utlån med inntil 8 prosent eller nær 450 mill. kr. i løpet av året. Til sammenlikning kan nevnes at utlånene i 1960 og 1961 økte med henholdsvis 422 og 369 mill. kr. For livsforsikringsselskapene ble det ikke satt noen direkte begrensning for utlånsvirksomheten.

I forbindelse med utlånsrestriksjonene ble bankene pålagt å foreta en kvalitativ vurdering av lånesøknadene. Prioritet skulle gis boligbyggelån, lån i forbindelse med utbyggings tiltak i distriktene og lån for finansiering av investeringer som tok sikte på å styrke norske bedrifters konkurransevne under de nye markedsforhold i Europa. Samtidig ble bankene bedt om å vise varsomhet ved bevilgning av avbetalingskreditter og personlige lån og dessuten lån til varehandel hvis lånet skulle tjene som grunnlag for kredittsalg til forbrukere.

Avtalen inneholdt ellers retningslinjer for finansinstitusjonenes plasseringer i stats- og statsgaranterte obligasjoner. Forretningsbankenes beholdninger av slike obligasjoner skulle etter avtalen ikke synke under 400 mill. kr. i 1962. Dette var for øvrig det krav avtalen for 1961 satte for disse beholdninger fra 1. november og ut året. Ved begynnelsen av 1962 utgjorde beholdningene 422 mill. kr. For sparebankene var det som hovedregel forutsatt at beholdningene av stats- og statsgaranterte obligasjoner i gjennomsnitt skulle øke med minst 25 prosent av innskottøkingen fra andre enn banker regnet før rentene ble tilskrevet kontiene ved årets slutt. I avtalen for 1961 — etter revisjonen i juli — var kravet 30 prosent av innskottøkingen. Det kan her nevnes at mens innskottene eksklusive renter steg med 248 mill. kr. i 1961, økte beholdningene av stats- og statsgaranterte obligasjoner med 27. mill. kr., eller nær 11 prosent av innskottøkingen. Livsforsikringsselskapene skulle etter avtalen for 1962 plassere for minst 100 mill. kr. i statsobligasjoner og øke sine beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner med minst samme beløp. Begge disse krav innebar en øking på 20 mill. kr. i forhold til forrige års avtale. Livsforsikringsselskapenes samlede kjøp av statsobligasjoner i 1961 utgjorde 88 mill. kr., mens beholdningene av stats- og statsgaranterte obligasjoner økte med 69 mill. kroner.

Endelig forutsatte avtalen at både bankene og livsforsikringsselskapene, som hittil, skulle medvirke ved emisjoner av ihendehaverobliga-

sjoner etter rentelovens § 3. Det ble imidlertid ikke fastsatt nærmere regler for slike kjøp.

Da forretningsbankenes utlån i utenlandsk valuta viste en meget sterk vekst utover våren 1962, ble det etter forhandlinger i Samarbeidsnemnda fastsatt nærmere regler for låneopptak i utlandet og for innenlandske utlån i utenlandsk valuta. Tilleggsavtalen ble gjort kjent for bankene i brev fra Norges Bank av 2. juni 1962. Avtalen bestemmer bl. a. at alle kreditter opptatt i utlandet og valutainnskott fra utenlandske banker i norske banker skal godkjennes av Norges Bank. Forretningsbankene kan bare bevilge utlån i utenlandsk valuta til norske kunder i forbindelse med finansiering av skipskontrakter ved norske eller utenlandske verksteder eller i andre tilfelle hvor utlånet ikke får direkte etterspørselsvirkning innenlands. Næringslivets kredittbehov for øvrig skal søkes dekket innen den ramme som er fastsatt i kredittavtalen for utlån i norske kroner. Norges Bank gav i pressemelding uttrykk for at den inntil videre ville praktisere disse retningslinjer slik at bankenes utlån i utenlandsk valuta ikke kom til å øke. Det kan nevnes at forretningsbankene fra årets begynnelse og til utgangen av mai hadde økt sine valutautlån med 145 mill. kr.

Kredittavtalen for 1962 var stort sett en prolongasjon av den avtale som gjaldt for siste halvpart av 1961. I den rammeavtale som i sin tid ble fastsatt for perioden 1960—1964, var det forutsatt at bankenes utlån skulle reguleres ved tilpasning av likviditeten i kredittsystemet. Statens låneopptak skulle være det viktigste virkemidlet for en slik tilpasning. Utviklingen i første halvår 1961 gav imidlertid den erfaring at likviditetsregulering ikke er et tilstrekkelig effektivt pengepolitisk virkemiddel slik forholdene er hos oss. Ved den tilstramning i kredittpolitikken som ble gjennomført i juni 1961, gikk en derfor til det skritt å tildele bankene faste kredittkvoter. Denne praksis ble også fulgt i kredittavtalen for 1962 ved at det ble satt «tak» over utlånene.

Statsbankenes innvilgningsbudsjetter som for 1960 og 1961 var på henholdsvis 875 og 911 mill. kr., ble for 1962 satt til 957 mill. kr. Av beløpet ble 5 prosent holdt tilbake for eventuelt å kunne disponeres i siste del av året hvis de økonomiske forhold gjorde det forsvarlig. Da myndighetene fant ikke å kunne frigi den sperrede del, ble det effektive innvilgningsbudsjett for 1962 på 913 mill. kr. I tillegg til dette kom Postsparebankens innvilgningsbudsjett på 19 mill. kr.

Obligasjonsmarkedet var også i 1962 regulert etter rentelovens § 3. Budsjettet for obligasjonsemisjoner utenom statslånene ble

satt til 800 mill. kr. Disse obligasjonsemisjoner utgjorde i 1961 i alt 655 mill. kr. Beløpet omfatter også kvotene for realkredittforeningenes og skipsfinansieringsinstituttens låneopptak som var på 329 mill. kr.

Betalingsstrømmene og likviditeten.

(Statsinstitusjonenes¹) virksomhet i de tre første kvartaler 1962 førte til en nettoinngang av likvider fra de andre sektorer på i alt 163 mill. kr. Dette beløp var 229 mill. kr. mindre enn i samme periode i 1961. Betalingsstrømmene til og fra statsinstitusjonene er nærmere beskrevet i tabell 104. I alminnelighet er det fire grupper betalingsstrømmer som virker sterkt inn på de andre sektorer likvide beholdninger, nemlig inngang før låne- og valutatransaksjoner som tilnærmet svarer til kontantoverskottet på statsinstitusjonenes samlede drifts- og realinvesteringsregnskaper, emisjoner av ihendehaverobligasjoner og avdrag på obligasjonslån, direkte utlån bl. a. fra de offentlige finansinstitusjoner og kjøp og salg av utenlandsk valuta. Inngang før låne- og valutatransaksjoner som stort sett

gir uttrykk for likviditetsvirkningen av statens finanspolitikk, sank fra 598 mill. kr. i de tre første kvartaler 1961 til 330 mill. kr. i samme periode 1962. Den svakere likviditetsreducerende virkning siste år hadde trolig sammenheng med endret sesongmønster for ut- og innbetalingene i forbindelse med overgang til kalenderårsregnskap fra og med 1961. Statskassens emisjoner av ihendehaverobligasjoner sank sterkt i forhold til 1961, men da statsforetakenes emisjoner økte tilsvarende, ble den samlede virkning i de to år om lag den samme. På den annen side var avdragene på statsinstitusjonenes obligasjonsgjeld mindre enn i 1961, slik at obligasjonstransaksjonene sett under ett likevel gav en noe større netto inngang av likvider enn året før. Denne stigningen ble imidlertid oppveid ved at nettoutlånene fra de offentlige finansinstitusjoner økte. I perioder med stort underskott på driftsregnskapet overfor utlandet vil valutasalget fra Norges Bank normalt ha en sterkt likviditetsreducerende effekt. Denne virkning gjorde seg sterkere gjeldende i 1962 enn året før, idet valutasalget i de tre første kvartaler av året økte med 84 mill. kr. i forhold til samme periode i 1961.

Tabell 104. Konsolidert oversikt over inngang og avgang av likvider for statsinstitusjonene.¹ Mill. kr.

	1961		1962
	1.—3. kvartal	1.—4. kvartal	1.—3. kvartal
A. Inngang av likvider i alt	1 155	965	907
I. Inngang før låne- og valutatransaksjoner	598	332	330
II. Salg av nyemitterte ihendehaverobligasjoner .	389	533	383
1. Staten.....	389	513	256
2. Statsforetak.....	—	20	127
III. Netto øking i kontolån m. v.....	109	99	51
1. Staten.....	64	99	19
2. Statsbanker	45	—	32
IV. Valutasalg.....	59	—	143
V. Annet.....	—	1	—
B. Avgang av likvider i alt	763	1 266	744
I. Betalte avdrag på obligasjonslån, oppkjøp ...	306	550	264
II. Netto øking i utlån	452	642	474
1. Norges Bank.....	45	31	34
2. Postsparebanken	14	18	35
3. Statsbanker	393	593	405
III. Valutakjøp	—	74	—
IV. Annet	5	—	6
C. Netto inngang av likvider i alt (A — B)			
I. Inngang av likvider i alt	392	—	163
II. Avgang av likvider i alt	—	301	—

¹ Statsinstitusjonene omfatter her statskassen, skatteoppkreverne, Norges Bank, postgiro, Postsparebanken, statsbankene og for en del transaksjoner også de offentlige fond og statsforetakene.

De private finansinstitusjoners¹⁾ virksomhet i de tre første kvartaler 1962 førte til en nettoavgang av likvider til andre sektorer på 632 mill. kr. Dette var en avgang på 91 mill. kr. mer enn i tilsvarende periode 1961. I tabell 105 er betalingsstrømmene til og fra de private finansinstitusjoner nærmere belyst. For disse institusjoner er det spesielt fire grupper betalingsstrømmer som virker inn på andre sektorer likvide beholdninger, nemlig direkte utlån, kjøp og salg av

ihendehaverobligasjoner og avdragsbetalinger på obligasjonsbeholdningene, nettoinnbetalinger i forbindelse med livsforsikring og bankenes kjøp og salg av valuta. En del av den økte tilgang av likvider til andre sektorer i 1962 skyldtes de direkte utlån i norske kroner som steg med 1 411 mill. kr. i de tre første kvartaler mot 1 387 mill. kr. i tilsvarende periode 1961. Transaksjonene i ihendehaverobligasjoner hadde også større likviditetsvirkning enn forrige år. Kjøp av

Tabell 105. Konsolidert oversikt over inngang og avgang av likvider og endring i likvide beholdninger for de private finansinstitusjoner.¹ Mill. kr.

	1961		1962
	1.—3. kvartal	1.—4. kvartal	1.—3. kvartal
A. Inngang av likvider i alt	1 278	1 189	1 104
I. Netto innbetaling til livsforsikring	300	472	322
II. Salg av nyemitterte ihendehaverobligasjoner ² ..	221	329	202
III. Mottatte avdrag på og netto salg av obligasjonsbeholdning	236	275	79
1. Forretnings- og sparebanker	236	275	57
2. Livsforsikringsselskaper	—	—	22
IV. Valutasalg	177	113	143
V. Annet	344	—	358
B. Avgang av likvider i alt	1 819	1 930	1 736
I. Kjøp av nyemitterte ihendehaverobligasjoner ..	300	425	248
1. Forretnings- og sparebanker	218	337	145
2. Livsforsikringsselskaper	82	88	103
II. Ee alte avdrag på ihendehaverobligasjonslån, oppkjøp ²	132	152	77
III. Netto øking i utlån i norske kroner	1 387	1 286	1 411
1. Forretnings- og sparebanker	1 034	776	1 031
2. Kredittforeninger o. l.	126	166	145
3. Livsforsikringsselskaper	227	344	235
IV. Annet	—	67	—
C. Netto avgang av likvider i alt (B — A)	541	741	632
Dekket ved: 1. Øking (nedgang —) i innskott fra publikum	109	697	233
2. Nedgang (øking —) i egne likvide beholdninger	432	44	399
a. Kassebeholdning	27	— 15	34
b. Innskott i Norges Bank	401	61	358
c. Innskott på postgiro	— 2	— 11	—
d. Statskasseveksler	6	9	7

¹ De private finansinstitusjoner omfatter her forretningsbankene, sparebankene, kredittforeningene o. l. og livsforsikringsselskapene. ² Kredittforeninger o. l.

nyemitterte ihendehaverobligasjoner sank riktignok fra 300 mill. kr. i de tre første kvartaler 1961 til 248 mill. kr. i tilsvarende periode 1962. På den annen side imidlertid avdragsbetalingene på obligasjonsbeholdningene og netto salg av obligasjoner fra 236 mill. kr. i 1961 til 79 mill. kr. i 1962. Nettoavgangen av likvider som følge av disse transaksjoner økte således med vel 100 mill. kr. sammenliknet med 1961. Inngangen av likvider ved nettoinnbetalinger i forbindelse med livsforsikring økte fra 300 mill. kr. i 1961 til 322 mill. kr. i 1962, mens forretningsbankenes netto valutasalgs gikk ned fra 177 mill. kr. til 143 mill. kr. Denne nedgang hadde trolig sammenheng med at bankene i større utstrekning enn tidligere måtte kjøpe valuta i Norges Bank for å dekke etterspørselen.

Nettoavgangen av likvider fra de private finansinstitusjoner ble dels dekket ved en økning i bankenes likvide forpliktelser i form av økte innskott på 233 mill. kr. og dels ved disponering av egne likvide beholdninger¹) på 399 mill. kr. Innskottsøkingen var større og nedgangen i likvide beholdninger noe mindre enn i 1961. En vesentlig del av nedgangen falt på bankene. I fig. 40 er de månedlige bevegelse i bankenes likvide beholdninger i 1961 og de tre første kvartaler 1962 beskrevet grafisk. Kurvene viser at beholdningene varierte mindre og at de fra mars og fram til september lå på et noe høyere nivå i 1962 enn året før. Bunnpunktet på kurvene ble for begge

år nådd i juni, og beholdningene utgjorde da 599 mill. kr. i 1962 mot 432 mill. kr. i 1961. Nedgangen falt for en vesentlig del på forretningsbankene, idet sparebankenes likvide beholdninger i alminnelighet holder seg mer konstante over året. Av en samlet nedgang i bankenes likvide beholdninger i de tre første kvartaler 1962 på 396 mill. kr. falt således 329 mill. kr. på forretningsbankene. Reduksjonen i forretningsbankenes likviditet har bl. a. ført til at denne bankgruppe i en lengre periode ikke plasserte likvide beholdninger i statskasseveksler.

Publikums²) likvide beholdninger økte i de tre første kvartaler 1962 med 469 mill. kr. Dette var 320 mill. kr. mer enn i samme periode 1961. Endringene i denne sektors likvide beholdninger er en direkte følge av transaksjonene dels med statsinstitusjonene og dels med de private finansinstitusjoner. En viser i denne forbindelse til tabell 106 som gir en nærmere beskrivelse av disse betalingsstrømmer. Tilgangen av likvider i 1962 var i det alt vesentlige knyttet til publikums låneopptak i de offentlige og private finansinstitusjoner. Nettotilgangen av slike lånemidler i de tre første kvartaler utgjorde i alt 1 849 mill. kr., mot 1 801 mill. kr. i samme periode året før. De viktigste betalingsstrømmer som førte til avgang av likvider, var nettoinnbetalingene til staten på 330 mill. kr., nettoinnbetaling til livsforsikringsselskapene på 322 mill. kr. og valutakjøpene på 286 mill. kr. Av disse poster

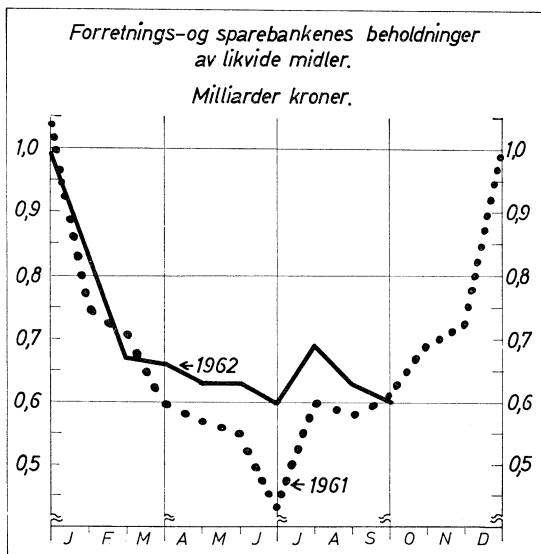

Fig. 40.

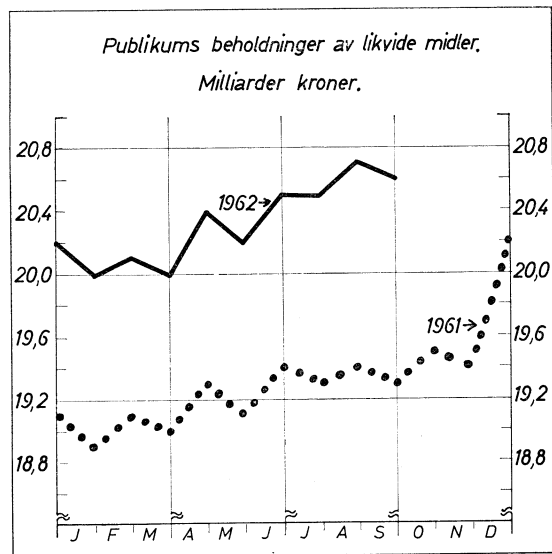

Fig. 41.

¹ Likvide beholdninger omfatter her sedler og skillemynt, statskasseveksler og innskott i innenlandske banker. ² Publikum omfatter her alt utenom statsinstitusjonene og de private finansinstitusjoner.

Tabell 106. *Konsolidert oversikt over inngang og avgang av likvider og endring i likvide beholdninger for publikum.*¹ Mill. kr.

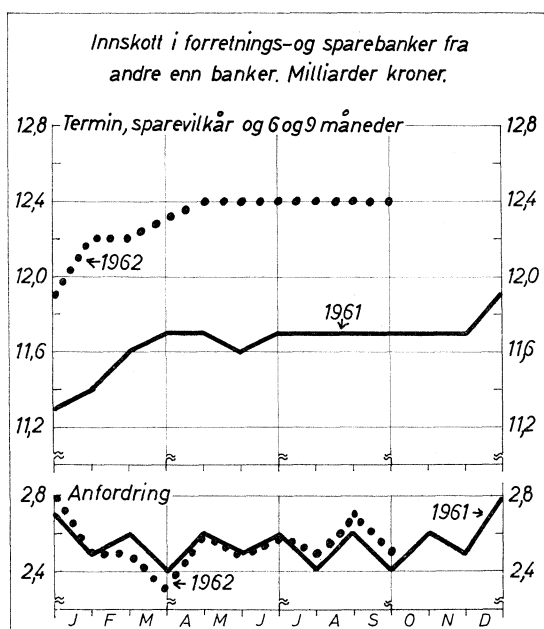
	1961		1962
	1.—3. kvartal	1.—4. kvartal	1.—3. kvartal
A. Inngang av likvider i alt	2 008	2 411	2 117
I. Mottatte avdrag på og netto salg av obligasjonsbeholdning	202	427	262
II. Netto øking i lån i norske kroner	1 801	1 917	1 849
1. Norges Bank	61	26	39
2. Postsparebanken	14	18	35
3. Statsbanker	393	582	405
4. Forretningsbanker ²	638	419	627
5. Sparebanker	342	362	363
6. Kredittforeninger o. l.	126	166	145
7. Livsforsikringsselskaper	227	344	235
III. Annet	5	67	6
B. Avgang av likvider i alt	1 859	1 369	1 648
I. Netto avgang til statsinstitusjoner (før statens lånetransaksjoner)	598	332	330
II. Kjøp av nyemitterte ihendehaverobligasjoner ..	310	437	337
III. Øking i utlån	71	88	15
IV. Netto innbetaling til livsforsikring	300	472	322
V. Valutakjøp	236	39	286
VI. Annet	344	1	358
C. Netto øking i likvide beholdninger i alt (nedgang —) (A — B)	149	1 042	469
I. Sedler og skillemynt	7	211	67
II. Innskott på postgiro	— 40	119	— 3
III. Innskott i Postsparebanken	68	67	111
IV. Innskott i statsbanker	— 1	— 2	— 1
V. Innskott i forretnings- og sparebanker	152	684	295
VI. Statskasseveksler	— 37	— 37	—

¹ Omfatter alt utenom statsinstitusjoner og de private finansinstitusjoner. ² Ekskl. utlån i utenlandsk valuta.

viste nettoinnbetalingene til staten en nedgang på 268 mill. kr. sammenliknet med året før, mens de to andre postene økte med henholdsvis 22 og 50 mill. kr. Endelig nyttet publikum 75 mill. kr. til nettoøking av obligasjonsbeholdningen, mot 108 mill. kr. året før. Resten av betalingene var for en vesentlig del renteutgifter til de private finansinstitusjoner.

Publikums likvide beholdninger ved utgangen av september 1962 utgjorde vel 20 600 mill. kr. I fig. 41 er de månedlige bevegelser i

disse beholdninger i 1961 og 1962 belyst grafisk. Figuren viser bl. a. at stigningen fra og med annet kvartal 1962 var langt sterkere i 1962 enn året før. Av de samlede beholdninger ved utgangen av september falt 3 950 mill. kr. på sedler og skillemynt, mens 790 mill. kr. var postgiroinnskott, 900 mill. kr. innskott i Postsparebanken, 6 470 mill. kr. innskott i forretningsbankene og 8 510 mill. kr. innskott i sparebankene. De månedlige bevegelser i publikums innskott i forretnings- og spare-

bankene er belyst grafisk i fig. 42. Innskott på anfordring beveget seg om lag på samme måte i de to år, men nedgangen i de tre første kvartaler var minst det siste året. Tallene for nedgangen var henholdsvis 303 mill. kr. i 1961 og 213 mill. kr. i 1962. Nedgangen falt i det alt vesentlige på forretningsbankene. Tidsinnskottene økte noe sterkere i 1962 enn året før. Stigningen fra årets begynnelse og fram til utgangen av september var henholdsvis 496 og 420 mill. kr. En betydelig del av stigningen falt på sparebankene. I 1961 derimot var det publikums tidsinnskott i forretningsbankene som steg sterkest. Alt i alt steg innskottene i forretningsbankene med 37 mill. kr. og i sparebankene med 246 mill. kr. i de tre første kvartaler 1962.

Obligasjonsmarkedet.

I løpet av de tre første kvartaler 1962 ble det på det innenlandske marked emittert ihendehaverobligasjoner for i alt 847 mill. kr. Dette var en nedgang på 109 mill. kr. sammenliknet med samme periode 1961. Fordelingen av emisjonene på de enkelte låntakergrupper er belyst i tabell 107. Et hovedtrekk ved emisjonene i 1962 var at de samlede stats- og statsgaranterte lån økte, mens de kommunale kraftverklån og de private industrilån viste til dels sterk nedgang sammenliknet med de tre første kvartaler foregående år. Statskassens emisjoner gikk ned fra 449 mill. kr. i 1961 til 341 mill. kr. i 1962. Statsforetakene

Tabell 107. Emisjoner av ihendehaverobligasjoner i norske kroner. Mill. kr.

Låntakere	1961	1962
	Jan.-sept.	Jan.-sept.
Statskassen	448,5	341,4
Kommunekasser	36,5	55,0
Kredittforeninger o. l.	220,7	201,8
Herav realkredittforeninger	118,6	51,7
Statsforetak	-	127,0
Kommuneforetak	123,6	83,7
Andre	126,5	38,0
I alt	955,8	846,9

som ikke tok opp lån i denne periode i 1961, emitterte i 1962 lån for 127 mill. kr. Lånene var statsgaranterte og gikk til utbygging av bl. a. Jernverket og Koksverket. Kredittforeningenes emisjoner utgjorde 202 mill. kr. i 1962 mot 221 mill. kr. foregående år. Størst nedgang viste imidlertid emisjonene fra de private industriforetak som sank fra 127 mill. kr. i 1961 til 38 mill. kr. i 1962. I tabell 108 er det gitt en oversikt over de største emisjoner.

Staten la i juni 1962 ut et 5 prosent lån på 50 mill. kr. til offentlig tegning, men for øvrig ble statslånene plassert direkte i bankene og livsforsikringsselskapene. I de tre første kvartaler av året overtok forretningsbankene statsobligasjoner for nær 80 mill. kr. Som følge av avdragsbetalinger og salg av obligasjoner sank forretningsbankenes beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner med 25 mill. kr. til 397 mill. kr. ved utgangen av september 1962 (se tabell 109). Sparebankene kjøpte i samme periode statsobligasjoner for 66 mill. kr., mens beholdningene av stats- og statsgaranterte obligasjoner økte med 68 mill. kr. Livsforsikringsselskapene kjøpte statsobligasjoner for 103 mill. kr., og beholdningene av stats- og statsgaranterte obligasjoner steg med 93 mill. kr. Endelig overtok Postsparebanken i denne periode statsobligasjoner for 85 mill. kr.

Alle obligasjonslån utenom statslånene ble lagt ut til offentlig tegning. I de tre første kvartaler av året utgjorde disse emisjoner i alt 506 mill. kr., dvs. om lag samme beløp som i tilsvarende periode 1961. Sparebankene overtok betydelige beløp, idet deres beholdninger av slike obligasjoner økte med 97 mill. kr. Av dette beløp var 69 mill. kr. statsgaranterte obligasjoner. Livsforsikringsselskapene økte

Tabell 108. Større obligasjonsemisjoner i tiden 1. januar—30. september 1962.

Utsteder	Ar	Beløp	Rente-	Løpe-	Emisjons-
			sats	tid	kurs
		Mill.kr.	Pst.	Ar	Pst.
Emisjoner i norske kroner:					
Statskassen	1962	122,0	4 ½	15	100
Statskassen	1962	219,4	5	35	100 ½
Kommunekasser:					
Bergen kommune	1962	15,0	5 ½	20	100
Buskerud fylke (Mykstufooss)	1962	26,0	5 ½	20	100
Sør-Trøndelag fylke	1962	14,0	5 ½	20	100
Kredittforeninger o. l.:					
De Norske Bykredittforeninger	1961	19,7	5	44	96 ½—97 ¾
A/S Låneinstituttet for skipsbyggeriene mot 2. pr. pant i skip (statsgarantert)	1962	35,0	4 ¼	5	100
Norges Hypotekforening for Næringslivet .	1961	16,7	5	24	94—96
Norges Skibshypotek A/S	1962	37,5	5 ¾	10	100
Norsk Skibs Hypotekbank A/S	1962	50,0	5 ¾	10	100
Redernes Skibskreditforening	1962	20,3	5 ¾	10	100—100 ½
Statsforetak:					
Kongsberg Våpenfabrikk	1962	12,0	5	25	100
A/S Norsk Jernverk	1962	35,0	5	25	100
Norsk Kokswerk A/S	1962	80,0	5	25	100
Kommuneforetak:					
Interessantskapet Øvre Otra (Brokke)....	1962	35,0	5 ½	20	100
Lyse Kraftverk	1962	21,0	5 ½	20	100
Midt-Telemark Kraftlag	1962	20,0	5 ½	20	100
Andre norske sektorer:					
Dale Fabrikker	1961	3,0	5 ½	8	100
Hunsfoss Fabrikker	1962	35,0	5 ¾	20	100
Emisjoner i utenlandsk valuta:					
Statskassen, lån i USA	1962	143,0	5 ½	15	96 ½
Kommunekasser:					
Oslo kommune, lån i USA	1962	71,5	5 ½	15	98
Trondheim kommune, lån i Sverige	1962	13,9	6 ¼	20	Pari
Kommuneforetak:					
Opplandskraft, lån i Nederland.....	1962	49,6	5 ¼ (½)	20	Pari

¹ Innløsningskurs 101.Tabell 109. Netto endring i beholdning av ihendehaverobligasjoner etter långivergrupper.
Mill. kr.

Långivergrupper	1/1—31/12 1961			1/1—30/9 1962		
	Stats- og stats- garanterte obligasjoner	Andre obliga- sjoner	Obliga- sjoner i alt	Stats- og stats- garanterte obligasjoner	Andre obliga- sjoner	Obliga- sjoner i alt
1. Forretningsbanker	1	20	21	— 25	12	— 13
2. Sparebanker	27	7	34	68	28	96
3. Livsforsikringsselskaper.	69	36	105	93	— 12	81
I alt	97	63	160	136	28	164

sine beholdninger av statsgaranterte obligasjoner med 26 mill. kr., men reduserte samtidig beholdningene av ikke-statsgaranterte obligasjoner med 12 mill. kr.

Vilkårene for obligasjonslånene i 1962 var om lag de samme som i 1961. Den nominelle rente på langsiktige statslån var 5 prosent, tilsvarende kommunelån en halv prosent høyere, mens lån tatt opp av kredittforeninger og private industriforetak kom opp i 5,75 prosent. Etterspørselen i obligasjonsmarkedet var svært ujevn for de ulike obligasjonstyper. Stort sett holdt etterspørselen etter statsgaranterte obligasjoner seg godt oppe. De betydelige lån som ble lagt ut av statsforetakene og Låneinstituttet for skipsbyggeriene fram til august, ble til dels sterkt overtegnet. I september sviktet imidlertid markedet, idet et nytt 5 prosent lån på 50 mill. kr., lagt ut av Jernverket, bare ble delvis fulltegnet. De kommunale kraftverklån og de private industrilån hadde derimot meget liten tilslutning like fra årets begynnelse. Garantistene ble således sittende med vesentlige beløp av disse lån. Den mangelfulle etterspørsel etter disse obligasjonstyper gjorde seg også gjeldende ved den ordinære omsetning i obligasjonsmarkedet. Solide 5,5 prosent obligasjoner ble således omsatt til kurser ned i 97,5.

Den høye etterspørsel etter de statsgaranterte lån må dels tilskrives bestemmelsene i låneavtalen med staten om finansinstitusjonenes kjøp av slike obligasjoner, og dels gjennomføringen av den nye bankloven som tillater at slike obligasjoner som forfaller innen 5 år regnes med i bankenes likvide reserver. Det virket ellers som om finansinstitusjonene ved disse kjøp fikk dekket en vesentlig del av sine plasseringsbehov. Dette trekk var særlig framtrædende for livsforsikringsselskapene som reduserte sine beholdninger av ikke-statsgaranterte obligasjoner. Det forhold at disse grupper falt helt eller delvis bort på kjøpersiden måtte føre til vanskelige markedsf forhold. Nedgangen i emisjonene av kraftverklån og private industrilån syntes således i første rekke å skyldes vanskeligheter med å skaffe tegningsgarantier fra finansinstitusjonene, idet det under de rådende markedsf forhold måtte regnes med at disse i stor utstrekning ble effektive.

I tillegg til emisjonene på det innenlandske marked ble det i de tre første kvartaler 1962 tatt opp norske ihendehaverobligasjonslån for i alt 278 mill. kr. i utlandet. En viser til tabell 108 som gir en nærmere oversikt over de enkelte lån. Vilkårene var til dels mindre gunstige enn på det norske marked. Statens lån i USA på 20 mill. \$ hadde således en nominell rente på 5,5 prosent og emisjonskurs 96,5.

Aksjemarkedet.

Aksjeemisjonene har i de senere år variert mellom 120 og 160 mill. kr. Fra 1961 kom imidlertid emisjonene opp på et vesentlig høyere nivå, idet emisjonene dette året utgjorde 345 mill. kr. Det var særlig innen industri og bankvirksomhet at emisjonsvirksomheten økte sterkt. De store aksjeemisjoner fortsatte også i 1962. I de tre første kvartaler av året ble det således emittert aksjer for rundt 250 mill. kr. Årsaken til stigningen i aksjeemisjonene kan være flere. Når det gjelder bankene, kan det nevnes at den nye banklov stiller større krav enn tidligere til forretningsbankenes egenkapital, noe som krever utvidelse av aksjekapitalen. Når det gjelder industrien, skyldtes utvidelsen dels etablering av nye selskaper og dels utvidelse av kapitalen i bestående selskaper. For mange selskaper er styrking av egenkapitalen ved aksjeutvidelse nødvendig for å oppnå større kredittverdighet. I perioder med stramt kredittmarked vil dessuten tilgang av aksjekapital i større grad enn ellers være et alternativ til langsiktige kreditter.

Aksjekursene som i de par siste år har ligget på et relativt stabilt nivå, viste i 1962 et meget sterkt fall. Fra januar til juni sank således Statistisk Sentralbyrås aksjeindeks fra 298 til 253. Etter en mindre stigning i juli og august fortsatte nedgangen, slik at indeksen for oktober kom ned på 238. Dette var et fall på 20 prosent fra årets begynnelse og et fall på 22 prosent fra toppen i august 1961. Nedgangen falt nokså likt på industri-, skipsfarts- og hvalaksjer. Bank- og forsikringsaksjene ble minde rammet, idet nedgangen i løpet av 1962 utgjorde henholdsvis 13 og 9 prosent. Kurssvikten skyldtes en mer pessimistisk bedømmelse av aksjenes framtidige avkastning og av konjunkturutviklingen i sin alminnelighet. Årsberetningene fra en rekke selskaper innen industri og skipsfart viste således lite tilfredsstillende driftsresultater for 1961, og utbyttesprosentene ble til dels satt ned. Senere meldinger om framtidsutsiktene, særlig innen treforedlingsindustri og skipsfart, var heller ikke gode.

Kursfallet var ikke noe særskilt norsk fenomen, idet svikten også gjorde seg gjeldende på de utenlandske børser. På New York-børsen fant det således sted et kraftig kursfall på forsommeren som brakte Dow Jones' industriaksjeindeks ned fra 726 ved årets begynnelse til 536 ved utgangen av juni. Dette var et fall på 26 prosent. På enkelte europeiske børser var kursfallet i første del av året enda større. Utover høsten tok kursene seg opp igjen de fleste steder.

Lånemarkedet.

De offentlige og private finansinstitusjoners kreditter til publikum har i de senere år vist en sterk stigning. Utlånene fra Norges Bank, Postsparebanken, statsbankene, forretningsbankene, sparebankene, kredittforeningene og livsforsikringsselskapene økte således med 1 151 mill. kr. i 1958, 1 570 mill. kr. i 1959, 2 053 mill. kr. i 1960 og 2 417 mill. kr. i 1961. I de tre første kvartaler 1962 økte de samme utlån med 1 825 mill. kr., mot en øking på 2 187 mill. kr. i tilsvarende tidsrom året før. En nærmere oversikt over hvordan utlånsøkningen fordelte seg på de forskjellige grupper av finansinstitusjoner er gitt i fig. 43.

Den gruppe finansinstitusjoner som økte sine utlån sterkest i de tre første kvartaler 1962, var forretningsbankene. Figuren viser imidlertid en markert nedgang i forhold til den uvanlig store utlånsstigningen i tilsvarende periode 1961. Tallene for de to år var henholdsvis 661 mill. kr. i 1962 og 1 058 mill. kr. i 1961. Da er utlån i utenlandsk valuta regnet med. Stigningen for disse utlån var 47 mill. kr. siste år mot 328 mill. kr. året før. De lavere tall her forklarer således det meste av nedgangen i forretningsbankenes utlånsøking fra 1961 til 1962. Det er grunn til å tro at denne utvikling hadde sammenheng med kredittavtalen av 2. juni 1962 som tok sikte på å regulere denne delen av forretningsbankenes kredittvirksomhet. De månedlige bevegelser i forretningsbankenes samlede utlån til publikum er nærmere beskrevet i fig. 44. Figuren viser bl. a. at den sesongmessige stignin-

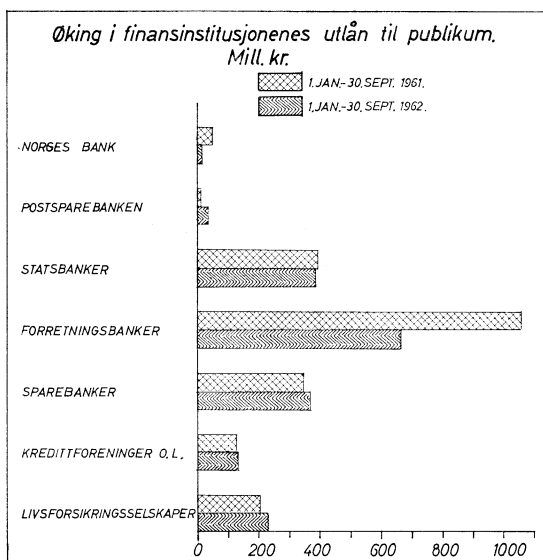

Fig. 43.

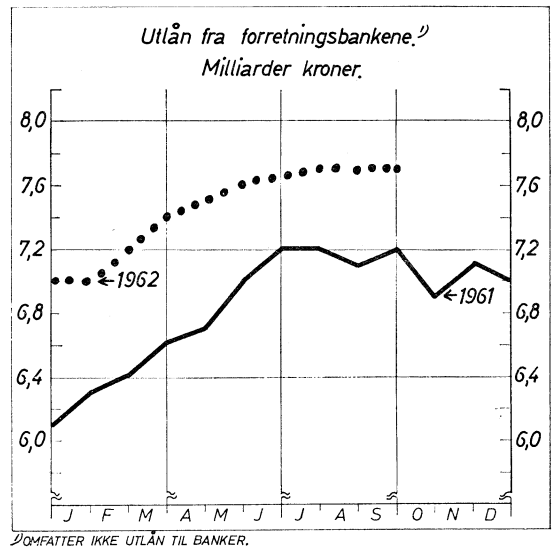

Fig. 44.

gen i første halvår var langt svakere i 1962 enn året før. Ved utgangen av september utgjorde utlånene i norske kroner i alt 6 927 mill. kr. og utlånene i utenlandsk valuta i alt 746 mill. kr. En betydelig del av de utlånte midler ble dekket ved disponering av likvide beholdninger. Fra årets begynnelse og fram til utgangen av september sank således forretningsbankenes kassebeholdning, folioinnskott i Norges Bank og postgiroinnskott med 329 mill. kr. Nettotrekk på utenlandske banker og låneopptak i utlandet dekket vel 200 mill. kr. Økingen i de ordinære innskott bidrog derimot bare med 37 mill. kr.

Sparebankenes utlån økte noe sterkere i 1962 enn året før. For de tre første kvartaler av året var tallene henholdsvis 361 mill. kr. i 1962 og 344 mill. kr. i 1961. Utlånene ble finansiert bl. a. ved en innskottøking på 246 mill. kr. og ved å disponere 67 mill. kr. av de likvide beholdninger.

Statsbankenes utlån økte med 385 mill. kr., dvs. litt mindre enn i tilsvarende periode i 1961. Utlånene ble som vanlig finansiert ved lån i statskassen.

Livsforsikringsselskapenes utlån økte noe sterkere enn i 1961. Tallene for de tre første kvartaler var henholdsvis 235 mill. kr. i 1962 og 207 mill. kr. året før. Den relativt jamne øking i livsforsikringsselskapenes utlån de siste år har sammenheng med tilsvarende stigning i nettoinnbetalinger i forbindelse med forsikringsvirksomheten. Livsforsikringsselskapenes plasseringer i ihendehaverobligasjoner har derimot holdt seg på et stabilt nivå.

Kredittforeningenes utlån viste en øking på 129 mill. kr., dvs. om lag samme beløp som

Tabell 110. Utlån fra finansinstitusjoner. Endringstall.¹ Mill. kr.

Låntakere	1960		1961		1962
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår
A. Offentlig forvaltning	47	79	52	193	196
1. Statskassen	20	— 3	20	104	131
2. Kommunekasser og kommune-foretak	27	82	32	89	65
B. Finansinstitusjoner	1	11	68	— 95	116
1. Statsbanker	21	— 18	17	— 13	33
2. Forretnings- og sparebanker ...	— 1	14	59	— 88	68
3. Kredittforeninger o. l.	— 17	15	— 7	10	9
4. Forsikring	— 2	—	— 1	— 4	6
C. Andre innenlandske låntakere	1 175	806	1 789	515	1 363
1. Jordbruk og skogbruk	126	30	94	106	55
2. Fiske m. v.	28	— 38	15	32	80
3. Hvalfangst	— 2	—	— 2	5	1
4. Bergverksdrift og industri	211	60	470	93	403
5. Bygge- og anleggsvirksomhet ..	17	—	41	— 36	31
6. Kraft- og vannforsyning	15	— 57	20	— 4	5
7. Varehandel	140	57	337	— 2	127
8. Boliger, forretningsbygg til utleie	400	386	470	258	397
9. Sjøtransport	63	130	215	18	178
10. Annen samferdsel	26	1	28	— 16	24
11. Andre tjenesteytende foretak ..	39	39	24	25	16
12. Andre næringer	9	5	25	— 4	18
13. Private forbrukere	103	193	52	40	28
D. Utenlandske låntakere	— 1	3	12	33	16
Utlån i alt	1 222	899	1 921	646	1 691

¹ Inkl. utlån i utenlandsk valuta fra forretningsbanker.

i de tre første kvartaler 1961. Som vanlig var utlånene i det vesentlige finansiert ved opptak av ihendehaverobligasjonslån. Det ble i 1962 etablert et nytt kredittinstitutt, A/S Forretningsbankenes Finansierings- og Ekspportkredittinstitutt, som er tatt med i gruppen kredittforeninger o. l. Instituttet har til formål å gi mellomlange og lange lån til eksportfremmende tiltak.

Publikums samlede låneopptak i de offentlige og private finansinstitusjoner i perioden 1. juli 1961 til 30. juni 1962 utgjorde i alt 1 878 mill. kr. Låneopptakene i tilsvarende periode 1960—61 var på 2 595 mill. kr. I tabell 110 er det gitt en nærmere beskrivelse av de enkel-

te næringers låneopptak, og de samme forhold er grafisk belyst i fig. 45. Tilgangen av lånemidler til jordbruk, skogbruk og industri lå om lag på samme nivå i 1961—62 som i 1960—61. Det kan her pekes på at det etter retningslinjene i kredittavtalen skulle gis prioritet til utbyggingslån og lån som skulle nyttes til å øke industriens konkurransevne. For de fleste andre næringer sank tilgangen av lånemidler relativt sterkt i 1961—62. Kredittrestriksjonene slo særlig sterkt ut for gruppen varehandel, idet tilgangen av lånemidler sank fra 394 mill. kr. i 1960—61 til 125 mill. kr. i 1961—62. Tilgangen av lånemidler i forbindelse med bygging av boliger og forretnings-

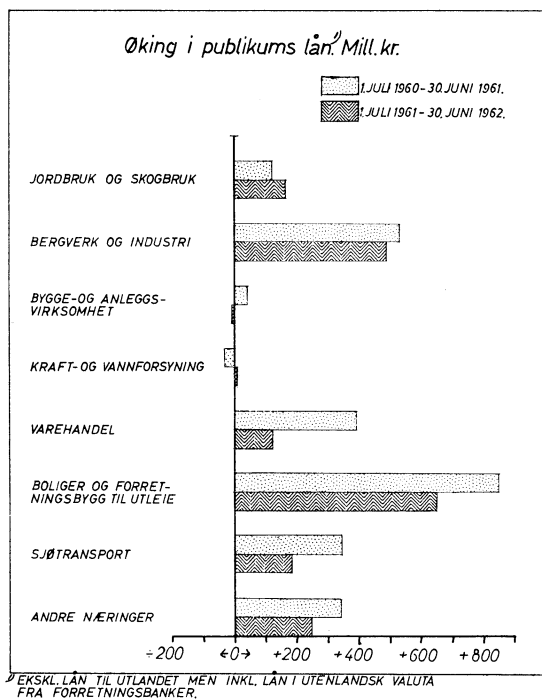

Fig. 45.

bygg til utleie viste også sterk nedgang i 1961—62. Tallene var henholdsvis 856 mill. kr. i første periode og 655 mill. kr. i siste. Nedgangen hang sannsynligvis sammen med den skjerpede kredittpolitikk i annet halvår 1961, da bankene skar hardt ned på byggelånene for å kunne oppfylle kredittavtalen. For gruppen sjøtransport sank tilgangen av lånemidler fra 345 mill. kr. i 1960—61 til 196 mill. kr. i 1961—62. Etter opplysninger fra forretningsbankene gikk en vesentlig del av utlånene i utenlandsk valuta til denne næring. Disse valutalån, som er tatt med i tallene foran, utgjorde i første periode i alt 327 mill. kr. og i siste periode 354 mill. kr. Etter dette må det ha funnet sted en relativt stor nedgang i næringens lån i kroner i 1961—62. Kredittrestriksjonene rammet ellers de personlige lån sterkt, idet økingen i disse lån sank fra 245 mill. kr. i 1960—61 til 68 mill. kr. i 1961—62. Finansinstitusjonene var i kredittavtalen spesielt bedt om å vise tilbakeholdenhet ved bevilgning av slike lån.

I tillegg til lån i finansinstitusjonene har næringslivet i de senere år også tatt opp betydelige lån i utlandet. En vesentlig del av disse lånemidler er gått til finansiering av skipsimporten. Av de samlede utenlandske låneopptak i 1961 på 735 mill. kr. falt således 658 mill. kr. på næringsgruppen sjøtransport. Tilgangen av utenlandske kreditter i de tre

første kvartaler 1962 er etter foreløpige beregninger anslått til rundt 240 mill. kr.

Sammenfatning.

1. Det sentrale pengepolitiske virkemiddel som ble nyttet i 1962, var kredittavtalen mellom de private finansinstitusjoner og statsmyndighetene. Fra og med annet halvår 1961 har avtalen satt kvantitative grenser for bankenes utlån i norske kroner. Når myndighetene gikk til en slik prinsippending, var det fordi de i den nåværende situasjon ikke fant det mulig å regulere finansinstitusjonenes kreditttyting tilstrekkelig effektivt ved likviditetsregulerende tiltak alene.

2. Inngangen av likvide midler til statsinstitusjonene var i de tre første kvartaler 1962 langt mindre enn i samme periode året før. Trass i dette fant det sted en sterkere reduksjon i finansinstitusjonenes likviditet enn forrige år, noe som skyldtes at publikums likvide beholdninger steg forholdsvis sterkt. Likevel var stigningen i publikums likvide beholdninger prosentvis svakere enn prisstigningen.

3. Trass i sterk nedgang i aksjekursene ble det også i 1962 emittert aksjer for meget betydelige beløp.

4. Markedet for stats- og statsgaranterte obligasjoner var i 1962 stort sett lett, noe som dels skyldtes finansinstitusjonenes plasseringsplikt etter låneavtalen og dels gjennomføringen av de nye banklover. For andre obligasjonstyper var markedet derimot meget vanskelig. Dette henger i første rekke sammen med at finansinstitusjonene, og spesielt livsforikringsselskapene, bare i liten utstrekning har deltatt i slike lån.

5. Ved kredittavtalen for 1962 tok myndighetene sikte på å holde kredittøkningen for hele året på om lag samme nivå som i 1961. Det var ved utgangen av tredje kvartal ingen ting som tydet på at utlånene skulle øke utover denne ramme.

6. Etterspørselsvirkningen av penge- og kredittpolitikken må bedømmes på grunnlag av den samlede kapitaltilgang til næringslivet. I tabell 111 er det gitt en oversikt over all kjent kapitaltilgang fra 1956 til utgangen av tredje kvartal 1962. Tallene var for 1959 2 794 mill. kr., for 1960 2 589 mill. kr. og for 1961 3 913 mill. kr. Kapitaltilgangen i de tre første kvartaler 1962 er anslått til 2 694 mill. kr., dvs. vel 500 mill. kr. mindre enn i samme periode året før. En må anta at den sterke stigningen i kredittmidler og andre former for kapitaltilgang som fant sted i 1961, har medvirket til å øke de økonomiske prestendenser som gjorde seg gjeldende dette året.

Tabell 111. *Kapitaltilførsel til næringslivet. Mill. kr.*

	1956	1957	1958	1959	1960	1961		1962 1.-3. kvartal
						1.-3. kvartal	Hele året	
Emisjoner av ihendehaverobligasjoner ¹	245	169	336	445	419	349	456	440
I norske kroner	136	169	213	337	296	287	335	304
I utenlandsk valuta	109	—	123	108	123	62	121	136
Emisjoner av aksjer ²	191	112	110	134	99	210	305	³ 190
Lån i finansinstitusjoner	905	1 074	1 151	1 570	2 053	2 187	2 417	1 825
Norges Bank	— 4	—33	— 3	— 1	— 20	49	46	19
Postsparebanken	42	33	33	25	30	14	18	35
Statsbanker	538	438	410	424	504	392	601	385
Forretningsbanker	— 58	205	137	414	660	1 058	880	661
I norske kroner	— 55	204	117	231	556	730	492	614
I utenlandsk valuta	— 3	1	20	183	104	328	388	47
Sparebanker	182	259	277	363	422	344	369	361
Kredittforeninger	49	25	79	110	193	123	179	129
Livsforsikringsselskaper	156	147	218	235	264	207	324	235
Lån i utlandet	353	553	790	645	18	465	735	239
Kapitaltilførsel i alt	1 694	1 908	2 387	2 794	2 589	3 211	3 913	2 694

¹ Ekskl. statskassen, statsbanker og kredittforeninger. ² Ekskl. finansinstitusjoner. ³ Anslag.

Prisutviklingen.

I 1962 var det en markert stigning i detaljprisnivået, mens engrosprisnivået holdt seg noenlunde stabilt. Konsumprisindeksen steg stort sett fra måned til måned gjennom hele året og var i november 1962 4,5 prosent høyere enn i november 1961. I høstmånedene i 1962 var stigningstakten noe svakere enn tidligere på året. Engrosprisindeksen steg knapt 1 prosent fra november 1961 til november 1962. Det gjennomsnittlige importprisnivå har endret seg lite siden midten av 1959.

Prismyndighetene har i 1962 lagt stor vekt på å fremme en effektiv konkurranse i næringslivet.

Importprisene.

Byråets prisindeks for importvarer (uten skip) etter handelsstatistikken lå i gjennomsnitt i de tre første kvartaler av 1962 vel en halv prosent lavere enn i tilsvarende kvartaler året før. Denne prisindeks er imidlertid påvirket av endringer i importens sammensetning og gir bare et omtrentlig bilde av prisutviklingen.

I tabell 113 er gjengitt importprisene for en del viktige varer. Prisendringene fra det ene kvartal til det neste kan enkelte ganger skyldes tilfeldigheter. Prisutviklingen er svært forskjellig for de ulike varer. Prisen på sukker lå i gjennomsnitt i de tre første kvartaler 1962 nesten 14 prosent lavere enn i samme tidsrom 1961, mens prisene på rå kaffe, kopra og fyringsolje lå 5—6 prosent lavere. Prisene på råbomull og hvete steg 4—5 prosent.

Tabell 112. *Prisindeks for importvarer (uten skip) etter handelsstatistikken (1955 = 100).*

Ar	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	Gjen- nom- snitt
1957	114	110	108	108	111
1958	106	105	102	101	103
1959	100	99	97	98	98
1960	99	100	99	98	99
1961	97	98	97	97	98
1962	97	97	96	..	..

Tabell 113. Gjennomsnittlige importpriser etter handelsstatistikken.¹ (Kr. pr. kg.)

	Hvete	Mais	Sukker (farin)	Kaffe, rå	Råbakk, usauset	Kopra	Ull, vasket, ikke karded	Råbomull	Ullgarn, ufarget	Bomullsgarn, enkelt, ubleikt	Fyringsolje nr. 1.	Steinkull ¹
1957	0,58	0,51	1,13	9,72	10,54	1,24	16,39	4,97	32,80	12,06	0,30	159,56
1958	0,49	0,41	0,83	8,43	10,67	1,33	13,30	4,95	27,41	11,35	0,24	123,44
1959	0,47	0,41	0,76	6,55	10,43	1,70	12,42	4,33	25,04	9,36	0,24	115,91
1960	0,48	0,41	0,79	5,95	10,22	1,55	13,55	4,20	26,32	9,17	0,22	105,90
1961	0,48	0,39	0,77	5,77	10,31	1,24	12,88	4,39	26,46	10,14	0,22	107,72
1961. 1. kv.	0,48	0,38	0,81	5,96	10,08	1,28	12,72	4,34	25,60	10,13	0,22	106,89
2. »	0,49	0,39	0,78	5,82	10,83	1,27	13,04	4,31	26,41	10,04	0,22	104,34
3. »	0,47	0,39	0,79	5,75	11,41	1,22	12,93	4,52	26,52	10,16	0,22	110,13
4. »	0,49	0,39	0,70	5,57	9,68	1,21	12,76	4,55	26,99	10,25	0,21	110,03
1962. 1. kv.	0,50	0,39	0,69	5,47	10,25	1,18	12,57	4,57	25,62	10,12	0,21	104,60
2. »	0,49	0,40	0,68	5,46	11,46	1,18	13,06	4,64	25,61	9,95	0,21	104,88
3. »	0,50	0,42	0,68	5,46	10,80	1,20	11,96	4,48	28,24	9,90	0,21	107,75
September .	0,47	-	0,68	5,37	9,73	1,20	12,51	4,47	28,82	9,66	0,22	122,79
Prosentvis endring: 3 første kv. 1961—3 første kv. 1962	4,2	2,6	-13,9	-6,3	0,6	-4,8	-2,7	5,3	0,4	-1,1	-4,5	-1,2
Sept. 1961— sept. 1962..	-4,1	-	-12,8	-6,1	-6,9	-3,9	-6,4	-3,7	11,4	-7,2	-	18,5

¹ Prisen er pr. tonn

Engrosprisene.

Siden høsten 1961 har det vært en svak stigning i engrosprisene. Engrosprisindeksen steg fra 111 i juli til 113 i september 1961. Fra september 1961 til og med juni 1962 var engrosprisindeksen uendret 113. I juli 1962 steg indekstallet til 114 og har holdt seg uendret fram til november. I november 1962 lå engrosprisindeksen 0,8 prosent over nivået på samme tid et år tidligere.

Som det går fram av tabell 114 har de enkelte varegrupper hatt svært ulik prisutvikling fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962. Delindeksen for animalske og vegetabiliske oljer og fett falt i dette tidsrommet 22,7 prosent, vesentlig på grunn av fall i prisene på hvalolje og sildolje. Indeksen for matvarer steg i samme tidsrom 5 prosent. Noe av stigningen skyldes jordbruksavtalen; dette gjelder særlig prisstigningen for mjølk, smør, ost, egg, korn og kornvarer. De dårlige avlingene i 1962 er årsak til det meste av prisstigningen på frukt og grønnsaker. For gruppen fisk og fiskevarer

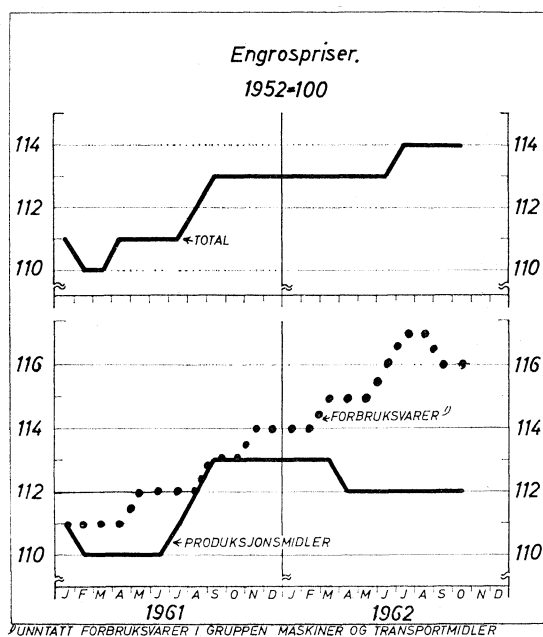

Fig. 46.

Tabell 114. Engrosprisindeks. Varegrupper. (1952 = 100.)¹

	Totalindeks	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Råvarer	Brensel, brenselolje og elektrisk kraft	Animalske og vegetabiliske oljer og fett	Kjemikalier	Bearbeidde varer	Maskiner og transportmidler	Forskjellige ferdigvarer
1957	112	118	109	115	128	112	109	107	106	96
1958	110	121	109	113	109	97	108	104	105	97
1959	110	122	110	112	105	96	108	104	108	97
1960	111	120	110	114	102	93	111	106	108	98
1961	112	119	113	121	102	88	115	106	110	99
1961. 1. kvartal	111	118	113	118	101	89	114	105	109	97
2. »	111	117	113	122	102	89	116	105	110	98
3. »	112	119	113	122	102	88	114	106	110	100
4. »	113	123	113	122	102	85	116	106	111	101
1962. 1. kvartal	113	122	116	122	103	80	117	107	112	102
2. »	113	122	117	122	103	74	118	107	112	102
3. »	113	125	118	121	103	68	115	106	112	102
September	114	125	118	121	103	66	116	106	112	103
Prosentvis endring:										
3. kv. 1961—3. kv. 1962	1,8	5,0	4,4	—0,8	1,0	—22,7	0,9	—	1,8	2,0
Sept. 1961—sept. 1962..	0,9	2,5	4,4	—0,8	1,0	—25,0	0,9	—0,9	0,9	2,0

¹ Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal.

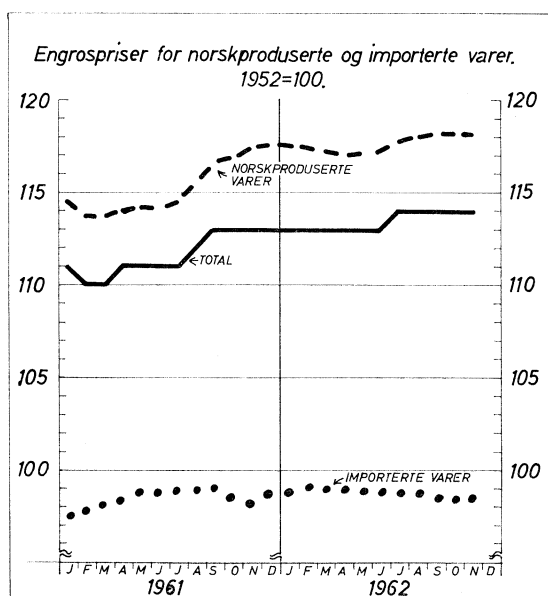

Fig. 47.

har indeksen økt, vesentlig på grunn av høyere priser på vintersild. Av førstoffer økte prisene på sildmjøl.

For gruppen drikkevarer og tobakk steg indekstallet 4,4 prosent fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962. Årsaken til stigningen er økte avgifter på brennevin 1. februar og 1. september 1962. Indekstallet for gruppen kjemikalier, for brensel, brenselolje og elektrisk kraft steg om lag 1 prosent i samme tidsrom, mens indekstallet for maskiner og transportmidler og for ferdigvarer steg om lag 2 prosent. Indekstallet for gruppen bearbeidde varer holdt seg uendret, mens delindeksen for råvarer under ett falt 0,8 prosent.

En gruppering av varene etter anvendelse viser at prisene for konsumvarer steg 4,5 prosent fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962, mens prisene på ikke-varige produksjonsmidler var uendret. Delindeksen for byggematerialer steg 1,6 prosent.

Engrosprismaterialet er også gruppert på innenlandske og importerte varer. Varer som har gjennomgått en produksjonsprosess her i landet, er registrert som innenlandske. Som det går fram av tabell 115 steg indekstallet for norskproduserte varer med nær 2 prosent fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962, mens indekstallet for importerte varer var uendret.

Tabell 115. Engrosprisindeks. Grupper etter varenes anvendelse og fordeling på norskproduserte og importerte varer. (1952 = 100.)¹

	Konsumvarer		Maskiner og transportmidler	Ikke-varige produksjonsmidler				Norskproduserte varer	Importerte varer
	I alt	Matvarer		I alt	Byggematerialer	Brensel, br. olje og elektr. kraft	Andre produksjonsmidler		
1957	110	117	106	114	113	128	112	112	112
1958	113	123	105	110	114	109	110	113	102
1959	112	122	108	110	113	105	110	113	101
1960	111	118	108	110	114	103	111	113	100
1961	112	118	110	111	121	103	112	115	98
1961. 1. kv.	111	116	109	111	116	102	111	114	98
2. »	112	118	110	110	121	103	111	114	99
3. »	112	118	110	112	122	103	113	116	99
4. »	114	120	111	113	123	103	114	117	98
1962. 1. kv.	114	121	112	113	123	103	114	117	99
2. »	115	122	112	112	124	103	113	117	99
3. »	117	124	112	112	124	103	113	118	99
September .	116	124	112	112	124	103	113	118	99
Prosentvis endring:									
3. kv. 1961–									
3. kv. 1962.	4,5	5,1	1,8	–	1,6	–	–	1,7	–
Sept. 1961–									
sept. 1962..	2,7	4,2	0,9	–0,9	0,8	–	–0,9	0,9	–

¹ Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal.

Konsumprisindeksen.

I de to siste årene har konsumprisindeksen stort sett steget fra måned til måned. Indekstallet for november 1962 var 109,7 mot 105,0 for november 1961 og 100,3 for november 1960. I gjennomsnitt for de første 11 måneder av 1962 var indeksen 5,3 prosent høyere enn for de tilsvarende måneder i 1961.

Fra september 1961 til september 1962 steg konsumprisindeksen 5,64 poeng. Over halvparten av denne stigningen, i alt 3,27 poeng, kan føres tilbake til gruppen matvarer. Av undergruppene har poteter, grønnsaker, frukt og bær trukket indeksen opp 1,73 poeng. En vesentlig del av denne oppgangen skyldes de dårlige avlingene i 1962. Stigningen i matvareprisene ellers skyldes for det meste regulering av avansesatsene og jordbruksavtalen (se avsnitt om prispolitikk og prisregulering). Gruppen andre utgifter har trukket indeksen opp 1,31 poeng, bolig, lys og brensel 0,46 poeng og klær og skotøy 0,39 poeng.

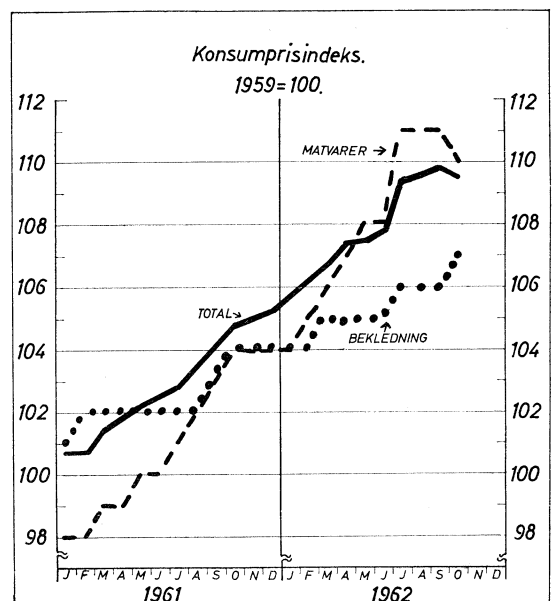

Fig. 48.

Endring i konsumprisindeksen september 1961— september 1962:		Indekspoeng			Indekspoeng
Matvarer i alt		3,27	Bolig, lys og brensel		0,46
Kjøtt, kjøttvarer og flesk ..	0,46		Bolig	0,15	
Fisk og fiskevarer	0,17		Elektrisitet	0,17	
Mjølke og mjølkeprodukter ..	0,24		Brensel	0,14	
Egg	0,14		Klær og skotøy		0,39
Margarin og annet fett	0,01		Klær	0,31	
Mjøl, gryn og bakervarer ..	0,52		Skotøy	0,08	
Poteter, grønnsaker, frukt og bær	1,73		Andre utgifter		1,31
Sjokolade, sukker og sukkervarer	— 0,08		Møbler og utstyrvarer	0,11	
Kaffe og té	— 0,05		Helsepleie	0,13	
Andre matvarer	0,13		Renhold og personlig pleie ..	0,12	
Alkoholholdige drikkevarer ..	0,17		Transport	0,31	
Tobakk	0,04		Annet	0,64	
			Totalen		5,64

Tabell 116. Konsumprisindeksen. (1959 = 100.)

	I alt	Matvarer	Alkoholholdige drikkevarer	Tobakk	Bolig, lys og brensel	Klær og skotøy	Andre utgifter
1957 ¹	93,3	90	98	100	95	98	—
1958 ¹	97,8	98	99	100	98	100	—
1959	100,0	100	100	100	100	100	100
1960	100,3	99	101	101	102	101	101
1961	102,9	101	102	106	105	103	105
1961. 1. kvartal	100,9	98	102	107	103	102	103
2. »	102,2	100	102	105	105	102	104
3. »	103,4	102	102	105	106	102	105
4. »	105,0	104	103	105	106	104	106
1962. 1. kvartal	106,2	105	109	107	108	104	108
2. »	107,6	108	111	107	108	105	108
3. »	109,6	111	112	107	109	106	110
September	109,8	111	113	107	109	106	110
Prosentvis endring: ²							
3. kv. 1961—3. kv. 1962	6,0	8,8	9,8	1,9	2,8	3,9	4,8
Sept. 1961—sept. 1962	5,5	7,8	10,8	1,9	2,8	2,9	4,8

¹ Tallene for 1957—1958 er levekostnadsindeksen omregnet til 1959 = 100. ² Regnet på grunnlag av kvartals- og månedsindekser med 1 desimal.

Tabell 116 viser indekstallene for de enkelte hovedgruppene i konsumprisindeksen og den prosentvise endring i disse fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962. Tabellene 117 og 118 viser de tilsvarende tall for undergruppene. De enkelte grupper av matvarer har hatt en nokså ulik prisutvikling. Størst stigning viste indeksen for poteter, grønnsaker, frukt og bær med 17 prosent. Indekstallet for gruppen mjøl, gryn og bakervarer steg vel 12 prosent, for mjølke og mjølkeprodukter 9 prosent, for kjøtt, kjøtt-

varer og flesk og for fisk og fiskevarer om lag 7 prosent. Indeksen for sjokolade, sukker og sukkervarer og for kaffe og te falt 3—4 prosent, vesentlig på grunn av fall i importprisene på kaffe og sukker.

Indeksen for elektrisitet steg 5,9 prosent fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962. Det meste av denne stigningen skyldes forskyvning av tallet på abonnenter i tariffgruppene. Indeksen for brensel steg 4,9 prosent i samme tidsrom, vesentlig på grunn av høyere priser på

Tabell 117. Gruppeindekser for matvarer i konsumprisindeksen. (1959 = 100).

	Kjøtt, kjøtt- varer og flesk	Fisk og fiske- varer	Mjøl- k og mjølke- pro- dukter	Egg	Marga- rin og annet fett	Mjøl, gryn og baker- varer	Poteter, grønn- saker, frukt og bær	Sjoko- lade, sukker og sukker- varer	Kaffe og te	Andre mat- varer
1957	89	91	86	91	85	90	89	99	120	95
1958	94	95	97	98	93	94	102	101	114	98
1959	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1960	100	104	95	99	90	101	101	96	94	102
1961	105	110	98	98	84	105	104	91	93	105
1961. 1. kvartal	101	108	94	88	83	101	102	92	94	103
2. »	102	109	96	97	84	102	105	92	94	104
3. »	106	110	98	108	84	104	104	92	94	106
4. »	109	113	104	98	84	111	104	88	92	109
1962. 1. kvartal	110	114	105	96	84	114	106	88	90	111
2. »	111	116	105	111	85	115	114	88	90	112
3. »	114	118	107	120	84	117	122	88	91	113
September	115	118	107	120	84	118	121	88	90	114
Prosentvis endring: ¹										
3. kv. 1961–3. kv. 1962 ..	7,5	7,3	9,2	11,1	–	12,5	17,3	–4,3	–3,2	6,6
Sept. 1961–sept. 1962 ..	5,5	6,3	2,9	6,2	–	11,3	22,2	–4,3	–3,2	6,5

¹ Regnet på grunnlag av kvartals- og månedsindekser med 1 desimal.

Tabell 118. Gruppeindekser for bolig, lys og brensel, klær og skotøy og andre utgifter. (1959 = 100).

	Bolig, lys og brensel			Klær og skotøy		Andre utgifter				
	Bolig	Elek- trisitet	Bren- sel	Klær	Skotøy	Møbler og ut- styrs- varer	Helse- pleie	Ren- hold og per- sonlig pleie	Trans- port	Annet
1957	92	98	108	98	96	–	–	–	–	–
1958	97	100	103	100	98	–	–	–	–	–
1959	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1960	104	101	99	101	102	100	101	102	102	101
1961	107	102	101	102	103	102	106	108	107	103
1961. 1. kvartal	105	102	99	101	102	102	104	104	106	101
2. »	107	102	101	101	103	101	105	108	106	102
3. »	108	102	102	102	103	101	107	109	107	103
4. »	109	102	103	104	105	104	107	112	108	104
1962. 1. kvartal	110	107	104	104	105	105	109	113	109	106
2. »	110	107	104	105	106	104	110	114	109	106
3. »	110	108	107	106	106	103	110	114	111	111
September	111	108	107	106	107	104	110	115	112	111
Prosentvis endring: ¹										
3. kv. 1961–3. kv. 1962 ..	1,9	5,9	4,9	3,9	2,9	2,0	2,8	4,6	3,7	7,8
Sept. 1961–sept. 1962 ..	1,8	5,9	4,9	2,9	2,9	2,0	2,8	4,5	3,7	7,8

¹ Regnet på grunnlag av kvartals- og månedsindekser med 1 desimal.

ved. For gruppen transport steg indeksen 3,7 prosent. Om lag 1,5 prosent av økingen skyldes høyere jernbanetakster fra 1. juli 1962 og om lag 1,2 prosent faller på utgifter til egne befordringsmidler. Av stigningen i gruppen «Annet» på 7,8 prosent kommer ca. 2 prosent

av høyere takster for telefon, telegram og porto og om lag 1 prosent av høyere priser på kino og teater.

Foruten den offisielle konsumprisindeks, som bygger på forbrukssammensetningen hos alle private husholdninger, beregner Byrået

særskilte prisindekser på grunnlag av forbrukssammensetningen hos arbeidere og funksjonærer. Oppstillingen nedenfor viser disse

indekstallene i siste måned i hvert kvartal fra 3. kvartal 1961 til 3. kvartal 1962 (1959 = 100).

	1961		15/3	1962		Prosentvis endring	
	15/9	15/12		15/6	15/9	15/9-61—15/9-62	
Konsumprisindeks for arbeiderhusholdninger	104,1	105,0	106,6	107,6	109,5		5,2
Konsumprisindeks for funksjonærhusholdninger	104,4	105,5	106,9	107,8	109,7		5,1
Konsumprisindeksen	104,1	105,2	106,7	107,8	109,8		5,5

Prispolitikk og prisregulering.

Ved kongelig resolusjon av 9. februar 1962 ble retningslinjene for kontroll- og reguleringsvirksomheten som var fastsatt 17. februar 1961, gjort gjeldende også for 1962.

På bakgrunn av den relativt sterke prisstigning i siste halvdel av 1961 ble det ved kongelig resolusjon av 15. desember 1961 fastsatt midlertidig forbud mot å forhøye de veiledende priser og avanser som var fastsatt av leverandører eller konkurranseregulerende sammenslutninger den 15. november 1961. Bestemmelsene ble gjort gjeldende fra 5. januar 1962 og gjelder fortsatt. Prisdirektoratet kan etter søknad gi dispensasjon fra forbudet. For visse kolonialvarer ble dette gjort i mars 1962. For importvarer kan leverandører heve prisene for å dekke økte importpriser. Ved kongelig resolusjon av 31. august 1962 ble det gitt adgang for leverandører til å opphøre med prisveiledning.

For å motvirke prisstigningen ble det i 1962 innført nye detaljprisreguleringer. Fra 5. januar 1962 ble det satt maksimale avansesatser for fisk, poteter, grønnsaker og frukt. Fra samme dato ble det også satt midlertidig avansestopp for tekstil-, konfeksjonsvarer og skotøy. Bestemmelsen ble opphevet igjen 5. juni 1962.

Etter jordbruksavtalen for tidsrommet 1. juli 1961 til 30. juni 1963 skulle prisforhøyelsene skje i to etapper, fra 1. september 1961 og fra 1. juli 1962. Ved prisforhøyelsen 1. juli 1962 ble engrosprisen på helmjølke hevet 0,9 øre pr. l og prisen på 35 prosent fløte 19,8 øre pr. l. Osteprisene ble gjennomsnittlig satt opp 20 øre pr. kg. Prisstigningen på mjølk, fløte og ost i detaljsalg utgjorde ca. 0,14 poeng på konsumprisindeksen.

Gjennomsnittsprisene for de fleste kjøttslag ble også hevet fra 1. juli 1962. Engrosprisen på sauekjøtt ble satt opp 15 øre pr. kg, oksekjøtt 10 øre pr. kg og svinerjøtt og ku-

Tabell 119. Utbetalte pristilskott over statsregnskapet¹ og Prisdirektoratets fond. Mill. kr.

	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Kunstgjødsel	30	26	28	43	31	33	44
Kraftfôr	67	30	43	57	57	51	53
Korn	134	137	113	95	145	143	107
Mjølke og mjølkeprodukter	341	425	378	415	435	453	461
Kjøtt og flesk	21	28	12	5	—	—	—
Margarin m. v.	14	36	22	—	25	40	38
Torske- og sildefisket	—	2	8	38	52	83	93
Statsregnskapet i alt	607	682	596	615	693	720	796
Prisdirektoratets fond	116	218	104	76	99	74	22
I alt	723	902	708	729	844	877	818

¹ Pristilskott fra statsregnskapet til Prisdirektoratets fond er ikke tatt med under statsregnskapet.

kjøtt 5 øre pr. kg. Gjennomsnittsprisen for egg ble hevet 15 øre pr. kg. Av oppgangen i konsumprisindeksen i annet halvår 1962 kan 0,3 poeng tilskrives stigning i detaljprisene som følge av jordbruksavtalen.

I 1962 ble det foretatt en generell justering av avansesatsene. Om lag 0,6 poeng av indeksstigningen fra september 1961 til september 1962 skriver seg fra avansejusteringer på prisregulerte varer eller varer det er avanseavtale for.

Tabell 119 viser utbetalte pristilskott over statsregnskapet og Prisdirektoratets fond for årene 1956—1962. I 1962 ble det over statsregnskapet betalt ut 796 mill. kr. i pristilskott, dvs. omtrent samme beløp som i fjor. Tilskottene utbetalt over Prisdirektoratets fond i 1962 utgjorde 22 mill. kr. mot 74 mill. kr. året før. For 1963 er det over statsbudsjettet bevilget 805 mill. kr. til pristilskott.

Oppstillingen nedenfor gir en oversikt over gjennomsnittlig pristilskott (direkte forbrukertilskott og øvrige tilskott) pr. enhet for mjølk, mjølkeprodukter og margarin i september 1962.

	Mengde- enhet	Tilskott i kroner ekskl. avanse og omset.- avgift
Helmjølk (flaske)	l	0,43
Fløte, 35 pst. (flaske)	l	1,96
Meierismør	kg	4,29
Gudbrandsdalsost, G 35	»	2,66
Sveitserost, F 45	»	2,64
Gaudaost, F 45	»	2,58
Margarin	»	0,40

Sluttord.

For verdensøkonomien var 1962 et jamt bra år, som likevel lå under de beste etter krigen. Den samlede produksjon i OECD-landene under ett steg med anslagsvis mellom 4 og 5 prosent fra året før, noe mindre i Vest-Europa, betydelig mer i Nord-Amerika. Men denne relativt høye vekstraten for årstotalene må ses på bakgrunn av at produksjonsnivået i 1961 til dels lå lavt. Veksten gjennom 1962 var ikke utpreget sterk. På begge sider av Atlanterhavet var det trolig mer unyttet produksjonskapasitet ved utgangen av 1962 enn da året begynte. I Sambandsstatene — der det var rom for en betydelig produksjonsøkning etter tilbakeslaget i 1960-1961 — sakket takten i produksjonsøkningen sterkt av i løpet av våren. Heller ikke i Vest-Europa nådde produksjonsøkningen innenfor året opp i det som har vært normalt i etterkrigstiden.

For Norge, som i 1961 var nærmest ubørt av avslappingen ellers i verden, var reduksjonen i veksttempoet desto mer markert i 1962. Økingen i bruttonasjonalproduktet var etter foreløpige oppgaver 3,4 prosent, et fall fra 6,2 og 5,9 prosent i henholdsvis 1960 og 1961. Med samme produksjon i jordbruk og fiske som året før, ville veksten ha vært 3,8 prosent. Ellers var det store variasjoner næringene imellom. Det var produksjonsfall i skogbruk og hvalfangst og forholdsvis svak vekst i industrien, mens det trakk vekstraten opp at den seilende flåten fortsatte å øke sterkt.

Et produksjonsresultat som det Norge oppnådde i 1962, ligger noe, men ikke mye, i underkant av det som produksjonskapasiteten i de senere år har vokst med. Mellom 1957 og 1962 — to år da kapasitetsutnyttingsgraden i næringslivet etter alt å dømme var noenlunde den samme — var veksten i bruttonasjonalproduktet i gjennomsnitt 4,1 prosent om året.

Det var særlig i første halvår at produksjonsveksten var svak. Fra slutten av 1961 til over sommeren 1962 viste industriproduksjonen liten stigning, bortsett fra sesongmessige utslag. Dette gjaldt ikke bare eksportindustrien, men var enda mer utpreget for hjemmeindustrien, hvor en sesongutjamnet indeks endog viste svakt nedadgående tendens fra årsskiftet til juli. Fra og med tredje kvar-

tal tok industriproduksjonen seg opp igjen. For økonomien som helhet var produksjonsveksten i annet halvår etter alt å dømme på nytt god, om enn kanskje ikke av vanlig styrke. Utviklingen på arbeidsmarkedet i høstmånedene viste imidlertid at presset i økonomien hadde avtatt mye i forhold til ett år tidligere.

Den økonomiske politikken.

I 1960 og 1961 hadde Norge en kraftig investeringskonjunktur. I begge disse årene steg etterspørselen uvanlig sterkt, og i 1961 satte myndighetene i verk kredittpolitiske tiltak, som fikk virkninger mot slutten av året. Men ved inngangen til 1962 lå etterspørselsnivået fortsatt høyt. Arbeidsmarkedet var anstrengt, underskottet i utenriksøkonomien i 1961 ble det største etter krigen, og det innenlandske prisnivå var i bevegelse oppover.

Den økonomiske politikk i 1962 tok sikte på å føre videre den etterspørselsbremsende politikk fra året før. Det ble lagt opp til en stram kredittpolitikk for å stoppe oppgangen i den kredittfinansierte investeringsetterspørsel. Det ble derimot ikke sett som påkrevet å stramme til finanspolitikken for å ramme den private konsumetterspørsel, og statsbudsjettet for 1962 hadde som mål å gi omtrent samme etterspørselsvirkninger som i de nærmest foregående år.

Med den oversikt en foreløpig har, ser det ut til at budsjettpolitikken i 1962 alt i alt virket noe mer etterspørselsstimulerende enn i 1961. Det offentlige inntektsoverskott — differansen mellom netto inntektsoverføringer til det offentlige og offentlige utgifter til varer og tjenester — for stats- og trygdeforvaltningen under ett sank etter foreløpige oppgaver fra 3,3 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1961 til 2,8 prosent i 1962. Anslaget for 1962 er imidlertid usikkert.

I kredittpolitikken forsøkte myndighetene å hindre et gjentak av den uvanlig sterke utlånsøkning som fant sted i 1961. Det ble på nytt satt faste utlånsrammer for forretnings- og sparebankene, og i tillegg ble det mot halvårsskiftet tatt skritt for å få forretningsbankenes utlån i utenlandsk valuta under strammere kontroll. De utlånsrammer i norske

kroner som den årlige kredittavtalen fastsatte — og som bankene holdt seg innenfor — gav imidlertid også i 1962 rom for en betydelig kreditt ekspansjon. Den samlede netto kapitaltilførsel til næringslivet, medregnet lån i utlandet og direkte emisjoner av aksjer og obligasjoner, gikk ned med 400 mill. kr. eller ca. 10 prosent fra året før, men lå fremdeles 1 200 mill. kr. over gjennomsnittet for årene 1956—1960.

Den kredittpolitiske tilstrammingen ble supplert av byggereguleringen. Kvotene for den regulerte byggevirksomhet i 1962 ble holdt uendret i forhold til året før. For å imøtekomme den sterke pågang etter byggeløyve fra industrien, ble kvoten for industribygg satt noe opp, mens fylkesforsyningsnemndenes kvoter ble skåret ned tilsvarende. Byggereguleringen har i de senere år vært et viktig virkemiddel i etterspørselsreguleringen. For de bygg som nå krever byggeløyve, har de totale byggekvotesiden siden 1957 vært holdt på det nærmeste konstant mellom 1,3 og 1,4 millioner kvadratmeter golvflate om året, trass i at pågangen etter byggeløyve har variert sterkt.

Realøkonomi og etterspørsel.

Byggereguleringspolitikken og kreditttilstramningen hindret ikke at investeringene i fast realkapital utenom skip steg sterkt også i 1962. Men lageretterspørselen ble redusert. Dette, sammen med en svak eksportutvikling for viktige norske eksportprodukter, ble bestemmende for realøkonomien i året som gikk.

Eksporten av varer og tjenester økte i 1962 med ca. 4 prosent i verdi og ca. 6 prosent i volum. For varer uten skip var volumøkningen ca. 7 prosent; av dette forklarer eksporten av mineraloljeprodukter — hvor produksjonen er sterkt importkrevende — bort imot 2 prosent. Øking av eksporten av fisk og fiskeprodukter forklarer ytterligere 2 prosent. For andre tradisjonelle eksportprodukter var avsetningsforholdene gjennom hele året til dels svært vanskelige. Både for treforedlingsprodukter og for viktige metaller var eksporten mindre enn året før, samtidig som prisene falt.

Totaleksporten var også påvirket av en betydelig øking, prosentvis regnet, i eksporten av en rekke ferdigvarer bl. a. innenfor varegruppene maskiner, apparater og tekstiler. I noen grad gjenspeiler dette at markedsforholdene ute i 1962 var bedre for ferdigvarer enn for råvarer. Men en skal ikke overse at de stigende eksporttallene for ferdigvarer for en stor del er uttrykk for en pågående spesialisering innenfor næringslivet: Norske be-

drifter har overlatt deler av det innenlandske marked til utenlandske konkurrenter, samtidig som de i større utstrekning enn før har søkt ut med spesialprodukter. I den utstrekning det er dette som har skjedd, har eksportøkningen i 1962 ikke hatt store nettovirkninger hverken for importoverskottet eller den samlede produksjon, idet en slik defensiv eksportøkning har et motstykke i økt import.

Investeringene i fast kapital i alt fortsatte å stige sterkt i 1962, tilsynelatende lite påvirket av den noe strammere kredittpolitikken. For fast kapital i alt var økingen i volum mellom 7 og 8 prosent. Skipsinvesteringene var omtrent uendret, men for andre kategorier av kapital var veksten i 1962 sterkere enn i 1961, og betydelig sterkere enn økingen i nasjonalproduktet. For bygninger og anlegg er volumøkningen det siste året beregnet til mellom 6 og 7 prosent etter foreløpige oppgaver, og for maskiner, utstyr og transportmidler utenom skip til 12 prosent. Det siste tallet betyr at investeringene i transportmidler, maskiner og utstyr i 1962 i volum lå hele 44 prosent over nivået bare tre år tidligere. Tallene viser at over en tredjepart av investeringsøkningen i dette tidsrom har falt på industrien, som har økt sin andel i de samlede investeringer fra 13 prosent i 1959 til 18 prosent i 1962. En må regne med at en meget betydelig del av maskininvesteringene i 1962 var leveringer på kontrakter sluttet i tidligere år.

For lagerinvesteringene så det ut til at kreditttilstramningen fikk raske virkninger. Tallene her er ennå usikre og delvis motstridende. Men det synes klart at den sterke lagerøkningen som begynte i 1960, ble brutt i slutten av 1961 og begynnelsen av 1962. Mens det var en øking på 500—600 mill. kr. i hvert av de to foregående år, viser foreløpige tall for 1962 ingen lagerendring over året totalt sett, til tross for at det foregikk en meget betydelig produksjon for lager i viktige eksportnæringer. Inntrykket er at det særlig var i første halvår at lageretterspørselen var svak.

Hovedtendensene i utviklingen i den samlede etterspørsel i året 1962 kan etter dette sammenfattes slik: Fra høsten 1961 til februar-mars i 1962 pekte vareeksporten svakt nedover. Den holdt seg så uendret på et lavt nivå en tid, men steg igjen utover sommeren og kom på høstparten på nytt godt over nivået fra før nedgangen satte inn. I første halvår lå således utenlandsetterspørselen lavt. Det er god grunn til å tro at de kontraktive virkninger av dette ble forsterket ved at også lageretterspørselen var meget svak i dette tidsrom. Fra konsum-

siden kom det ingen sterke impulser i motsatt retning; mens konsumet i 1961 lå høyt, virket stigningen i konsumprisene på 4 prosent fra desember 1961 til juli 1962 til å dempe konsumveksten. Investeringene i fast kapital var derimot en sterkt ekspansiv faktor. Totalinntrykket er at veksten i etterspørselen avtok raskt og sterkt i løpet av vår-månedene, slik at en fra sommeren av — med unntak for visse investeringsarter — ikke lenger kunne tale om noe generelt press. For annet halvår er tallmaterialet ennå ufullstendig. Det er nokså sikkert at utenlandsetterspørselen tok seg godt opp, og også at investeringene trakk i ekspansiv retning. Derimot var konsumetterspørselen fortsatt heller svak. Det en vet minst om, er lagerutviklingen; den beste gjetning er at den kontraktive virkning av lagerutviklingen avtok i løpet av sommeren. Alt i alt er det sannsynlig at total-etterspørselen i annet halvår igjen utviklet seg på en måte som ga grunnlag for sterkere vekst. Produksjonsutviklingen innenfor industrien i de to halvår passer inn i et slikt bilde.

Et forsøk på å tallfeste de virkninger på realøkonomien (direkte og indirekte) som eksportutviklingen og de innenlandske etterspørselsfaktorer hadde i 1962, bygd på kryssløps- og konsumrelasjoner, er gjengitt i tabell 23, side 44. Tabellen styrker inntrykket av at den viktigste ekspansive faktor i året som gikk, var investeringsøkningen i fast kapital, idet eksportens bidrag til økingen i bruttonasjonalproduktet var mindre enn vanlig og lagerutviklingen klart trakk produktionsveksten ned. Omregnet til prosenter av bruttonasjonalproduktet, viser tallene at investeringsøkningen i fast kapital forklarer vel 2,1 prosent av bruttonasjonalproduktets vekst på 3,4 prosent, eksportøkningen vel 1,6 prosent, og posten «annet» (som bl. a. omfatter offentlig konsum) 0,2 prosent, mens lagerutviklingen, isolert sett, betinget en produktionssvikt på 1,2 prosent. Mellom vekstprosenten for bruttonasjonalproduktet ifølge de foreløpige nasjonalregnskapstall og slik den framkommer ved beregningene, er det en differanse på 0,7. Differansen går igjen i tallene for det private konsum, som i likhet med bruttonasjonalproduktet steg sterkere enn beregningene kan forklare; en mulighet er at forskyvninger i inntektsfordelingen som beregningene ikke har tatt fullt hensyn til, har virket som en selvstendig faktor til å trekke både konsumet og produksjonen i været. Tabellen viser ellers at investeringsøkningen i fast realkapital ikke bare var den viktigste drivkraft for produktionsveksten i 1962, men også for importøkningen. Av en samlet importøking på rundt 800 mill. kr.

forklares nær 300 mill. kr. ved de større investeringer i maskiner, transportmidler og utstyr og ytterligere vel 100 mill. kr. ved at investeringene i bygg og anlegg gikk opp.

Når skip regnes med, var importøkningen i 1962 en god del mindre enn i de to foregående årene, men i volum likevel såvidt sterk som 6 prosent. Regnet i verdi var det etter foreløpige tall en nedgang i skipsimporten fra året før på 375 mill. kr. Importverdien for varer og tjenester uten skip steg derimot forholdsvis sterkt, nemlig med 1 050 mill. kr. mot 550 mill. kr. året før. Det samlede underskott på driftsregnskapet overfor utlandet, som i 1961 var 1 500 mill. kr., steg til 1 600 mill. kr. i 1962 etter foreløpige oppgaver.

Problemer i eksportnæringene.

Et markant trekk i bildet av 1962 — og viktig i et lengre perspektiv — er den markedsituasjon som en stor del av våre tradisjonelle eksportnæringer har kommet i. Avsetnings- og lønnsomhetsproblemene i disse næringer skyldes i noen grad at det innenlandske kostnadsnivå har steget. Men hovedårsaken ligger dypere og kan føres tilbake til trekk i den internasjonale vekstprosessen i 1950-årene.

Skal den økonomiske vekst foregå uten alvorlige friksjoner, må investeringene følge et mønster som — for verden som helhet — gjør at kapasiteten i de forskjellige grener av næringslivet blir utbygd i en innbyrdes vel avstemt takt. På hvert trinn i produksjonsgangen fra råvare til ferdig produkt må kapasiteten svare til produksjonen i tidligere og senere ledd. For næringer der produktionsutstyret er sterkt spesialisert, kan en tilpassing være vanskelig, og overproduksjon blir da uunngåelig i de ledd som til hver tid relativt sett er bygd for sterkt ut. Som følge av at investeringsbeslutninger blir tatt av næringsdrivende uavhengig av hverandre, og fordi det i regelen tar år fra en investeringsbeslutning fattes til nytt produktionsutstyr står klart, vil det være uunngåelig at næringslivets forventninger ikke alltid blir eksakt oppfylt. Mer eller mindre alvorlige utslag av feilinvesteringer vil derfor være normale trekk ved den økonomiske vekstprosessen.

Ett resultat av den store investeringsbølge i verden i 1950-årene har vært at det i dag eksisterer en betydelig overkapasitet i mange næringer. Det ser ut til at investeringene har fulgt et mønster som har ført til relativ overekspansjon blant annet i råvaresektoren og for sjøfart, hvor fortjenestemulighetene var særlig gode like etter krigen, med den følge

at kapasiteten i tidlige ledd i produksjonskjeden har blitt stor i forhold til i de senere ledd, herunder forbruksvareindustrien.

For Norge er det viktig at avsetningskrisen har rammet nesten alle våre viktigste eksportnæringer. Både for skipsfartstjenester, olje og fett, aluminium, ferrolegeringer, treforedlingsprodukter og visse kjemikalier er det tydelig at det nå er overkapasitet i verden, og tilbudspress har gitt seg utslag i reduserte priser. På verdensmarkedet har tendensen i råvareprisene pekt nedover siden 1957. Prisene på de fleste viktige norske eksportprodukter har fulgt med i fallet, slik at de i 1962 for noen varers vedkommende — blant annet sulfittcellulose, papir, hvalolje og herdet fett — endog lå lavere enn før Korea-krigen og de devalueringen. Betrakter en særskilt de senere år, har de oppnådde gjennomsnittspriser ved eksport vært fallende siden 1958 for jernmalm, siden 1957 for aluminium, herdet fett, skrive- og trykkpapir, ferromangan og ferrokrom, 1956 for mekanisk masse, sulfittcellulose, svovelkis og hvalolje, 1954 for avisepapir og helt siden 1953 for ferrosilisium. Prisfallet fra disse år til 1962 var 12 prosent for aluminium, mellom 15 og 20 prosent for treforedlingsprodukter, vel 25 prosent for jernmalm, 20—30 prosent for ferrolegeringer og hele 40—50 prosent for svovelkis, hvalolje og herdet fett. Også skipsfarten har hatt svært vanskelige år. Siden fraktfallet satte inn i 1957, har fraktene svingt omkring et nivå som kan sammenliknes med det lave nivået i årene 1953—1954 og med nivået før Korea-krigen.

Utsiktene for de tradisjonelle eksportnæringene må bedømmes på bakgrunn av at de vel kan regne med å øke sitt produksjonsvolum i takt med verdensbehovet, men at prisene neppe vil bedre seg vesentlig før overkapasiteten i næringene er overvunnet, og dette kan ta tid. På flere av de områder det gjelder — kanskje særlig innenfor skipsfart og treforedlingsindustri — er marginen av overkapasitet i verden ganske visst ikke stor. Men kapasiteten øker etter hvert som allerede planlagte investeringer blir fullført, for flere varer i raskt tempo, og innenfor skipsfarten er situasjonen at skipsbyggingsindustrien står klar til å øke verdenstonnasjen raskt på kort tid hvis fraktene skulle gjøre nykontraheringer lønnsomme. En meget kraftig oppgang i Sambandsstatene ville kunne rette opp mye, men er på kort sikt ikke sannsynlig. Under disse forhold vil det være realistisk å regne med at det kan ta tid før lønnsomheten i disse næringene bedrer seg.

Underskottet i utenriksøkonomien i de senere år må ses på bakgrunn av at byttefor-

holdet overfor utlandet har vært dårlig. Siden 1957 har både import- og eksportprisene falt — men sterkest for eksporten når tjenester regnes med. Hadde import- og eksportprisene i 1962 vært som i gjennomsnitt for årene 1955—1957, ville importoverskottet siste år ha vært 1 300 mill. kr. lavere.

Inntekter, priser, lønninger.

Mens eksport- og importpriser nå i fem år har hatt en fallende tendens, har lønns- og prisoppgangen i vår egen økonomi fortsatt. Dette er ikke noe særnorsk fenomen. Også i mange andre land har lønningene gått til dels kraftig opp, slik at det innenlandske prisnivå har steget sterkere enn prisene på varer som går i internasjonal handel.

I forrige års Økonomisk utsyn pekte Byrået på sammenhengen mellom den innenlandske prisbevegelsen i Norge og de store periodiske lønns- og jordbruksprisoppgjør. Konsumprisindeksen har siden første del av 1950-årene vist en utpreget trappetrinnbevegelse, idet perioder med relativt stabile priser har vært avløst av sprang i konsumprisen hver gang lønningene og jordbruksprisene har vært revidert. Inntektsoppgjøret i 1954 ble fulgt av en oppgang i konsumprisindeksen på 5,5 prosent i løpet av seks måneder. Oppgjøret i 1956 resulterte i et prissprang på 4,5 prosent på fire måneder. Oppgjøret i 1958 gav en prisstigning på 6,5 prosent på tolv måneder.

Prisutviklingen etter oppgjøret i 1961 har i hovedtrekk fulgt det kjente mønsteret. Men ved siste oppgjør ble det gitt større nominelle inntektsforbedringer enn ved noen av de tre foregående oppgjør, og prisstigningsbølgen som fulgte, ble også større. Konsumprisindeksen tok til å stige fra mars 1961, og først i juli 1962 falt den til ro på et nytt nivå, 8,5 prosent over nivået før avtalerevisjonene tok til. Når det denne gang tok lengre tid enn vanlig (syttten måneder) før prisvirkningene av oppgjøret hadde slått fullt igjennom, hadde det antakelig sammenheng med at de fleste 1961-avtalene hadde bestemmelser om forhåndsavtalte lønns- og pristillegg som først skulle gis fra våren 1962. Av den grunn ble også 1962 et år med avtalemessige lønns- og prisforhøyelser.

Sammenlikner en reallønnsutviklingen i årene 1957—1962 (uttrykt ved gjennomsnittlig lønn pr. sysselsatt og deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks) med veksten i nettonasjonalproduktet i samme periode, er det tydelig at reallønnen for perioden under ett steg noe sterkere (22 prosent) enn nettonasjonalproduktet (19 prosent). Nesten hele forskjellen skriver seg fra ett enkelt år, nemlig

1958, da nettonasjonalproduktet falt, men reallønnen likevel gikk litt opp. Ellers veksler år da veksten i reallønnen oversteg veksten i nasjonalproduktet, med år da det motsatte inntraff, etter et mønster som gjør det vanskelig å etterspore noen innflytelse av de periodiske lønns- og jordbruksprisoppgjør. Veksten i reallønnen var noe sterkere enn veksten i nasjonalproduktet fra 1958 til 1959 og fra 1961 til 1962. Dette antyder en virkning fra de to siste tariffrevisjoner, men det kan ikke påvises noen slik virkning etter tariffoppgjøret i 1956, og utslagene er dessuten svake. Derimot er det en klar tendens til at år med rask produksjonsvekst også har gitt sterk reallønnsforbedring — og dette gjelder uten hensyn til hvordan år med sterk vekst har vært plassert i tariffperioden. Det er illustrerende at reallønnen steg dobbelt så sterkt i 1960 (+ 2,7 prosent) — et år uten avtalerrevisjoner, men med uvanlig sterk vekst — som i 1958 (+ 1,3 prosent), da tariffene ble revidert, men veksten stagnerte. Men den store reallønnsforbedring siste år (anslagsvis + 5,5 prosent) er et eksempel på at veksten i nasjonalproduktet ikke er den eneste avgjørende faktor for reallønnsutviklingen.

At reallønnen bare har økt litt sterkere enn den samlede produksjon, hindrer ikke at lønnstakernes totale inntektsandel i nominelle kroner har økt betydelig. Faktorinntekten eller den samlede godtgjøring til arbeid og kapital steg fra 1957 til 1962 med nær 6 300 mill. kr. Dette beløp tilfalt i sin helhet lønnstakerne. De nominelle lønnsinntekter har således på fem år gått opp med i alt 46 prosent, eller med 40 prosent regnet pr. lønnstaker, mens eierinntekten i samlet sum ikke har steget i dette tidsrom.

Men utviklingen av eierinntekten i næringer som etter sin art har et naturlig beskyttet hjemmemarked, har vært svært forskjellig fra utviklingen i næringer som direkte og indirekte får sine priser bestemt av verdensmarkedet. I den første gruppen, de «markedsbeskyttede» næringer — her definert som jordbruk, bygge- og anleggsvirksomhet, kraftforsyning, tjenesteytende næringer utenom skipsfart, bergverk og industri med unntak av malmgruver, tekstil- og bekledningsindustri, treforedlingsindustri, kjemisk industri og primær jern- og metallindustri — har eierinntekten etter foreløpige oppgaver steget med til sammen 2 150 mill. kr. Dette er en øking på i alt 34 prosent, eller 40 prosent om vi regner pr. årsverk utført av selvstendige i disse næringer, svarende omtrent til hva lønnsinntekten pr. lønnstaker i gjennomsnitt har gått opp med. I den andre

gruppen derimot, de «konkurransetsatte» næringer, som ikke har hatt adgang til å ta igjen de økte lønnskostnader ved å sette prisene opp — skogbruk, fiske, hvalfangst, skipsfart, malmgruver, tekstil- og bekledningsindustri, treforedlingsindustri, kjemisk industri og primær jern- og metallindustri — har eierinntekten falt fra 3 350 mill. kr. til 1 200 mill. kr., eller med 64 prosent. Størst var nedgangen i skipsfart (1 550 mill. kr.), men den var også betydelig (600 mill. kr. eller vel 30 prosent) i de andre næringer. Den samlede eierinntekt i hvalfangst, skipsfart, malmgruver og i de industrigrener som er nevnt (de konkurransetsatte næringer utenom fiske og skogbruk), ble redusert fra vel 2 500 mill. kr. i 1957 til knapt 500 mill. kr. i 1962. Både i hvalfangst, skipsfart og kanskje i treforedlingsindustri var eierinntekten negativ siste år.

Lønnsandelen eller lønnstakernes andel av faktorinntekten gir et mer summarisk, men like klart uttrykk for utviklingen. Mens lønnsandelen i perioden 1953—1957 varierte mellom 57 og 58,5 prosent, lå den i årene 1959—1961 på nivået 64—65 prosent, og for 1962 viser foreløpige oppgaver et så høyt tall som 67 prosent. Selv om en gir rom for en viss usikkerhetsmargin i tallene og også tar hensyn til at lønnsandelen har en stigende langtidstendens, er dette en helt usedvanlig sterk øking over en så kort periode. Også for lønnsandelen har utviklingen vært svært ulik i de markedsbeskyttede og i de konkurransetsatte næringer. I de markedsbeskyttede næringer har lønnsandelen nærmest fulgt langtidstendensen og steget svakt (62 prosent i 1957, 64 prosent i 1958 og 1959, 63 prosent i 1960 og 1961, 65 prosent i 1962). I de konkurransetsatte næringer derimot steg lønnsandelen i perioden 1957—1962 fra 49 prosent til 77 prosent (i konkurransetsatte næringer utenom skipsfart fra 52 prosent til 65 prosent). Stigningen i lønnsandelen i de konkurransetsatte næringer — og dermed i den totale lønnsandel — har sammenheng med at det innenlandske prisnivå har beveget seg på en annen måte enn utenlandsprisene: Stigningen er i sin helhet konsentrert om to år, 1958 og 1962, da det var stor forskjell mellom bevegelsene i prisene innenlands og for eksport; i de mellomliggende år varierte andelen lite.

Fallet i eierinntekt i de konkurransetsatte næringer har hatt til følge at selskapssparingen og dermed den private sparerate har falt sterkt, fra omkring 13 prosent av nettonasjonalproduktet i normalt gode år inntil 1957 og ned til om lag 8,5 prosent i årene 1961—1962. Den offentlige kapitaltilvekst har i mellomtiden holdt seg uendret på om lag

7—8 prosent av nettonasjonalproduktet. En virkning av dette har vært at opplåning i utlandet har erstattet sparing som finansieringskilde for landets totale nettoinvesteringer, som i senere år har svart til om lag 21 prosent av nettonasjonalproduktet. Svikten i selskapssparingen gjenspeiles således i utenriksregnskapet.

Pris- og inntektsutviklingen i de senere år, sett i sammenheng, illustrerer det i og for seg søvsagte at det er takten i produksjonsveksten, sammen med endringer i bytteforholdet overfor utlandet, som bestemmer hvor raskt realinntekten i landet kan vokse. En kamp om nominelle inntektsforbedringer — som fører til prisstigning hvis pengeinntekten i samlet sum stiger raskere enn den realøkonomiske rammen vokser — kan påvirke inntektsfordelingen, men ikke skaffe enkeltgrupper fordeler uten på andres bekostning. Utviklingen siden 1957 har vist at det i denne dragkampen har pekt seg ut tre store interessegrupper: Lønnstakerne, bedriftene i de markedsbeskyttede næringer som kan dekke stigende kostnader ved å sette prisene opp, og bedriftene i de konkurranseutsatte næringer som ikke har en slik mulighet, fordi prisene på deres produkter bestemmes av prisutviklingen på verdensmarkedet. En slik tre-delning av interessegruppene gjør det ikke mulig å si hva pris- og lønnsoppgjørene kan ha betydning for ulike grupper av lønnstakere innbyrdes og for individuelle næringer, men den stiller sider ved fordelingskampen i skarpt lys.

For de to første grupper, lønnstakerne og de markedsbeskyttede næringer, viser utviklingen siden 1957 at den ene gruppen ikke har vunnet fordeler på den annens bekostning, og det viktigste resultat av dragkampen mellom dem har vært å drive det innenlandske pris- og kostnadsnivå i været. Regnet pr. sysselsatt har inntekten i perioden under ett steget omtrent like sterkt i hver av de to grupper. Men det som framstår som det mest markerte utslag av interessekampen i denne perioden, er en kraftig reduksjon av inntektsandelen for bedriftene i de konkurranseutsatte næringer og en motsvarende øking i inntektsandelen for de to andre grupper. Inntektsforskyvninger av denne art må alltid oppstå når det innenlandske pris- og kostnadsnivå utvikler seg annerledes enn eksportprisene.

Det illustrerer hvor innfløkte inntektsfordelingsproblemene er — kanskje også hvor langt de moderne samfunn ennå er fra å ha løst dem — at både lønnstakere og store grupper av bedrifter kan se sine interesser tjent ved at det innenlandske pris- og kostnadsnivå presses i været.

Perspektiver.

I verdensøkonomien kan det ved inngangen til 1963 pekes på svakhetstegn som kan være forvarslar om andre typer av økonomiske problemer enn de verden har stått overfor tidligere i etterkrigstiden. Et nytt trekk ved situasjonen i Vest-Europa — dels kanskje en ettervirkning av feilinvesteringer i tidligere år — er at svært mange næringer arbeider med lav kapasitetsutnyttning av produksjonsutstyret og sviktende lønnsomhet også i land der det fortsatt er full sysselsetting og høy etterspørsel totalt sett. Mange steder er det tegn til at overkapasiteten og lav lønnsomhet begynner å merkes i mindre investeringsetterspørsel. Konsumvareindustriene og de tjenesteytende næringer er imidlertid lite berørt, og noen alminnelig etterspørselssvikt er det ikke tale om.

Situasjonen utelukker ikke at svikten i den private investeringsetterspørselen kan tenkes å få større omfang etter hvert. I så fall kan en gå ut fra at myndighetene i de fleste land raskt vil legge om sin politikk i mer ekspansiv retning. For Vest-Europa, som betyr mest for vår egen økonomi, gjør en antakelig likevel rett i å regne med at veksten i 1963 neppe vil bli sterkere enn den var i 1962.

I Norge kan situasjonen i utenriksøkonomien på lengre sikt gi grunn til usikkerhet. Hittil har det vært mulig å finansiere de store underskott i utenriksregnskapet uten betydelig nedgang i valutareservene. Fallet i valutareservene siste år er imidlertid en påminnelse om at importoverskott av den nåværende størrelsesorden kan skape problemer.

Slik som markedsforholdene tegner seg for flere viktige eksportnæringer i øyeblikket, ser det ut til at Norge i forholdsvis lang tid framover må regne med et lavt valutatilskott fra disse næringer. En vanskelig realøkonomisk omstilling kan i så fall bli uunngåelig. Skulle hensynet til valutareservene gjøre det påkrevet å bremse den innenlandske etterspørsel sterkt, vil det kreves god konkurransevne om aktiviteten og veksttakten skal kunne holdes oppe, fordi det da i første rekke vil være fra økt produksjon for eksport — eller til fortrenghet av import til hjemmemarkedet — at vekstimpulsene må komme.

For 1963 kan en regne med vekstimpulser både innenlands og fra eksportsiden. Året som kommer må derfor antas å ville bli et år uten nye, vanskelige problemer for Norge. Men igjen kan et betydelig underskott i utenriksøkonomien ventes, og med en beskjeden produksjonsframgang i Vest-Europa, er det lite trolig at veksten her hjemme vil bli mye sterkere enn i året som gikk.

English summary.

1962 must be regarded as a fairly good year for the world economy although not up to the more favourable periods after the war. The estimated increase in the volume of production compared to the year before is 4—5 per cent for the OECD-countries combined. For Western Europe the increase was below and for North America well above this figure. However, the increase over the year was not particularly strong, and the comparatively high rate of increase for the annual totals should be considered on the background of the level of production for 1961 being comparatively low. Probably more surplus capacity was available at the end than at the beginning of the year on both sides of the Atlantic. In the United States — where the recession in 1960—61 left scope for considerable increase in production — the rate of increase slowed down materially during spring, well before full employment had been achieved. In Western Europe the increase in production did not reach the average for the post-war period.

For Norway, where the effects of the slowing down during 1961 in the rest of the world had been slight, the reduction in the rate of increase in 1962 was particularly pronounced. According to preliminary figures the increase in the national product was 3,4 per cent compared to 6,2 and 5,9 per cent for 1960 and 1961 respectively. The rate of increase was reduced through unfavourable conditions in agriculture and fisheries. In addition large variations were recorded between different industries. For forestry and whaling industries production fell and for manufacturing the increase was slight, while the continued increase in the sailing tonnage contributed towards a higher rate of increase.

The increase in production for this country in 1962 seems slightly less than that warranted by the present increase in productive capacity. Capacity utilization was probably about the same in 1957 and 1962, and the increase in the national product between the two years corresponds to 4,1 per cent per annum.

In particular increase in production was slight during the first half of the year. Disregarding seasonal variations, industrial production showed practically no increase from the end of 1961 to late summer 1962. Not only export industries were affected, the tendency was rather more pronounced for the home market industries. The seasonally adjusted index for the latter even showed a slight downwards trend from the beginning of the year to July. The increase in industrial production was resumed from the third quar-

ter. During the second half of the year the increase in production for the economy as a whole seemed to have been quite satisfactory, although perhaps not of normal strength. Developments in the labour market during the autumn indicated, however, that the pressure problems were far less than one year previously.

Policy measures.

During 1960 and 1961 Norway experienced an investment boom. During both years the increase in demand was exceptional, and in 1961 the Government introduced restrictive measures. The changes in the monetary policy introduced in 1961 took effects towards the end of the year, but the level of demand was still high at the beginning of 1962. The labour market was strained, the deficit on international transactions was the largest after the war, and the price level at home was still rising.

The economic policy for 1962 was designed to reduce the increase in demand. Credit policy was tightened in order to counteract the increase in demand for investment goods financed through loans, but it was considered unnecessary to adopt a monetary policy that would influence consumer's demand. The Government budget for 1962 aimed at approximately the same effect on demand as the budget for the previous year.

The information available at present seems to indicate that the budget-policy for 1962 had a slightly more stimulating effect on demand than in 1961. The public «income surplus» — i.e. net transfer of income to public bodies less public expenditure on goods and services — for Government and social insurance combined was according to preliminary figures reduced from 3,3 per cent in 1961 to 2,8 per cent in 1962. The estimate for 1962 is, however, somewhat uncertain.

Through the credit policy the Government attempted to prevent a repetition of the exceptional increase in loans that occurred in 1961. New limits were adopted for loans from commercial and savings banks, and additional steps were taken in order to gain better control over loans in foreign currency from commercial banks. The limits on loans imposed by the annual credit-agreement, and adhered to by the banks, did however permit considerable expansion of credits in 1961. The combined net flow of capital to industry — including loans from abroad and direct issues of shares and bonds — was reduced by 400 mil-

lion kroner or 10 per cent from previous year, but was still 1 200 million kroner above the average for the years 1956—1960.

The restrictive credit policy was supported by the volume of building activity licenced for 1962 being kept at the same level as the year before. In order to meet the strong requests for building licences from manufacturing industries the quota for industrial building was increased while the quota for the county licencing boards was reduced correspondingly. The building licences have in recent years been an important tool for regulating demand. For the type of buildings for which licences still are required the total quotas have since 1957 been kept nearly constant at 1,3 to 1,4 mill. m² floor area per annum in spite of fairly large variations in the demand for licences.

Production and trade.

The policy with regard to building licences and the restrictive credit policy did, however, not prevent investments in real capital, excluding ships, from increasing considerably also in 1962. But the demand for inventories was reduced. This, together with the unfavourable trend for some of the country's major export commodities, determined the economic position last year.

The value of exports of goods and services increased by 4 per cent in 1962 and the corresponding volume by 6 per cent. Commodity exports, excluding ships, increased in volume by 7 per cent, exports of products of petroleum — which require considerable imports of raw materials — accounted for 2 per cent. Also exports of fish products showed a good increase. For other traditional export commodities difficulties were experienced during the whole year. For both pulp and paper and some basic metals exports were below the previous year.

In spite of this total exports showed considerable increase, the cause being the relatively large growth in export of certain types of finished goods, e.g. machinery, apparatus and textiles. To some extent this shows that market conditions abroad were more favourable for finished than for primary commodities. However, it should be taken into account that the increase in exports of finished goods largely reflects the tendency towards specialization in industry. Norwegian establishments have tended towards a narrower product range and at the same time left parts of the home market for foreign competitors. As far as this is the case, increased exports would be coupled with increased imports, and for the Norwegian industry this part of increased exports did not by itself support a more expansive development.

Investment in fixed capital continued to rise during 1962 in spite of the more restrictive credit policy. The volume of increase in fixed capital was 7,6 per cent. Investments in ships remained unchanged, but for other categories the increase in 1962 was stronger than for 1961, and considerably above the increase in the national product. For buildings etc. the increase in volume was 6,6 per cent according to preliminary estimates and for transport equipment (excluding ships), machinery and apparatus 12 per cent. The last mentioned figure indicates that investments in transport equipment, machinery and apparatus for 1962 were 44 per cent above the level three years previously. Industry accounted for more than one third of the increase in investments in this period, and its share of total investments rose from 13 per cent in 1959 to 18 per cent in 1962. Part of the investments in machinery in 1962 are probably deliveries on contracts from previous years.

The restrictions on credits seem to have had a very rapid effect on investments in inventories. The information available is somewhat uncertain, but it seems probable that the rather strong increase in inventories that started in 1960 closed at the end of 1961 and in the beginning of 1962. Preliminary figures do not indicate changes in inventories over the year, but the increase was 500—600 million kroner for each of the two previous years, and this in spite of considerable accumulation of inventories from current years production in important export industries. The impression is that particularly during the first half of the year demand for inventories was slack.

Thus the main characteristics of the trends in total demand during 1962 were: From the autumn 1961 to February—March in the following year commodity exports declined slightly, remained stable at a fairly low level from then onwards, increased during the summer and reached during autumn a higher level than before the decline. During the first half of the year the trend for exports had a contractive effect. A low level of demand for inventories during the same period had a similar effect. The consumption did not support tendencies in the opposite direction; while consumption was high during 1961, the increase in the consumer's price index of 4 per cent from December 1961 to July 1962 reduced the increase in consumption. Investments in fixed capital, however, proved a strong expansive force during the whole of the year. The main impression is that the increase in demand declined rapidly during spring, so that from the middle of the year no general pressure seemed to exist except for certain types of investments. For the second half of the

year information is still incomplete. It is reason to believe that demand from abroad picked up, but that consumer's demand remained slack. The most uncertain factor is the trend in inventories. Factual information is not available, but most probably the contractive effect of the trend in inventories decreased during the summer. It is thus reason to believe that changes in total demand during the second half of the year tended towards supporting a stronger expansion. The trends in industrial production during the first and second half of the year fit this pattern.

An attempt, based on input-output and demand equations, at quantifying the real effects (direct and indirect) of the trends for exports and domestic demand in 1962 is given in table 23 on page 44. The table supports the impression that the increase in investments in real capital was the main expansive factor during last year as the contribution to the national product due to exports was below normal, and the trend for inventories counteracted the increase in production. As percentages of the national product the figures show (column 2) that increase in investments in real capital explain some 2,1 per cent of the total increase of 3,4 per cent in the national product, increase in exports some 1,6 per cent, and «others» (including inter alia public consumption) 0,2 per cent, while the trend in inventories reduced production by 1,2 per cent. An unexplained difference of 0,7 per cent appears between the increase in the national product according to the preliminary estimates and the present calculations. The same difference appears in the figures for private consumption which, like the national product, increased more than explained by the calculations (column 5), one explanation being that shifts in the income distribution, not taken into account by the calculations, might have worked as an independent factor towards increasing consumption and production. In addition, the table shows that the increase in investments in fixed capital also was the main factor causing the increase in imports in 1962 (column 4). Of the total increase in imports of roughly 800 million kroner, nearly 300 million kroner are explained by the increased investments in machinery and transport equipment etc. and, in addition, some 100 million kroner by the increase in building and construction.

The increase in imports was a good deal less than for the two previous years, but even then as much as 6 per cent in volum if ships are included. According to preliminary estimates the value of imports of ships decreased by 375 million kroner from previous year. The value of imports of goods and services,

excluding ships, increased on the other hand comparatively much, i.e. by 1 050 million kroner against 550 million kroner for the previous year. The deficit for international transactions on current account increased according to preliminary figures to 1 600 million kroner for 1962 from 1 500 million kroner for 1961.

Special problems for the export industries.

Not only trends in production and employment during 1962 require attention. A dominant characteristic — and an important one in the long run — is the market situation that faced the larger part of our traditional export industries. The sales- and profit-difficulties for these industries were to some extent caused by the increase in the cost-level at home. But the main cause is more basic and can be traced back to the international trends during the fifties.

If economic growth shall run smoothly, investments must follow a pattern for the world as a whole that results in a balanced development of capacity for individual industries. For each step in the process from raw materials to finished products, capacity must at any point of time correspond to production in steps prior to or following. For industries with highly specialized production equipment adjustments might prove difficult, and over-production is inevitable where the capacity is comparatively large. Since decisions are made independently by entrepreneurs, and years might pass between the decision is made and the new production equipment is installed, the expectations of industry might not be fulfilled. Lack of balance between capacity in various industries might be the results.

One result of the investment boom in the world during the 1950'es has been that considerable over-capacity exists in certain industries. It seems that investments have followed a course that has led to comparative over-expansion of some industries, inter alia for raw materials and shipping for which profits were particularly favourable shortly after the war, with the result that capacity in earlier stages of the production process became large compared to that of the later stages including consumer goods industries.

It is significant that for this country sales difficulties were experienced by very nearly all our important export industries. It seems clear that for shipping services, oils and fats, aluminium, basic ferrous metals, pulp and paper, and some chemicals over-capacity exists in the world as a whole, and supply pressure has led to reduced prices. In the international market prices on raw materials have followed

a downward trend since 1957. Prices for most of the important Norwegian export commodities have followed the same pattern so that in 1962 for some commodities — e.g. sulphite pulp, paper, whale oil and hardened fats — prices were even below those of 1948. For the later years in particular, the average export prices have followed a downward trend, for iron ore since 1958, for aluminium, hardened fats, writing- and printing paper, ferromanganese and ferrochromium since 1957, for mechanical wood pulp, sulphite pulp, iron pyrites and whale oil since 1956, for newsprint since 1954 and right from 1953 for ferrosilicon. The fall in prices from these years to 1962 was 12 per cent for aluminium, between 15 and 20 per cent for pulp and paper, slightly more than 25 per cent for iron ore, 20—30 per cent for ferroalloys and as much as 40—45 per cent for iron pyrites, whale oil and hardened fats. For shipping conditions have been even more unfavourable. Since the fall in freight rates which started in 1957, rates have kept around a level comparable to that during the years 1953—1954 and before the Korean war.

The prospects for the traditional export industries do not look very bright at present, although it may be expected that volume of production will rise in proportion to the world-demand, prices will hardly be more favourable before over-capacity in these industries has been reduced. This might take time. In some fields — in particular shipping and pulp and paper industries — the world surplus capacity is not particularly large. But capacity will increase as planned investments are completed, for some commodities this might happen quickly, and for shipping the position is that the shipbuilding industry is ready to increase the world's tonnage at short notice, if freight rates change in a favourable direction. A powerful boom in the United States would change the position, but this is not a probable development. Under these circumstances it would be realistic to expect more favourable conditions for these industries only after some time.

The last few years' deficit in the balance of payments must be seen in connection with the unfavourable terms of trade. Since 1957 import- as well as exportprices have fallen. However, the reduction has been greatest for export prices, when services are included. Had import- and exportprices in 1962 been as the average for the years 1955—1957, the balance of payments deficit last year would have been 1 300 million kroner less than it actually was.

Income, prices and wages.

While export- and import prices during the last five years have shown a declining ten-

dency, the increase in wages and prices at home has continued. This is not a situation restricted to this country. In other countries as well, wages have increased considerably, and the internal price level increased more than prices on commodities in international trade.

In last year's issue of Economic Survey this Bureau drew attention to the relationship between the domestic price level and the recurrent revisions of wage- and price-agreements. The consumer's price index has, since the beginning of the 1950'es showed a pronounced steplike movement. Thus periods with comparatively stable prices have been followed by jumps in consumer's prices each time wage agreements and agricultural prices have been revised. The revision in 1954 pushed the index upwards by 5,5 per cent in six months. The revision in 1956 resulted in a rise of 4,5 per cent in four months. The 1958-revisions gave rise to 6,5 per cent increase in the index within twelve months time.

The price movement after the 1961 revision has mainly followed the same pattern. However, at the last revision a larger nominal income increase was granted than for the three previous revisions, and the corresponding effect on prices was larger. The consumer's price index started to rise from March 1961 onwards and settled as late as July 1962 at a new level 8,5 per cent above that prior to the revision of the agreements. The reason for the long interval (17 months) between the revision and the corresponding full effect on prices might have been that most of the 1961 agreements stipulated wage- or price increments to be put into effect from spring 1962. For this reason 1962 too became a year containing agreed wage- and price increases.

A comparison of the development of the real wages (average wages per employed person deflated by the consumer price index according to the national accounts) with the growth of the net national products for the period 1957—1962 indicates that real wages have increased more rapidly (22 per cent) than the net national product (19 per cent). Most of the difference occurred in one single year, viz. 1958, when the net national product declined while real wages increased. For the rest of the period real wages increased more than the national product in some years while in other years the opposite happened, without any fixed pattern related to the revisions in agriculture and wage agreements can be traced. In 1959 and 1962 the rise of the real wages was somewhat stronger than the increase in the national product, which may indicate some effect of the revisions of the wage agreements in the two previous years. No such influence, however, can be connected with the 1956 agreement. It is a clear tendency,

however, for years with rapid increase in the national product also to display a strong rise in real wages. E.g. real wages increased twice as much in 1960 (+2,7 per cent) — a year without any revisions of the agreements but with exceptional growth — as in 1958 (+1,3 per cent), when wage agreements were concluded, but the growth was checked. The considerable improvements in the real wages in 1962, however, illustrate that the growth in the national product is not the only decisive factor for the development in real wages.

That real wages have increased only slightly more than total production does not prevent the wage earners' share of total income (nominal) from increasing considerably. The factor income or the income accruing to labour and capital combined increased in the period by nearly 6 300 million kroner. This amount has in full accrued to wage and salary earners. That means that the income from wages and salaries (nominal) in five years has risen by 46 per cent, or by 40 per cent estimated per wage earners, while total entrepreneurial income (income accruing to capital and self-employed) remained unchanged in the same period.

The development of the entrepreneurial income for industries which have had the benefit of a protected home market, however, has been very different from the development in industries for which prices are determined by the world market. In the first group, the «marketprotected» industries — defined as agriculture; building and construction; electricity; services apart from shipping; mining and manufacturing except metal mining, textiles and clothing, pulp, paper and paper products, chemicals, and basic metal industries — the entrepreneurial income according to provisional estimates has increased by 2 150 million kroner since 1957. This is an increase of 34 per cent, or 40 per cent per man-year by self-employed in these industries. This corresponds closely to the average increase in income per wage earner. In the second group, the «marketexposed» industries — i.e. forestry; fishing; whaling; shipping; metal mining; textiles and clothing; pulp, paper and paper products; chemicals; and basic metal industries — the entrepreneurial income on the other hand declined from 3 350 million kroner to 1 200 million kroner, or by 64 per cent. The reduction was greatest in shipping (1 550 million kroner), but also in the other in this group industries the income declined considerably (600 million kroner or somewhat more than 30 per cent). The total entrepreneurial income in 1962 in whaling, shipping, metal mining, and in the manufacturing industries mentioned declined from well above 2 500 million kroner in 1957 to slightly less than 500 million kroner in 1962.

In 1962 the entrepreneurial income was negative in whaling, shipping, and probably in the pulp, paper, and paper product industry.

The wage and salary share of factor income gives a more crude but even then a clear picture of the development. While the wage share in the period 1953—1957 varied between 57 and 58,5 per cent, the corresponding figure for 1959—1961 was 64—65 per cent and the provisional estimates for 1962 showed as much as 67 per cent. Even if the figures might be somewhat uncertain, and also taking into account that the wage share has long run upward trend, the increase in the short period was exceptionally strong. Also, the development of the wage share has been substantially different in the «marketprotected» industries compared to the «marketexposed» industries. In the «marketprotected» industries the development corresponds closely to the long term trend of the wage share (62 per cent in 1957, to 64 per cent in 1958 and 1959, 63 per cent in 1960 and 1961, 65 per cent in 1962). In the period 1957—1962 the wage share of the «marketexposed» industries on the other hand rose from 49 per cent to 77 per cent (from 52 per cent to 65 per cent when the shipping industry is excluded). The increase in the wage share of the «marketexposed» industries — and thus in the total wage share — has connection with the domestic price level which has developed differently from the export prices. The increase is solely concentrated to two years, 1958 and 1962; in the intervening years, as the differences between the trend in the domestic prices and the export prices were minor, the wage share remained fairly stable.

The redistribution of income has resulted in a sharp decline in the private savings rate. From a level of 13 per cent of the net national product up to 1957 this rate has dropped to approximately 8,5 per cent in the years 1961 and 1962. Public savings have meanwhile remained stable at about 7 to 8 per cent of the net national product. As a consequence, borrowing from abroad has had to replace domestic savings in order to keep up a rate of net investment, which in the last few years has stayed at approximately 21 per cent of the net national product. The decline in private savings has thus been reflected in a growing deficit in the balance of payment.

The interrelated development of prices and incomes through the last few years brings out the essentially trivial fact that the rate at which real incomes in the country can grow, is determined by the growth of domestic production together with the changes in terms of trade towards the rest of the world. A struggle for higher nominal incomes will result in a rising price level when total money

incomes are allowed to increase at a rate which is higher than the increase in real income which the economy can support. To the extent that this occurs, the income distribution may be affected, but no single group can gain except at the cost of others. The course of events since 1957 brings to one's attention three broad groups with diverging fates in this struggle: wage and salary earners; enterprises (and entrepreneurs) in the «market-protected» industries, who can recover cost increases by increasing product prices; and «marketexposed» enterprises, for whom this possibility is not open, because their product prices are dependent on world market prices. Whereas this grouping brings into sharp focus certain aspects of the struggle in regard to the distribution of income, it throws no light on the consequences of the various price- and wage-settlements in regard to the relative positions of groups of wage and salary earners, or for individual industries.

Looking at the figures since 1957 for the groups wage- and salary-earners and «market-protected» industries, we may conclude that none of these two groups have benefitted at the cost of the other. Income per employed has increased at roughly the same rate for both groups over the period, and the most conspicuous consequence has been an inflationary effect on domestic prices and costs of production. The most remarkable effect of the struggle in this period, however, is a drastic reduction of the proportion of total income going to enterprises in the «marketexposed» industries and a corresponding increase in the proportions for the other two groups. This type of change in the income distribution will always occur when internal prices and costs of production diverge in their development from the prices in export and import trade.

The fact that large groups of enterprises, as well as wage and salary earners, may benefit from an inflation in internal prices and costs of production, provides an illustration of the complexity of the problems concerning the distribution of income, and it also indicates that our modern society is still far from the stage where these problems can be easily settled.

Prospects.

As we enter 1963, some symptoms of soft spots in the world economy may forebode the emergence of problems of a kind which has so far not been characteristic of the post-war period. A new feature — partly perhaps a

result of misdirected investments in previous years — is the fact that complaints about low capacity utilization and low profitability are heard from a number of industries even in countries where the overall levels of employment and demand remain high. Some countries seem to be on the verge of a stage where surplus capacity and low profitability may lead to a decline in investment demand. However, consumer goods industries and service industries are relatively unaffected, and so far there is no question of a general recession.

In this situation it is nevertheless not inconceivable that the falling off of investment demand may by and by become more widespread. In this event, however, the governments concerned may be assumed to shift their policies into a more expansive direction. In spite of this, it appears reasonable to anticipate a lower rate of growth in Western Europe in the next few years than what has been the case in the recent past.

For Norway the situation in regard to the external economy may cause some uneasiness in a longer perspective. So far it has been possible to finance the large balance of payment deficits without substantial reductions in the foreign exchange reserves. The reduction which these reserves suffered last year is nevertheless a reminder that a deficit of the present order of magnitude may create some problems.

With the present outlook in the markets for a number of Norway's major export industries, the contributions in foreign exchange from these industries must be expected to remain low for a considerable time to come. As a consequence, a difficult readjustment in the entire economy may become unavoidable. A strong competitive position will be a condition for continued high activity and economic growth should concern about the reserves of foreign exchange make necessary a considerable restraint in domestic demand. This is so, because any stimulus for continued growth then would have to come from increases in production for exports or for the replacement in the domestic market of previously imported goods.

In 1963 stimuli for continued growth may be expected to emerge both internally and from our export markets. Consequently, no serious new problems are anticipated for Norway in the coming year. All the same, a large deficit in the balance of payments must be anticipated, and if economic activity abroad continues to level off, the increase in domestic production might easily become no greater than last year.

Tabeller

Tabeller.

	Side		Side
I Nasjonalregnskap	*1	B Produksjonsindeks	*11
A Bruttonasjonalprodukt etter næring..	*1	C Produksjon av visse varer.....	*11
B Nasjonalprodukt etter anvendelse...	*1	D Elektrisitetsproduksjon	*12
C Privat konsum	*1	VII Byggevirksomhet	*12
D Faktorinntekt etter næring	*2	A Bygg under arbeid.....	*12
E Faktorinntekt etter inntektsandeler..	*2	B Bygg tatt i bruk	*12
F Bruttoinvestering uten lagerendring etter næring.....	*2	VIII Sjøfart	*12
G Offentlige inntekter og utgifter	*3	A Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året	*12
H Driftsregnskapet overfor utlandet.....	*3	B Skip i utenriksfart ved utgangen av året	*12
I Øking i nasjonalformuen	*3	C Opptjente bruttofrakter i utenriksfart	*12
J Bruttonasjonalprodukt etter næring. I 1955-priser	*4	D Fraktindeks	*12
K Nasjonalprodukt etter anvendelse. I 1955-priser	*4	E Skip med last mellom Norge og ut- landet	*12
L Privat konsum. I 1955-priser	*4	IX Annen samferdsel	*13
II Vareomsetningen med utlandet.....	*5	A Jernbanedrift	*13
A Innførselen fordelt på varegrupper..	*5	B Rutebiltrafikk	*13
a) Verdi	*5	C Ruteflytrafikk	*13
b) Volumtall	*5	D Post, telefon, telegraf	*13
c) Pristall	*5	E Gjestedogn i alt ved godkjente hoteller	*13
B Utførselen fordelt på varegrupper...	*6	X Offentlige finanser	*13
a) Verdi	*6	A Den kommunale skattelikning.....	*13
b) Volumtall	*6	B Utliknede kommunale skatter	*13
c) Pristall	*6	C Utliknede statsskatter.....	*13
C Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land	*7	D Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift	*13
III Sysselsetting	*7	E Kommunenes lånegjeld	*13
A Sysselsatte lønnstakere.....	*7	F Statsgjelden	*13
B Arbeidsløse ved arbeidskontorene...	*7	G Statskassens og kommunekassenes nettoutgifter og skatteinntekter.....	*14
IV Jordbruk og skogbruk	*7	XI Pengemessigø forhold	*16
A Areal av dyrket jord	*7	A Norges Bank	*16
B Høstutbytte av jordbruksprodukter..	*8	B Forretnings- og sparebanker	*16
C Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår	*8	C Statsbanker	*16
D Husdyrhold pr. 20. juni	*8	D Kredittforeninger	*16
E Forbruk av kunstgjødsel	*8	E Livsforsikringselskaper	*16
F Omsetning av kraftfôr til grossist....	*8	F Postgiro	*16
G Kontrollerte slakt.....	*8	G Postsparebanken	*16
H Meieridrift	*8	H Totale utlån	*16
I Engrospriser på meieriprodukter.....	*8	I Statsobligasjoner	*16
J Salg av faste eiendommer i rikets bygder.....	*8	J Aksjeindeks	*16
K Gjennomsnittlig skyldmarksverdi....	*8	K Emisjoner	*16
L Jordbrukets prisindeks	*9	L Omsetning.....	*16
M Produsentpriser for jordbruksvarer...	*9	M Utleggsforretninger	*16
N Priser på produksjonsmidler.....	*9	XII Priser og innenlandsk vareomsetning.....	*17
O Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk..	*9	A Engrosprisindeksen	*17
P Hogst av tømmer og ved.....	*9	B Konsumprisindeksen	*17
Q Basispriser for tømmer og ved.....	*9	C Byggekostnader.....	*17
R Tømmerfløting	*9	D Importpriser.....	*17
V Fiske og hvalfangst	*10	E Eksportpriser.....	*17
A Oppfisket mengde	*10	F Indeks for verdien av detaljomset- ningen	*17
B Verdi av oppfisket mengde.....	*10	XIII Gjennomsnittlig timefortjeneste	*18
C Hvalfangst	*10	A Voksne menn i industri	*18
VI Gruvedrift, industri og kraftforsyning....	*10	B Bygge- og anleggsvirksomhet.....	*18
A Timeverk, bruttoproduksjons- og be- arbeidingsverdi	*10	C Voksne kvinner i industri.....	*18
a) Utførte timeverk	*10		
b) Bruttoproduksjonsverdi	*10		
c) Bearbeidingsverdi	*10		

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn 1/2
- .. = oppgave mangler
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie
- . = logisk umulig

I. Nasjonalregnskap.

	1956	1957	1958	1959	1960	1961*	1962*
A. Bruttonasjonalprodukt etter næring. Mill. kr.							
Jordbruk	1 800	1 739	1 768	1 929	1 906	2 031	1 980
Skogbruk og jakt	954	1 037	970	851	879	978	949
Fiske m. v.	688	599	571	659	653	659	629
Hvalfangst	221	271	204	202	170	196	133
Bergverksdrift m. v.	367	347	324	299	315	320	366
Industri	7 246	7 423	7 469	7 936	8 619	9 383	10 072
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 835	2 126	2 253	2 389	2 532	2 786	3 209
Kraft- og vannforsyning	596	724	818	907	1 011	1 085	1 244
Varehandel	4 837	5 223	5 432	5 859	6 473	7 016	7 687
Finansinstitusjoner	538	587	626	673	754	847	918
Forretningsbygg og boliger	1 276	1 429	1 561	1 672	1 806	1 963	2 176
Sjøtransport	3 990	4 433	3 773	3 893	4 029	4 224	4 281
Annen samferdsel	1 581	1 645	1 696	1 819	1 999	2 194	2 382
Offentlig adm. og forsvar	1 006	1 087	1 154	1 250	1 315	1 387	1 573
Andre tjenesteytende næringer	2 778	3 020	3 226	3 484	3 673	3 913	4 301
Bruttonasjonalprodukt	29 713	31 695	31 845	33 822	36 134	38 982	41 900

B. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr.

Privat konsum	15 791	16 600	17 228	18 301	19 668	21 179	22 689
Offentlig konsum	3 066	3 354	3 537	3 862	4 019	4 288	4 958
Sivilt	2 127	2 345	2 544	2 799	2 960	3 146	3 657
Militært	939	1 009	993	1 063	1 059	1 142	1 301
Bruttoinvestering	10 682	11 483	12 028	12 114	13 215	14 835	15 603
Bygninger og anlegg ¹	4 517	5 107	5 323	5 565	5 866	6 379	7 190
Skip og båter	2 667	2 901	3 841	3 530	3 871	3 608	3 505
Annet transportmateriell	843	911	942	958	1 231	1 199	1 324
Maskiner og annet utstyr	2 031	2 229	2 199	2 240	2 751	3 071	3 584
Lagerendring	624	335	— 277	— 179	496	578	—
Eksportoverskott	174	258	— 948	— 455	— 768	— 1 320	— 1 350
Eksport	12 249	13 220	11 926	12 743	13 659	14 309	14 900
—Import	12 075	12 962	12 874	13 198	14 427	15 629	16 250
Bruttonasjonalprodukt	29 713	31 695	31 845	33 822	36 134	38 982	41 900
Kapitalslit	5 473	6 218	6 790	7 417	7 777	8 239	8 840
Bygninger og anlegg	1 930	2 110	2 258	2 393	2 535	2 709	2 972
Transportm., maskiner o. a.	3 543	4 108	4 532	5 024	5 242	5 530	5 868
Nettonasjonalprodukt	24 240	25 477	25 055	26 405	28 357	30 743	33 060

C. Privat konsum. Mill. kr.

Matvarer	4 839	4 922	5 171	5 368	5 611	5 952	6 433
Drikkevarer og tobakk	1 219	1 281	1 307	1 405	1 477	1 592	1 745
Bolig, lys og brensel	1 634	1 823	1 995	2 095	2 223	2 393	2 685
Møbler og husholdningsartikler	1 419	1 446	1 413	1 446	1 543	1 651	1 774
Klær og skotøy	2 397	2 420	2 419	2 649	2 764	2 890	3 152
Helsepleie og personlig hygiene	768	851	934	1 000	1 095	1 145	1 224
Reiser og transport	921	1 062	1 040	1 118	1 390	1 697	1 681
Fritidssysler og utdanning	827	902	922	1 033	1 250	1 353	1 417
Hoteltjenester og annen personlig opp- varting	405	423	448	495	521	539	573
Annet konsum	1 134	1 193	1 278	1 385	1 531	1 709	1 798
Spesifisert konsum	15 563	16 323	16 927	17 994	19 405	20 921	22 482
+ Korreksjonsposter ²	228	277	301	307	263	258	207
Privat konsum	15 791	16 600	17 228	18 301	19 668	21 179	22 689

¹ Inkluderer endringer i skogbestand. ² Omfatter nordmenns konsum i utlandet minus det offentlige og utlendingers konsum av de spesifiserte poster.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

	1956	1957	1958	1959	1960	1961*	1962*
D. Faktorinntekt etter næring. Mill. kr.							
Nettonasjonalprodukt	24 240	25 477	25 055	26 405	28 357	30 743	33 060
— Indirekte skatter ¹	3 439	3 806	3 828	4 019	4 305	4 751	5 096
+ Subsidiar ²	1 212	1 471	1 238	1 171	1 377	1 533	1 466
Faktorinntekt	22 013	23 142	22 465	23 557	25 429	27 525	29 430
<i>Av dette i:</i>							
Jordbruk	1 512	1 432	1 428	1 620	1 545	1 656	1 571
Skogbruk og jakt	942	1 021	957	839	862	965	933
Fiske m. v.	472	370	333	418	415	416	358
Hvalfangst	115	160	95	91	59	103	51
Bergverksdrift m. v.	337	325	288	268	285	279	317
Industri	6 152	6 321	6 243	6 522	7 311	7 921	8 412
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 589	1 706	1 808	1 924	2 013	2 223	2 568
Kraft- og vannforsyning	323	391	445	493	569	601	706
Varehandel	2 603	2 871	2 914	3 153	3 591	3 821	4 150
Finansinstitusjoner	550	605	648	700	781	881	953
Forretningsbygg og boliger	668	772	808	823	897	986	1 127
Sjøtransport	2 440	2 609	1 649	1 471	1 536	1 656	1 679
Annen samferdsel	1 091	1 088	1 119	1 209	1 319	1 462	1 569
Offentlig adm. og forsvar	1 006	1 087	1 154	1 250	1 315	1 387	1 573
Andre tjenesteytende næringer	2 213	2 384	2 576	2 776	2 931	3 168	3 463

E. Faktorinntekt etter inntektsandeler. Mill. kr.

Privat inntekt av arbeid og kapital ..	21 620	22 736	22 031	23 102	24 868	26 899	28 802
Lønninger	12 525	13 460	14 255	15 333	16 249	17 661	19 727
Personlige renteinntekter (netto) ...	233	258	277	315	346	370	399
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske	2 124	2 000	1 910	2 079	2 028	2 236	2 065
Inntekt av boliger	265	318	303	270	291	332	396
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	6 473	6 700	5 286	5 105	5 954	6 300	6 215
Offentlig nettoinntekt av kapital ³	214	219	212	220	290	339	305
Utlendingers nettoinntekt av kapital- plasseringer i Norge	179	187	222	235	271	287	323
Faktorinntekt	22 013	23 142	22 465	23 557	25 429	27 525	29 430

F. Bruttoinvestering uten lagerendring etter næring. Mill. kr.

Jordbruk og skogbruk ⁴	701	782	873	856	906	983	1 061
Fiske og fangst	342	353	327	313	324	314	397
Bergverksdrift m. v.	67	90	81	123	146	160	186
Industri	1 513	1 701	1 694	1 628	1 965	2 278	2 783
Kraftforsyning	666	793	790	808	869	925	1 067
Forretningsbygg	368	405	388	440	463	527	524
Boliger	1 400	1 640	1 605	1 648	1 723	1 900	2 099
Sjøtransport	2 450	2 676	3 642	3 354	2 687	3 449	3 268
Annen samferdsel	786	788	806	826	1 075	954	1 134
Andre næringer	600	683	715	753	926	1 052	1 183
Offentlig konsumkapital	1 165	1 237	1 384	1 544	1 635	1 715	1 901
Bruttoinvestering uten lagerendring ..	10 058	11 148	12 305	12 293	12 719	14 257	15 603

¹ Alle avgifter og skatter på omsetning, produksjon og driftsmidler er regnet som indirekte skatter. ² Alle støtteutbetalinger til private i egenskap av næringsdrivende er regnet som subsidier. ³ Omfatter også beregnet fondsopplegg i offentlige bedrifter. ⁴ Se note 1 side *1.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

	1956	1957	1958	1959	1960	1961*	1962*
G. Offentlige inntekter og utgifter. Mill. kr.							
<i>Inntekter:</i>							
Offentlig nettoinntekt av kapital ¹	214	219	212	220	290	339	305
Direkte skatter fra private ²	4 063	4 974	5 182	5 448	5 583	6 215	7 056
Indirekte skatter	3 439	3 806	3 828	4 019	4 305	4 751	5 096
Stønader fra utlandet	8	3	1	—	—	1	—
Inntekter i alt ^{1, 2}	7 724	9 002	9 223	9 687	10 178	11 306	12 457
<i>Utgifter:</i>							
Subsidier	1 212	1 471	1 238	1 171	1 377	1 533	1 466
Stønader til private	1 577	1 852	2 000	2 379	2 500	2 728	3 266
Stønader til utlandet	20	22	20	21	33	39	50
Offentlig konsum	3 066	3 354	3 537	3 862	4 019	4 288	4 958
Utgifter i alt	5 875	6 699	6 795	7 433	7 929	8 588	9 740
Offentlig kapitaltilvekst ^{1, 2}	1 849	2 303	2 428	2 254	2 249	2 718	2 717

H. Driftsregnskapet overfor utlandet. Mill. kr.

<i>Varer og tjenester:</i>							
<i>Eksport.</i>							
Varer fob. ³	5 286	5 491	5 195	5 616	6 023	6 236	⁵ 6 625
Skip	461	432	178	206	296	430	335
Bruttofrakter opptjent i skipsfart	5 500	6 220	5 385	5 650	5 890	6 140	6 350
Utenlandske turistenes utgifter i Norge	250	245	290	310	367	400	430
Andre tjenester	752	832	878	961	1 083	1 103	1 160
I alt	12 249	13 220	11 926	12 743	13 659	14 309	14 900
<i>Import.</i>							
Varer cif. ³	7 184	7 673	7 101	7 425	9 020	9 500	⁵ 10 275
Skip	1 601	1 566	2 328	2 083	1 474	2 116	1 730
Skipsfartens utgifter i utlandet	2 500	2 845	2 545	2 700	2 820	2 925	3 125
Norske turistenes utgifter i utlandet	310	320	343	369	390	410	430
Andre tjenester	480	558	557	621	723	678	690
I alt	12 075	12 962	12 874	13 198	14 427	15 629	16 250
Eksportoverskott (underskott—)	174	258	— 948	— 455	— 768	— 1 320	— 1 350
<i>Renter og stønader:</i>							
<i>Fra utlandet.</i>							
Renter, aksjeutbytte o. l.	65	85	90	113	156	155	175
Stønader	108	111	128	143	236	217	188
I alt	173	196	218	256	392	372	363
<i>Til utlandet.</i>							
Renter, aksjeutbytte o. l.	244	272	312	348	427	442	498
Stønader	74	84	85	79	93	110	115
I alt	318	356	397	427	520	552	613
Rente- og stønadsoverskott (underskott —)	— 145	— 160	— 179	— 171	— 128	— 180	— 250
Overskott (underskott —) på driftsregnskapet	29	98	— 1 127	— 626	— 896	— 1 500	— 1 600

I. Øking i nasjonalformuen. Mill. kr.

Privat kapitaltilvekst	3 389	3 060	1 683	1 817	2 293	2 378	2 446
Offentlig kapitaltilvekst	1 849	2 303	2 428	2 254	2 249	2 718	2 717
Øking i nasjonalformuen	5 238	5 363	4 111	4 071	4 542	5 096	5 163
Innenlandsk nettoinvestering	5 209	5 265	5 238	4 697	5 438	6 596	6 763
Netto nedgang (+) eller øking (—) i Norges nettogjeld til utlandet ⁴	29	98	— 1 127	— 626	— 896	— 1 500	— 1 600

¹ Omfatter også beregnet fondsopplegg i offentlige bedrifter. ² Omfatter også endring i innstående hos skatteoppkrevdere og arbeidsgivere. ³ Omfatter også varer utenom handelsstatistikken. ⁴ Her satt lik overskott på driftsregnskapet overfor utlandet. ⁵ Desembertall kommet til under trykkingen viser at anslaget for året er noe for høyt.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

	1956	1957	1958	1959	1960	1961*	1962*
--	------	------	------	------	------	-------	-------

J. Bruttonasjonalprodukt etter næring. I 1955-priser. Mill. kr.

Jordbruk	1 818	1 839	1 745	1 844	1 849	1 895	1 827
Skogbruk og jakt	901	907	880	808	810	843	772
Fiske m. v.	689	587	526	571	565	569	499
Hvalfangst	206	237	215	212	162	188	160
Bergverksdrift m. v.	345	320	321	329	350	355	394
Industri	6 977	7 047	6 978	7 335	7 901	8 406	8 659
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 604	1 720	1 708	1 809	1 822	1 880	2 013
Kraft- og vannforsyning.....	585	667	734	740	800	862	960
Varehandel	4 640	4 806	4 729	4 890	5 451	5 919	6 166
Finansinstitusjoner	530	537	556	574	610	652	687
Forretningsbygg og boliger	1 166	1 195	1 227	1 262	1 283	1 317	1 354
Sjøtransport	3 288	3 507	3 699	3 933	4 334	4 684	5 028
Annen samferdsel	1 489	1 496	1 468	1 548	1 631	1 741	1 816
Offentlig adm. og forsvar	904	937	964	1 015	1 058	1 061	1 061
Andre tjenesteytende næringer	2 599	2 667	2 759	2 876	2 974	3 103	3 225
Bruttonasjonalprodukt	27 741	28 469	28 509	29 746	31 600	33 475	34 621

K. Nasjonalprodukt etter anvendelse. I 1955-priser. Mill. kr.

Privat konsum	15 212	15 467	15 518	16 176	17 230	18 299	18 831
Offentlig konsum	2 791	2 899	2 999	3 186	3 263	3 413	3 652
Sivilt	1 919	1 997	2 120	2 264	2 372	2 495	2 674
Militært	872	902	879	922	891	918	978
Bruttoinvestering	10 292	10 426	10 418	10 337	11 258	12 388	12 774
Bygninger og anlegg ¹	4 178	4 489	4 534	4 670	4 777	4 991	5 318
Skip og båter	2 764	2 758	3 224	2 866	2 325	3 033	3 140
Annet transportmaterieell	818	850	876	872	1 052	1 000	1 071
Maskiner og annet utstyr	1 960	2 056	2 029	2 081	2 603	2 803	3 192
Lagerendring	572	273	— 245	— 152	501	561	53
Eksporthoverskott	— 554	— 323	— 426	47	— 151	— 625	— 636
Eksport.....	11 082	11 459	11 747	12 817	14 020	14 953	15 836
—Import	11 636	11 782	12 173	12 770	14 171	15 578	16 472
Bruttonasjonalprodukt	27 741	28 469	28 509	29 746	31 600	33 475	34 621
Kapitalslit	5 255	5 611	5 961	6 364	6 685	7 003	7 406
Bygninger og anlegg	1 793	1 853	1 926	2 000	2 060	2 120	2 199
Transportm., maskiner o. a.	3 462	3 758	4 035	4 364	4 625	4 883	5 207
Nettonasjonalprodukt	22 486	22 858	22 548	23 382	24 915	26 472	27 215

L. Privat konsum. I 1955-priser. Mill. kr.

Matvarer.....	4 674	4 722	4 667	4 759	5 024	5 292	5 364
Drikkevarer og tobakk	1 131	1 145	1 156	1 238	1 274	1 336	1 385
Bolig, lys og brensel	1 503	1 557	1 652	1 678	1 720	1 786	1 912
Møbler og husholdningsartikler	1 407	1 416	1 376	1 438	1 544	1 631	1 727
Klær og skotøy	2 385	2 317	2 287	2 489	2 633	2 773	2 951
Helsepleie og personlig hygiene	747	773	812	842	885	913	935
Reiser og transport	887	984	968	1 001	1 195	1 465	1 405
Fritidssysler og utdanning	787	810	804	880	1 084	1 150	1 193
Hoteltjenester og annen personlig oppvarting	391	384	394	426	440	452	459
Annet konsum	1 088	1 107	1 121	1 192	1 251	1 327	1 360
Spesifisert konsum	15 000	15 215	15 237	15 943	17 050	18 125	18 691
+ Korreksjonsposter ²	212	252	281	233	180	174	140
Privat konsum	15 212	15 467	15 518	16 176	17 230	18 299	18 831

¹ Se note 1 side *1. ² Se note 2 side *1.

II. Vareomsetningen med utlandet.

A. Innførselen fordelt på varegrupper.

	I alt med skip	I alt uten skip	Korn og kornvarer	Frukt og grønnsaker	Sukker, kaffe, te m. v.	Andre matvarer	Førstoffer, unntatt korn	Drikkevarer og tobakk	Matvarer, drikkevarer, tobakk	Oljefrø, dyre- og plante-fett	Tre, trelast, kork, papirmasse, papiravfall	Spinne-stoffer	Malmer og mine-raler
a) Verdi. Mill. kr.													
1957	9 103	7 537	249	239	414	27	36	79	1 044	174	86	111	270
1958	9 352	7 025	247	277	389	63	55	75	1 106	132	95	84	209
1959	9 449	7 366	260	240	329	50	69	77	1 024	200	130	103	197
1960	10 446	8 973	265	261	341	64	68	125	1 123	221	230	99	263
1961	11 543	9 427	249	270	333	68	60	98	1 078	171	326	107	258
Jan.-sept. 1961	8 757	7 018	189	189	257	51	47	65	798	134	227	78	181
1962	8 642	7 517	220	238	256	45	71	82	912	151	196	82	176
b) Volumtall. 1955 = 100 ¹													
1957	106	107	70	135	108	115	66	115	98	86	41	113	120
1958	112	107	85	147	121	277	123	109	116	70	50	95	104
1959	116	117	92	137	121	213	136	112	116	100	72	119	104
1960	132	143	92	147	133	269	126	178	128	125	124	110	142
1961	147	153	91	151	135	302	126	136	126	99	159	121	145
Jan.-sept. 1961	148	151	92	139	138	311	134	117	126	101	156	119	134
1962	151	163	101	169	149	247	181	145	140	128	133	122	138
c) Pristall. 1955 = 100 ¹													
1957	110	111	107	114	109	103	89	101	108	97	100	99	118
1958	107	103	88	121	92	100	73	101	97	91	92	89	106
1959	103	98	86	113	78	102	82	100	89	96	86	88	100
1960	102	99	87	114	73	102	88	103	89	85	89	91	97
1961	100	98	83	115	70	96	77	106	86	83	95	89	94
Jan.-sept. 1961	101	98	83	117	71	93	77	109	86	85	93	88	95
1962	98	97	88	121	65	105	85	111	88	75	94	90	90
	Andre råvarer	Råvarer, unntatt brenselstoffer	Brenselstoffer	Kjemikalier	Garn og tråd	Metervarer og kler	Arbeider av ikke-metalliske mineraler	Uedle metaller	Arbeider av uedle metaller	Maskiner og apparater	Transportmidl. unntatt skip	Andre bearbejdede varer	Bearb. varer unntatt matv., drikkev. og tobakk
a) Verdi. Mill. kr.													
1957	85	726	1 039	467	165	575	115	1 215	274	1 065	431	421	4 728
1958	82	602	849	483	106	515	124	1 019	258	1 088	446	429	4 468
1959	98	728	826	578	148	589	127	1 054	202	1 159	411	521	4 788
1960	126	936	914	686	170	655	152	1 263	235	1 568	636	632	5 997
1961	107	969	963	692	162	710	140	1 323	280	1 729	656	725	6 417
Jan.-sept. 1961	78	698	709	514	116	518	102	1 000	200	1 295	541	527	4 813
1962	81	686	782	589	126	538	118	995	225	1 482	500	564	5 137
b) Volumtall. 1955 = 100 ¹													
1957	117	89	102	133	118	120	103	103	112	111	145	119	115
1958	123	81	103	133	83	111	111	96	106	113	146	123	112
1959	126	98	106	177	128	136	113	103	84	119	134	153	125
1960	155	129	123	205	145	147	133	119	96	159	228	184	154
1961	144	133	133	226	136	161	125	126	111	179	242	213	168
Jan.-sept. 1961	141	129	130	222	133	152	121	126	105	179	266	204	168
1962	146	133	148	261	146	163	133	129	121	199	241	223	180
c) Pristall. 1955 = 100 ¹													
1957	96	104	131	103	101	97	108	123	113	105	110	105	109
1958	87	95	105	107	92	93	107	111	113	106	113	103	106
1959	103	95	99	96	84	88	109	106	111	107	104	101	101
1960	108	93	95	98	84	90	110	111	113	107	103	102	103
1961	99	92	92	90	83	90	109	110	117	107	100	102	102
Jan.-sept. 1961	98	92	93	90	84	91	108	110	117	106	100	102	101
1962	98	88	90	88	83	89	114	107	114	109	102	100	101

¹ Fra og med 1959 er volum- og prisindeksene regnet om til ny basis (1955 = 100) og med nytt vareutvalg. Beregningsmåten er uforandret (se Statistiske meldinger nr. 10, 1959).

H. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

B. Utførselen fordelt på varegrupper.

	I alt med skip	I alt uten skip	Matvarer fra jordbruket	Fisk, fersk og saltet	Fiskehermetikk	Andre matvarer, drikkevarer, tobakk	Førstoffer, unntatt korn	Matvarer, drikkevarer, tobakk	Huder og skinn	Trelast	Papirmasse	Mineraler
a) Verdi. Mill. kr.												
1957	5 867	5 435	103	587	173	36	176	1 075	88	77	560	108
1958	5 315	5 137	64	577	156	32	137	966	104	69	522	86
1959	5 789	5 583	118	603	177	26	128	1 053	131	41	509	88
1960	6 291	5 995	115	627	164	29	100	1 035	133	50	565	99
1961	6 652	6 222	114	560	166	36	126	1 093	140	37	527	103
Jan.-sept. 1961	4 943	4 621	76	406	117	26	93	718	96	30	397	74
1962	5 063	4 835	110	456	140	30	43	779	118	25	381	88
b) Volumtall. 1955 = 100 ¹												
1957	115	115	199	107	81	106	98	111	143	157	98	98
1958	115	115	141	103	94	97	79	99	147	142	100	89
1959	128	128	220	105	105	71	68	104	152	94	103	100
1960	139	137	233	106	97	84	74	103	164	101	114	114
1961	148	144	234	91	97	97	94	101	219	67	107	109
Jan.-sept. 1961	145	142	215	87	90	91	96	98	208	71	106	106
1962	152	151	301	96	105	105	36	98	231	62	108	122
c) Pristall. 1955 = 100 ¹												
1957	110	107	87	100	110	108	100	100	81	98	105	111
1958	100	101	77	102	111	105	97	101	94	98	96	97
1959	97	99	87	105	112	114	105	104	114	87	91	88
1960	97	99	82	109	112	113	76	102	108	98	91	88
1961	97	98	82	113	115	120	75	103	85	111	91	95
Jan.-sept. 1961	97	98	79	113	115	120	72	101	82	113	92	93
1962	96	97	82	116	119	121	90	109	91	106	87	96
	Malmer	Dyre- og plante-fett	Andre råvarer	Råvarer, unntatt brenselstoffer	Brenselstoffer	Kjemikalier unntatt gjødning	Gjødning	Arbeider av tre og kork	Papir og papp	Uedle metaller	Andre bearbeidede varer	Bearb. varer unntatt matvarer, drikkevarer, tobakk
a) Verdi. Mill. kr.												
1957	165	406	66	1 470	27	204	270	50	558	1 358	423	2 863
1958	154	316	52	1 303	18	217	254	46	516	1 253	564	2 850
1959	131	303	61	1 264	13	247	301	49	576	1 473	606	3 253
1960	151	243	54	1 295	22	257	297	55	642	1 667	723	3 641
1961	142	268	56	1 273	120	262	322	60	670	1 648	859	3 810
Jan.-sept. 1961	104	234	40	975	89	194	244	44	497	1 224	636	2 839
1962	111	166	49	938	160	192	243	49	466	1 236	772	2 958
b) Volumtall. 1955 = 100 ¹												
1957	109	104	100	106	141	117	115	119	116	124	142	123
1958	97	92	83	100	118	133	110	117	112	133	182	132
1959	96	92	99	102	75	153	130	131	132	163	206	157
1960	113	74	85	104	162	153	139	143	146	180	235	173
1961	109	84	99	106	1 025	159	150	156	150	180	286	182
Jan.-sept. 1961	105	98	91	108	1 045	157	151	153	148	177	286	179
1962	116	86	117	109	1 882	157	151	176	142	181	357	191
c) Pristall. 1955 = 100 ¹												
1957	108	112	95	105	142	109	95	97	102	122	105	111
1958	114	99	90	98	111	104	93	91	98	105	108	103
1959	98	95	89	94	102	102	93	87	93	100	103	98
1960	96	94	91	94	98	104	87	88	93	103	109	100
1961	94	91	82	91	84	103	86	89	95	102	105	100
Jan.-sept. 1961	95	92	84	91	84	103	87	89	95	102	105	100
1962	91	73	81	86	84	102	86	86	93	101	102	98

¹ Se note 1, side *5.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

C. Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land. Inkl. skip. Mill. kr.

	Europa		Afrika		Nord- og Mellom-Amerika		Sør-Amerika		Asia		Oseania	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1957	6 840	4 391	232	306	1 374	581	318	244	317	254	22	91
1958	7 314	3 945	204	299	1 337	578	253	225	230	192	21	76
1959	7 284	4 273	330	260	1 317	710	235	246	251	234	32	66
1960	7 926	4 901	272	307	1 610	536	317	224	285	237	29	83
1961	8 902	5 047	276	274	1 465	689	461	206	392	368	47	68
Jan.-sept.												
1961	6 734	3 730	211	213	1 116	482	342	168	314	298	40	53
1962	6 535	3 851	239	188	1 137	666	454	123	221	186	57	49

	Danmark		Sverige		Storbritannia og N.-Irland		Frankrike		Vest-Tyskland		Sambandsstatene	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1957	288	328	1 474	589	1 588	1 171	338	261	1 556	780	803	398
1958	414	323	1 494	520	1 447	1 028	308	212	1 892	746	639	476
1959	421	379	1 525	554	1 262	1 182	297	181	1 903	852	661	597
1960	430	400	1 655	761	1 566	1 422	338	162	2 030	864	874	428
1961	528	525	1 884	811	1 811	1 375	352	215	2 275	898	798	549
Jan.-sept.												
1961	357	392	1 446	567	1 398	1 048	273	153	1 778	691	594	397
1962	359	456	1 501	656	1 285	878	307	187	1 551	755	646	577

III. Sysselsetting.

A. Sysselsatte lønntakere¹ i 1 000

	I alt		Jordbruk, skogbruk og jakt	Fiske og fangst	Bergverksdrift m. v.	Industri	Byggevirk-somhet	Anleggs-virk-somhet	Vare-handel	Sjø-trans-port	Annen sam-ferdsel	Off. adm.	Annen virk-somhet	B. Arbeidsløse ved arbeids-kontorene i 1000	
	Relative tall, 1949 = 100	Absolutte tall												I alt	I indu-strien
1957..	108,0	1 026,9	58,2	10,9	9,3	331,9	59,6	36,9	126,9	60,0	70,6	35,9	226,8	14,7	2,7
1958..	107,2	1 018,8	53,8	11,4	8,8	321,6	59,3	37,8	127,6	62,5	70,3	36,4	229,4	23,6	5,1
1959..	107,7	1 024,2	47,7	11,3	8,5	321,2	60,6	38,9	130,2	64,6	69,9	37,1	234,1	22,6	4,0
1960..	109,3	1 039,4	43,5	11,1	8,2	330,9	61,4	36,9	134,2	67,1	70,0	37,7	238,4	17,1	3,0
1961..	111,3	1 058,8	40,0	10,7	8,1	339,3	62,7	37,0	139,8	67,0	70,4	38,7	245,3	13,0	2,4
1960															
Mars	108,9	1 035,1	46,5	14,5	7,9	328,8	54,4	40,4	131,5	66,7	68,8	37,5	238,2	24,4	4,9
Juni	110,4	1 049,7	44,4	9,3	8,5	336,5	64,3	37,0	133,7	67,3	71,2	37,9	239,6	5,5	0,9
Sept.	110,4	1 049,0	42,1	7,6	8,6	334,5	67,7	38,8	134,9	67,5	71,0	37,9	238,4	8,7	1,4
Des.	107,8	1 024,9	39,2	8,1	8,0	328,3	59,4	30,7	138,9	66,6	69,2	38,0	238,5	31,1	5,7
1961															
Mars	110,4	1 049,5	40,8	14,6	7,8	335,4	56,7	38,1	137,4	67,8	68,8	38,5	243,6	19,5	4,3
Juni	112,4	1 068,6	41,3	9,4	8,4	344,4	64,7	38,0	139,5	67,1	71,3	38,8	245,7	4,3	0,7
Sept.	112,7	1 071,3	38,3	8,1	8,3	343,9	67,9	39,7	140,6	67,1	71,7	39,0	246,7	5,5	0,9
Des.	110,4	1 049,9	35,4	7,0	7,7	338,7	62,3	32,0	144,7	66,0	70,0	38,7	247,5	25,5	4,8
1962															
Mars	112,7	1 071,3	39,3	13,5	7,5	344,7	58,2	36,9	142,4	66,8	69,7	39,0	253,3	20,3	3,4
Juni	114,0	1 083,7	38,4	8,2	7,9	349,2	66,0	39,1	144,2	65,3	71,8	39,1	254,5	5,9	1,1
Sept.	113,5	1 079,4	35,6	5,6	7,8	345,4	69,0	40,6	144,7	65,2	71,5	39,2	254,8	7,8	1,7

¹ Nordmenn på norske skip i utenriksfart og fast ansatte ved Norges Statsbaner er tatt med.

IV. Jordbruk og skogbruk.

A. Areal av dyrket jord. Dekar¹

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Bland-korn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Annen åpen åker og hage	I alt åker og hage	Eng på dyrket jord	I alt dyrket jord
1949	308 275	9 898	399 563	758 499	38 982	4 872	1 520 089	582 410	598 514	2 701 013	5 422 259	8 123 272
1956	207 437	9 148	1086363	663 278	22 320	3 954	1 992 500	581 455	616 453	3 190 408	5 098 340	8 288 748
1957	140 662	5 674	1352570	605 256	18 362	3 136	2 125 660	551 964	607 986	3 285 610	5 069 760	8 355 370
1958	79 807	4 723	1451989	565 443	16 757	1 378	2 120 097	534 418	648 775	3 303 290	5 088 829	8 392 119
1959	92 555	10 831	1409303	647 043	20 263	1 685	2 181 680	552 478	744 615	3 478 773	4 914 564	8 393 337
1960	91 441	14 483	1449409	651 892	20 747	1 813	2 229 785	567 852	711 313	3 508 950	4 932 493	8 441 443
1961	96 816	9 059	1536033	620 619	18 673	1 324	2 282 524	533 096	679 985	3 495 605	5 039 424	8 535 029
1962*	97 400	20 400	1646000	527 000	9 600	1 100	2 301 500	503 000	737 500	3 542 000	4 932 000	8 474 000

¹ Før 1959 i rikets bygger.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

B. Høstutbytte av jordbruksprodukter. Tonn

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Rotvekster og før-margkål	Høy	I alt i 1000 føreheter
1949	66 991	2 062	86 144	163 257	9 669	973	329 096	1 098 718	646 813	3 060 225	1 976 782
1956	55 887	2 468	297 400	182 276	6 434	981	545 446	1 392 375	723 530	2 858 577	2 229 684
1957	29 986	1 302	315 563	135 662	4 386	595	487 494	1 010 035	676 851	3 061 657	2 162 574
1958	16 822	1 042	340 065	127 200	3 878	262	489 269	1 201 678	743 586	2 751 560	2 080 872
1959	19 864	2 316	304 357	117 458	3 444	346	447 785	1 070 641	673 412	2 752 791	1 959 328
1960	22 942	3 694	399 520	173 206	5 750	409	605 521	1 247 227	836 427	3 033 538	2 337 861
1961	27 407	2 754	427 666	173 651	5 253	324	637 055	1 222 186	850 211	2 935 756	2 321 618
1962*	19 600	4 900	387 400	98 800	2 000	300	513 000	980 000	721 000	2 745 000	2 075 000

C. Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår. Middelsår = 100

1949	96	98	87	90	92	93	90	86	90	103	97
1956	108	111	103	108	108	106	105	104	95	98	101
1957	85	95	87	86	88	81	86	80	90	105	96
1958	83	86	88	86	87	80	87	98	94	94	92
1959	81	81	79	70	65	88	76	83	86	97	87
1960	98	95	103	101	104	96	102	95	102	105	103
1961	105	111	103	105	104	104	104	98	101	101	101
1962*	75	88	87	70	77	81	83	83	86	98	92

D. Husdyrhold pr. 20. juni¹

	Hester	Storfe		Svin	Sauer	Geiter	Voksne ² høns	E. Forbruk av kunstgjødsel Tonn verdistoff		
		I alt	Mjølkekyr					Nitrogen (N)	Fosfor (P)	Kalium (K)
1949	198 266	1 224 133	769 251	418 840	1 735 623	146 594	3 710 906	25 216	14 108	35 056
1956	142 247	1 111 812	639 639	506 597	1 825 908	110 378	3 954 212	37 936	16 047	41 091
1957	133 015	1 103 218	629 817	459 270	1 820 865	109 918	3 837 475	43 508	17 910	44 440
1958	125 782	1 116 211	622 178	423 032	1 809 544	106 014	3 476 616	42 839	17 637	41 572
1959	116 815	1 104 482	597 476	475 063	1 806 036	100 894	3 039 164	46 654	18 754	43 550
1960	108 551	1 128 688	603 240	492 232	1 842 086	101 384	3 108 408	48 451	19 410	45 794
1961	101 751	1 180 297	604 404	534 077	1 855 022	102 067	2 924 448	47 715	19 477	44 042
1962*	94 000	1 159 000	592 000	557 000	1 862 000	98 000	2 730 000	49 880	19 789	44 358

F. Omsetning av kraftfôr til grossist. Tonn

	Proteinrikt		Kullhydratrikt	
	Innført	Norsk	Innført	Norsk
1949	31 720	119 185	190 281	56 425
1956	99 383	115 671	269 859	177 695
1957	51 658	108 085	99 564	259 412
1958	99 156	99 351	168 236	245 274
1959	106 268	92 339	218 838	226 976
1960	92 167	104 870	237 215	280 608
1961	100 628	115 894	166 550	347 135
Jan.-sept. 1961	80 676	84 932	116 373	235 700
1962*	109 181	84 442	166 450	155 990

G. Kontrollerte slakt. Førstegangskontroll

	Storfe	Hest	Svin	Sau	Geit	Kalv	I alt
1949	..	..	..	..	..	..	..
1956	225 362	8 378	507 473	408 579	17 709	193 718	..
1957	218 158	8 460	484 161	411 592	21 404	186 677	..
1958	240 878	7 369	445 957	433 832	19 793	183 985	..
1959	243 006	8 129	480 668	411 308	17 055	169 861	..
1960	241 862	8 062	584 946	404 557	20 173	157 141	92 406
1961	290 043	8 512	620 620	430 820	20 097	161 340	102 103
Jan.-sept. 1961	192 848	4 161	432 895	166 037	12 334	123 581	67 922
1962*	221 700	4 500	485 000	162 000	10 100	138 400	75 500

H. Meieridrift

	Innveid mjølk	Salg av mjølk (Ber. som helmjølk)	Produksjon av			Netto-utbytte av mjølka Øre pr. kg
			Smør	Hvit ost	Brun ost	
1949	890 569	534 593	10 716	11 245	10 040	46,73
1956	1136120	621 554	12 487	20 842	12 410	71,52
1957	1196717	632 852	15 655	19 516	11 943	71,87
1958	1184632	630 816	13 422	22 871	14 030	73,25
1959	1235057	636 111	14 870	25 117	13 383	76,89
1960	1321540	664 735 ³	17 613 ³	26 618	13 484	76,37
1961*	1325864	689 449	16 700	26 721	13 436	..
Jan.-sept. 1961	1075219	487 547	14 901	22 496	10 822	.. ⁴
1962	1109287	491 968	15 427	23 998	11 316	.. ⁴

I. Engrospriser på meieriprodukter Kr. pr. kg

	Smør	Helfeit gaudaost	Gudbrandsdalsost
1949	5,35	2,90	..
1956	7,74	5,99	6,04
1957	7,49	5,58	5,63
1958	7,77	5,62	5,67
1959	8,05	5,95	6,11
1960	8,05	5,86	5,91
1961*	8,05	6,00	6,06
Jan.-sept. 1961	8,05	6,29	6,36
1962	8,05	6,51	6,55

J. Salg av faste eiendommer i rikets bygder

	Tallet på salg	Salgssum i alt 1 000 kr.
1949	36 214	274 201
1956	37 955	499 642
1957	37 036	514 869
1958	35 965	518 015
1959	38 459	577 461
1960	40 738	664 120
1961*	41 863	690 863
Jan.-sept. 1961	..	..
1962	..	..

K. Gjennomsnittlig skyldmarksverdi Kr.

1949	10 344
1956	16 794
1957	17 891
1958	19 794
1959	20 440
1960	21 624
1961*	23 711
Jan.-sept. 1961	..
1962	..

¹ Før 1959 i rikets bygder. ² Fra 1960 voksne høner. Korrigerede tall. ⁴ September.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

L. Jordbrukets prisindeks (fra Norges Landbrukshøgskole) 1952 = 100					M. Produsentpriser for jordbruksvarer									
Jordbruksprodukter				Produksjonsmidler	Priser ved storsalg, levert hovedmarked					Statens Kornforretnings grunnpriser				
I alt	Plante- produkter	Husdyr- produkter	Høy		Poteter	Egg	Okse- kjøtt	Sau- kjøtt	Flesk	Hvete	Rug	Bygg	Havre	
														Kr. pr. 100 kg
1949	84	74	86	70	..	21,28	..	4,30	4,78	4,40	55,00	55,00	47,00	41,00
1956	111	105	113	115	23,84	29,40	4,30	5,55	5,15	4,77	90,00	83,00	70,00	61,00
1957	114	104	117	121	22,42	22,96	4,38	6,00	5,75	5,30	90,00	83,00	70,00	61,00
1958	117	102	120	124	21,00	35,83	4,75	6,24	6,04	5,46	90,00	83,00	70,00	61,00
1959	122	107	125	127	24,42	33,75	4,71	6,27	6,58	5,57	90,00	83,00	70,00	61,00
1960	119	101	123	128	24,10	30,00	4,70	6,41	6,42	5,43	90,00	83,00	70,00	61,00
1961	124	110	127	131	20,00	29,00	4,70	6,47	6,60	5,48	95,00	88,00	71,50	62,50
Sept. 1961	129	96	137	129	23,00	22,00	5,58	6,57	6,70	5,56	100,00	93,00	73,00	64,00
1962	135	126	137	133	23,00	35,00	5,47	7,00	7,01	5,76	102,00	95,00	75,00	66,00

N. Priser på produksjonsmidler

Kraftfôr				Kunstgjødsel ¹			Prisindeks. 1952 = 100			
Mais- gropp	Jord- nøttmjøl	Ruggris	Sildmjøl, saltfattig	Kalk- salpeter 15,5 % N	Fosfor- syre- gjødsel 8,7 % P	Kalium- gjødsel 33,2 % K	Kraftfôr, Veid gjennom- snittspris	Kunst- gjødsel og kalk	Jordbruks- maskiner og redskap	
Kr. pr. 100 kg				Kr. pr. 100 kg						
1949	32,00	..	22,50	36,28	14,45	12,74	15,80	..	..	..
1956	71,07	87,23	51,50	99,80	17,90	15,18	23,10	124	107	108
1957	78,91	96,98	58,80	111,00	18,50	16,08	24,50	140	107	110
1958	79,66	97,46	59,22	112,70	18,60	16,08	24,30	142	108	112
1959	79,03	95,00	59,63	117,10	20,10	14,54	23,18	147	109	113
1960	76,90	94,00	60,55	117,30	20,10	13,55	22,30	149	107	116
1961	76,15	95,75	60,30	109,15	20,10	13,55	22,43	147	109	117
1962	² 76,10	² 98,00	² 57,30	² 125,70	20,10	14,21	23,40	² 151	² 106	² 117

O. Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk. Kr.

I sommerhalvåret								I vinterhalvåret		
Månedslønn på arbeidsgivers kost		Daglønn på egen kost						På egen kost. Menn		
Tjeneste- gutter	Tjeneste- jenter	Fast gårdsarb. Menn	Tilfeldig gårdsarb.				Skogs- arbeid pr. dag	Skogs- kjøring med hest pr. dag	Tommer- hogst pr. m ³ (barket)	
			I slåttonna		Ellers					
			Menn	Kvinner	Menn	Kvinner				
1955-56	398	250	..	28,87	20,14	27,17	18,91	30,78	45,18	15,20
1956-57	434	266	..	31,08	21,21	29,00	20,09	32,78	47,68	16,45
1957-58	453	282	..	32,07	22,68	30,38	21,50	33,97	51,00	16,88
1958-59	472	294	..	33,63	23,57	31,98	22,58	35,51	51,92	17,14
1959-60	499	288	31,41	35,32	24,52	33,70	23,64	37,85	54,97	16,82
1960-61	531	307	32,86	37,28	26,59	35,82	25,73	40,11	56,72	17,55
1961-62	577	327	36,25	39,48	29,01	38,51	28,45	43,42	61,62	19,25

P. Hogst av tømmer og ved. 1 000 m³ fast mål

Bartretømmer						Lauvtre- tømmer	Barved	Lauvved	Salgsvirke i alt	Husbe- hovsvirke på gårdene ³	Samlet hogst
Skur- tømmer	Sliperi- og cellu- lose- tømmer	Spesial- tømmer	Diverse tømmer	Bartre- tømmer i alt							
1955-56	3 886	4 169	306	183	8 544	123	259	241	9 167	2 049	11 216
1956-57	3 752	4 511	196	151	8 610	128	246	200	9 184	1 904	11 088
1957-58	3 416	3 950	163	136	7 665	75	215	196	8 151	1 904	10 055
1958-59	2 828	3 486	118	123	6 555	77	217	194	7 043	1 904	8 947
1959-60	3 275	3 594	176	137	7 182	137	196	198	7 713	1 904	9 617
1960-61	3 226	3 651	170	214	7 261	223	162	166	7 812	1 904	9 716

Q. Basispriser for tømmer⁴ (levert vassdrag) og ved
For tømmer kr. pr. m³, for 60 cm ved pr. favn

Skurtømmer								Sliperi- og celluloseelast		Østl. og Trøndel.		R. Tømmerfløting		
Østlandet		Trøndel.		Østlandet			Trøndel.	Barved	Bjørke- ved	1 000 stokker	1 000 m ³			
Gran	Furu	Gran	Gran	Furu	Skurslip	Gran								
1955-56	97,60	94,60	91,60	83,50	69,00	80,00	78,40	80,00	105,00	1955	34 540	3 746		
1956-57	100,50	97,50	94,25	86,00	75,00	85,00	80,70	86,00	113,00	1956	36 752	3 922		
1957-58	99,00	96,00	91,90	84,00	73,50	83,50	78,70	86,00	113,00	1957	40 648	4 252		
1958-59	94,50	91,50	86,40	81,00	70,00	79,50	75,60	86,00	110,00	1958	36 925	3 865		
1959-60	94,50	91,50	85,30	81,00	70,00	79,50	75,60	86,00	110,00	1959	32 373	3 349		
1960-61	104,70	100,50	94,50	89,70	78,00	87,50	83,75	86,00	110,00	1960	33 045	3 434		
1961-62	104,70	100,50	94,50	89,70	78,00	87,50	83,75	95,00	120,00	1961	29 997	3 134		
1962-63	102,60	100,50	92,65	85,00	76,00	85,00	79,40	..	..	1962	..	..		

¹ Vårtermin. ² September. ³ Beregnede tall. ⁴ Investerings- og pensjonsavgifter nærmere omtalt i tekstavsnittet om skogbruk.

V. Fiske og hvalfangst.

A. Oppfisket mengde.¹ Tonn

	I alt	Skrei ²	Lodde- torsk ²	Bank- torsk	Fjord- torsk	Sei	Lange og blålange	Brosme	Hyse	Lyr	Hvitting	Stor- og vårsild
1955	1 646 872	81 085	47 105	76 130	31 530	55 014	7 798	9 203	38 453	3 433	142	965 413
1956	1 986 300	110 351	52 695	81 454	37 423	69 334	10 255	11 061	44 439	2 944	137	1145859
1957	1 573 892	59 497	52 143	86 053	31 776	75 864	9 816	11 225	41 841	2 486	120	795 582
1958	1 238 851	70 539	69 299	81 841	34 937	66 472	10 932	15 939	41 578	2 507	93	345 294
1959	1 365 568	89 826	52 484	63 728	44 796	80 828	13 977	15 478	37 510	2 481	1 918	416 360
1960	1 342 813	75 024	39 479	68 952	29 984	77 864	14 178	21 493	38 359	2 154	303	300 143
1961	1 308 943	77 580	59 404		97 492	61 638	10 861	18 517	46 468	1 744	198	69 042
1962*	1 110 000	66 142	31 218		98 000	67 000	11 200	16 000	40 000	2 400	160	84 068

	Feitsild	Småsil	Trålsild	Islandsild	Brisling	Laks og sjoaure	Makrell	Kveite	Rød- spette	Hummer	Reker	Hå og håbrann
1955	34 674	103 137	5 083	24 435	5 670	1 269	10 779	4 410	1 013	632	5 825	18 056
1956	100 313	95 056	5 308	26 291	5 611	1 268	12 111	4 278	1 027	708	6 317	21 685
1957	45 306	129 624	7 651	30 962	9 524	1 398	11 396	4 793	1 056	655	7 071	19 801
1958	53 860	146 103	8 187	52 904	5 617	1 239	14 508	5 622	962	714	7 270	23 243
1959	45 490	179 916	16 936	56 521	11 137	1 233	17 256	5 229	925	684	9 707	20 032
1960	62 215	232 007	16 471	77 250	8 284	1 422	19 464	5 663	1 162	787	9 616	27 139
1961	108 484	243 677	14 791	105 541	8 899	1 411	14 839	3 882	874	681	10 036	32 811
1962*	175 000	160 000	13 000	153 850	9 200	1 700	16 500	3 900	950	680	10 600	27 800

B. Verdi av oppfisket mengde.¹ 1 000 kr.

	I alt	Torsk	Sei	Hyse	Sild	Brisling	Laks og sjoaure	Makrell	Kveite	Hummer	C. Hvalfangst	Verdi av olje etc. Mill. kr.
1955	609 748	174 525	24 789	20 908	245 244	5 702	14 205	7 182	12 238	6 036	878	231,1
1956	711 201	197 032	32 275	23 086	313 049	5 724	15 213	7 320	12 773	7 438	859	252,6
1957	626 751	169 547	35 690	23 118	244 176	13 461	13 153	7 157	15 590	6 750	1 011	302,1
1958	582 275	202 211	35 176	25 404	157 525	8 103	14 205	9 482	16 829	7 170	862	217,5
1959	670 025	208 510	42 594	26 945	198 575	16 928	13 766	11 253	16 830	7 755	834	224,3
1960	664 586	186 611	43 657	29 076	186 757	11 083	17 004	12 136	18 867	10 038	691	198,5
1961	673 303	217 042	37 097	37 037	152 650	11 564	16 766	11 286	14 933	9 249	752	212,9
1962*	645 000	182 000	41 500	33 900	170 000	11 000	20 000	14 000	15 000	10 700	* 569	118,0

¹ Omfatter de mengder som er brakt i land. ² Vekten gjelder sløyd fisk. ³ Produksjonen på Norges vestkyst ikke medregnet.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi¹

	Alle grupper	Bryting av kull	Bryting av malm	Stein- sand- og grusdrift	Ekstraktiv jord- og steinindu- stri ellers	Nærings- middel- industri ²	Drikke- vare- industri	Tobakks- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Tre- og kork- industri	Møbel- og inn- rednings- industri
1957	509,1	2,9	10,4	1,8	2,5	44,9	5,3	2,6	31,5	43,2	24,5	21,0
1958	495,1	2,1	9,3	1,8	2,3	52,5	5,4	2,4	27,0	38,1	22,8	19,8
1959	483,2	1,7	8,7	1,8	2,2	52,8	5,2	2,3	28,5	37,9	20,7	19,4
1960	509,7	1,4	8,6	2,0	2,3	60,5	5,4	2,4	28,8	39,1	22,1	20,5
1961*	523,3	1,4	7,7	2,2	2,4	62,4	6,7	2,5	28,1	39,9	22,9	21,4

a) Utførte timeverk. Mill.

1957	509,1	2,9	10,4	1,8	2,5	44,9	5,3	2,6	31,5	43,2	24,5	21,0
1958	495,1	2,1	9,3	1,8	2,3	52,5	5,4	2,4	27,0	38,1	22,8	19,8
1959	483,2	1,7	8,7	1,8	2,2	52,8	5,2	2,3	28,5	37,9	20,7	19,4
1960	509,7	1,4	8,6	2,0	2,3	60,5	5,4	2,4	28,8	39,1	22,1	20,5
1961*	523,3	1,4	7,7	2,2	2,4	62,4	6,7	2,5	28,1	39,9	22,9	21,4

b) Brutttoproduksjonsverdi. Mill. kr.

1957	17 122,2	31,0	261,8	29,2	37,8	2 123,7	321,1	387,2	787,6	838,1	694,4	396,6
1958	17 774,0	20,3	252,9	31,7	37,2	3 265,8	331,5	395,7	677,6	761,4	655,5	402,2
1959	18 843,9	17,6	214,0	35,2	40,6	3 586,9	354,3	404,8	774,2	863,7	620,3	435,7
1960	21 076,0	21,7	224,0	48,4	43,7	4 065,6	368,4	425,5	821,1	938,5	729,5	508,1
1961*	23 115,1	20,4	216,8	61,0	48,2	4 448,8	499,9	456,8	855,1	1 002,0	834,8	570,2

c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.

1957	7 355,0	28,2	225,2	25,9	31,6	654,2	240,6	303,8	324,9	381,9	223,5	200,1
1958	7 362,7	17,9	215,7	28,3	31,1	538,5	253,3	309,4	302,6	352,8	224,7	202,7
1959	7 724,1	15,6	178,3	31,4	34,3	607,1	271,5	317,2	341,6	397,3	224,4	215,2
1960	8 523,7	19,9	178,8	43,6	37,0	658,3	280,8	352,5	371,7	441,5	273,3	244,3
1961*	9 426,4	18,8	171,0	54,9	40,9	776,2	374,3	385,9	387,9	470,2	306,7	378,6

¹ Til og med 1960 bedrifter med minst 6 (i enkelte grupper minst 3) sysselsatte og for 1961 bedrifter med minst 5 (3) sysselsatte.
² F. o. m. 1958 omfatter statistikken også meierier m. v. og f.o.m. 1960 også salting, tørking, røyking og filetering av fisk.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi (forts.)

	Trefor- edlings- industri	Grafisk industri	Lær- industri	Gummi- vare- industri	Kjemisk industri	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- vare- industri	Maskin- industri	Elektro- teknisk industri	Trans- port- middel- industri	Diverse industri	Gassverk
a) Utførte timeverk. Mill.													
1957	45,6	21,2	3,5	4,9	34,1	20,1	35,4	32,3	18,8	17,3	76,0	8,6	0,7
1958	44,4	21,2	3,1	5,0	32,2	19,9	35,8	32,1	17,6	17,1	74,9	7,7	0,6
1959	43,9	20,2	3,0	4,9	30,9	19,4	35,5	32,4	17,2	16,5	69,9	7,6	0,6
1960	47,1	20,5	2,7	5,3	31,0	20,1	36,4	34,4	18,6	18,2	73,4	8,4	0,5
1961*	44,9	21,8	2,7	5,3	31,3	20,0	37,3	35,7	19,6	19,7	77,6	9,3	0,5
b) Bruttoverdi. Mill. kr.													
1957	2 189,7	372,3	86,7	129,1	2 047,6	462,8	2 138,9	844,3	514,3	585,3	1 609,2	209,1	24,4
1958	2 088,5	392,4	80,5	128,9	1 885,8	480,5	1 950,9	899,4	529,5	603,9	1 692,6	189,3	20,0
1959	2 162,9	413,3	90,2	140,0	1 999,9	525,0	2 124,5	963,1	561,9	632,6	1 655,9	210,5	16,8
1960	2 405,3	464,9	86,1	163,7	2 119,4	567,4	2 459,9	1 061,7	661,8	791,1	1 834,4	249,4	16,4
1961*	2 482,7	526,6	91,4	158,2	2 520,2	630,9	2 503,4	1 165,6	749,9	889,1	2 071,3	297,1	14,7
c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.													
1957	704,3	239,4	34,5	65,6	730,8	265,4	738,4	422,8	265,8	308,1	815,2	118,5	6,3
1958	692,7	252,0	33,6	68,1	745,9	283,2	718,5	478,3	293,9	334,8	871,0	105,5	8,2
1959	711,8	263,9	34,5	71,8	809,9	312,3	760,8	495,8	297,8	329,9	883,0	111,8	6,9
1960	785,1	298,6	36,8	80,0	823,7	341,7	941,7	506,0	339,4	381,6	951,7	129,6	6,1
1961*	743,0	333,7	38,9	80,0	986,6	382,5	913,9	598,7	392,7	456,4	1 069,5	159,8	5,3

B. Produksjonsindeks. 1955 = 100

	Berg- verksdrift m. v., industri og kraft- forsyning i alt	Eksport- industri	Hjemmeindustri			Bryting av kull og malm	Nærings- og nyttelses- middel- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Trevare- og møbel- industri	Trefor- edlings- industri	Kjemisk industri
			I alt	Konsum- vare- industri	Investe- rings- vare- industri							
1956	105	105	106	105	106	111	106	110	106	102	100	104
1957	110	110	110	109	111	112	106	109	111	104	106	106
1958	110	108	111	107	115	111	105	96	102	100	105	104
1959	117	118	116	115	117	107	112	114	115	107	114	113
1960	126	128	126	125	126	117	117	114	126	111	125	118
1961*	138	133	140	136	144	117	121	120	124	126	131	146
Jan.-okt. 1961*	136	132	137	134	141	114	123	118	124	125	130	145
1962*	142	135	145	140	150	130	126	117	125	124	124	159

B. Produksjonsindeks (forts.)

C. Produksjon av visse varer. Tonn¹

	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- industri ellers	Andre industrier	Gass- og elektros- tets- verk	Kull	Jernmalm og titan- jernstein	Kopper- malm og -konsen- trat	Sink- og bly- konsen- trat	Svovelkis	Råjern
1957	109	132	109	107	114	384 168	1 757 604	29 711	15 480	843 529	245 068
1958	113	135	114	106	121	287 962	1 812 853	29 990	20 876	792 807	259 519
1959	125	151	114	108	126	251 679	1 773 012	28 889	23 119	744 163	337 764
1960	129	171	126	120	138	403 615	1 891 966	28 978	24 756	832 714	374 288
1961*	150	181	142	120	150	369 053	1 980 766	26 849	22 471	733 391	378 036
Jan.-okt. 1961*	146	179	139	116	144	297 936	1 536 526	21 585	17 734	582 969	311 749
1962*	152	181	149	124	161	362 290	1 754 491	23 564	23 725	667 408	330 327

	Ferrosili- sium	Andre ferrole- geringer	Alumi- nium	Kopper	Nikkel	Sink	Svovel	Sement	Tremasse (tørr beregnet)	Cellulose (tørr beregnet)
1956	107 575	153 073	99 389	15 434	19 444	48 772	96 912	895 027	657 374	589 921
1957	151 335	169 113	103 733	15 828	21 112	48 352	96 675	1 017 015	665 902	646 958
1958	124 124	133 568	126 281	17 568	23 590	45 523	90 556	1 031 266	639 725	634 673
1959	126 945	157 772	148 385	19 249	25 998	48 777	78 348	1 130 641	701 981	669 891
1960	172 878	172 654	167 984	21 614	30 428	43 962	72 399	1 151 143	780 142	736 073
1961*	185 635	185 286	174 909	21 970	32 215	46 527	62 138	1 228 055	777 627	735 541
Jan.-okt. 1961*	150 930	151 475	141 770	17 876	26 780	39 171	49 302	1 014 446	646 827	610 319
1962*	130 790	130 366	169 810	15 649	23 864	35 890	38 670	1 178 856	619 082	595 169

¹ Månedstallene er ikke alltid sammenliknbare med årstallene.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

	C. Produksjon av visse varer (forts.). Tonn								D. Elektrisitetsproduksjon Mill. kWh ¹		
	Sildhermetikk	Sildolje	Ullgarn	Bomullsgarn ²	Margarin	Øl kl. I, II og III 1 000 hl ³	Sigaretter Mill. stk.	Koke- og spise-sjokolade	I alt	Av dette	
										Ved elektrokjemisk og elektrometallurgisk ind.	Ved den alminnelige elektrisitetsforsyning
1956	21 984	110 828	7 648	2 641	97 882	787	1 360,5	7 950	23 375	8 702	13 319
1957	29 362	67 446	8 021	2 521	96 027	789	1 421,3	7 603	25 457	9 351	14 605
1958	22 218	31 933	6 464	2 380	90 651	808	1 405,8	6 895	27 113	10 114	15 475
1959	28 397	38 136	8 252	2 696	91 037	847	1 432,3	7 696	28 268	11 083	15 640
1960	26 016	50 389	7 651	2 755	89 632	877	1 468,8	9 130	30 963	11 313	17 826
1961*	24 174	59 407	7 709	2 959	91 904	940	1 329,5	11 776	33 424	11 588	20 017
Jan.-okt.											
1961*	18 416	55 910	6 319	2 477	75 578	777	1 113,3	9 346	26 738	9 396	15 837
1962*	24 693	54 741	6 530	2 293	76 141	747	1 092,1	10 275	30 060	10 739	17 802

¹ Ved elektrisitetsverker på 1 000 kW eller over. ² 100 prosent bomullsgarn spunnet i Norge. ³ Innenlandsk omsetning.

VII. Byggevirksomhet.¹

	A. Bygg under arbeid ²					B. Bygg tatt i bruk				
	Boligbygg		Verksted- og fabrikkbygninger	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg	Boligbygg		Verksted- og fabrikkbygninger	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvflate ³ i 1000 m ²				Leiligheter	Golvflate ³ i 1000 m ²			
	Golvflate i 1000 m ²					Golvflate i 1000 m ²				
1956	21 911	1 792	447	327	833	27 281	2 177	340	167	504
1957	24 820	2 074	615	424	944	26 515	2 193	296	197	458
1958	24 483	1 889	517	431	1 096	26 409	2 158	476	231	570
1959	25 075	1 949	542	499	1 228	26 566	2 162	391	265	646
1960	26 013	2 045	634	519	1 102	26 773	2 165	472	336	776
1961*	26 301	2 098	743	504	1 125	28 344	2 330	512	368	757
Jan.-sept.										
1961*	28 498	2 284	726	542	1 029	19 067	1 561	351	238	570
1962*	28 899	2 326	865	433	1 129	19 143	1 615	381	260	552

¹ Boligdirektoratets tall. ² Ved utgangen av år eller måned. ³ Fra 1. jan. 1960 er golvarealet regnet netto mot tidligere brutto. Differensen var da ca. 8 pst.

VIII. Sjøfart.

A. Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året¹

Ved utgangen av året	Tankskip		Malm/tankskip		Kjøle- og fryseskip		Passasjerskip		Andre tørrlastskip		Skip i alt	
	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn	Antall	Br.tonn
	1 000		1 000		1 000		1 000		1 000		1 000	
1953	392	3 418	2	36	36	72	262	199	1 121	2 476	1 813	6 201
1954	422	3 793	3	54	31	56	274	202	1 143	2 547	1 873	6 652
1955	448	4 213	5	81	35	62	280	201	1 168	2 746	1 936	7 303
1956	452	4 395	6	100	33	66	284	226	1 220	3 084	1 995	7 871
1957	473	4 782	7	120	37	73	284	228	1 273	3 360	2 074	8 563
1958	511	5 419	7	120	37	73	283	209	1 331	3 787	2 169	9 608
1959	532	5 924	9	145	38	76	284	207	1 346	4 134	2 209	10 486
1960	533	6 148	10	151	38	83	286	209	1 335	4 318	2 202	10 909
1961	533	6 420	10	151	35	86	293	224	1 358	4 814	2 229	11 695
1962 ^{30/9} ..	534	6 595	10	151	36	92	305	309	1 393	5 103	2 278	12 250

B. Skip i utenriksfart ved utgangen av året ²	C. Opptjente bruttofrakter i utenriksfart. Mill. kr.						D. Fraktindeks. «Norwegian Shipping News» 1949 = 100		E. Skip med last mellom Norge og utlandet 1 000 nettotonn		
	I alt		Tørrlastskip		Tankskip		Turfrakt	Tidsfrakt	Kommet	Gått ³	
	1 000 br.t.	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt					Tidsfrakt
1953	5 785	2 330	1 320	1 662	423	668	897	107	87	5 835	4 989
1954	6 295	2 199	1 373	1 655	396	544	977	114	102	6 233	5 519
1955	6 898	2 727	1 598	2 077	530	650	1 068	159	178	6 768	5 688
1956	7 468	3 569	1 891	2 479	666	1 090	1 225	187	250	6 826	5 874
1957	7 908	3 920	2 260	2 735	869	1 185	1 391	153	177	7 079	6 305
1958	8 727	2 945	2 405	2 173	797	772	1 608	96	81	7 031	6 447
1959	9 450	2 994	2 606	2 303	804	691	1 802	97	83	7 413	6 920
1960	10 110	3 162	2 688	2 544	864	618	1 824	100	94	8 317	6 962
1961	10 900*	3 239	2 861	2 594	995	645	1 866	103	103	9 391	7 669
Jan.-nov. ⁴											
1961	..	..	..	..	..	..	..	103	103	6 977	5 750
1962	..	..	..	..	..	..	..	95	82	7 978	6 663

¹ Handelsskip på 100 br.tonn og over, eksklusive fiske- og fangstskip, hvalkokeriskip, taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l. pesalskip. ² Skip på over 500 br. tonn. ³ Skip med jernmalm fra Narvik ikke regnet med. ⁴ For rubrikk E januar-september.

IX. Annen samferdsel.

	A. Jernbanedrift (Statsbanene)			B. Rute- bil- trafikk	C. Ruteflytrafikk			D. Post, telefon, telegraf			E. Gjestedøgn i alt ved godkjente hoteller
	Gods-transport. Ekskl. malm på Ofotbanen	Opplastede vogner	Reisende	Passasjer-kilometer	Kilometer floyet	Passasjer-kilometer	Gods, post, bagasje tonn-km	Bokførte post-sendinger. Ekskl. postgiro	Riks-telefon-samtaler ¹	Telegrammer ²	
1955	5 885	662	41 600	2 282	13 358	327 375	8 576	14 487	45 742	5 037	4 170
1956	5 842	655	42 000	2 345	15 755	402 365	9 347	14 755	45 238	4 932	4 234
1957	5 511	632	42 300	2 425	18 584	497 266	10 995	14 166	45 901	4 785	4 278
1958	5 157	620	41 500	2 510	20 276	565 955	12 083	13 998	46 868	4 314	4 085
1959	5 374	641	41 800	2 580	19 436	591 823	13 746	13 693	48 557	4 066	4 120
1960	5 626	636	41 100	2 776	19 870	685 391	16 823	13 669	51 638	4 146	4 425
1961	5 749	625	39 100	2 929	19 709	690 278	19 161	13 583	54 534	4 049	4 561
Jan.-aug. ³ 1961	3 744	407	26 100	..	13 765	479 028	12 102	9 402	35 821	2 604	..
1962	3 684	407	25 700	..	13 173	535 415	13 658	9 523	37 453	2 568	..

¹ Ekskl. inngående rikstelefon-samtaler fra utlandet f. o. m. juli 1955. ² Ekskl. inngående telegrammer fra utlandet. ³ Jan.—sept. for bokførte sendinger.

X. Offentlige finanser.

Inntektsår	A. Den kommunale skattelikning. Mill. kr.									
	Antatt formue			Antatt inntekt			Skattbar inntekt			
	I alt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	I alt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	I alt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige	
1938	8 840,5			2 897,3			1 940,1			
1956 ¹	17 192,4	17 192,4		1 471,3	1 471,3		1 471,3		1 471,3	
1957	34 040,3	16 604,4	17 435,9	15 873,7	1 395,0	14 478,7	12 741,2	1 395,0	11 346,2	
1958	32 882,0	14 307,6	18 574,4	16 217,3	1 139,7	15 077,6	13 015,2	1 139,7	11 875,5	
1959	34 516,3	14 746,3	19 770,0	16 944,3	1 129,5	15 814,8	13 352,8	1 129,5	12 223,3	
1960	37 606,1	16 140,6	21 465,5	18 016,5	1 195,7	16 820,8	14 353,8	1 195,7	13 158,1	
1961*	39 545,0	16 879,2	22 665,8	19 492,2	1 149,3	18 342,9	..	..	..	..

Inntektsår	B. Utliknede kommunale skatter. Mill. kr.				C. Utliknede statsskatter. Mill. kr.				D. Alders-trygd- og krigspensj.-avg. Mill. kr.				
	I alt	Av dette		I alt	Av dette		Fonds-skatt	Etter-skotts-pliktige	For-skotts-pliktige				
		Formuesskatt	Inntektsskatt		Formuesskatt	Inntektsskatt							
1938	387,9		29,1	315,0	177,8	25,3	138,9	13,6		26,3			
1956 ¹	412,1	60,3		302,5	547,1	34,1	435,9	77,1	22,3				
1957	2 398,4	59,0	59,1	286,6	1 940,4	1 440,9	32,8	92,8	408,0	833,3	74,0	10,7	298,2
1958	2 381,1	52,4	63,0	235,3	2 030,4	1 359,2	28,1	93,3	325,9	856,2	55,7		310,6
1959	2 450,6	54,3	67,0	233,8	2 095,5	1 251,5	28,7	97,3	324,2	801,3			
1960	2 637,6	59,7	73,3	248,2	2 256,4	1 355,7	31,5	106,7	344,6	872,9			
1961*	2 865,3	62,5	77,7	238,0	2 487,1	1 471,0	32,3	112,4	327,4	998,9			

Pr. 30. juni	E. Kommunenes lånegjeld. ² Mill. kr.						F. Statsgjelden. Mill. kr.				
	Riket						I alt	Faste lån i kroner	Faste lån i utenlandsk valuta	Gjeldsbrev til IBRD og IMF	Midlertidige lån
	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.-vesenet	Herreds-kommuner	Fylkes-kommuner	By-kommuner	Felles-komm. foretak ³					
1954	1 686,6	998,4	238,7	243,6	798,5	405,8	6 243,4	3 124,6	1 785,7	—	1 333,1
1955	1 823,7	1 129,9	262,2	266,5	834,0	461,0	6 684,4	3 617,2	2 051,5	—	1 015,7
1956	2 187,8	1 498,2	283,2	297,3	940,4	666,9	7 534,8	4 392,7	2 027,5	—	1 114,6
1957	2 540,7	1 712,3	328,5	313,8	941,4	957,0	7 909,2	4 726,2	1 854,2	—	1 328,8
1958	2 860,1	1 926,0	355,0	328,1	1 105,0	1 072,0	7 994,0	4 748,0	1 743,9	—	1 502,1
1959	2 956,7	2 015,0	409,8	335,6	1 088,8	1 122,5	9 014,4	4 860,4	2 376,5	—	1 777,5
1960	3 365,2	2 211,0	481,2	367,1	1 272,9	1 244,0	9 478,2	5 166,5	2 224,1	286,0	1 801,6
1960 ⁵	3 480,0	2 250,0	522,0	373,0	1 325,0	1 260,0	9 343,5	5 089,2	2 208,5	286,0	1 759,8
1961 ⁵	3 783,6	2 440,3	606,0	428,3	1 395,9	1 353,4	9 600,4	5 277,9	2 136,3	286,0	1 900,2

¹ For inntektsåret 1956 ble det ikke foretatt noen likning av forskottspliktige (personlige) skattytere. ² Fra og med 1954 omfatter lånegjelden også de kommunale aksjeselskapers gjeld utad. ³ Til og med 1955 omfatter gruppen felleskommunale foretak bare felleskommunale elektrisitetverk, mens den for senere år også omfatter andre typer av felleskommunale foretak. ⁴ Etter valutakurser pr. 30. juni hvert år. F. o. m. 1959 er den konsoliderte EPU-gjeld inkludert. ⁵ Pr. 31. desember.

X. Offentlige finanser (forts.).

Nr.		G. Statskassens (bevilgnings-		
		1958-59		
		Kommune-	Staten	I alt
	Nettoutgifter			
1.	Administrasjon	312,5	304,0	616,5
2.	Militærforsvar	—	1 058,7	1 058,7
3.	Siviltforsvar	3,9	25,8	29,7
4.	Rettspleie og politi	16,4	153,8	170,2
5.	Kirker og religiøse formål	48,0	20,7	68,7
6.	Undervisning	649,3	465,0	1 114,3
7.	Kunst og kulturformål	25,0	23,4	48,4
8.	Helsevern	237,6	161,9	399,5
9.	Boligforhold, parker, idrettsanlegg	68,6	112,5	181,1
10.	Alders- og barnetrygd m. v. ¹	197,9	444,6	642,5
11.	Syke- og ulykkestygd	170,5	115,4	285,9
12.	Arbeidsløse og sysselsetting	21,1	9,3	30,4
13.	Andre sosiale tiltak	166,8	34,6	201,4
14.	Jordbruk og skogbruk	21,1	154,2	175,3
15.	Fiske og fangst	0,4	26,5	26,9
16.	Bergverk og industri	6,1	58,9	65,0
17.	Elektrisitetforsyning	0,2	201,4	201,6
18.	Sjøtransport	6,4	80,0	86,4
19.	Jernbaner	1,1	293,2	294,3
20 a.	Veier	317,7	387,6	705,3
20 b.	Landeveistransport m. v.	28,8	11,8	40,6
21.	Luftfart	—	15,4	15,4
22.	Post, telegraf, telefon	—	55,1	55,1
23.	Prisstøtte	—	522,2	522,2
24.	Andre næringsformål	5,0	5,5	10,5
25 a.	Renter og låneomkostninger	3,7	87,6	91,3
25 b.	Avdrag	50,1	709,4	759,5
26.	Uspesifisert	389,8	40,0	429,8
	Nettoutgifter i alt	2 748,0	5 578,5	8 326,5
	Skatteinntekter			
1.	Innbetalte avgifter på omsetning, produksjon og driftsmidler (indirekte skatter)	65,8	3 604,8	3 670,6
a.	Toll	—	394,9	394,9
b.	Alminnelig omsetningsavgift	—	1 815,4	1 815,4
c.	Avgift på tilvirking og omsetning av brennevin og vin	—	351,7	351,7
d.	Avgift på tilvirking av øl	—	106,5	106,5
e.	Avgift på tobakk	—	259,6	259,6
f.	Andre indirekte skatter	65,8	676,7	742,5
2.	Innbetalte inntekts- og formuesskatter, inndragninger m. v. (direkte skatter)	2 492,1	1 784,6	4 276,7
a.	Ordinær skatt på formue og inntekt ²	2 453,9	1 479,8	3 933,7
b.	Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift ¹	—	225,9	225,9
c.	Andre direkte skatter	38,2	78,9	117,1
3.	Netto overføring av skatter fra depositakonti	—	— 15,4	— 15,4
4.	Netto overføring fra Skattefordelingsfondet	7,2	—	7,2
	Skatteinntekter i alt	2 565,1	5 374,0	7 939,1
	Overskott (underskott —) ³	— 182,9	— 204,5	— 387,4

¹ Før 1. jan 1959 ble alderstrygden og krigspensjonene utbetalt over bevilgningsregnskapet og finansiert vesentlig gjennom alderstrygd- og krigspensjoneringsavgiften. Etter 1. jan. 1959 finansieres alderstrygden og krigspensjonene vesentlig ved trygdepremier, og inn- og utbetalingene skjer over Rikstrygdeverkets regnskaper. ² Inkl. sjømannsskatt. ³ For kommunene nettøkning i beholdninger og fonds — låneoptak. ⁴ Av dette kap. 1049 «Lån til statsbankene» 651,6 mill. kr. og kap. 1009 «Tilfeldige utgifter i alminnelighet» 3,4 mill. kr.

X. Offentlige finanser (forts.).

regnskapet) og kommunekassenes nettoutgifter og skatteinntekter. Mill. kr.									Nr.
1959-60			2. halvår 1960			1961	1962	1963	
Kommune- nene	Staten	I alt	Kommune- nene	Staten	I alt	Staten	Staten. Vedtatt budsjett	Staten. Foreslått budsjett	
320,6	316,2	636,8	157,0	173,4	330,4	340,2	393,2	450,6	1.
-	940,8	940,8	-	517,0	517,0	1 110,9	1 182,6	1 400,7	2.
3,8	29,9	33,7	2,0	15,4	17,4	33,4	35,2	39,4	3.
16,1	162,8	178,9	8,0	84,1	92,1	176,1	189,6	217,5	4.
52,8	18,6	71,4	27,0	5,4	32,4	18,0	20,9	25,5	5.
683,8	545,5	1 229,3	385,0	307,0	692,0	707,4	832,3	994,8	6.
26,2	26,2	52,4	13,0	14,6	27,6	28,5	30,5	34,6	7.
245,7	180,4	426,1	127,0	96,8	223,8	202,6	200,8	240,9	8.
61,5	108,1	169,6	33,0	59,0	92,0	116,4	125,4	118,9	9.
195,7	255,0	450,7	103,0	128,1	231,1	244,9	270,2	354,4	10.
191,5	98,5	290,0	99,0	62,4	161,4	131,7	141,8	153,9	11.
20,5	15,5	36,0	10,0	4,0	14,0	20,0	18,0	24,6	12.
171,4	47,9	219,3	89,0	25,6	114,6	30,4	30,8	42,0	13.
22,7	178,6	201,3	10,0	105,6	115,6	168,6	187,5	168,5	14.
0,3	46,2	46,5	-	10,6	10,6	38,2	47,7	49,3	15.
4,9	99,8	104,7	2,0	46,0	48,0	79,4	49,0	65,4	16.
- 4,8	208,6	203,8	-1,0	161,5	160,5	265,8	295,8	339,2	17.
6,2	83,7	89,9	4,0	42,5	46,5	90,2	96,2	94,7	18.
1,6	286,4	288,0	1,0	131,4	132,4	252,9	297,8	316,5	19.
329,5	430,3	759,8	172,0	219,0	391,0	441,6	523,6	630,4	20 a.
30,0	12,0	42,0	14,0	6,0	20,0	12,4	12,5	14,0	20 b.
-	26,7	26,7	-	24,2	24,2	97,1	40,9	37,3	21.
-	45,2	45,2	-	23,3	23,3	73,3	77,1	80,9	22.
-	639,3	639,3	-	416,3	416,3	803,5	762,0	777,0	23.
5,2	14,3	19,5	3,0	4,8	7,8	35,6	27,3	28,7	24.
5,3	62,7	68,0	2,0	28,6	30,6	33,9	39,4	0,7	25 a.
60,8	566,2	627,0	34,0	278,3	312,3	716,4	626,6	591,7	25 b.
385,8	135,7	521,5	204,0	29,6	233,6	⁴ 724,5	⁵ 938,8	⁶ 944,9	26.
2 837,1	5 581,1	8 418,2	1 498,0	3 020,5	4 518,5	6 993,9	7 493,5	8 237,0	
68,9	3 900,7	3 969,6	38,0	2 092,0	2 130,0	4 496,5	4 758,8	5 186,5	1.
-	438,3	438,3	-	235,3	235,3	489,2	510,0	485,0	a.
-	1 933,0	1 933,0	-	1 069,0	1 069,0	2 263,5	2 400,0	2 630,0	b.
-	368,3	368,3	-	170,0	170,0	517,0	553,2	469,1	c.
-	113,6	113,6	-	60,6	60,6	124,7	140,0	140,0	d.
-	268,9	268,9	-	136,0	136,0	324,9	330,0	380,0	e.
68,9	778,6	847,5	38,0	421,1	459,1	777,2	825,6	1 082,4	f.
2 504,5	1 500,4	4 004,9	1 325,0	669,0	1 994,0	1 463,3	1 594,0	1 974,1	2.
2 472,5	1 412,0	3 884,5	1 310,0	624,3	1 934,3	1 365,4	1 500,0	⁷ 1 860,0	a.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	b.
32,0	88,4	120,4	15,0	44,7	59,7	97,9	94,0	114,1	c.
-	64,6	64,6	-	32,2	32,2	19,4	-	-	3.
29,8	-	29,8	15,0	-	15,0	-	-	-	4.
2 603,2	5 465,7	8 068,9	1 378,0	2 793,2	4 171,2	5 979,2	6 352,8	7 160,6	
- 233,9	- 115,4	- 349,3	- 120,0	- 227,3	- 347,3	- 1 014,7	- 1 140,7	- 1 076,4	

⁴ Av dette kap. 2430 «Lån til statsbankene» 650,0 mill. kr. og kap. 2309 «Tilfældige udgifter» 160,4 mill. kr. ⁵ Av dette kap. 2430 «Lån til statsbankene» 660 mill. kr. og kap. 2309 «Tilfældige udgifter» 150 mill. kr. ⁶ Omfatter også «Særskatt til udviklingshjælp» 50 mill. kr.

XI. Pengemessige forhold.

A. Norges Bank														
Aktiva					Passiva					Spesifikasjoner				
Norske statskaseveksler	Norske ihendehaverobligasjoner	Utlån	Statens konsoliderte konto ¹	Sedler og skillemyntsedler ²	Folioinnskott					Fordringer på utlandet	Gjeld til utlandet	Diskonto		
					Statskassen	Andre offentlige konti	Forretnings- og sparebanker	Andre norske innskytere	Utlandet				I alt	
Mill. kr.														Pst.
1955	11	83	120	5 546	3 305	1 055	574	640	45	28	2 342	1 067	1 001	3 1/2
1956	—	106	116	5 546	3 502	1 109	553	608	128	33	2 431	1 164	790	3 1/2
1957	1	99	83	5 545	3 469	1 164	540	638	163	28	2 533	1 221	757	3 1/2
1958	—	196	99	5 440	3 511	1 372	676	633	106	12	2 799	1 642	816	3 1/2
1959	—	189	99	5 440	3 675	2 089	606	707	62	16	3 480	1 767	109	3 1/2
1960	—	185	75	5 430	3 823	1 980	655	704	17	14	3 370	1 957	96	3 1/2
1961	—	179	126	5 430	4 043	1 816	670	643	16	14	3 159	1 926	84	3 1/2
Sept. 1961	—	170	122	5 430	3 801	2 267	764	303	12	14	3 360	1 867	64	3 1/2
1962	—	183	140	5 430	4 210	1 818	790	285	10	15	2 918	1 734	111	3 1/2

B. Forretnings- og sparebanker										C. Statsbanker				
Aktiva					Passiva					Spesifikasjoner				
Kassebeholdning, folioinnskott i Norges Bank og statskaseveksler	Ihendehaverobligasjoner	Utlån ³			Innskott fra andre enn banker		Fordringer på utlandet	Gjeld til utlandet	Utlån ⁴	Ihendehaverobligasjonslån	Andre lån			
		I alt	Pantelån	Kassekreditt og byggelån ⁴	Anfordring	Tid					Statskassen	Offentlige fond	Forretnings- og sparebanker	
Mill. kr.														Pst.
1955	1 073	2 411	8 532	2 730	3 312	2 470	8 637	415	331	4 414	1 180	2 624	318	27
1956	1 119	2 480	8 656	2 904	3 083	2 367	9 210	669	331	4 952	1 098	3 170	341	31
1957	1 159	2 522	9 121	3 101	3 198	2 435	9 657	839	386	5 390	1 016	3 642	352	26
1958	1 073	2 510	9 582	3 315	3 259	2 531	9 827	887	509	5 800	954	4 088	352	31
1959	1 066	2 603	10 369	3 537	3 374	2 741	10 302	882	636	6 224	878	4 624	326	25
1960	1 056	2 663	11 477	3 713	3 756	2 788	11 157	1 044	858	6 728	780	5 278	173	24
1961	1 016	2 718	12 724	3 915	3 960	2 815	11 846	1 027	1 338	7 329	702	5 930	171	17
Sept. 1961	505	2 643	12 943	3 896	4 194	2 468	11 554	929	1 244	7 120	715	5 578	169	73
1962	590	2 801	13 807	4 075	4 503	2 585	12 401	881	1 382	7 714	668	6 199	169	53

D. Kredittforen. o. l.		E. Livsforsikringsselsk.			F. Postgiro				G. Postsparebanken				H.		I. Statsobligasjoner ⁸	
Aktiva		Passiva			Aktiva		Passiva		Aktiva		Passiva		Totale utlån ⁷		Kurs	Effektiv rente
Utlån	Ihendehaverobligasjonslån	Andre lån	Ihendehaverobligasjoner	Utlån	Forsikringsmessige fond	Ihendehaverobligasjoner	Kontolån til statskassen	Innskott		Ihendehaverobligasjoner	Utlån	Innskott	Totale utlån ⁷	Kurs	Effektiv rente	
								Ordrekonti	Skattekonti							
Mill. kr.																Pst.
1955	1 319	1 211	83	2 042	1 259	3 417	121	215	395	—	130	149	291	16 008	—	—
1956	1 368	1 255	86	2 155	1 415	3 694	120	265	433	—	139	211	381	16 983	97,65	4,31
1957	1 393	1 302	78	2 285	1 562	3 999	120	540	543	162	169	261	457	18 350	96,30	4,54
1958	1 472	1 364	85	2 374	1 780	4 328	115	630	653	259	198	303	539	19 666	94,93	4,77
1959	1 582	1 478	114	2 485	2 015	4 708	113	755	758	222	261	335	631	21 379	95,99	4,62
1960	1 775	1 675	119	2 598	2 279	5 112	110	770	807	295	315	367	725	23 471	96,50	4,58
1961	1 954	1 874	122	2 703	2 603	5 584	106	890	939	293	365	391	792	26 017	96,40	4,64
Sept. 1961	1 898	1 828	106	2 714	2 486	..	108	830	769	460	366	403	793	25 802	94,63	4,99
1962	2 083	1 777	133	2 784	2 838	..	105	1 010	932	544	437	447	903	28 039	96,25	4,73

J. Aksjeindeks. Kjøperkurs i pst. av pålydende	K. Emisjoner							L. Omsetning ¹⁰				M. Utleggsforretninger	
	Ihendehaverobligasjoner ⁹							Aksjer					
	I alt	Statskassen	Statsforetak	Av dette		Statsbanker	Kredittforeninger o. l.	I alt	Av dette: Bergverk og industri	Bankklarerer	Postgiro		
Kommunekasser og kommuneforetak				Kommunekasser og kommuneforetak									
Mill. kr.												Pst.	
1955	249	1 596	1 276	60	115	1	91	151	73	1 522	2 708	5 960	
1956	288	691	413	18	106	4	138	199	142	1 625	3 070	8 431	
1957	295	747	427	—	133	25	126	122	52	1 763	5 313	7 674	
1958	239	844	474	15	156	22	136	139	72	1 764	6 357	8 343	
1959	253	1 203	661	85	125	6	199	160	61	1 883	6 954	8 701	
1960	271	963	365	26	144	—	302	133	41	1 997	7 262	7 953	
1961	297	1 242	578	20	185	—	329	345	213	2 194	8 040	8 195	
Sept. 1961	304	11	6	—	1	—	4	6	3	2 161	7 490	6 111	
1962	256	56	15	—	14	—	27	11	5	2 267	8 800	6 699	

¹ Til og med 1957 Okkupasjonskonto. ² I 1962 inklusive skillemynt. ³ Fratrukket en bloc-avskrivninger for utlån fra forretnings- og sparebanker. ⁴ Før desember 1958 var byggelån til dels ikke med. ⁵ Eksklusive nedskrivningsbidrag og stonadslån. ⁶ Av dette statskaseveksler 50 mill. kr. ⁷ Omfatter utlån fra Norges Bank, forretnings- og sparebanker, statsbanker, kredittforeninger o. l., livsforsikringsselskaper, Postgiro og Norges Postsparebank. ⁸ 4 prosent statslån 1955/75. ⁹ Første gangs salg av obligasjoner i norske kroner (inkl. konverteringslån). ¹⁰ Årstallene er gjennomsnitt av månedstallene.

XII. Priser og innenlandsk vareomsetning.

A. Engrosprisindeksen. 1952 = 100													
Total	Mat-varer	Drikke-varer og tobakk	Råvarer	Brensel, brensel-oljer og elektrisk kraft	Ani-malske og vege-tabilske oljer og fett	Kjemi-kalier	Be-arbeidde varer	Maskiner og transport-midler	For-skjellige ferdig-varer	Ikke-varige produksjonsmidler		Konsum-varer	
										I alt	Bygge-mate-rialer		
1955	103	109	100	106	101	95	102	100	102	96	102	105	
1956	108	115	106	112	110	105	107	103	105	95	109	109	
1957	112	118	109	115	128	112	109	107	106	96	114	110	
1958	110	121	109	113	109	97	108	104	105	97	110	113	
1959	110	122	110	112	105	96	108	104	108	97	110	112	
1960	111	120	110	114	102	93	111	106	108	98	110	111	
1961	112	119	113	121	102	88	115	106	110	99	111	112	
Sept. 1961	113	122	113	122	102	88	115	107	111	101	113	113	
1962	114	125	118	121	103	66	116	106	112	103	112	116	

B. Konsumprisindeksen. 1959 = 100 ¹								C. Byggekostnader. 1955 = 100			
Total	Mat-varer	Alkohol-holdige drikke-varer	Tobakk	Bolig, lys og brensel	Klær og skotøy	Andre utgifter			Murgård i by	Tomanns-bolig av tre	Vånings-hus på lands-bygda
1956	90,8	90	86	97	90	94	—	1955	100	100	100
1957	93,3	90	98	100	95	98	—	1956	104	104	103
1958	97,8	98	99	100	98	100	—	1957	110	112	109
1959	100,0	100	100	100	100	100	100	1958	110	112	112
1960	100,3	99	101	101	102	101	101	1959	114	116	116
1961	102,9	101	102	106	105	103	105	1960	118	121	119
Sept. 1961	104,1	103	102	105	106	103	105	Sept. 1961	125	130	129
1962	109,8	111	113	107	109	106	110	1962	127	132	132
									132	139	134

D. Importpriser. Gjennomsnittspriser etter handelstatistikken. Kr. pr. kg													
Hvete	Appel-siner	Sukker, farin	Kaffe, rå	Rå-tobakk, usauset med stilk	Kopra	Ull, vasket, kardedet eller kjemt	Rå-bomull	Stein-kull	Fyrings-olje	Ullgarn, ufarget	Bomulls-garn, enkelt, ubleikt	Skips-plater	
1955	0,56	1,24	0,81	9,64	10,56	1,32	20,68	6,13	0,12	0,17	30,39	12,46	0,76
1956	0,55	1,36	0,85	9,74	10,53	1,28	20,41	5,35	0,16	0,20	27,95	11,80	1,03
1957	0,58	1,59	1,13	9,72	10,54	1,24	23,85	4,97	0,16	0,24	32,80	12,06	1,34
1958	0,49	1,51	0,83	8,43	10,67	1,33	18,28	4,95	0,12	0,17	27,41	11,35	1,17
1959	0,47	1,41	0,76	6,55	10,39	1,70	16,96	4,33	0,12	0,17	24,68	13,22	0,89
1960	0,48	1,32	0,79	5,95	10,22	1,55	17,37	4,20	0,11	0,21	26,32	9,17	0,90
1961	0,48	1,39	0,77	5,77	10,31	1,24	16,62	4,39	0,11	0,21	26,46	10,14	0,86
Jan.-sept. 1961	0,48	1,40	0,79	5,84	10,75	1,25	16,77	4,36	0,11	0,21	26,12	10,11	0,87
1962	0,50	1,32	0,68	5,47	10,81	1,19	16,28	4,59	0,11	0,20	26,22	10,00	0,84

E. Eksportpriser. Gjennomsnittspriser etter handelsstatistikken. Kr. pr. kg							F. Indeks for verdien av detaljomsetningen. 1956 = 100						
Sild-mjøl	Herdet spisefett av sjødyr-olje	Tre-masse, meka-nisk, i alt ²	Avispapir 50 g og over, ruller	Jern-malm-kon-sentrat ³	Alumi-nium, rå	Total-indeks ⁴	Nær-ings-og ny-telses-midler	Teks-til- og bekle-dnings-varer	Møbler og innbo	Jern-varer, farge-varer, sports-utstyr	Bøker, papir og korte-varer	Annen detal-jomset-ning	Frise-rer, foto-grafer og ren-serier ⁴
1955	1,19	1,99	0,51	0,95	70,85	3,17	92	..	..	..	..	..	..
1956	1,17	2,15	0,57	1,02	79,86	3,61	100	100	100	100	100	100	100
1957	1,19	2,24	0,56	1,00	88,46	3,91	105	105	100	106	104	112	104
1958	1,15	1,97	0,51	0,94	89,36	3,58	108	109	101	99	108	100	114
1959	1,24	1,91	0,48	0,91	72,89	3,43	115	116	108	103	118	106	121
1960	0,87	1,85	0,48	0,89	70,61	3,53	124	121	117	114	127	111	141
1961	0,88	1,75	0,48	0,90	70,45	3,51	133	128	123	122	141	117	160
Jan.-sept. 1961	0,84	1,76	0,48	0,90	70,15	3,54	127	122	111	112	136	106	156
1962	1,06	1,35	0,48	0,89	66,65	3,43	138	132	123	127	146	110	169

¹ Tallene for 1955—1958 gjelder levekostnadsindeksen omregnet til 1959 = 100. ² Beregnet tørrvekt. ³ Pr. tonn. ⁴ Frisører, foto-grafer og renserier er ikke med i totalindeksen. ⁵ Tallene i tabell F. Indeks for verdien av detaljomsetningen gjelder jan.—okt.

XIII. Gjennomsnittlig timefortjeneste.

A. Voksne menn i industri													
Indeks for gjennomsnittlig timefortjeneste ¹	Deflatert timefortjeneste ¹	Hele industrien		Bergverk	Næringsmiddelindustri	Bryggerier og mineralvannfabrikker	Tobakksfabrikker	Tekstilindustri	Skofabrikker	Bekledningsindustri	Bygnings-trevareindustri	Møbel- og annen-trevareindustri	Kroner
		I alt	Av dette for bev. helgedager										
1959 = 100													
1958	92	94	5,69	0,13	6,25	5,05	5,30	5,55	5,08	5,43	5,24	5,32	5,34
1959	100	100	6,19	0,13	6,68	5,48	5,80	6,01	5,51	5,98	5,75	5,72	5,81
1960	104	104	6,45	0,12	6,96	5,66	5,95	6,17	5,65	6,20	6,02	5,95	6,17
1961	112	109	6,92	0,14	7,45	6,21	6,56	6,60	6,12	6,68	6,53	6,43	6,61
1960 3. kv.	104	104	6,32	—	6,86	5,55	5,78	5,95	5,50	6,05	5,92	5,86	6,02
4. »	106	106	6,49	0,04	7,03	5,73	5,89	6,16	5,67	6,16	6,13	6,01	6,37
1961 1. kv.	106	105	6,53	0,09	7,13	5,66	5,91	6,16	5,71	6,33	6,13	6,00	6,21
2. »	109	107	7,02	0,40	7,60	6,19	6,67	6,89	6,10	6,85	6,67	6,45	6,68
3. »	115	111	6,96	—	7,45	6,42	6,78	6,52	6,20	6,60	6,60	6,53	6,62
4. »	117	111	7,17	0,08	7,63	6,57	6,88	6,82	6,48	6,92	6,70	6,75	6,91
1962 1. kv.	118	111	7,21	0,14	7,65	6,60	6,75	6,68	6,40	6,97	6,66	6,67	6,75
2. »	123	114	7,99	0,60	8,58	7,27	7,68	7,55	7,16	7,71	7,29	7,45	7,41

B. Bygge- og anleggs-virksomhet													
Trefor- edlings- industri	Papir- vare- og papp- vare- industri	Grafisk industri	Lær- og lærvare- industri	Kjemisk og elektrokjemisk industri			Jord- og stein- industri	Metallindustri		I alt	Bygge- virksom- het	Anleggs- virksom- het	Kroner
				I alt	Gummi- varefabr.	Elektro- kjem. og elektro- met. industri		I alt	Stålskips- byggerier				
1958	5,68	6,12	6,71	5,30	5,72	5,61	5,95	5,75	5,95	5,95	7,42	6,79	9,18
1959	6,13	6,70	7,29	5,81	6,18	6,15	6,39	6,22	6,52	6,52	7,88	7,35	9,36
1960	6,38	7,06	7,65	6,02	6,36	6,42	6,55	6,48	6,81	6,72	8,19	7,81	9,44
1961	6,92	7,44	8,23	6,49	6,84	6,85	7,03	7,02	7,24	7,10	8,90	8,48	10,24
1960 3. kv.	6,30	7,03	7,55	5,92	6,22	6,25	6,41	6,37	6,67	6,49	8,01	7,58	9,18
4. »	6,40	7,04	7,70	6,01	6,38	6,62	6,54	6,62	6,83	6,74	8,65	8,28	9,96
1961 1. kv.	6,49	6,99	7,76	6,08	6,42	6,58	6,56	6,58	6,92	6,82	8,31	7,86	10,10
2. »	6,86	7,82	8,42	6,68	6,90	7,00	7,10	7,03	7,44	7,27	8,85	8,47	10,17
3. »	7,25	7,38	8,28	6,46	6,75	6,83	6,86	7,02	7,20	7,06	8,83	8,39	9,87
4. »	7,11	7,55	8,45	6,72	7,28	7,00	7,60	7,43	7,38	7,23	9,55	9,15	10,88
1962 1. kv.	6,99	7,56	8,45	6,86	7,28	7,16	7,54	7,31	7,57	7,42	9,18	8,63	11,06
2. »	7,87	8,48	9,43	7,48	7,89	7,96	8,08	8,06	8,40	8,29	9,92	9,43	11,70

C. Voksne kvinner i industri														
Indeks for gjennomsnittlig timefortjeneste ¹	Deflatert timefortjeneste ¹	Hele industrien		Næringsmiddelindustri	Tobakksfabrikker	Tekstilindustri	Skofabrikker	Bekledningsindustri	Papirvare- og pappvare- industri	Grafisk industri	Lær- og lærvare- industri	Kjemisk industri	Metallindustri	Kroner
		I alt	Av dette for bev. helgedager											
1959 = 100														
1958	92	94	3,84	0,12	3,51	4,23	3,73	3,72	3,94	4,05	4,15	3,86	3,83	4,37
1959	100	100	4,18	0,10	3,85	4,60	3,99	4,12	4,28	4,35	4,46	4,15	4,22	4,80
1960	104	103	4,33	0,10	3,94	4,76	4,13	4,29	4,41	4,58	4,65	4,46	4,41	5,09
1961	113	110	4,71	0,12	4,36	5,16	4,50	4,69	4,75	4,98	5,21	4,76	4,78	5,41
1960 3. kv.	104	104	4,25	—	3,88	4,72	4,04	4,19	4,34	4,50	4,54	4,38	4,30	4,94
4. »	105	105	4,34	0,04	3,96	4,79	4,13	4,27	4,42	4,57	4,70	4,43	4,48	5,07
1961 1. kv.	106	105	4,37	0,07	3,94	4,79	4,16	4,40	4,41	4,58	4,80	4,47	4,52	5,18
2. »	109	107	4,75	0,31	4,21	5,36	4,49	4,83	4,87	5,10	5,34	4,81	4,80	5,58
3. »	118	114	4,81	—	4,61	5,12	4,63	4,64	4,82	5,06	5,26	4,77	4,80	5,35
4. »	118	113	4,92	0,10	4,66	5,36	4,72	4,88	4,89	5,18	5,43	5,00	4,98	5,54
1962 1. kv.	120	113	4,94	0,11	4,69	5,21	4,71	4,92	4,91	5,19	5,36	5,01	5,01	5,72
2. »	123	115	5,46	0,47	5,02	6,07	5,31	5,42	5,38	5,90	6,16	5,53	5,58	6,32

¹ Kvartalstallene er korrigert for betaling for bevegelige helgedager. Deflatert timefortjeneste er indeks for gjennomsnittlig timefortjeneste deflatert med levkostnadsindeks.

Norges offisielle statistikk, rekke A

Norway's Official Statistics, series A

Rekke A

Stensilert 1962

- Nr. 52 Norske sparebanker 1961 *Norwegian savings banks*
- 53 Lønnsstatistikk for kommunale tjenestemenn pr. 1. januar 1962 *Salaries of local government employees*
- 54 Sivilrettsstatistikk 1961 *Civil law statistics*
- 55 Lønnsstatistikk for funksjonærer i bankvirksomhet pr. 30. april 1962 *Salaries of bank employees*
- 56 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i utenriksfart i mars 1962 *Wage statistics for seamen on ships in ocean transport*
- 57 Kriminalstatistikk 1961 I Forbrytelser ferdig etterforsket av politiet *Criminal statistics I Crimes investigated by the police*
- 58 Lønnsstatistikk for ansatte i varehandel pr. 1. mars 1962 *Monthly earnings in wholesale and retail trade*
- 59 Lønnsstatistikk for funksjonærer i forsikringsvirksomhet pr. 30. september 1962 *Salaries of insurance employees*
- 60 Kriminalstatistikk 1961 II Domfelte, botlagte og påtalefritatte *Criminal statistics II Persons convicted, fined or suspended of prosecution*

Statistisk Sentralbyrå utgir dessuten skriftserien Samfunnsøkonomiske studier (SØS). I denne serie offentliggjøres undersøkelser, som ikke er av rent statistisk karakter, bl. a. historiske og analytiske studier utført ved Byråets forskningsavdeling. *The Central Bureau of Statistics also publishes the series «Samfunnsøkonomiske studier» (SØS). This series contains reports on investigations of not merely statistical character, such as historical and analytical studies carried out at the Research Department of the Central Bureau of Statistics.*

Kortere avhandlinger gis i serien «Artikler». *Shorter reports in the series «Artikler».*

Statistisk Sentralbyrå utgir følgende periodiske hefter: *The Central Bureau of Statistics publishes the following periodical bulletins:*

Statistisk månedshefte *Monthly bulletin of statistics.*

Månedstatistikk over utenrikshandelen *Monthly bulletin of external trade.*

Statistisk ukehefte *Weekly bulletin of statistics.*

Abonnement på disse hefter tegnes i Statistisk Sentralbyrå. For Statistisk månedshefte er prisen pr. år kr. 20,00, pr. nr. kr. 2,00. Prisen pr. år for Månedstatistikk over utenrikshandelen er kr. 25,00, pr. nr. kr. 2,50. For Statistisk ukehefte er prisen pr. år kr. 30,00, pr. nr. kr. 0,75. *For subscription of the bulletins please write to the Central Bureau of Statistics, Oslo.*

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co., Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.
Pris kr. 9,00.

Grøndahl & Søns boktrykkeri, Oslo.